

junij

6

1973

SLOVENIJA

Podgora pri Makarski je eden izmed tistih mirnih jadranskih biserov, ki dajejo našemu morju posebno značilnost — mirne ribiške vasice, čisto morje, samotne plaže... O tem, kako, po katerih cestah se boste najlažje pripeljali na morje, vas seznanjamo v članku na strani 12 in 13.

Bohinjsko jezero. Foto: ing. Janez Pogačnik

iz vaših pisem

Rodna gruda in slovenska društva

V imenu Slovenskega društva v Stockholmu se vam iskreno zahvaljujem za tako pomembno in humano delo, ki ga opravljate pri Slovenski izseljenski matici. Posebno zahvalo zasluži vaše in naše glasilo »Rodna gruda« in njeno uredništvo. Po mojem mnenju ima prav Rodna gruda velike zasluge za številna društva in organizacije, ki jih Slovenci ustanovljajo v svetu. Društva, ki Slovencem omogočajo kontakt s svojo kulturo in uporabo materinega jezika. Velik pomen društev je tudi v tem, da priseljenci lahko tudi domačinom prikažejo odtenke svoje kulture, saj je dostikrat prav nepoznavanje različnih kultur vzrok za slabe in nezaupljive odnose med domačini in priseljenci.

Tudi pri nas v Stockholmu smo Slovenci ustanovili svoje društvo, ki naj nam vsaj v majhnem merilu nadomešča našo staro domovino. Namen društva je združiti Slovence iz Stockholma in okolice uspešno pa naj bi sodelovali pri reševanju individualnih problemov, ki jih prinaša bivanje v tujini. Z organiziranjem kulturnih in zabavnih prireditev pa bo društvo nedvomno doprineslo tudi k boljšemu duševnemu in s tem tudi telesnemu počutju Slovencev v Stockholmu.

Viktor Prestor
predsednik Slovenskega društva v Stockholmu
Farsta, Švedska

Govorimo predvsem slovensko

Najprej se vam lepo zahvaljujem za Slovenski koledar, ki je zelo zanimiv in sem ga že skoraj prebral. Tudi Rodna gruda mi je zelo všeč, saj vam ne morem popisati, s kakšnim veseljem jo berem.

Napisal vam bom nekaj vrstic o meni in moji družini. Doma sem iz prelepe Kranjske gore. V Nemčiji živim že od leta 1957. Najprej sem delal dve leti v rudniku v Oberhausnu, kjer sem imel priložnost hitro spoznati, da tujina ni tako sladka, kot sem si to doma predstavljal. Bil sem popolnoma razočaran. Najhujše pa je bilo domotožje. Kdor ne

Mladinski pevski zbor Krožka 77 SNPJ pod vodstvom Marije Pivik

poskusi tega, si ne more predstavljati, kakšna bolezen je to.

Leta 1959 sem se preselil v Baden-Württemberg, v Oedheim, 15 km od Heilbrona, kjer sem še danes. Delam v manjši tovarni, priučil pa sem se za elektrovarilca, seveda z izpitom.

V tujini sem hotel ostati le dve do tri leta, da bi si kupil motor. Leta 1960 pa sem spoznal mojo sedanjo ženo in tako smo v Nemčiji še zdaj. Koliko časa bomo ostali, ne vemo, morda tudi za zmeraj, čeprav ne radi. Moja žena je doma iz Slovenske Koroške, iz Grpič. Imamo eno hčer, ki je stara 10 let in hodi v 4. razred. Ker smo zavedni Slovenci in ponosni na naš narod, jo sami učimo pisati in brati slovensko. Doma govorimo samo slovensko, ker bi me preveč bolelo srce, če moji otroci ne bi znali slovensko. Imamo tudi sina, ki je star 4 leta. On govori za zdaj samo še slovensko, nemško se bo že še naučil. Jezi me in boli, kadar slišim slovenske starše, ki s svojimi otroki govorijo samo nemško. Zame so taki ljudje brez značaja. To je žalostna resnica.

Hčerko bi rad dal v slovensko šolo, vendar pa je naš kraj oddaljen od Stuttgar-

ta 65 km. Ko bi bilo bliže, bi jo takoj poslal. Prilagam vam tudi naslov enega novega naročnika.

Tone Košir
Oedheim, ZR Nemčija

Veseli otroci

Rada bi se vam najpristrčneje zahvalila, da mi tako redno pošiljate Rodno grudo. V imenu svojih otrok pa se vam zahvaljujem za to, ker tako redno objavljate njihove prispevke. Ne morete si misliti, kako žarijo njihovi obrazi, ko berejo svoje spise in se potem še z večjim navdušenjem učijo.

Marija Kurent, slovenska učiteljica
Stuttgart, ZR Nemčija

Otroški zbor

Ko sem prejel prvo številko letošnjega letnika, sem se spomnil, da moram poravnati naročnino te priljubljene revije. Zraven prilagam tudi sliko krožka 77 SNPJ, ki je imel lani v decembru svoj tretji letni koncert. Vodi ga g. Mary Pivik. Na tem koncertu so naši mladi pevci počastili tudi spomin pokojnega Antona Šublja. Jaz sem ob tej priložnosti pokazal tudi nekaj slik z našega izleta

leta 1966, ko smo obiskali tudi Šubljevo rojstno hišo.

Pri zboru sodeluje tudi moja hči Kathleen, zdaj pa imamo že drugo hčerko, ki bo v maju stara eno leto. Je že kar velika, shodila pa je v desetem mesecu.

Terezija in Alfred Žitnik
Cleveland, Ohio, ZDA

Zakaj deset let?

Pošiljam vam lepe pozdrave iz daljne Švedske. Vsak dan se mi vrtijo po glavi spomini na mojo zlato domovino. Komaj že čakam, da mine deset let, torej samo še eno leto, ko se bom veselo poslovil od mojih tukajšnjih znancev in se odpravil nazaj v moj rodni kraj. Mučijo me le misli, zakaj moramo biti v tujini polnih deset let in to ravno zaradi carine. Ali ne bi bilo mogoče skrajšati te dobe? Večina izmed nas, ki smo si v tujini uredili svoje stanovanje, si nabavili pohištvo in druge potrebne stvari za drag denar, se težko loči od tega. Ko pa prodajamo, če sploh najdemo kupca, moramo dati pol zastonj. Lahko je tistim, ki živijo »v tri dni« in nimajo ničesar. Ob branju Rodne grude mi pogosto pritečejo solze na oči in mislim si, zakaj smo tu v tujem svetu, ko pa je vendar najlepše doma. No, upam, da bo tisti lepi čas napočil v prihodnjem letu.

France Prevolnik
Landskrona, Švedska

Slovenec na Novi Gvineji

V začetku naj vas vse lepo pozdravim, rad pa bi se vam tudi predstavil. Doma sem z Ižanskega. Saj mislim, da veste, kje je bil znani kmečki punt. Že dalj časa živim v Avstraliji, trenutno pa delam v rudniku bakra na otoku Bougainville. To spada pod Salomonove otoke, ki so pod upravo Nove Gvineje. Tu nimam nobenega rojaka, Slovenca in se mi kar stoži po starem kraju.

Prosil bi vas za naslov ali kraj, kjer bi bilo mogoče dobiti zgodovino slovenskega naroda od naselitve do danes. Pošljite mi tudi ceno in koliko časa bi trajalo, da bi knjigo dobil. Vprašal bi tudi, če imate kakšen časopis za izseljence in če bi se lahko nanj naročil.

Tony Uršič
Bougainville, New Guinea

Z zgodovinami je težko. Podobnim željam skušamo ustreči z različnimi šolskimi zgodovinskimi učbeniki, obstaja pa tudi nekaj drugih, splošnih zgodovin slovenskega naroda, ki pa niso najboljše. Revija za izseljence pa je ta, ki objavlja vaše pismo. Oglasite se šel!

Dopisno šolanje

Upam, da pismo ne bo takoj romalo v koš in da ga boste vsaj do konca prebrali in, če vam je mogoče, tudi od-

govorili. Najprej vas moram seznaniti, da nisem izseljenec, temveč samo začasno zaposlen na delu v tujini.

Letos sem se prvič naročil na izseljenški koledar, ga z zanimanjem prebral in moram priznati, da mi je vsebina zelo všeč. Toda o dogajanjih pri nas doma je res premalo, zato vas naprošam, da mi pošljete na ogled tudi revijo Rodna gruda. Če mi bo všeč, jo bom takoj naročil, že sedaj pa naročam Slovenski koledar za leto 1974.

Zdaj pa imam še eno prošnjo. Ob različnih priložnostih pridemo Slovenci skupaj in se pogovorimo o marsičem. Tako je prišlo že večkrat do pogovora o zelo važni stvari v našem življenju — o šolanju. Tu imamo precej časa. Ko pridemo z dela, največkrat sedemo k televiziji in tako sedimo do pozne ure zvečer. Ob sobotah in nedeljah pa imamo tako prosto. In tako se nam je vsilila misel, ali ne bi bilo bolje, ko bi imeli možnost nadaljnjega šolanja? V Ljubljani obstaja dopisna šola, zato vas prosim, če bi mi lahko posredovali njihov naslov ali pa naj mi oni pošljejo informacije o možnostih dopisnega šolanja za nas, ki smo zaposleni v tujini.

Janez Levstik
Berlin, Nemčija

Vaše pismo smo odstopili Dopisni delavski univerzi v Ljubljani, ki se ukvarja tudi z izobraževanjem naših ljudi, ki so zaposleni v tujini. V eni izmed prihodnjih števil bomo o tem načinu izobraževanja objavili podrobnejši prispevek.

Še o kužnem znamenju

Tudi jaz se vam oglašam o kužnem znamenju in kozolcu. Ta posnetek zame ni bil uganka. Najprej pa se vam moram lepo zahvaliti za ta lepi posnetek. Zelo me je razveselil in mi obudil spomine iz otroških let, ko sem se z brati in sestrami lovila okoli prav tega znamenja in kozolca. Tisti del zemlje je last Jakelnovih, po domače rečeno, tam je tudi moj rojstni dom v Depalavasi št. 10.

Od doma sem odšla leta 1962 v Nemčijo. Tam sem se poročila s Špencem iz Gran Canarije. Zdaj živimo tukaj že eno leto in pol. Moram reči, da sem se že kar privadila tukajšnjega življenja. Imam pa veliko domotožje. Ko sem bila v Nemčiji, sem šla s svojo družino zelo pogosto domov. Imam dve hčerki. Zdaj, ko sem bolj daleč, bodo obiski domovine bolj redki.

Revija »Rodna gruda« mi je zelo všeč, vedno sem je zelo vesela. Tudi ostali sorodniki jo pogledajo in občudujejo slovenske lepote. Tudi Gran Canarija je lepa, nima pa tistih lepote, ki jih ima Slovenija. Še marsikdo reče tako kot jaz: »Slovenija je najlepša!«

Maria Dimc de Alvarado
Las Palmas de Gran Canaria, Španija

Želim si dopisovati

Oglašam se vam prvič in vam pošiljam najlepše pozdrave z željo, da tudi v prihodnje tako lepo skrbite za nas, ki smo daleč od naše domovine. Imam tudi eno željo: da bi objavili sliko mojega doma — Haloz pri Ptujju.

Rada bi se tudi dopisovala z našimi rojaki po svetu. Oglasijo naj se mi na spodnji naslov.

Matilda Perkovič
473 Ahlen/Westf.
Robert-Koch-Str. 41, Deutschland

Glas iz Waukegana

Moj sin in njegova žena sta bila enajst dni v Jugoslaviji, kjer jim je bilo tako všeč, da sta se takoj zaobljubila, da bosta še šla. V marcu sta si na Vrhniki ogledala maskare in prinesla od tam veliko zanimivih slik. Posebno pa sem bila vesela, ko sem videla na sliki gospo Ano Krasno, ki sta jo tudi obiskala v Ajdovščini. Rada berem njene dopise v Prosveti. Spominjam se tudi, da je leta 1952 prišla v New Yorku na ladjo, ko so pregledovali kovčke in nam je precej pomagala.

V Ameriki imamo res nekaj takih pridnih dopisnikov, ki ob branju njihovih dopisov res nimaš občutka, da izgubljaš čas. Tako je zanimiv dopisnik Frank Česen, ki za Prosveto poroča iz Clevelanda. Pred kratkim pa smo izgubili enega takega dopisnika Amerikanskega Slovenca — Jurija Trunka, ki je v Kaliforniji umrl v starosti 102 leti. Bil je Slovenec, kot jih je malo. Pogrešali bomo njegovo kolono.

Mary Kink
Waukegan, Ill., ZDA

IZDAJA — PUBLISHER:
Slovenska izseljenska matica
Naslov — Address:
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Jugoslavija

Telefon:
23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

GLAVNI UREDNIK:
Drago Seliger

ODGOVORNI UREDNIK:
Jože Prešeren

Urednica:
Ina Slokan

Uredniški odbor:
Dragan Flisar, Anton Ingolič, Branka Jurca, Janez Kajzer, Tone
Krašovec, Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan
Pirc, Anton Rupnik, Mila Šenk, France Vurnik

Upravnica publikacij:
Vera Valenci

Oblikovalec:
Jože Boncelj

Prevajalci:
Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno

Letna naročnina: Jugoslavija: 50 din, Inozemstvo: 5 am. dolarjev, Argentina: 5 USA dol., Avstralija: 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg, Avstrija: 115.— Asch, Belgija: 220.— Bfr, Brazilija: 5.— dol., Danska: 35.— Dkr, Finska: 20.— Fm, Francija: 25.— FF, Holandija: 16.— Hfl, Italija: 2.900.— Lit, Nemčija: 16.— DM, Norveška: 33.— Nkr, Švedska: 24.— Skr, Švica: 19.— Sfr, ZDA — USA: 5.— dol.

PLAČILA NAROČNINE:

za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356
iz inozemstva: dev. račun: 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu

PAYMENT FROM ABROAD:

assignment to our account no. 501-620-7-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by international money order or by check in registered letter

CENA POSAMEZNEGA IZVODA: 5 DIN

Tisk — Printed by Kočevski tisk, Kočevje

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

6

LETO XX — JUNIJ 1973

REVIVA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD

REVUE POUR LES SLOVÈNES DANS LE MONDE
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

Iz vsebine

Iz vaših pisem	1
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Pot k razvoju obrti in manjših podjetij	8
Sklede za okras in za vsakdanjo rabo	10
Kako in kod na morje	12
Memorial dr. Milana Vidmarja	14
Petdeset let skupnega življenja	14
»Spoznali so nas po žametnem klobuku«	15
Po bližnjici z Gorenjske na Primorsko	16
Otroci berite	18
Krožek mladih dopisnikov	19
Stara Bločanka, stara pošta in star spomin	20
Anton Janša — prvi čebelar na svetu	22
Kako se naj osvobodijo ženske?	24
Kje povsod živijo Slovenci	26
Naši po svetu	28
Začasno na tujem (I)	31
English Section (II)	31
Filatelija	39
Vaš kotiček	40
Križanka	40
Ansambel Dorka Škoberneta	41

Jože Prešeren
odgovorni urednik

Čas lastovk

V dneh, ko zaključujemo redakcijo te številke naše revije, so nas na uredništvu že obiskale prve lastovke. Prišle so iz Amerike, iz Avstralije, da evropskih držav sploh ne omenjam. Od tam se nam lastovke vračajo vse leto. V letošnjem maju je večje skupine iz-

letnikov spodbudila zlasti folklorna prireditel »Kmečka ohcet«, na kateri se letos prvič poroči tudi pravi izseljenški par. Izbrali so ga v Avstraliji, kjer sta ženin in nevesta člana slovenskega kluba »Triglav« v Sydneyu, oziroma »Planica« v Wollongongu. Razumljivo je, da sta s seboj pripeljala tudi lepo skupino svatov, ki jih je zanimalo, kako izgleda stara slovenska kmečka ohcet — po novem.

Izseljenci pa so pripeljali na to prireditev še dva poročna para: avstralskega in ameriškega. Razen ohceti same s svatovsko pojedino vred so rojaki izkoristili ta obisk tudi za vrsto organiziranih ali neorganiziranih izletov po Sloveniji, Jugoslaviji in sosednjih državah. Prepričani smo, da so se imeli resnično prijetno in da bodo vsi »živa reklama« za še številnejše obiske naše dežele med našimi ljudmi in tudi med tujci.

Na nekatere prireditve in srečanja smo vas opozorili že v prejšnji številki. Vsekakor vam ne bo žal, če se boste

udeležili vsaj ene izmed njih. Na teh srečanjih zares poskrbijo, da dobijo gostje ne le tradicionalno »jedačo in pijačo«, temveč da je to priložnost tudi za prisrčne pogovore z domačini in tudi med rojaki z vseh koncev sveta. Tudi uredništvo »Rodne grude« vam želi kar najprijetnejše počutje med nami!

Naj vas tu opozorim še na en daljši članek v tej številki, ki bo posebno zanimiv za naše »začasne izseljence«. To je članek o zasebnih obrtih, o osebnem delu. Posebno pazljivo ga preberite tisti, ki nameravate po vrnitvi v domovino odpreti obrtno delavnico. Morda bo članek zaradi tipičnih, novih izrazov komu teže razumljiv, pripravljeni pa smo odgovoriti na vsa vaša vprašanja, na katera morda v članku ne boste našli odgovorov ali pa so odgovori zaradi omejenega prostora in obširnosti te snovi v članku preskopi. Torej, kar z besedo na dan!

Še enkrat: dobrodošli vsi, ki nas boste obiskali prek poletja!

na kratko

Zbor federacije: Jugoslavija ne bo spremenila svoje samoupravne socialistične poti

V Beogradu je bil 23. aprila prvi zbor federacije, na katerem je predsednik republike Josip Broz Tito govoril o jugoslovanski notranji in zunanji politiki ter o ustavni reformi. Na zboru federacije so bili zbrani vsi poslanci zvezne skupščine, člani predsedstva Jugoslavije, predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij v naši državi ter znanstveni, strokovni in javni delavci iz vseh republik.

Predsednik Tito je v svojem govoru analiziral vsebinske tokove notranje in zunanje politike, opozoril na pomen ustavne reforme in ugodno ocenil opravljeno delo. V delu poročila o zunanji politiki je predsednik Tito med drugim dejal:

»Majhne države, med katere sodi tudi Jugoslavija, si ne morejo dovoliti, da bi bile nezainteresirane za karakter in tokove dogajanj v svetu ali da bi stale ob strani teh dogodkov. Nasprotno, naši življenjsko pomembni interesi terjajo, da moramo nenehno sodelovati v boju za mir, neodvisnost, enakopravno mednarodno sodelovanje in za demokratične mednarodne odnose. Izkušnje so pokazale, da so bile, če ni šlo za naključje, prav majhne države in njihovi interesi največkrat objekt politike nasilja in pritiska, vsiljevanja rešitev, ki nasprotujejo njihovim potrebam in željam. Napačno pa bi bilo, če bi zunanjepolitično dejavnost naše države pojasnjevali, kot sem že večkrat opozoril, zgolj z lastnimi potrebami oziroma jo povezovali le s tistimi vprašanji, ki nas najbolj neposredno zadevajo. Pravzaprav naša zunanja politika sledi iz samoupravne socialistične biti naše države, ki je sestavni del naprednih in revolucionarnih sil v svetu. Je odraz naših pogledov na sodobna gibanja in soodvisnosti vseh delov sveta, ter naše obveznosti, ne le iskrene želje in pripravljenosti, da prispevamo svoj delež k splošnemu napredku. Zato je Jugoslavija v vsem povojnem obdobju skušala biti skupaj z drugimi miroljubnimi državami in naprednimi silami vselej aktiven dejavnik v mednarodnih dogajanjih in konstruktivno prispevati k urejanju mednarodnih problemov, h krepitvi miru in napredka v svetu.

Zato se je naša država tako odločno opredelila za politiko neuvrščenosti in aktivnega miroljubnega sožitja. To politiko dosledno uresničuje kljub mnogim težavam in preizkušnjam, na kakršne je v zadnjih letih že velikokrat naletela. Taka politika nam je zagotovila veliko prijateljev in naklonjenosti v svetu, imamo pa tudi sovražnike, katerim je prav neodvisna samoupravna socialistična Jugoslavija nenehna trn v peti. Z vsemi sredstvi nam skušajo škodovati, metati polena pod noge, da bi nam otežili položaj in škodovali našemu ugledu v svetu.«

Josip Broz Tito

Willy Brandt

Ilustracija iz knjige »Tolminski punt«

Ob koncu svojega govora pa je predsednik Tito poudaril: »Jugoslavija je odprta za najširše mednarodno sodelovanje in je navezala zelo široke politične, gospodarske, kulturne in druge stike z velikim številom držav širom po svetu. Te zveze moramo še poglobljati, zlasti z državami v razvoju, s katerimi naši gospodarski odnosi zelo zaostajajo za političnimi in drugimi.«

Novi obrati ob 1. maju

Ob prvomajskih praznikih so v Sloveniji in drugod po državi odprli več novih industrijskih obratov, v katerih so zaposlili večje število novih delavcev. V spodnji Idriji so odprli obrat polirnice in lakirnice v lesni industriji »Slovenijales«. Ta tovarna je s tem precej povečala proizvodnjo spalnic, ki jih uspešno prodaja doma in po svetu. V Celju so slovesno odprli nov obrat tovarne »Libela«, kjer je omogočena serijska proizvodnja več vrst tehtnic. Hkrati so v Celju odprli tudi več novih trgovin.

Willy Brandt: uspešni pogovori

Kancler ZR Nemčije Willy Brandt s soprogo je po uradnem obisku v naši državi ostal še nekaj dni v Kuparih pri Dubrovniku, kjer je preživel velikonočne praznike.

V skupnem poročilu, ki je bilo objavljeno po jugoslovansko-nemških pogovorih, je bilo rečeno med drugim tudi, da so naši državljani, ki so zaposleni v ZR Nemčiji, pomemben dejavnik v dvostranskih odnosih. Poudarili so pripravljenost, da bodo s skupnimi naporami zagotovili čim boljše razmere za zaposlovanje, socialno zaščito in življenjske pogoje jugoslovanskih delavcev, kakor tudi dopolnilni pouk in šolanje otrok naših ljudi v ZR Nemčiji. Dosegli so tudi soglasje, da je treba k temu poiskati tudi bolj dolgoročne rešitve, kar bi bil med drugim tudi prenos proizvodnih obratov v kraje, od koder so ti ljudje, v Jugoslavijo.

260 let tolminskega punta

V Tolminu je bila na dan ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte, 27. aprila, velika proslava 260-letnice tolminskega punta. To je bil zadnji veliki punt slovenskih kmetov, ki se je začel leta 1713 in se razširil po Vipavski dolini, po Krasu, Brkinih, severni Istri, Goriški in Furlaniji vse do Trsta. Proslave so se udeležili najvišji predstavniki Slovenije, zastopniki slovenskih manjšin iz Avstrije in Italije, slavnostni govornik pa je bil predsednik Socialistične zveze Slovenije Mitja Ribičič. Govornik je med drugim poudaril, da nas izročilo o slovenskih kmečkih uporih »opozarja na dejstvo, da je zgodovina slovenskega naroda predvsem zgo-

dovina ljudskega gibanja, kmečkega protifevdalnega in delavskega socialističnega ter protimperalističnega gibanja. Vladarji stare Jugoslavije so skrivali to resnico in zato mnogi ugledni slovenski in hrvaški zgodovinarji, ki so odkrivali revolucionarni pomen puntarske zgodovine, niso bili dobro zapisani.«

turizem

Zanimiva Jugoslavija

Zanimanje tujih turistov za letovanje v Jugoslaviji presega vsa pričakovanja. Skoraj vsi evropski organizatorji potovanj poročajo, da bo promet narasel poprečno za 10 do 15 odstotkov. Še posebno velik porast števila turistov, ki se bodo letos napotili v Jugoslavijo, pričakujejo v Avstriji, ZR Nemčiji in Italiji. Iz Združenih držav Amerike poročajo, da bo obisk njihovih turistov v Evropi v mejah lanskega.

Mednarodna denarna kriza jugoslovanskega turističnega trga ni prizadela, ker je dinar devalviran. Zanimivo je, da je med tujci največje zanimanje za individualne aranžmaje, za bungalove in za nudistična naselja. Uspešneje se prodajajo hoteli na severnem in na srednjem Jadranu kakor na južnem.

Avtomobilske ceste

Znano je, da so moderne avtomobilske ceste osnova za napredek tako inozemskega kakor tudi domačega turizma. Tega se zaveda tudi Jugoslavija, ki je že izdelala načrt gradnje avtomobilskih cest. Mednarodna banka za obnovo in razvoj iz Washingtona je doslej Jugoslaviji odobrila pet posojil za gradnjo cest. Doslej smo iz sredstev in posojil te banke zgradili ali gradimo naslednje ceste: Zagreb—Karlovac, Vrhnika—Postojna, Beograd—Novi Sad, Merdare—Pepeljevac, Ulcinj—Bar, Hoče—Levec in še nekatere. Omenjena banka tudi zahteva, da mora Jugoslavija v svojem dolgoročnem programu gradnje cest zagotoviti neposredno zvezo z glavnimi evropskimi smermi.

Novo letalo Inex-Adrie

Slovensko letalsko podjetje Inex-Adria avio-promet je v maju dobilo novo potniško letalo DC-9, ki so ga kupili pri ameriški tvrdki Douglas McDonald. To je že peto letalo istega tipa, ki jih ima Inex-Adria. Letalo ima 115 sedežev.

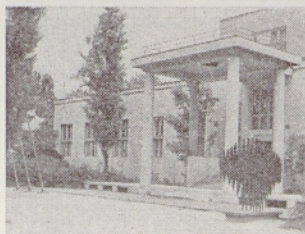
IAA je v zadnjih mesecih zelo okrepila polete v ZR Nemčijo, ki so posebej namenjeni prevozom naših delavcev.

Naš kamen za Benetke

Pazin v Istri je pred kratkim obiskala skupina strokovnjakov za obnovo Benetk, ki se je pogovarjala o izkoriščanju znanega istrskega

Hotel Golf na Bledu

Moderna galerija v Ljubljani

kamna. Ugotovili so namreč, da je ta kamen izredno odporen proti slanosti morja in bi se zelo obnesel pri obnovi Benetk. Italijanska vlada je za obnovo Benetk odobrila 30 milijard lir posojila.

kultura

Jakac v Moderni galeriji

V ljubljanski Moderni galeriji je bila v aprilu in maju retrospektivna razstava del enega naših najbolj znanih likovnih umetnikov, akademskega slikarja Božidarja Jakca. Na razstavi je bilo prek 300 grafičnih listov, ki so prikazali slikarjevo dolgoletno umetniško delo. Razstava je vzbudila veliko zanimanje.

Sterijino pozorje

Na letošnjem najpomembnejšem jugoslovanskem gledališkem festivalu »Sterijino pozorje« v Novem Sadu letos niso podelili tradicionalnih nagrad za najboljše izvorno dramsko besedilo, kjer so imeli v preteklih letih slovenski dramski pisci precej uspeha. Letos je festival počastil znanega hrvaškega pisatelja Miroslava Krležo za »izjemne zasluge pri utrjevanju dramskega ustvarjanja in gledališke kulture«. Veliki pisatelj, človek in humanist Miroslav Krleža slavi letos 80-letnico.

Med nagrajenci za najboljše igralske dosežke je bila tudi ljubljanska igralka Alja Tkačeva.

šport

Košarka ob 1. maju

V spomin na osvojitev svetovnega prvenstva v košarki, ki si ga je naša reprezentanca priborila na svetovnem prvenstvu v Tivoliju, slovenski košarkarji prireajo mednarodni košarkarski turnir v isti dvorani. Letos so na njem sodelovale reprezentance Sovjetske zveze, Kube, Jugoslavije in Slovenije. Prvo mesto je letos osvojila Jugoslavija, druga je bila Sovjetska zveza, tretja Slovenija, zadnja pa Kuba. Obe tuji reprezentanci sta nastopali z mladima ekipama.

Nogomet v središču pozornosti

Ob nedeljskih popoldnevih, ko so na sporedu nogometne tekme, je ta šport brez dvoma v središču pozornosti ljubiteljev športa v Jugoslaviji. Doma in v svetu je najbolj znano moštvo beograjske »Crvene zvezde«, slovenski ljubitelji nogometa pa upajo predvsem v »Olimpijo«. Letos našemu moštvu ne gre najbolje, saj je pri dnu prvenstvene lestvice, dva njena nogometaša pa sta le uspela priti celo v jugoslovansko reprezentanco — Brane Oblak in Danilo Popivoda. V zadnjem času se jugoslovanski nogometaši spet uveljavljajo tudi v mednarodnem pogledu.

Brane Oblak, igralec Olimpije in stalni član državne reprezentance

Po domačih krajih

Celje je dobilo lepo prvomajsko darilo. Dan pred prvim majem so izročili namenu nov most čez Savinjo, ki bo povezoval Polule in Zagrad. Novi most je tretji po vojni zgrajeni most čez Savinjo v Celju.

*

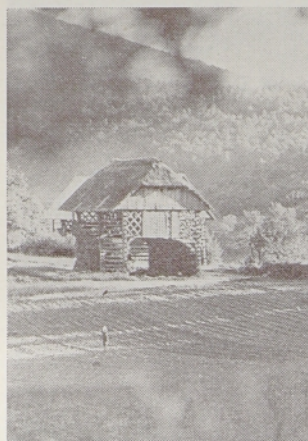
V Ptuj zaposluje podjetje gumijevih in kovinskih izdelkov SIGMA šeststo delavcev in uslužbencev. Ko je kolektiv proslavljajal praznik Osvobodilne fronte in prvega maja, je Franc Lovren, delavec tega podjetja, odprl novo tovarniško dvorano za tehnične preglede motornih vozil z naj sodobnejšo avtopralnico.

*

V Šentjurju pri Celju bodo letos zaposlili okrog tristo novih delavcev. Nova delovna mesta bodo odprli v podjetjih Moda in Elegant. V Modi bodo zaposlili 68 krojačev in šivilj, v Elegantu pa 50. Mladi delavci, predvsem pa delavke bodo lahko dobile zaposlitev tudi pri Bohorju, Alposu, Tolu, Žičnici in stanovanjsko komunalnem podjetju.

*

V Kozjem so pred prvim majem svečano odprli nov obrat podjetja Metka iz Celja, ki izdeluje žensko perilo. To je prvi industrijski objekt, ki je bil zgrajen na Kozjanskem. V njem bo dobilo zaposlitev okrog 180 delavcev, predvsem žensk.

Kozolec »toplar« pod Gorjanci

Na Kozjanskem so idealne možnosti za kmečki turizem, ki se pri nas vse bolj uveljavlja. Saj je med turisti vse več zanimanja in želja, da bi preživeli počitnice po domače. Na željo mnogih kmetov in drugih prebivalcev iz Podčetrčka, Olimja, Kozjega, Podsrede in Bistrice ob Sotli je delavska univerza v Šmarju organizirala tečaje, na katerih so obiskovalce seznanjali z osnovami kmečkega turizma. Ker je pa praksa važnejša od teorije, so Kozjance, ki se mislijo ukvarjati s kmečkim turizmom, povabili v Škofjo Loko, kjer imajo o tem kmetje iz okoliških krajev že precej prakse. »Šolarji« se bodo zbrali pri kmetu, ki se že več let uspešno ukvarja s kmečkim turizmom in mu ta prinaša tudi lep dodaten vir zaslužka. Pri njem bodo tudi stanovali in se praktično naučili vsega, kar je treba kmetu in kmetiji, ki se hoče ukvarjati s turizmom.

*

V Podsredi sodi nedvomno med najstarejše kmečke mline na slovenskem Leskovškov mlin, ki vrti svoja kolesa že celih štiristo let. Njegov prvi lastnik je bil grof Lazarini, ki ga je prodal Leskovšku, ker je bil »dober in zaslužen podanik«. Mlinski kamni so se nekoč vrteli noč in dan, saj so mleli za kmete iz treh far. Med okupacijo je Leskovškov mlin mlel tudi za partizane. Danes se kamni vrtijo le še občasno, stopa pa že nekaj časa stoji. Saj ni več toliko naročnikov kot včasih. Njegov sedanji lastnik je Franc Levstik.

*

V Tomažu pri Ormožu v Slovenskih goricah so iz stare šole, ko so lani dobili novo, uredili industrijski obrat. Uredilo ga je konfekcijsko podjetje Moda iz Gornje Radgone. Zdaj je v tem obratu na štirimesečnem poskusnem delu 70 deklet in žena ter 6 moških iz Tomaža in okolice. Po štirimesečni poskusni dobi bodo začeli z redno proizvodnjo. Zaposeliti pa žele še 40 žensk, ki so vsaj malo vešče v šiviljski stroki.

*

Ormož praznuje letos 700-letnico, odkar je bil v pisanih virih prvič omenjen. Ob tej obletnici so odborniki občinske skupščine sklenili, da bodo ustanovili posebno plaketo Ormoža, ki jo bo skupščina vsako leto podeljevala kot posebno družbeno priznanje posameznikom, delovnim organizacijam in društvom.

*

V Mariboru so nedavno slovesno izročili namenu novi trakt znanega hotela Orel. V novem objektu je 88 sodobno opremljenih sob in dva apartmaja ter še zajtrkovalnica, klub-ska in konferenčna soba, samopostrežna

Na Šmarjetni gori nad Kranjem

okrepčevalnica, nova recepcija, sodobna kuhinja in lep parkirni prostor. Urejajo tudi še podzemeljske garažne prostore.

*

V Ljubljani bo mladina z delovnimi akcijami, ki bodo zaključene leta 1975, zgradili Alejo spominov in tovarštva. To bo šest metrov širok pas, ob obeh straneh obdan z drevjem, ki bo obdajal Ljubljano tam, kjer jo je med zadnjo vojno okupator ogradil z bodečo žico.

*

V Planini pod Golico je tudi letos v maju je seniško turistično društvo organiziralo mesec narcis. Narcisne poljane, ki se razprostirajo od Javorniškega rovta do Hruščanske planine so v tem času v polnem razcvetu. Vsako leto pripravi turistično društvo v tem času več prireditev za turiste. Tako je bilo tudi letos. Še posebej dobro obiskana je bila prireditev, na kateri so izbrali »Miss narcis«.

*

V Kranju ob cesti 1. maja bodo julija odprli novozgrajeni dom upokojencev. Dom so začeli graditi lani na pobudo kranjskega društva upokojencev. V njem bo prostora za 120 upokojencev. V domu so pretežno enoposteljne sobe s kopalnicami. Vsak trakt bo imel tudi dnevni prostor s čajno kuhinjo. V pritličju pa bo kuhinja z restavracijskimi prostori, kjer se bodo lahko hranili tudi tisti, ki ne bodo stanovali v domu. Dom naj bi postal družabni center za vse starejše ljudi s kranjskega območja.

*

V Kidričevem pri Ptuj so na letošnji občinski praznik 22. aprila odkrili spomenik in kip revolucionarju Borisu Kidriču. Slavja se je udeležilo več tisoč udeležencev.

*

V Murski Soboti si je zares vredno ogledati tudi bogate muzejske zbirke v soboškem gradu. Če obiščete Soboto, ne zamudite obiskati muzeja. V njem boste videli med drugim star čoln drevak iz časov, ko so ljudje živeli v stavbah na koleh, izkopanine iz kamene dobe, staro kmečko orodje in razne izdelke umetnikov samoukov, prelepe prekmurske lončarske izdelke in drugo.

Sv. Duh na Ostrem vrhu — na željo naročnice Tončke Horvat iz Avstralije

V Slovenskih Konjicah, Ločah in Vitanju se pridno pripravljajo na proslavo stoletnice gasilskega društva. Letos bodo ta jubilej slavili v Konjicah, prihodnje leto pa v Vitanju. V tem času pa bi Konjičani radi popravili gasilski dom, ki je v 68 letih obstoja že precej prestal in je potreben obnove.

*

V Celju je bil v dneh od 31. maja do 4. junija jubilejni deseti mladinski pevski festival, na katerem je nastopilo 52 mladinskih pevskih zborov s skupno 3150 pevci. Poleg slovenskih pevskih zborov so nastopili mladinski zbori tudi iz drugih jugoslovanskih republik. V mednarodnem tekmovanju predmutacijskih zborov pa so tekmovali pevski zbori iz Češkoslovaške, Romunije, Francije, Bolgarije in Nizozemske. Izven konkurence pa so se predstavili še mladinski zbori iz Avstrije, Italije in Madžarske.

*

Na Brezjah so tatovi v noči od 23. do 24. aprila iz znane romarske cerkve odnesli dragoceno monštranco, ciborij in iztrgali iz Marijine podobe obe kroni. K sreči je bila v tistih dneh postavljena v cerkvi le kopija prave podobe in sta bili kroni samo pozlačeni. Kljub temu je vrednost ukradenih predmetov znašala nad 18 milijonov starih dinarjev. Organom javne varnosti se je posrečilo, da so v nekaj dneh storilca izsledili. Zdaj je tat za zapahi, predmeti so vrnjeni cerkvi. Na vsak način bi pa takšne dragocenosti morale biti boljše zavarovane.

*

Novi železniški most na Muri, ki ga gradita v sodelovanju Madžarska in Jugoslavija, bo povezoval železniški postaji Kotoriba in Murakersetur. Gradnja hitro napreduje. Most bo veljal dvajset milijonov forintov. Po dogovoru bodo spodnji del zgradili Madžari, zgornji del, železno konstrukcijo pa Jugoslavlani.

Šolarja v Vidmu ob Ščavnici

Pred novim hotelom Bor na Črnem vrhu nad Idrijo — na željo Slavice Fišer iz Chicaga

Pot k razvoju obrti in manjših podjetij

Bodoča zakonska ureditev vloge in položaja zasebne obrti je bila vse od sprejetja prve faze ustavnih dopolnil, ki so republikam omogočila, da v skladu s svojimi potrebami in posebnostmi urede tudi to področje, deležna velike pozornosti najširše javnosti. Osnutek zakona o osebnem delu z zasebnimi delovnimi sredstvi v gospodarskih dejavnostih so poslanci slovenske skupščine sprejeli v sredini aprila. S tem pa je, zlasti v obrtniških krogih tudi konec ugibanj o tem, ali bo zakon omogočil skrajno sprostitev zasebne gospodarske dejavnosti ali pa bo za zasebno pobudo še manj prostora kot doslej.

Osnovna izhodišča osnutka so se izoblikovala v večmesečnih pripravah zakonske ureditve osebnega dela. Če jih na kratko povzamemo, je prva značilnost, da ureja predlagani tekst delovanja vsega zasebnega sektorja, razen kmetijstva. V 1. členu je namreč določeno, da lahko delovni ljudje z osebnim delom in svojimi sredstvi samostojno opravljajo obrtno, gostinsko, avtoprevozniško, brodersko, projektantsko dejavnost in druge intelektualne storitve gospodarskega pomena ter prodajo na drobno. To obenem pomeni, da zasebniki lahko opravljajo dejavnost na nekaterih novih področjih (na primer intelektualne storitve, prodaja na drobno), ker osnutek zaradi družbenih in ekonomskih razlogov upošteva, da se morajo hitreje razvi-

jati terciarne dejavnosti. Širiti pa se mora tudi spodbuda občanov za vlaganje dela in sredstev v družbeno koristna in potrebna področja takoimenovanega malega gospodarstva.

Po osnutku zakona družba enako vrednoti zasebno delo in delo v družbenem sektorju. Z vidika medsebojnih odnosov so obrtniki izenačeni z ostalimi delavci v združenem delu. Določila predlagane zakonske ureditve jim omogočajo, da se enakopravneje vključujejo v proces družbene reprodukcije, ker uzakonjujejo in pospešujejo prehod z odnosov na osnovi sredstev na odnose na osnovi dela. Položaj delavcev, ki so zaposleni pri zasebnikih, zakon izenačuje s položajem delavcev, zaposlenih v organizacijah združenega dela, kar naj bi, mimo omenjene uporabe dopolnilnega dela drugih delavcev, onemogočilo eksploatacijo tujega dela.

Med izhodišči je predlagatelj zakona (republiški izvršni svet) upošteval tudi možnosti za zaposlitev in vlaganja zdomcev. Bistveno pa je, da je vedno večja potreba po različnih oblikah pospešenega povezovanja osebnega z združenim delom in zasebnih sredstev s tem, da ustava in zakon jamčita njih lastništvo.

Vsa ta osnovna izhodišča so zajeta v prvem poglavju temeljnih načel osnutka. Drugo poglavje ureja opravljanje obrti in drugih gospodarskih dejavnosti obrtnika samega ali s pomočjo ožjih družinskih članov, med katere zakon uvršča zakonca, starše in otroke, pod pogojem, da žive z zasebnikom v skupnem gospodinjstvu. Posebej je določeno, da lahko samostojni obrtnik ustanovi, če ima predpisano izobrazbo ali za nekatere obrti usposobljenost (v večini primerov usposobljenost ugotavlja posebna komisija pri republiški gospodarski zbornici) ter

potrebna delovna sredstva, eno obratovalnico. Obrtna dovoljenja izdaja občinski upravni organ. V primerih, ki jih zakon našteva (opravljanje storitev z gradbeno in kmetijsko mehanizacijo, avtodvigali, vlečnicami, zlatarstvo, prevoz oseb z motornimi vozili, prodaja na drobno itd.) se izda dovoljenje le, če se ugotovi, da je za tako dejavnost podan splošen družbeni interes.

Pogodbene organizacije združenega (POZD) so povsem nov poskus in model preraščanja osebnega dela z zasebnimi sredstvi v samoupravno organizirano delo. Prav ta oblika združevanja dela in sredstev samostojnih obrtnikov z delom drugih oseb tudi omogoča, da bodo ambiciozni poslovni ljudje uveljavili lastne ustvarjalne sposobnosti in krepili materialno osnovo za opravljanje dejavnosti na področjih, ki so v strukturi slovenskega gospodarstva še premalo razvita.

V POZD veljajo načeloma enaki družbenoekonomski odnosi in pogoji poslovanja kot v organizacijah združenega dela. Samostojni obrtnik sme združiti delo in delovna sredstva s posebno — ustanovitveno — pogodbo z delom drugih delavcev samo v eni POZD, ki pa je ni mogoče ustanoviti za opravljanje prodaje na drobno. Pravna oseba postane z vpisom v register okrožnega gospodarskega sodišča. Sredstva za ustanovitev in začetek dela zagotovi samostojni obrtnik, del sredstev pa lahko zagotovijo tudi organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti in druge družbene pravne osebe po načelih, ki veljajo za združevanje sredstev v OZD. Obrtnik sme izjemoma dati nepremičnine samo v najem, višina in način plačila odškodnine zanje pa se določi v ustanovitveni pogodbi. Dokler je obrtnik poslovni vodja POZD, jih ne sme vzeti iz organizacije in ne more odpovedati najema sredstev. Zakonski osnutek tudi določa, da če se vrednost teh sredstev v času najema zaradi investicijskih posegov poveča, je tako povečana vrednost nepremičnin družbene lastnina.

Pravice in dolžnosti samostojnega obrtnika določajo v skladu z zakonom ustanovitvena pogodba, statut POZD in drugi splošni akti. Vložitev sredstev mu zagotavlja, razen če delež njegovih sredstev pade pod 10 odst. vrednosti skupnega poslovnega sklada (v tem primeru postane POZD OZD, obrtnik pa lahko ostane njen poslovni

V kovačnici — obrt, ki izumira

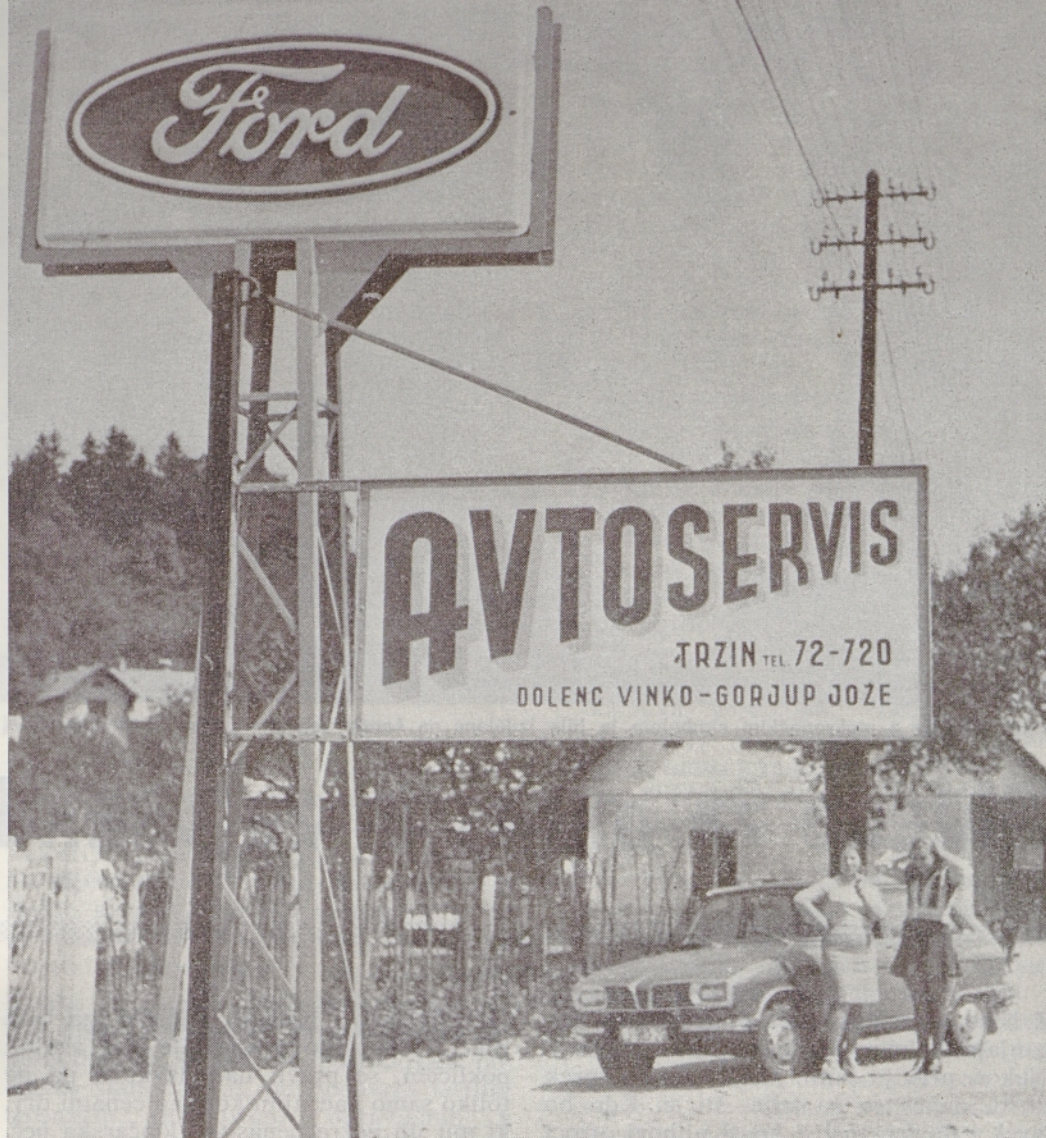
vodja še največ eno leto): vodstveno funkcijo, udeležbo pri dohodku in lastninsko pravico na vloženi sredstvih oziroma pravico do postopnega izplačevanja teh sredstev. Vodstvo POZD mu je zagotovljeno najmanj toliko časa, dokler niso v celoti izplačana njegova, ob ustanovitvi vložena sredstva.

Udeležba pri dohodku organizacije, ki pripada obrtniku zaradi vloženi sredstev, lahko doseže 50 odst. čistega dohodka POZD izjemoma pa tudi več. Odplačilo se določa praviloma v okviru amortizacijskih stopenj, izvrši pa se lahko šele, ko so delavcem in tudi samostojnemu obrtniku izplačani osebni dohodki.

Obrtnik in delavci, zaposleni v POZD imajo pravico do osebnega dohodka in do gospodarjenja z delom dohodka na osnovi skupnega dela. Osebni dohodki se ugotavljajo po načelu samoupravnega sporazuma, ki so ga sklenile OZD ustrezne dejavnosti, del dohodka, s katerim gospodarijo obrtnik in delavci, pa je družbena lastnina ter se razporeja na del za razširitev materialne podlage, dviganje delovne sposobnosti in potrebne rezerve. Dohodki in druga sredstva, ki obrtniku pripadajo iz poslovanja POZD in jih ponovno vloži v organizacijo za najmanj 10 let, so oproščena davščin.

Za svoje obveznosti odgovarja POZD z vsemi svojimi sredstvi, obrtnik pa jamči za obveznosti POZD v višini vrednosti sredstev, ki jih ima v organizaciji. Posebej zakonski osnutek tudi predpisuje, da so v primeru smrti ali trajne delovne nesposobnosti obrtnika, dediči oziroma ožji družinski člani upravičeni do materialnih pravic na podlagi vloženi sredstev ter udeležbe na dohodku organizacije. Četrto poglavje osnutka zakona o osebnem delu z zasebnimi delovnimi sredstvi obravnava združevanje dela in sredstev samostojnih obrtnikov v zadrage. Obrtno, proizvodno in storitveno zadrugo lahko ustanovi najmanj deset obrtnikov, njeni člani pa postanejo tudi delavci, ki so v njej v rednem delovnem razmerju s polnim delovnim časom. Obrtno nabavno-prodajno zadrugo lahko ustanovi najmanj trideset samostojnih obrtnikov. Posamezni člani zakona podrobneje opredeljujejo delovanje, sredstva za ustanovitev in začetek dela pa zagotove ustanovitelji v obliki deležev, lahko pa tudi OZD ali družbenopolitične skupnosti.

Posebna poglavja določajo pogoje za ustanovitev obratovalnice ter predpise o opravljanju obrti kot postranskem poklicu, domači in umetni obrti ter

Dva podjetna povratnika iz Kanade imata servis za avtomobile Ford

delu na domu. Z odlokom občinske skupščine se lahko določi, da smejo zasebniki opravljati obrt kot postranski poklic v določenih dejavnostih, če imajo ustrezno strokovno izobrazbo oziroma usposobljenost, zakon pa tudi določa, da se po občinskem odloku osebe v delovnem razmerju smejo ukvarjati le z obrtnimi storitvami za posameznike. Občan bo po posebni pogodbi lahko izdeloval različne obrtne izdelke ali opravljal določene storitve na svojem domu, vendar ne za organizacijo, pri kateri je zaposlen. Kot novost se predpisuje, da je dolžna organizacija pogodbo o delu na domu prigrasiti upravnemu organu občine, kjer ima delavec stalno bivališče.

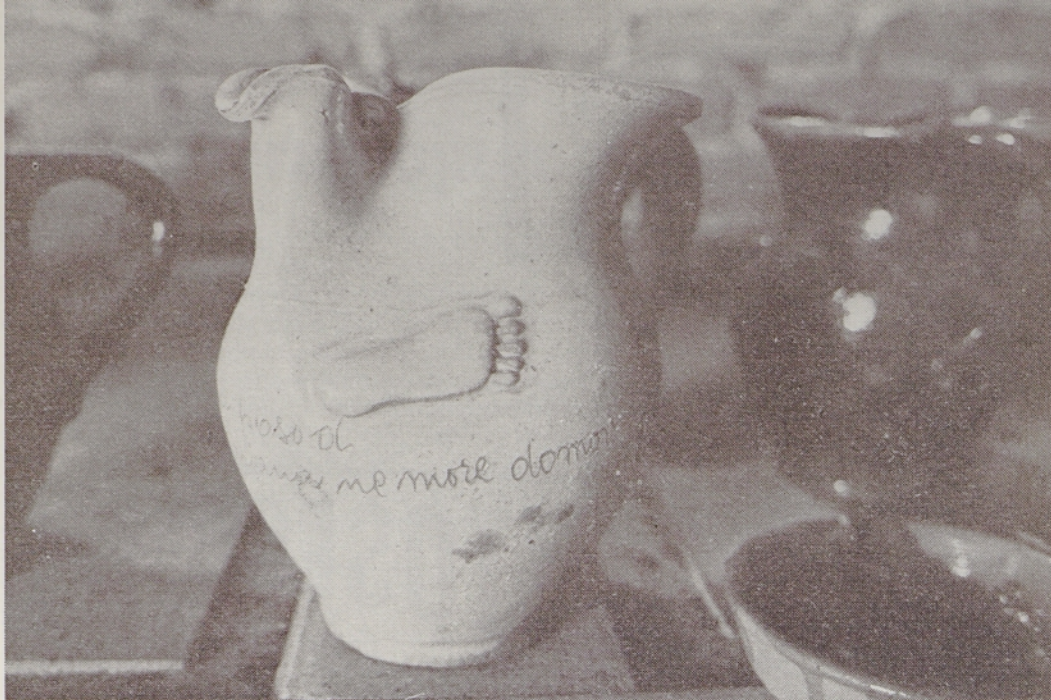
Na področju gostinske dejavnosti zakonski osnutek predpisuje, da se kot gostinstvo šteje priprava hrane, pijače, postrežba, sprejemanje in prenočevanje gostov. V turistično manj razvitih krajih lahko občina dovoli opravljanje gostinskih dejavnosti tudi osebam, ki nimajo ustrezne izobrazbe. Sprejemanje na prenočišče in hrano pri zasebnih gospodinjstvih in kmeč-

kih gospodarstvih osnutek zakona ureja posebej. Občani v zasebnem gospodinjstvu lahko oddajajo največ dvajset ležišč oziroma sprejemajo na hrano največ dvajset turistov ali abonentov, kmečko gospodarstvo pa v svoji neposredni bližini lahko uredi tudi prostor za kampiranje. Za to dejavnost zasebniki ne smejo uporabljati dopolnilnega dela tujih oseb ter imeti učenca v gospodarstvu.

Samostojni avtoprevoznik lahko opravlja javni prevoz samo s svojim vozilom, ki ga tudi sam upravlja. Predvideno je, da bo za prevoz stvari s tovornim motornim vozilom dovoljena uporaba prikolice, zasebniki pa bodo v odročnih krajih, kjer ni linijskega prometa, lahko prevažali šolske otroke, delavce in druge potnike.

V prodajalnah na drobno zasebniki lahko prodajajo neposredno potrošnikom, kakor določa osnutek, kmetijske in industrijske živilske proizvode ter gozdne sadeže, galanterijsko-drogerijske proizvode, sredstva za osebno in gospodinjstvo rabo, šolske potrebščine, tobakne proizvode in vžigalice, znamke in časopise, kmetijska orodja, te-

Nadaljevanje na str. 11

Šentjernejski lončarji

jega očeta riše na dno in obrobje skled vijugaste črte.

Gornja Prekopa živi s svojim lončarjem. Pozna njegove odhode na sejme, pa dneve najhujšega dela, ko se lončar dobesedno zakoplje v ilovico. Njegovo delo je sicer cenjeno, toda vsi vedo, da lončar nikoli ne bo ne pravi obrtnik ne kmet, kajti usojeno mu je živeti napol obrtniško in napol kmečko življenje, saj niti lončarija sama niti tiste krpe zemlje ne morejo v celoti preživeti njegove družine. Dolenjska turistična zveza v Novem mestu si že leta prizadeva, da bi lončarje nekako organizirala, skratka, želi, da njihovo delo ne bi zamrlo. Spodbuja jih, kolikor jih pač more spodbujati, toda brez denarja tu pač ne gre lahko. Predpisi so za lončarje prav tako kot za ostale obrtnike neizpodbitni in tako omahujejo vsa-

Tudi majolika z mokronoškim simbolom je bila izdelana na šentjernejskem polju

Sklede za okras in za vsakdanjo rabo

Z boso nogo, tako kot pred stoletji, poganjajo kolovrate šentjernejski lončarji. Nekoč, pravijo sami, jih je bilo vsevprek dosti, danes so še trije, štirje. Kdo bo živel v ilovici, tožijo, ko si njihovi otroci izbirajo druge poklice. Kot predzgodovinska ognjišča so njihove glinaste peči, kjer žgo posodje vseh vrst.

V Gornji Prekopi je dandanes en sam lončar. Tri mesece že »počiva«. V kosti se mu je zajedla vlaga, od ilovice, ki jo

Šentjernejski lončarji večino svojih izdelkov prodajo na dolenjskih sejmih

je prenetel z rokami v jeseni, ga bole roke. Franc Škoda vzdihuje nad svojim poklicem, se pravi: nad davkom, pa ne toliko samo nad njim kot nad cenami drv, ki mu jih požre nenasitna lončarska peč. »Sam sem jo napravil,« je dejal in zlezal vanjo ter prekladal lončke, ki jih je razpostavil v njej pred meseci. »Vsak lončar si pri nas sam napravi peč, takšno pač, kot mu najbolj ustreza,« je dejal, nemalo ponosen nad svojim izdelkom, ki spominja na tiste peči staroselcev, ki jih še najdeš kje skicirane v arheoloških vestnikih. Tudi tristo posod spravi vanjo; te se najprej posuše na soncu, ko pa jih da v peč, jih še premaže z loščem, ki ga prej skrbno pripravi, se pravi zmelje in ustrezno razredči.

Na grobeljski gmajni, tam, kjer je že v davnini stala lončarija za bližnji rimski Crutium (danes arheološko še neraziskano lokacijo), kopljejo šentjernejski lončarji glino. »Že dolgo jo tam kopljemo,« pravi Franc Škoda. »Glino potem lončar očisti, jo pregnete z nogami in rokami (nekateri so si že omislili za to motorne strojčke) ter jo na lončarskem kolovratu oblikuje. In kam gre potem lončar s svojimi izdelki, s kupicami in majolikami, s skledami in cvetličnimi lončki? Na sejme po Dolenjskem gre Škoda s svojim tovorom, iz vasi v vas prenaša svojo lončarijo, dokler je ljudje ne pokupijo. Toda toliko skled, kot so jih nekoč, danes ne rabijo več, je poudaril lončar. Danes ljudi zanimajo lončarski izdelki bolj kot okrasni predmeti, pravi Škoda, ki po izročilu svo-

ko leto znova, ali ne bi bilo to leto zadnje v njihovem ukvarjanju z glino, s to ne-hvaležno zemljo, kateri pa se slednjič ne morejo odtujiti.

Lončarstvo sodi med najstarejše in najbolj razširjene obrti na Slovenskem, je zapisala ob razstavi lončarstva v Etnografskem muzeju Slovenije Ljudmila Bras. »Najstarejše zapise o našem lončarstvu pa najdemo v arhivih gornjegrajskega gospodstva iz leta 1340... Lončarska obrt je nedvomno nastala na podeželju kot potreba kmečkega prebivalstva. Z nastankom mest pa je ta obrt postopoma prešla v roke tamkajšnjih obrtnikov. Seveda lončarstvo na podeželju s tem ni prenehalo, temveč je živelo in se razvijalo dalje...«

Če pogledamo zemljevid, na katerem so s črnimi pikami označena območja, kjer živi ta ljudska obrt, potem lahko ugotovimo, da je največ pik na severovzhodu Slovenije in na področju pod Gorjanci. Lončarska obrt sega na tem področju globoko v preteklost. Odkar je človek naselil to področje, je iz gline oblikoval posodje in predmete za vsakdanjo rabo. Ko so arheologi raziskovali področje nad Mihovo, kjer so živeli Kelti, so našli na številne ostanke keramike. Prava »najdišča« teh izdelkov pa so pod rušo med ostanki srednjeveškega mesteca Gutenwerth (današnji Otok pri Dobravi). Kvaliteta lončarskih izdelkov v tem srednjeveškem mestecu je bila na izredno visoki stopnji, kar pa ni prav nič čudnega, saj so bile v preteklosti tod rimske opekarne.

Petelin, iz katerega lahko pijete, in skleda. Oboje je predvsem okras

Lončarstvo pomeni nepretrgano vez med davnino in sedanjostjo.

Ob koncu prejšnjega stoletja je lončarska obrt dosegla v teh krajih enega zadnjih vrhov. Poročilo obrtnega inšpektorja za Kranjsko iz leta 1898 omenja, da je v »Šentjerneju, Stari vasi in Sv. Križu osem lončarjev, ki izdelujejo skleda, skodelice, vrče in lonce. Posebno izdelki iz Stare vasi vzbujajo pozornost s svojimi značilnimi oblikami in z rdeče žgano glino. Cenijo jih po vsem Dolenjskem. Vozijo jih na sejme v Kostanjevico, Krško in Mokronog ali pa krošnjarijo z njimi od vasi do vasi. Za prodano lončevino iztržijo na leto do 8000 kron...«

»Danes je z lončarijo bolj težko. Ljudje na vasi sicer še iščejo naše izdelke, vendar pa veliko manj, kot nekoč,« je povedal lončar Škoda. »Samo poglejte, kakšne kupe drv moram pripraviti zato, da

zakurim lončarsko peč,« je dejal. »Les pa je drag. Včasih se sprašujem, če se lončarija sploh splača. No, pa bo že kako. Na sejmih se nekaj proda, nekaj nakupijo ljudje, ki hočejo imeti v stanovanju pristne izdelke ljudske obrti, nekaj pa gre za turistične spominke.«

Koliko je danes v Sloveniji lončarjev? Slovenski etnografski muzej jih je po poročilih, ki so mu jih posredovale občinske skupščine in po podatkih lastnih terenskih raziskovanj, opravljenih v letu 1967, ugotovil, da jih je 74. Lončarji s šentjernejskega polja so med njimi izredno cenjeni. Zato z veseljem ugotavljamo, da kljub težavam, s katerimi se srečujejo šentjernejski lončarji, vztrajajo in delajo dalje.

Nit, ki se vleče od davnin do današnjih dni, tako ni pretrgana.

Peter Breščak

Lončar Franc Škoda jemlje posušene izdelke iz peči, ki jo je naredil sam

Nadaljevanje s strani 9

koča goriva in maziva za potrebe gospodinjstva in kmečkega gospodarstva, izdelke domače obrti in spominke.

Delavcem, zaposlenim pri zasebnikih, pripadajo osebni dohodki in druga nadomestila, po merilih kolektivne pogodbe pa so obvezno udeleženi tudi na doseženem dohodku obratovalnice, pripadajo pa jim tudi sredstva za skupno porabo. Dohodek samostojnega obrtnika se ugotavlja po merilih družbenega dogovora. Dobiček mu pripada, ko se od celotnega dohodka obratovalnice odbijejo materialni stroški poslovanja, amortizacija, dohodek delavcev in njegov dohodek, druge z zakonom določene obveznosti in davek iz dohodka obratovalnice. Izplačilo osebnih dohodkov delavcev ima prednost pred izplačilom osebnega dohodka zasebnika. Posebej zakon predpisuje progresivni davek na dobiček samostojnega obrtnika, če preseže trikratni poprečni letni neto osebni dohodek zaposlenega v gospodarstvu v Sloveniji. Tega davka, ki se kot sredstvo družbene akumulacije namensko uporablja za kreditiranje razvoja obrti, komunale in podobnih gospodarskih dejavnosti, ni dolžan plačati zasebnik, ki ustanovi POZD.

Samostojni obrtnik lahko na podlagi delovne pogodbe zaposli največ pet delavcev. Največ enega delavca sme zaposliti v tiskarski dejavnosti, če opravlja storitve z gradbeno ali kmetijsko mehanizacijo, avtodvigali, avto-vleko, z viličarji ali vlečnicami ter avtoprevoznik. Gostinci smejo zaposliti v bifejih in nočnem baru do dva delavca, v ostalih gostinskih obratih pa do pet delavcev. Izjema so posebni primeri (prireditve, prazniki), ko lahko gostinec z dovoljenjem občinskega upravnega organa uporablja dodatno delo drugih oseb. Zasebni brodar, ki opravlja prevozniške dejavnosti, lahko zaposli največ tri delavce, dopolnilno delo največ treh ljudi pa je dovoljeno tudi pri opravljanju projektantske dejavnosti in drugih intelektualnih storitev gospodarskega pomena. V prodajalni na drobno je dovoljena zaposlitev največ dveh delavcev.

V široki javni razpravi so bile predlagane številne spremembe osnutka zakona. Izvršni svet jih je upošteval pri pripravi predloga zakona, ki ga je moral predložiti skupščini do konca maja. Čim prej bo treba pripraviti tudi spremembe in dopolnitve vseh drugih predpisov, da bodo v skladu s predlaganimi zakonskimi določili.

Alenka Leskovic

Opomba uredništva: vsem bralcem, ki se zanimajo za podrobnosti novega »obrnitiškega« zakona ali pa jim je bil ta sestavek nejasen, smo na njihova vprašanja pripravljene odgovoriti posebej oziroma jim lahko posredujemo odgovore pristojnih organov.

Na Rabu so nadvse prijetna kopališča

V Izoli na slovenski obali

Kako in kod na morje?

Vsako leto povratnike v domovino presenetijo nove ceste; novi odseki asfalta in popravljenih cestišč, novi kačipotni in poravnani ovinki. Res je, da je takih presenečenj še vedno zelo malo, še vedno prevladujejo povsem nasprotna presenečenja: slaba cesta, ki vas je že lanske leto — ali pa pred leti — spravljala v slabo voljo (še vedno je slaba ali pa še slabša kakor je bila).

Kar zadeva gradnjo cest in skrb zanje, smo še vedno prepočasni in zelo zaostajamo za sosedi. V tem sestavku pa naj steče beseda ne toliko o težavah, ki nas dajejo na »cestni fronti«, temveč o tem kar je in kako je; steče naj beseda o možnostih, ki so popotniku na voljo, če hoče potovati iz srednje Evrope na Jadran.

Na cestah še premalo »presenečenj«

Slovenija bo letos poleti, predvsem pa ob dopustniških »konicah«, eno samo veliko in prenatrpano križišče. Letos ne pričakujemo le premnogih lanskih in še novih gostov z Zahoda, temveč tudi prve, čeprav še ne preštevilne, goste z Vzhoda. Kolon in zastojev bo morda nekoliko manj kakor lanske leto le na odseku med Ljubljano in Postojno, ker je nova avtomobilska cesta med Vrhniko in Postojno znatno pospešila promet in bo prihranila večini popotnikov ne le čas, temveč tudi živce.

Ostala pa bo »Gorenjska cesta« s svojimi zagatami, čeprav je že nared obvoz mimo Kranja. Avtomobilistom ne bo treba več voziti skozi središče gorenjske metropole. Ostala bo tudi težko prevozna Ljubljana, kjer o možnih obvozihi še

razpravljajo in bo letos še vedno prav sredi mesta razkrižje evropskih magistral. Tudi na »Dolenjski veliki cesti« ne bo letos nič novega; ta lepa pot čez gričevje bo ostala enako nevarna in izzivalna za vse, ki bodo izgubljali živce za kolonami tovornjakov in skušali nepremišljeno zdrveti v drzna prehitevanja.

»Vrata« taka kakor doslej

Tudi vsa vrata v Slovenijo — in hkrati v Jugoslavijo — bodo ostala letos v glavnem enaka kakor lani, čeprav povsod ob-

Razen avtoceste skoraj nič novega

ljublajo hitrejšo poslovanje in večjo propustnost mejnih prehodov.

Kateri prehod si boste izbrali ob vrnitvi v domovino, je najbrž že preizkušena stvar. Gorenjci, Dolenjci, Notranjci in Belokranjci se v večini primerov odločajo za Karavanke, saj se večina pripelje z Münchenske strani skozi felbertauernski predor do Beljaka, odkoder je pravzaprav najprimerneje splezati čez Korensko sedlo. Čeprav je nekoliko strmo, pa je dostop nanj znatno krajši in preprostejši kakor pa dostop z avstrijske strani do ljubljanskega predora.

Primorci seveda nimajo kaj iskati na Korenu, temveč se navadno peljejo iz Beljaka v Trbiž in potem čez Predel »skočijo« v Posočje.

Štajerci in Prekmurci tudi nimajo kaj iskati na karavanških prelazih, temveč

so njihova vrata v domovino zvečinoma Vič pri Dravogradu, Šentilj in ne nazadnje Gorička Kuzma. Posebno Prekmurci se zadnja leta ogrevajo za slednji mejni prehod in se vozijo iz Nemčije domov kar po avtomobilski cesti iz Salzburga na Dunaj in potem čez Gradiščansko proti Kuzmi. Ta pot je malce daljša, se pa izogne Alpam in glavnim turističnim tokovom.

Kam uiti ob »konicah?«

Zaradi preobremenjenosti »Gorenjske ceste« in ljubljanskega križišča, si nekateri prizadevajo, da bi se obema kakorkoli ognili. Ne le Primorci, temveč tudi mnogi Notranjci se odločajo za smer Beljak—Trbiž—Bovec—Tolmin; potem pa nadaljujejo pot po dolini Idrije proti Cerknici, Blokam, Postojni itn. Res, da je ta smer nekoliko počasnejša, a ko so na Gorenjskem »konic«, je zalogoto ta stranska smer ne le hitrejša, temveč tudi varnejša.

Mnogi Dolenjci se skušajo ogniti »Gorenjski cesti« in Ljubljani tako, da se peljejo iz Beljaka skozi Celovec v Dravograd, skozi Slovenjgradec in Velenje v Celje ter nato ob Savinji in Savi v Krško, Brežice, Šentjernej, Kostanjevico in druge kraje pod Gorjanci. Seveda je ta smer počasnejša kakor gorenjska, toda v »konicah« je prav tako varnejša in najbrž tudi hitrejša.

Zemljevid, naš vsakdanji

Morda ne bo od muh, če zapišem besedo ali dve o zemljevidih, katere sodi kupiti. Če nameravate kupovati zunaj, potem je nedvomno najboljši nemški zemljevid

Jugoslavije tisti, ki ga je izdala stuttgartska RV-založba (Reise- und Verkehrsverlag). V tujini sodi kupiti tudi zelo dober nemški zemljevid Jadrana (Generalkarte Dalmatische Küste; Mairs Geographischer Verlag Stuttgart) v merilu 1:200.000. Na voljo so trije zemljevidi (severni Jadran do Zadra, srednji od Zadra do Ploč in južni od Ploč do Ulcinja). Oba zemljevida se dobita tudi doma, vsaj v Sloveniji, v večjih knjigarnah).

Letos je na voljo tudi zelo dober avto zemljevid Jugoslavije. Kupili ga boste lahko na vseh črpalkah, izdala pa ga je Avto moto zveza Slovenije (izdelal pa domači inštitut za geodezijo in fotogrametrijo). To je letos že deseta slovenska izdaja avto zemljevida Jugoslavije in je še posebej izboljšana. Sploh ne zaostaja za omenjenim nemškim zemljevidom. Ko ga kupujete, pazite na letnico (1973); od vseh prejšnjih (starih) zemljevidov se letošnji loči po tem, da so glavne potovalne smeri vrisane z vijolično barvo.

Če pa rabite samo Slovenijo, potem je bolje kupiti avto zemljevid Slovenije, ki ga je izdala Avto moto zveza in ima letnico 1972 ali 1973; dobite ga na vseh črpalkah. Na zemljevidih Jugoslavije je Slovenija premajhna in je preveč »gneče«. Omenjeni zemljevid Slovenije pa obsega še vso Istro, Hrvaško primorje do Jablanca, del Cresa, Rab in Krk ter Zagreb s Hrvaškim Zagorjem.

Ta »vloček« o zemljevidih vam bo nedvomno prišel prav, kajti na tržišču, tako doma kakor na tujem, je v prodaji cela množica turističnih in avto zemljevidov Jugoslavije, ki so narejeni slabo, predvsem pa zastareli.

V Istro po »srednji smeri«

Kdor se je odločil za Zahodno Istro, ki je zadnja leta zelo obiskana, se pelje navadno tja kar po glavni cesti skozi Postojno in mimo Kozine nizdol v Koper ter naprej do zaželenega cilja. Na tej smeri nastopajo težave in zastoji navadno šele ob obali, predvsem med Dekani in Portorožem.

Tej gneči, ki je neprijetna, sitna in tudi nevarna, se lahko še kar uspešno izognete. Če ste namenjeni v Pulj in njegovo soseščino (Medulin, Banjole, Premantura), potem se je morda bolje peljati iz Postojne v Opatijo in po cesti, ki ob istrski vzhodni obali doseže Pulj. Posebej pa je priporočljiva tako imenovana »srednja smer«. Če niste namenjeni na slovensko obalo, potem lahko pod Črnim kalom, na razpotju, zavijete na levo proti Kubedu in Buzetu. Cesta je ves čas asfaltirana, le kakih pet kilometrov nad Kubedom je še prašnih. Od Buzeta teče nova asfaltirana cesta po dolini Mirne mimo slovitih Istrskih toptic in Motovuna do glavne ceste Koper

Jugoslovanska obala je poleti tudi zbirališče lepotic z vsega sveta

—Pulj. Peljali se boste bolj varno in prav tako hitro kakor mimo Kopra in Pirana.

Na Kvarner še ne skozi Kočevje

Če ste namenjeni v Opatijo, Lovran, Rabac ali na kvarnerske otoke (Cres, Lošinj, Krk in Rab) nimate izbire. Peljati se morate skozi Postojno in Pivko k morju. Trajekt na Cres in Lošinj plove iz male Brestove, ki leži dobrih 20 km južno od Lovrana. Na Krk plovete iz Crikvenice pri Kraljevicu ali iz Crikvenice, na Rab se lahko odpravite s trajekti iz Senja ali Jablanca.

Cesta iz Ljubljane skozi Kočevje in Delnice k morju letos še ne bo pretirano vabljava, ker odsek med Kočevjem in Delnicami še gradijo. Dolenjci in morda tudi Štajerci, ki so namenjeni v Istro in na Kvarner, pa se bodo morda odločili za »belokranjsko smer«. Do Vinice in potem na cesto Karlovac—Rijeka. Slednja pa bo najbrž prav tako obremenjena kakor cesta iz Ljubljane k morju, posebno ob konicah.

Skoz Belo krajino na morje

Če vas vabijo plaže srednjega ali južnega Jadrana, potem se morate odločiti.

»Jadranska cesta« ne sodi med najbolj vzorne, čeprav se je drži vzdevek — »sinja«. Posebno med Reko in Karlobagom je »Jadranska cesta« še kar nevarna. Speljana je dokaj slabo, ozka je in pretirano vijugasta; vodi skozi naselja, tu in tam je močno zračna in premalo zavarovana. Razen tega pa je še posebej nevarna ob slabem vremenu (huda burja včasih celo poleti in padajoče kamenje). Mnogi avtomobilisti, predvsem tujci, se je vse bolj in bolj izogibajo.

Neredki si izberejo smer, ki pelje iz Novega mesta do Karlovca (skozi Ozalj) in potem mimo Plitvic ter skozi Gospič na Velebit in nizdol v Karlobag. Ta cesta je asfaltirana, a je precej ovinkasta in ne sodi med hitre ceste; je pa manj prometna kakor cesta ob morju. Ko pa se pripeljete v Karlobag, ste že tam, kjer »Jadranska cesta« postaja malo boljša. Karlobag je tudi izhodišče trajekta, ki plove na otok Pag.

Drago Kralj

Rovinjska panorama

Petdeset let skupnega življenja

V malem mestecu Ebensburga, Pa. je bila 7. aprila 1923 tiha civilna poroka dveh mladih naseljencev v ZDA, Ane Praček in Adolfa Krašna. Dobra tri leta prej sta bila prišla oba v Ameriko iz Primorja, ki je bilo takrat pod italijansko zasedbo. Leta so tekla skoz dobre in slabe čase, skoz veliko gospodarsko krizo, drugo svetovno vojno, mrzlična povojna leta natrpana z delom in aktivnostmi, združenimi z delovanjem za pomoč stari domovini, za pomoč sorodnikom, ki so bili prizadeti od vojne. In zase je bilo treba nadoknaditi po možnosti v veliki krizi izgubljeno delovno dobo in zaslužek.

In prišla so vmes leta dela za slovenski list v New Yorku, za stari Glas naroda, ki je ob svoji sedemdesetletnici sklenil svoje dolgoletno plodno življenje.

Potem so prišla leta upokojitve. Jadro so minevala vsa prežeta z mislimi na povratek v rodni kraj. Bolezen je bila ovira in povod za premisleke.

A vendar, 30. junija 1972 sta se v Kopru izkrcala z jugoslovanske ladje Viševice Anna in Adolph Krašna z dobršnim tovorom svojega pohištva, obleke knjig itd. Po 52 letih življenja v veliki deželi prek morja sta se vračala v svojo malo, rodno Vipavsko dolino.

Sedaj živita v mestecu Ajdovščina, kjer sta 7. aprila letos slavila 50-letnico skupnega življenja. Mož Adolf na žalost že dolgo boleha za težkim sklepnim revmatizmom.

Veselega dneva slavlja tega jubileja pa niti bolezen ni zatemnila. Prišli so družinski člani in sorodniki, ki so naša povratnika kar zasuli z nageljni in drugim cvetjem. Tudi Slovenska izseljenska matica je naročila šop rdečih nageljnjev za slavljenca, ki se želita vsem iz srca zahvaliti za izkazano pozornost. Kaj lepšega si človek ne more želeči, kot da se po tolikih letih znajde ob važnem življenjskem prazniku sredi svojih dragih domačih, na domačih rodni tleh.

Ana in Adolf Krašna

Memorial dr. Milana Vidmarja

Letošnje pomladi so si ljubitelji šaha v Sloveniji lahko na lastne oči ogledali šah na najvišji ravni. Devet izmed naših najboljših šahistov (Svetozar Gligorić, Bora Ivkov, Albin Planinc, Aleksander Matanović, Bruno Parma, Dragoljub Minić, Stojan Puc, Janez Barle in Rudi Osterman) se je pomerilo z devetimi boljšimi šahisti iz sedmih držav: Argentine, Bolgarije, Češkoslovaške, Italije, Madžarske, Romunije in Sovjetske zveze (Miguel Quinteros, Ivan Radulov, Jan Smejkal, Stefano Tatai, Lajos Portisch, Istvan Csom, Victor Ciocaltea, Aleksej Suetin in Jurij Razuvajev). Organizatorja tega turnirja sta bila Šahovska zveza Slovenije in Zavod za pospeševanje turizma v Portorožu, finančno pa so ga podprla tudi nekatera ljubljanska podjetja. Glavni sodnik je bil Vasja Pirc, najstarejši slovenski šahovski velemejster, pokrovitelj pa inž. Andrej Marinc, predsednik slovenske vlade.

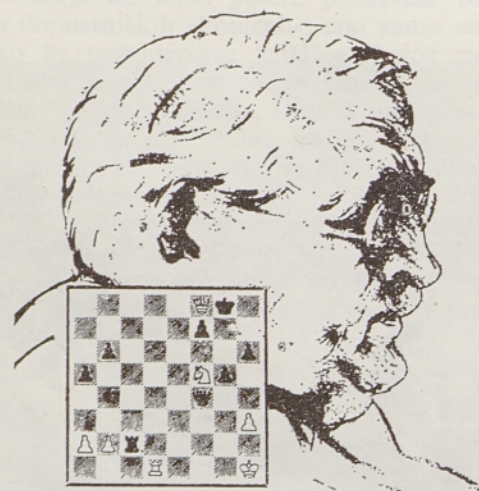
Pred štirimi leti je bil v Ljubljani prvi mednarodni šahovski turnir v spomin dr. Milana Vidmarja. Slovenci, posebno še slovenski šahisti, se s ponosom

spominjamo tega našega prvega šahovskega velemejstra. Le-ta je žel svoje prvo mednarodno priznanje kot mlad fant na turnirju leta 1911 v San Sebastianu v Španiji. Od tedaj naprej je bil stalno v središču šahovske pozornosti v svetu, o šahu pa je napisal tudi vrsto knjig. Zanimivo je tudi, da je bil dr. Milanu Vidmarju šah le konjiček, saj je veljal tudi za izrednega strokovnjaka v elektrotehniki.

Prvi del letošnjega turnirja je bil v lepi Festivalni dvorani v Ljubljani, drugi del pa v novem »Avditoriju« v Portorožu. V Ljubljani je bil veličasten pogled na igralce, ko so molče merili svoje šahovske sposobnosti. Organizacija turnirja je bila izredno dobra, zelo veliko pa je bilo tudi gledalcev. Velike šahovnice na steni so stalno sledile pozicijam vseh devetih iger. Največ zanimanja so vzbujale skoraj vse partije, ki jih je igral mladi slovenski velemejster Albin Planinc. On je bil tudi nepričakovani zmagovalac prvega Vidmarjevega memoriala. Njegova igra je brezkompromisna, ki skoraj ne pozna remija, zato je vedno ljubljenelec občinstva.

Šah je predvsem delovanje človeških umskih sposobnosti in med številnimi svetovnimi narodi je to najbolj znana igra »pod streho«. Kot šahisti se merimo z nasprotniki v prijateljski ali v turnirski igri, v strategiji in psihologiji. Zbranost je ena izmed največjih značilnosti, katero mora obvladati vsak uspešen šahist. Vsaka najmanjša napaka je kaznovana, seveda če jo nasprotnik opazi v pravem trenutku. Šaha se je izredno lahko naučiti, saj ga igrajo že otroci pred sedmim letom. Prav tako je to tudi ženska igra. Žal se doslej Slovenke še niso uvrstile visoko na mednarodnih tekmovanjih.

E. M. Prešeren

Povratniki

»Spoznali so nas po žametnem klobuku«

»Nak, nazaj v Kanado pa ne grem več, bom ostal kar tukaj, doma, saj mi še nikoli v življenju ni bilo tako lepo kot zdaj,« je rekel dvainsedemdesetletni Janez Nosan-John iz Prigorice pri Ribnici, ki je prvič odšel v Kanado že leta 1926.

Potlej se je štirikrat vrnil v domovino. Prvič že leta 1928. Skupaj z očetom, ki je bil lončar, si je v Prigorici zgradil hišo in se zaljubil v dekle iz bližnje vasi. Pot ga je zanesla spet v Kanado in leta 1929 je bil že med rudarji v »International company«.

»Enajstkrat sem pustil delo v rudniku in enajstkrat so me sprejeli, poglavitno je bilo, da sem imel žametni klobuk od doma. Takrat so nas poznali po tem. Tisti, ki je imel žameten klobuk, je bil z Dolenjske, takrat je bila pri nas moda takšnih klobukov. In delodajalci so vedeli, da smo dobri delavci. Tudi moj prijatelj, ki je prišel v Kanado iz severne Amerike, pa ni imel klobuka, je bil sprejet zato, ker sem ga priporočil jaz,« se je spominjal Janez, ki sedaj dobiva pokojnino iz več naslovov. Starostno, pa nekaj za invalidnost...

»Ja, veste, je v rudniku počilo, zdelo se mi je, da mi je odneslo kos lobanje, pa se mi je le oko razlilo. Ves sem bil krvav. Če ne bi zatulil »K tlom!« bi razneslo še dva moja tovariša. Tako pa sem se vrgel na nju in ju zaščitil. Sam sem jih dobil v glavo, pa sem se pri polni zavesti priplazil še stopetdeset metrov daleč. Kar visela mi je glava, še sedaj se mi pozna,« je kazal s prstom na umetno oko in dodal:

»Bolj slabo vidim, če ne bi imel umetnega očesa, bi mogoče še kaj naredil, z enim pa ne vidim dovolj plastično, zato ne morem oblikovati glin, gledam pa lahko, kako delajo,« je dejal šegavo in rekel, naj napišem, da išče zaročenko, ki bi imela več denarja kot on.

»Sicer pa žensk ne gledam več,« se je zasmejal in razložil, da take, ki nič nima, ne mara, saj bi mu iz žepa jemala, taka, ki kaj ima, pa bi ga imela »pod sabo«:

»Kaj mi če žena, tukaj me bratova žena lepo oskrbuje, jem z njimi, v družbi sem z bratovo družino, malo jim nagajam, še najraje pa ga lepo

Janez Nosan iz Kanade: »Kar dobro mi je doma...«

srknem, kakšen litrček in je potlej tako lepo v postelji,« se je pohvalil in zamahnil:

»Hja, saj imam babo v Kanadi, pa je rekla, naj nekam grem in se ne vrnem več. Pa sem šel lepo domov, ona pa naj bo v Kanadi s hčerami. Saj imata obe službo in sta poročeni. S svojo družino sploh nimam več stikov. Mojo Mico sem že zdavnaj pokopal. Tu notri, v srcu,« je pokazal z roko na srce in rekel o sebi:

»Jaz sem dober človek, raje dam psu, ki sem ga navadil, da lepo prosi za kosček mesa, kot sebi. Tisti pa, ki je moj sovražnik, ne dobi od mene niti kaplje vode. Tako je, veste, na svetu. Jaz že vem, saj sem rudaril in preživel v Kanadi tudi tista leta, ko je bilo treba čakati v vrsti navsezgodaj za kosček kruha, ko so se matere z otroki prodajale veseljakom za skodelico prežganke in kosček kruha, da so imeli otroci kaj jesti,« je razlagal in dodal, da si sploh ni mislil, da bo doma tako fletno:

»Včasih smo od dveh ponoči pa do šestih zjutraj gnetli, da smo potlej čez dan oblikovali glino, sedaj pa imajo stroje za mečkanje zemlje, kolovrat pa na elektriko. Lončarji se imajo veliko bolje, kot so se imeli nekdanj in sploh so se ti kraji močno spremenili. Ko je Prigorica leta 1926 gorela, je bilo vse bolj revno, zato sem tudi šel v Kanado. Če bi bilo tako dobro, kot je sedaj, nak, potlej pa ne bi šel tako daleč.«

Ampak vseeno se Janez, ki ga kličejo tudi John, kar dobro počuti s kanadskim potnim listom:

»Dobro je, da so mi podaljšali potni list na kanadskem veleposlaništvu do leta 1978. Karkoli se zgodi, Kanada skrbi zame. Škoda je le to, da sem enajstkrat pustil službo in imam 124 dolarjev na mesec. Če bi dalj časa zdržal pri eni firmi, pri rudniku, bi sedaj dobival lahko tudi 300 dolarjev na mesec, saj sem delal vsega skupaj več kot štirideset let...«

Jože Vetrovec

Železniški most v Podbrdu z začetkom bohinskega predora

Baška grapa — to so bregovi...

Podbrdo s potokom Bača

Baška grapa

Po bližnjici z Gorenjske na Primorsko

Baška grapa je biser med našimi alpskimi dolinami, čeprav malce skrit. Tisti, ki si s svojim avtom ne upa s prašnega makadama na udobni asfalt, je ne pozna, in tudi ne tisti, za katerega se turistične lepote začenjajo in končajo pri motelu ali hotelu. Baška grapa je ohranila še precej tistega, čemur pravimo neokrnjena, deviška narava. Malce je zaostala za razvojem okoliških področij, kar je seveda dobro in slabo, kakor se vzame, kakor kdo gleda na to.

Po tem biseru se vije približno petindvajset kilometrov makadamske, prašne, luknjaste, ozke, ovinkaste, na določenih področjih strme itd. ceste. Premeril sem

jo z avtom, ki pa gre prehitro, če še tako počasi pelješ. Slike tečejo in se spreminjajo kot na filmskem platnu, marsikateri sploh ne vidiš, ker jih je preveč, ker se film za šoferja prehitro vrti in ker je navsezadnje treba paziti še na cesto. Po grapi bi moral peš in z dežnikom — kot kolega Drago Kralj pred leti — potem bi jo šele res videl v vsej njeni lepoti.

Odlični pogoji za turizem

Škoda, ker ni boljše ceste skozi Baško grapo, pravijo domačini in tudi turistični delavci. Prvi zato, ker bi se jim odprla pot v svet, ker bi bilo potem bližje do dela in zaslužka, drugi pa zato, ker vedo, kako lepa je grapa, kako bi se jo dalo prodajati turistom, če bi se skoznjo vil asfaltni trak.

Sončno nedeljsko spomladansko dopoldne je bilo, ko sem se ustavil pri gostilni Dakskobler na Petrovem brdu, tam, kjer se cesta že prevesi na primorsko stran, kjer je torej pravzaprav konec Baške grape, čeprav je bil zame, ki sem bil prišel z Gorenjske, iz Selške doline, začetek. »Imamo odlične možnosti za turizem, že zdaj se tu poleti pogosto ustavljajo izletniki, vedno je kakšen tuj avto pred hišo, ne morejo prehvaliti, kako lepo je pri nas in nižje doli, v dolini, ampak ta cesta, luknje in prah, to moti vse, izletnike in nas, ki tu živimo.« Tako mi je rekla gostilničarka Milka Dakskobler, mati petih otrok, ki so bili tistega dne vsi doma, sicer pa doma vsi nimajo kaj početi. Najstarejši Franko je strojni tehnik v Novi Gorici, Vojko je orodjar

v Tolminu, Jože je doma, gostilničar je in kmet, saj imajo poleg gostilne tudi nekaj kmetije, vsega je nekaj čez 30 hektarov zemlje, obdelovalne pa le 2 hektara in pol, pa še tega zdaj vsega ne obdelujejo, četrti sin Slavko je prišel od vojakov in se bo šel učiti, hči Mira pa hodi v srednjo lesno šolo v Novo Gorico, zaposlila se bo v Meblu.

Čez kakšno leto po asfaltu?

O cesti so začeli resneje govoriti februarja letos, ko so se v Podbrdu, ki je razen nižje ležečega Grahovega nekakšen center Baške grape, sestali predstavniki slovenske cestne skupnosti, predstavniki cestnih skladov tolminske in škofjeloške občine, obeh občinskih cestnih podjetij in zastopniki vseh krajevnih skupnosti od mosta na Soči do Železnikov in Bohinja. V verigi slovenske cestne problematike je namreč ureditev ustrezne zveze za zahteve sodobnega prometa med Primorsko in Gorenjsko pomemben člen. Celotno zdaj je razdalja med Tolminom in Ljubljano po poti ob Bači in Selški Sori za celih 14 kilometrov krajša kot tista skozi Idrijo. Če bi cesto skozi grapo uredili, bi razdaljo med Soško dolino in notranjostjo Slovenije še bolj skrajšali, bolj bi povezali Gorenjsko s Primorsko, razen tega pa gre tudi za dolg naše skupnosti do nekaj tisoč ljudi, kolikor jih živi ob Bači.

Skozi Baško grapo je, denimo, pot do gorenjskih turističnih središč za sto in več kilometrov krajša kot čez Vršič ali čez Trbiž v Italijo ali skozi Ljubljano. Gorenjci se zavedajo tega, zato so do

Pogled na Podbrdo z bregov. Foto: Milenko Pegan

Zalega loga v Selški dolini že potegnili asfalt, naprej do Petrovega brda pa ga bodo do leta 1975. Do leta 1974 bodo, kot obljublja predsednik tolminske občinske skupščine Ferdo Pepič, obnovili tudi cesto med Bačo in Podbrdom. Med tema dvema krajema, prvim na začetku doline, ob izlivu potoka Bače v Idrijco, in drugim na koncu, pod Petrovim brdom, je 22 kilometrov makadama; za razširitev, kanalizacijo in asfalt bodo porabili okrog 10 novih milijonov dinarjev. Ostane pa potem seveda še tri kilometre za moderni promet prestrme in preveč ovinkaste ceste proti Petrovem brdu, ki bo — kot kaže — zadnja prišla na vrsto za obnovev.

»Šiht« od treh zjutraj do petih popoldne

Meja med občinama, loško in tolminsko, čisto po naključju teče po nekdanji italijansko-jugoslovanski meji. Od gostilne Dakskobler mi jo kažejo. Jože, ki je ostal doma za naslednika, mi pove, da so bili včasih kmetje dvolastniki. Danes, ko imajo tudi že traktorje, so kmetovanje precej opustili, nikjer več ne živijo samo od kmetije, v hlevih sta po dve ali tri krave namesto po deset repov pred vojno. Zdaj si pomagajo z lesom pa v službe hodijo, kamor pač kdo more in kjer dobi delo, vse od Škofje Loke in Železnikov do Nove Gorice in celo na Jesenicah v železarni jih je precej. S Petrovega brda so zdaj v železarni trije, prej so bili štirje, več pa jih je (približno 20) s Podbrda, kjer vlak zavije v predor in pride ven v Bohinjski Bistrici. To je dolg šiht, zarana morajo vstati. Tisti, ki so nekaj dlje od železniške postaje, že ob treh zjutraj gredo in so doma spet ob

petih popoldne, tisti s Podbrda pa gredo od doma ob štirih zjutraj in so doma četrť čez tri popoldne.

Bačarji ali Graparji, kot jim pravijo, se pravi Petrovčani, Podbrdčani, Hudajužnarji, Grahovci, Koritenci, Klavžarji, Mostarji in drugi, gredo za delom in kruhom kamorkoli iz ozke doline med Črno prstjo in Poreznom, samo da kruh je, da niso odvisni od skromnih pridelkov na maloštevilnih prisojnih policah in na redkih njivah v dolini. Za pravo kmetijstvo v Baški grapi nikdar ni bilo veliko priložnosti. Nekaj koruze, ajde in krompirja je bilo komaj za dom, za prodajo malo. Nekaj je vrgla živinoreja, a po vojni se je, pravijo vse tako zasukalo, da se ne izplača več, da so tudi pašo živine po planinah že zelo opustili. Zanimivo pa je, da se je kmetijstvo kar precej moderniziralo v vasi Bača nad Podbrdom. Spremenile so se razmere in način življenja. Vas teži k Podbrdu, tam pa je tekstilna tovarna Bača z okrog 170 delavci. Z zaslužkom si ljudje, ki imajo doma nekaj zemlje, nabavljajo potrebne stroje in se prilagajajo času, ne da bi bili prisiljeni zapustiti svoje domačije. Žito so opustili, v glavnem sadijo le krompir in fižol, mnoge njive so spremenili v donosne travnike in si s tem prihranili težavno košnjo po senožitih, ki se že zaraščajo z grmovjem. S preprostimi, nizkimi žičnicami so si olajšali tudi delo na njivah in travnikih, ki leže v strmini. Z njimi prevažajo gnoj in ga prevračajo na njive, nazaj pa nalože pridelke. Zanimiv primer torej, kako vasica živi naprej in se razvija, kakor tudi zemlja še ostaja obdelana, ker se ljudem ni bilo treba odseliti, ker imajo skoraj doma tovarno, ki jim daje zaslužek, varnost.

Primorci smo, ne Gorenjci!

Sicer pa je Bačarjev precej manj kot nekdaj, manj kot tri tisoč, v sto letih se je število prebivalstva zmanjšalo za več kot tisoč. Raztepli so se po svetu, danes najdemo Graparje po vsej Sloveniji in v severni Italiji. Razen podbrške industrije Bača drugega v grapi skoraj ni, razen še žage na Kneži in »Krna« v Klavžah, ki oba sodita k novogoriškemu Meblu. Podbrdo je tako edini kraj v Baški grapi in eden redkih na Tolminskem, kjer se je od osvoboditve do danes število prebivalcev zvečalo. Obrti, ki jih je bilo včasih precej, so zvečine že zelo zamrle ali povsem propadle. Ne vem, zakaj pravijo ljudem od Podbrda naprej proti Idrijci »škrpetarji«; morda je bilo včasih tam veliko čevljarjev?! V Oblokah je do tega stoletja imel delavnico izurjen klobučar, ki je menda izdeloval »tako trdne in hvaležne klobuke iz domače volne, da si lahko sedel nanj«. V Hudajužni sem obiskal že priletnega krojača Albina Panjtarja, ki šiva, čeprav pravi, da se mu komaj splača. Povedal mi je, kako si Hudajužnarji razlagajo malce nenavadno ime svojega kraja. Še živo ustno izročilo pravi, da so nekoč prišli tja Turki prav v času, ko so bili ljudje pri južini, pri kosilu, in jim pobrali vse imetje.

Spraševal sem Bačarje, kaj so: Primorci ali Gorenjci? Vsi so mi rekli, da Primorci, celo oni na Petrovem brdu, čeprav pravijo, da je nižje po dolini v govoru več primorskega, v zgornjem delu pa je čutiti gorenjski vpliv. Pred vojno, ko so bili pod Italijo, so bili seveda še bolj usmerjeni na Primorsko. Fantje s Petrovega brda so prav tako »doma« v železnikih kot v Mostu na Soči, po Primorski in Gorenjski se razgledujejo za dekleti, občinske in geografske meje jih pri tem ne ovirajo. Sicer pa je s Petrovega brda do Škofje Loke približno tako daleč kot do Tolmina, okrog 30 kilometrov. Povsem naravno je, da je zgornji del grape včasih bolj težil na škofovsko stran, saj so cesto s Petrovega brda do Podbrda zgradili šele leta 1901. Ljubo Kos iz Podporezna v loški občini pa je šel v nedeljo popoldne s prijatelji na fantovanje v gostilno Črna prst v Podbrdo, torej iz Gorenjske na Primorsko. Enaindvajset let mu je in edini sin je doma na kmetiji, vendar pravi, da bo šel delati kamorkoli, v Podbrdo ali v Železnike, kjer bo pač dobil delo, zraven pa seveda kmetije ne misli zanemariti.

Z Gorenjske sem šel po bližnjici na Primorsko. Skoz Baško grapo. Bila mi je tako všeč, da sem se tudi vrnil skozenjo, po bližnjici torej s Primorske na Gorenjsko.

Andrej Triler

Fantje iz Petrovega brda

DEBELE ČEŠNJE

Češnje večje so kot listi,
večje kakor veje —
skoraj takšne, kakor sonce,
ki z neba se smeje.

Tonček barvico ošili,
barva češnje rdeče:
zase, za ves razred —
in žari od sreče.

Neža Maurer

Tone Pavček

OSEL

Odrajžal osel je na pot
ia, ia, ia.

Na dolgo pot
na strašno pot
je šel na kraj sveta.

In peš je šel samo naprej,
samo naprej zijal,
ni jedel, pil
in ne počil,
ni niti spal.

Le kdaj pa kdaj in tu pa tam
otrokom kajpada
zaplesal sam
je svoj kankan,
zapel ia, ia.

A neki svetel sončen dan
zavil je v gozd teman
in od takrat
in od takrat
popotnik je neznan.

Zato naprošamo lepo,
kdor osla srečal bo,
naj sporoči
to milici!

Lojze Zupanc

Strahovi v pobreškem gradu

V pobreškem gradu je živel graščak, ki si je brezdelje in dolgočasje preganjal tako, da je ponoči strašil grajske dekletke, hlapce in pastirje, podnevi pa se je norčeval iz njihove strahopetnosti. Vsakega, ki se je pri njem udinjal, je najprej vprašal:

»Ali te je rado strah?«

Vsakdo pa bi rad ostal v grajski službi, zato je odgovoril:

»Strahu ne poznam!«

In graščak se je pogodil z njim:

»Če te zares ni strah, boš lahko ostal pri meni v službi, dokler te bo volja. Plačilo pa boš dobil, ko boš vzdržal v gradu leto dni, prej ne! Če pa boš zapustil službo prej, boš ob ves zaslužek. Velja?«

»Velja!« je odvrnil vsakdo, ki ni vedel, da ga bo prebrisani graščak še pred potekom leta tako prestrašil, da jo bo moral praznih rok ubrati iz gradu.

Tako so pobreškemu graščaku dolga leta zastoj služili hlapci, dekletke in pastirji. Nekoč pa je prišel v pobreški grad takšen pastir, ki se ni ustrašil graščakovih vragolij; vzdržal je v gradu več ko leto dni, vse svoje živne dni je ostal v gradu. Kako se mu je to posrečilo?

Takoj po prihodu v grad je na grajskih pašnikih pasel grajske ovce. Ko pa je njegovemu pastirjevanju manjkalo samo še tri dni do polnega leta, je stopil pred graščaka in se nasmejal:

»Samo še tri dni bom pasel ovce, potlej pa se bova domenila za plačilo.«

Graščaku pa je bilo žal za pastirnico, zato ga je še tisto noč prišel opolnoči strašiti. Ogrnil si je belo rjuho, na glavo pa si je privezal mrtvaško glavo. Prišel je v izbo, kjer je drnjohal pastir, in zavpil:

»Jaz sem botra smrt! Če brž ne izgineš iz gradu, te bom umorila!«

Zbujeni pastir pa je pograbil pastirsko palico, prislunjeno ob ležišče, ter zaklical:

»Ne ljubi se mi umreti, premlad sem še. Odidi h graščaku, star in hudoben je kakor vrag, pa ga zadavi!«

To je dejal in planil z gorjačo na našemljenega graščaka, da mu je le-ta komaj ušel.

Drugi večer se je graščak oblekel v kozlovsko kožo, na glavo pa si je navezal kozje rogove in opolnoči prišepal v pastirjevo izbo.

»Jaz sem vrag!« je zakričal. »Če ne izgineš iz gradu, te bom zdrobil v prah in pleve!«

Prebujeni pastir pa je pograbil ovčarsko palico in se zakrohotal:

»Pa se poizkusiva, kdo je močnejši!«

In je z gorjačo planil na našemljenega graščaka ter mu jih naložil na kosmato grbo, da se mu je kar kolcalo.

Tretji večer pa pretepeni graščak ni več strašil pogumnega pastirja. Na kljuko vežnih vrat je privezal popadljivega psa, sredi noči pa je poklical predse ovčarja in mu velel:

»Strah me je! Vso noč nekdo prasklja po grajskih dverih. Pojdi in poglej, kdo je!«

Pastir je odprl grajska vrata. Podivjani pes je planil nanj, on pa mu je ročno porinil v golt ovčarsko gorjačo, da se je zadavil. Potlej se je vrnil h graščaku, rekoč:

»Tega strahu pa ne vi ne jaz ne moreva pregnati. Veste, kaj prasklja?«

»Kaj pa?« se je zaradovedil graščak.

»Rja žre železno kljuko na grajskih vratih.«

Temu odgovoru pa se je graščak tako smejal, da se je zadavil od smeha. Pastir pa je ostal v gradu do konca svojih živih dni.

Med grajskimi razvalinami pobreškega gradu pa najbrž še dandanes leži železna kljuka grajskih vrat — če je ni že požrla rja...

LOJZE ZUPANC je vnet zbiralec ljudskih pravljic in pripovedk. Tudi v Rodni grudi smo jih že precej objavili. Ta o strahovih, ki ste jo pravkar prebrali, je izšla v zbirki STO BELOKRANJSKIH. Lani pa je v založbi Mladinske knjige izšla njegova zbirka ZLATO POD BLEGOŠEM, za katero je marljivi zbiralec narodnega blaga pisatelj Lojze Zupanc dobil Levstikovo nagrado.

Karel Destovnik-Kajuh

Drobna pesem

Jaz sem
droben, droben list,
ki drevo
mu daje hrano.

To drevo
iz zemlje rase,
zemlja
pa je vir življenja
in življenje
vir človeštva,
in človeštvo,
to je hrast,
ki človeku
daje rast.

Dve uganki

Matej Bor:

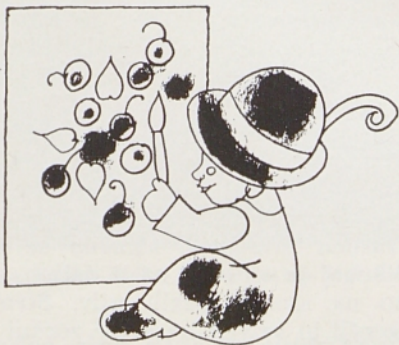
Čim večja je, tem krajše noge ima,
čim grša je, tem lepše se smehlja.

(laž)

Lojze Beltram:

On na nogi,
noga v njem,
je potreben
vsem ljudem.

([čevē])

Sredi polja
zal fantič
z vetrom se igra;
toda joj,
če mu grdun
kapo razcefra!

Krožek mladih dopisnikov

Pomlad v Stuttgartu

Sonce je pregnalo mraz in zimo in k nam prihaja najlepši letni čas — pomlad. Mi otroci se je zelo veselimo, posebno še spomladanskih rožic, ki tako olepšajo naravo. Tu v Stuttgartu pomladi ne moremo tako lepo doživeti, kakor smo jo doma. Tu je le sem in tja kakšen del travnika, kakšen gozdiček s potočkom, kjer rastejo zvončki. Tudi ptiček ne smemo pozabiti, saj nam prepevajo iz grmičev, iz žive meje in z dreves lepe pesmice in nas kratkočasijo. Vse več jih je, tudi kukavica se nam bo skoraj predstavila z lepo pesmico, ki jo je prek zime sestavila. Že zdaj vem, da bo s svojo pesmico vsem razveselila srca, sonček pa jih bo ogrel. Drevesa dobivajo vse lepše in večje krošnje, v katerih si ptičke mamice in očki spletajo gnezdeca za svoje ptičke otročičke. Otroci smo se zime veselili, a še bolj se veselimo pomladi, poletja in jeseni, ko bomo v toplih sončnih dnevih doživeli veliko lepega.

Jožica Škofič
Wolmachtenstr. 39
7 Stuttgart — Vaihingen

Mamica je samo ena

Moja mamica ima temne lase in črne oči. Je zelo dobrega srca. Ves dan dela. Zvečer, ko pride domov, je zmučena. Najprej nam pripravi večerjo. Doma vedno pospravlja, čisti in skrbi za nas. V posteljo leže vedno zadnja. Mamice ne bom nikoli užalil ali pa zapustil.

Tonček Škofič
Wolmachdenstr. 39
Vaihingen, 7 Stuttgart

Moja mamica me ima zelo rada in tudi jaz jo imam zelo rad. Moja mamica je natakara. Delati mora od jutra do polnoči. Jaz moram vsak večer sam v posteljico. Po šoli grem v vrtec, ker mamica nima časa, da bi bila z menoj. Samo v soboto in nedeljo popoldne je prosta. Ko pridem iz vrtca, gledam televizijo. Ob sedmi uri zvečer pa moram v posteljico brez moje mamice.

Franci Hodnik,
Jahn str. 1
Dagerloch, 7 Stuttgart 1

Moja mamica zelo skrbi zame in za mojega bratca. V Jugoslaviji smo bili sami in mamica je delala v tovarni. Jaz sem hodil v vrtec. Tako mamica ni imela skrbi, da se mi bi kaj zgodilo. Potem pa, ko sem hodil v šolo, je bilo težje. Učila me je včasih do devetih, včasih do desetih zvečer. Zjutraj pa je morala zopet na delo še preden sem vstal. Težko je bilo za njo. Ko sem hodil v drugi razred, sem se s kolesom vozil k njej v tovarno, kjer sem dobil kosilo. Potem pa sem šel spet domov. To se je ponavljalo štiri leta. Končno pa je nehala hoditi v službo. Ostala je pri nama doma. Tega sem bil zelo vesel. Ko sem končal tretji razred, smo šli vsi skupaj k ateku, kajti on je bil v Nemčiji. Tam je mamica najprej čistila v neki pisarni, po novem letu pa je dobila mesto v tovarni očal. Zdaj dela samo od

sedmih do štirih in tudi ne tako težko. Bilo je 6. marca. V šoli smo že delali kartice za 8. marec. Tudi jaz sem naredil lepo kartico. Nanjo sem napisal čestitke. Na drugi strani sem pa narisal šopek rož. Svojo mamico imam zelo rad, saj vem, da imam samo eno.

Tomaž Modic
Immenhoferstr. 49
7 Stuttgart 1

Svojo mamico imam rad. Lani sem v vrtcu delal prtiček. Nesel sem ga mamici. Bila je zelo vesela. Poljubila me je.

Andrej Modic
Immenhoferstr. 49
7 Stuttgart 1

Komaj dve leti sem bil star, ko me je mamica pripeljala v Nemčijo, kjer sem zdaj že enajst let. Ne spominjam se rad tistih let, ko me je mamica dala v varstvo neki tuji ženi — Nemki. Nič me ni imela rada, čeprav so vsi pravili, da sem lep in prijazen fantek. Mnogokrat sem jokal in se stiskal k mamici, da bi ostal pri njej. Toda mamica in atek sta morala na delo, da smo si tu v tujini lahko ustvarili domek.

Rasel sem in začel hoditi v šolo. Nemški jezik sem znal in v razredu sem spoznal več prijateljev. V Rohru, kjer stanujemo, in kjer imata očka in mamica gostišče, imam lepo sobico. Kadar sem sam, se igram in skačem po njej s svojim psičkom Mukijem. Zelo se me razveseli, kadar pridem iz šole, ker ve, da bom šel z njim na sprehod. Pred dvema leti sem začel hoditi tudi v slovensko šolo. Vozim se s tramvajem do Vaihingena in naprej do Möhringena. Tam prestopim na tramvaj proti Dagerlochu. V razredu me že čakajo mladi Slovenci in med njimi moja tovarišica. Tudi letos bom dobil slovensko spričevalo. Tega se bolj veselim kakor nemškega. Vsako soboto in nedeljo vadimo slovenski šolarji igrice Kekec in Mojca. V njej igram Skazeta in gostilničarja v prvem dejanju. Igralci živimo zelo daleč izven Stuttgarta, zato zelo težko prihajamo na vaje. Upam pa, da se bomo z igrico kmalu predstavili. Od koderkoli pridem, vedno vem, da me doma čakata očka in mamica. Srečen sem, da imam nekoga, ki me ima rad in skrbi zame.

Milan Dolinšek
Rathausstr. 5
7 Stuttgart-Rohr 80

Dragi naši mladi dopisniki!

Vaša lepa pisemca, namenjena mamicam za njihov praznik, 8. marec, smo prejeli prepozno, zato jih objavljamo šele zdaj. Pa saj vaša ljubezen do mamic, kakor tudi materina ljubezen do vas se kakor roža razcveta iz dneva v dan, iz meseca v mesec, iz leta v leto, zato ni nikoli prepozno napisati ali kaj lepega povedati o svoji mamici, kajne? Še kaj napišite in lep pozdrav!

Uredništvo

Matevževa mati je v štiriindevetdesetem, pa se ji kar toži po delu...

Pod imenom Bloke pojmuje nad sedemsto metrov visoko razsežno kraško planoto vzhodno od Cerkniškega polja. Na valovitem površju se menjavajo široke doline z vijugastimi ponikalnicami in obli hrbti s položnimi kopastimi vrhovi, na njih pa senožeti z redkim drevjem. Za to mirno in odmaknjeno planoto, ki pozna dolge in zelo snežene zime, se je zadnji čas spet prebudilo zanimanje. Ta kos sveta, kjer se je v zelenilu in tišini narave zares mogoče spočiti, je postal bližji tudi s prvim delom slovenske avtoceste, pa tudi s popravljenjo ceste, ki vodi čez samo planoto.

Bloke še danes slove po bloških smučarjih, spretnosti v smučanju so pokazali bloški fantje zgodovinarju Valvasorju že leta 1680. Dandanes tudi Bločani ne izdelujejo kmečkih smučí več doma, ampak jih kupujejo v trgovini. Po prvi vojni je bil na Blokah jugoslovanski državni center za jadralno letalstvo, po drugi vojni pa se je preselil v Lesce. Dvanajst kilometrov dolga in osem kilometrov široka planota je postala samotnejša, kot je bila prej. Poživlja jo le nekaj počitniških

Stara Bločanka, stara pošta in star spomin

hišic ob Bloškem jezercu, štiri gostilne in avtomobilizirani turisti, tudi tisti iz Italije, ki napolnijo planoto ob nedeljah in praznikih.

Kmetiška hrana — dolgo življenje

Izletniki iščejo na Blokah predvsem lepe razglede, mladi Bločani pa so navkljub lepim razgledom odromali v doline in v svet — v tovarne, ki jih na rodni planoti skoraj ni. Zato živi v bloških vaseh in vasicah veliko starih ljudi. Ena izmed njih je Ivana Mazi ali po domače Matevževa mati, ki je že v štiriindevetdesetem. Dobili smo jo pred hišo v Velikih Blokah, zgovorno in prijazno nam je razložila: »Bolna nisem bila nikoli. Nisem vedela, kaj je bolnišnica. Lani sem bila prvokrat v njej. Poleno mi je padlo na oko, bi bila skoro ob oko. V bolnišnici se jim je zdelo kar čudno, da sem toliko stara. Mat, kaj ste pa jedli, da ste toliko časa živeli?« me je vprašal en zdravnik. Sem mu odgovorila, da sem imela kmetiško hrano, kar družina, tisto jaz. Sedaj imam najraje kofe. Če človek ni scartan, je z vsem zadovoljen.«

Matevževa mati je imela enajst otrok. Ko je šel njen mož v prvo vojsko, jo je pustil samo s sedmimi otroki. Vse je spravila h kruhu. Zadnja tri leta pa je pokopala kar tri svoje sinove. Takole pravi: »Žalostno je, kadar sin pokoplje mater, a kadar mati pokoplje sina, tista je grenka.«

Na Blokah živi še prav precej Bločanov in Bločank, ki se bližajo devetdesetim ali pa so že čez. Z zadovoljstvom grizejo bel kruh, v mladosti, pravijo sami, so poznali le »ječmen — mešano žito na črn kamen mleto«.

Središče Bloške planote je Nova vas. Novci in Novščice so nadvse ponosni na svojo pošto, ki jo imajo že stoštiri leta. In že vsa stoštiri leta se upravniki pošte pišejo Lavrič. Leta 1868 je pošto ustanovil Anton Lavrič, za njim jo je prevzela njegova hči Marija, potem žena Terezija in zatem sin Jože. Jože Lavrič je izročil pošto svojemu sinu Aleksandru in snahi Ivani. Ivana Lavrič je dočkala stoletnico pošte za poštним okencem. Nato je odšla v pokoj in izročila poštni pečat svoji hčerki Aleksandri.

Ivanka Lavrič, ki je stopila v pokoj natančno ob stoletnici pošte, zatrjuje: »Če bi še enkrat živela, bi šla samo na pošto. Vse življenje sva bila z možem skupaj na pošti, še skregati se nisva utegnili.« Umrli je postiljon, preminili so poštni konji, nova pošta pa je še vedno središče življenja na Blokah.

Chichester na bloški njivi

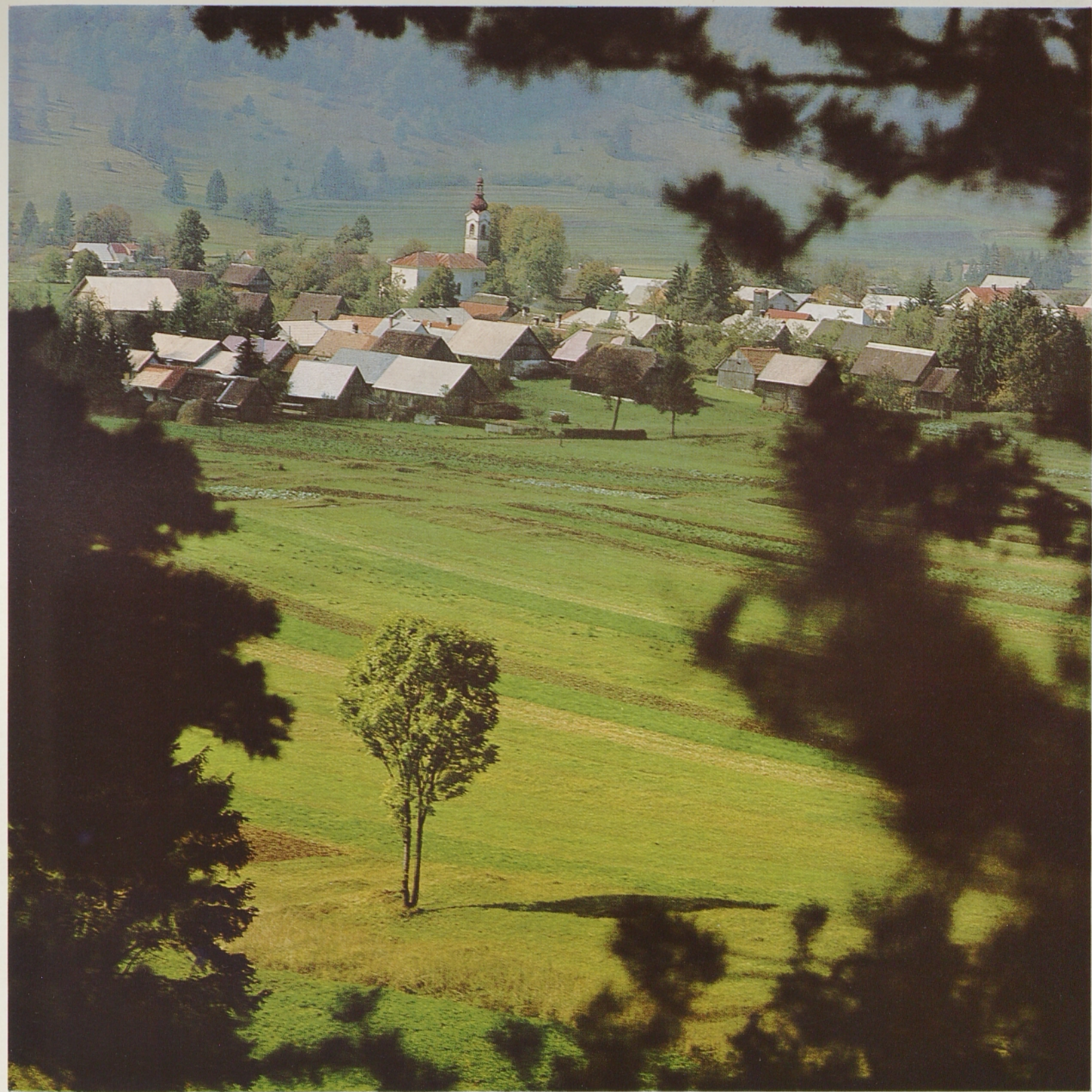
Pred vojno, leta 1929, je Bloke pretresel nenavaden dogodek, ki ga pomni le še malo ljudi. Povezan pa je s slavnim imenom, z imenom Angleža, sira Francisa Chichestra, ki je nedolgo tega za vedno zatisnil oči. Avanturist svetovne slave je nenehno polnil strani svetovnega tiska s svojimi drznimi pustolovščinami. V mladosti se je spuščal na tvegane poti s športnimi letali, v starejših letih pa je plul okrog sveta v krhkih jadrnicah. Pred slovesom od življenja si je privoščil še svoje poslednje junaštvo, svoj poslednji podvig, jadrnanje čez Atlantik.

Ko je umrl, so se v Chichestru razpisali vsi časopisi na svetu, Bločani so se takrat spomnili, da je Chichester njihov stari znanec. Leta 1929, Chichester je bil star osemindvajset let, se je odpravil z dvokrilnim letalom »Gipsy Moth« na izlet po Evropi. Ustavil se je v Benetkah, kjer so ga posvarili, naj z letalom nikar ne pristane med balkanskimi ljudožerci. A glej, komaj je preletel jugoslovansko mejo, že je zašel v meglo. Ko je videl, da ne bo dosegel Ljubljane, se je odločil za zasilen pristanek. Mračilo se je že, pod seboj je videl le ozko dolino, razdeljeno na stotine ozkih njiv. Strmo je zaokrožil in pristal na sveže zorani njivi. Kolesa letala so se ugreznila, rep se je dvignil, letalo se je postavilo na nos. Pilot je obvisel tri metre nad zemljo, privezan s pasovi na sedež.

V takšnem stanju je našel pilota domačin Janez Milavec, ki je enajst let delal v Ameriki, pa mu je zato angleščina kar gladko tekla. Rešil je pilota in ga popeljal v novsko gostilno.

Stari mlin na Blokah. Foto: Jo Mišič

Pogled na Velike Bloke, staro vas na lepi Bloški planoti. Dvanajst kilometrov je dolga in osem kilometrov široka. Tu je še polno neokrnjene narave.

In vendar niso Bločani ljudožerci

Novci se še danes spomnijo, kako je Anglež prikorakal v gostilno. Stisnil se je k steni, za hrbtom pa je v rokah stiskal dolg nož. Tista o balkanskih ljudožercih mu je šla do živega. V sobo se je vsakokrat zaklenil. Gospodinja je bila kar huda: »Kaj se vedno zaklepa, saj nismo ravbarji!«

Kmalu je opazil, da nima opraviti z razbojniki, ampak s prijaznimi Bločani. Če ni šlo drugače, so se sporazumeli kar z rokami. Bločani se še danes spomnijo, da je najraje jedel jajca in gnjat. Čudil se je, da tudi na Blokah poznajo »ham and eggs«.

Pet dni pozneje so iz Berlina poslali Chichestru nov propeler. Ko se je poslavljaj, je bil to za Bločane pravi praz-

nik. Župana je v zahvalo popeljal v zrak, za vaščane pa je napravil v zraku nekaj akrobacij, lopingov, svedrov in podobnih umetnij. Chichester na bloško dogodivščino ni pozabil niti v svojih zrelih letih in jo je popisal v svoji zadnji knjigi. Zanimivo je tudi, da jo je Angležu, vaje-nemu londonske megle, zagodla na naših tleh prav megla.

Janez Kajzer

Pred čebelnjakom. Foto: Marjan Zaplatil

Anton Janša – prvi čebelar na svetu

Žival pogine, čebela umre.

Tako so pravili naši predniki in odnosa do čebele, ki je pojem za marljivost, ni mogoče z nobenimi besedami opredeliti bolje. Bognedaj, da bi rekli čebelarju, da čebela pogine. V ljudskih pregovorih, ki jih stari ljudje in še posebno čebelarji še danes poznajo, mlajšim pa niti zabavni niti zanimivi niso več, je v skopih besedah skrita marsikatera modrost, ki naj bi po vzgledu strogo organiziranega skupinskega dela in življenja čebel veljala tudi za človeka. Čebela, ki si naloži preveč medu, ne pride domú. Čebeli odpušimo pik, osi ne. Ne piči vsaka čebela, ki okoli glave šum dela. Kdor se čebel boji, medu ne dobi. Čebele z zlatom plačajo. Čebela dobi med tudi iz osata. Še čebele ne marajo vsakega človeka. Čim bolj pred čebelami bežiš, tem več jih za seboj dobiš. Čebela zaleže toliko zaroda, kolikor ga more prerediti.

Čebela je domača žival. Kot kura, krava, konj. Ampak vse te živali, ki koristijo človeku in ki se jim v zameno za to vrača s skrbjo in ljubeznijo, poginejo, ko se jim izteče življenje, čebela pa umre. Ne vem, kaj je tisto pri njej, kar ji daje ta izjemni položaj: morda njena majh-

nost, morda izredna marljivost, pridnost, ali morda njena neosebnost, anonimnost, saj nekaj šteje le panj kot celota, ničesar pa ena sama čebela. Včasih, če je čebelar — gospodar umrl, je bilo to treba naznaniti tudi čebelam: potrkati je bilo treba na vsak panj in reči, čebelice, gospodar je umrl. Če tega ne bi naredili, je zapisal leta 1932 I. Šašel v knjižici »Živali v slovenskih pregovorih in rekih«, ti bodo vse umrle...

Dve plošči, ena v muzeju

Imate kaj pojma o čebelah, o čebelarstvu, veste kaj o biologiji čebel? To me je za začetek vprašal Valentin Razinger, 76-letni učitelj in šolski upravitelj v poklju, predvsem pa čebelar z dušo in srcem, ko sem ga obiskal na njegovem domu na Bregu pri Žirovnici na Gorenjskem. Rekel sem mu sicer, da nekaj vem, ampak sem takoj videl, da zanj ne vem nič. Sicer pa sem mu rekel, da bi rad zvedel kaj o Antonu Janši, rojaku iz Breznice, ki je bil prvi čebelarski učitelj na svetu sploh in katerega dvestoto obletnico smrti bomo letos slovesno počastili Slovenci in Avstrijci. Ko je videl, da mu nisem kos na strokovnem področ-

ju, se je mož unesel in me zasul s podatki iz prve roke, saj je Valentin Razinger podpredsednik prireditvenega odbora za proslavo, ki bo 25. in 26. avgusta letos na Breznici.

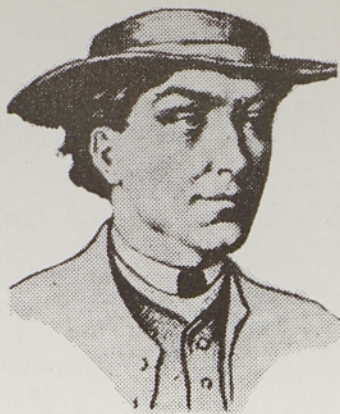
»V tej hiši se je rodil 20. maja 1734 ANTON JANŠA, prvi c.k. učitelj čebelarstva na Dunaju. Najslavnejšemu kranjskemu čebelarju postavilo Čebelarsko in sadjerejsko društvo za Kranjsko 1884.

Plošča s tem napisom je vzdignjena v steno na Breznici št. 8. Vendar hiše, v kateri se je rodil Janša, ni več, podrla so jo leta 1907. Nekoliko nižje so sezidali novo, sedanjo, in vanjo spet vzdignili staro spominsko ploščo. »To pa ni edina plošča,« mi je rekel Razinger; »bila je še ena, ki so jo preskrbeli bohinjski čebelarji in je bila vzdignjena na farovškem hlevu. Otvoritev te je bila 21. maja 1934, to je drugega dne proslave 200-letnice Janševega rojstva na Breznici. Ker so se domačini bali, da je Nemci med vojno ne bi uničili, so jo sneli s stene in shranili, po vojni smo jo našli in zdaj je v Čebelarskem muzeju v Radovljici.«

Čebelnjak Kuharjevega Toneta — muzejček

Tudi obnovljeni Janšev čebelnjak na Breznici, nekakšen spominski muzejček na prostem, ki so ga uredili člani čebelarske družine »Anton Janša« na Breznici, ni več tisti, v katerem je čebelaril veliki mojster Kuharjev Tonej, kot so mu rekli po domače, saj se je pri hiši reklo pri Kuharju. Čebelnjak, ki ga je postavil Janša sam, je stal do leta 1797; takrat so postavili novega. Ta, ki stoji zdaj, na istem mestu seveda in po veli-

kosti in obliki enak, pa je še mlajši. »Janša je brez dvoma duševni velikan med čebelarji.« Tako je v Slovenskem čebelarju številka 5—6 iz leta 1934, ki je bila ob 200-letnici rojstva skoraj v celoti posvečena njemu, zapisal prof. Slavko Raič. »Kar je povedal v svojih knjigah, drži še danes, po 160 letih, kakor pribito.« France Guna pa je takrat zapisal: »O Janši bi lahko rekli, da je v polnem obsegu poosebljena tisočletna čebelarska praksa našega naroda. V njem so podane vse dotedanje bogate izkušnje, vsa številna opazanja, ves način čebelarjenja — skratka, vsa naša čebelarska tradicija. Kar pa daje zelo močen poudarek njegovemu strokovnjaštvu, je dejstvo, da je to starodavno dediščino znal v svoji marljivosti in vztrajnosti združiti in obogatiti s prispevki lastnega proučevanja in lastne nadarjenosti. Na tej podlagi torej je delal in gradil ter končno izklesal samostojen, pristno slovenski način čebelarjenja.«

Anton Janša

štrukturi za čebelarske mojstre«, ki je sestavni del patenta, je dve leti po Janševi smrti zapisano celo, »da mora čebelarski mojster poučevati po preizkušenih pravilih prvega učitelja čebelarstva na Dunaju Janša«.

Star komaj 39 let

Pred devetintridesetimi leti smo torej praznovali 200-letnico rojstva Antona Janše, letos praznujemo 200-letnico njegove smrti. Umrl je mlad, premlad, star komaj 39 let, in sicer za vročično boleznijo na Dunaju dne 13. septembra 1773. Tonej, ki se je od mladih let ukvarjal s čebelami, ki je to podedoval po očetu, je prišel skupaj z bratom na Dunaj leta 1776 čisto po drugih »opravkih«: vpisal se je v bakrorezno risarsko šolo in v njej dobro napredoval. Bil je namreč tudi nadarjen, spreten slikar. »Naredil je take končnice za panje,« piše v Slovenskem čebelarju 5—6 iz leta 1934, »da nobeden takih. Pri Kraljiču na Breznici so dolgo imeli na končnici leva, ki ga je bil naslikal Kuharjev Tonej; bil je tako živ, da je gledal zmerom za človekom, kamor je šel.«

Usoda pa je potem tako nanesla, da je postal najslavnejši čebelar, na katerega smo še zdaj ponosni ne le Slovenci, ampak tudi Avstrijci, ki jih je učil čebelarjenja. »Na Kranjskem se kisal, je muhe redil, na Dunaju pisal, gospodo učil.« Tako je zapisal dr. Jakob Zupan. Marija Terezija je namreč leta 1769 ukazala, da se ustanovi čebelarska šola. Iskali so primerne učitelje, prijavil se je Anton Janša, začel je čebelariti v Meidlingu in po »izvrstno opravljenem izpitu« je z ukazom Marije Terezije z dne 6. aprila 1770 postal »pravi in prvi čebelarski učitelj« v Augartnu na Dunaju. Napisal je dve knjigi: leta 1771 je izšla »Razprava o rojenju čebel«, leta 1775, že po njegovi smrti, pa »Popolni nauk o čebelarstvu«. Mariji Tereziji je Janša predložil tudi načrt za ustanovitev čebelarske družbe, ki pa ni bil sprejet, cesarica pa je pozneje izdala čebelarski patent, ki je temeljil povsem na Janševih predlogih. V »In-

nesel po vsej Srednji Evropi in še dlje. Rojen je bil (ali vsaj krščen) na Breznici na Gorenjskem in nekdanja namigovanja, da o njegovem rojstnem kraju ni podatkov, pa da je zato možno, da je bil rojen nekje na Avstrijskem, nihče več ne jemlje resno, saj so bila zgolj politične narave. In še nekaj je bilo: ljudje po svetu so pač vedeli o njegovem delu na Dunaju, ne pa o njegovi dolgoletni praktični šoli doma. Ko se je pisalo in govorilo o Janši, se je v tej zvezi omenjalo Dunaj, Avstrijo, za Breznico pa nihče ni vedel. In to je bilo treba ljudem po svetu povedati, obvestiti jih, zakaj ob nevednosti imajo laži prosto pot. »To pa je bil začetek in konec mojega truda, to namreč, da predstavim svetu Antona Janšo kot Slovenca. In to je zdaj narejeno, znano, čebelarji po vsem svetu vedo, da je z Breznice, da je tam njegov čebelnjak. Tam bo tudi letošnja osrednja proslava ob 200-letnici njegove smrti, 25. in 26. avgusta, pred šolo v Zabreznici bomo uredili spominski park z lipami in pred eno od teh lip bo kamen z vklesanim Janševim imenom. Predlagali smo tudi, naj bi se osnovna šola v Zabreznici poimenovala po njem.

Slovenske in avstrijske čebelarje družijo Janševa osebnost in naša čebela, sivka, znana po svetu kot karnijka. Marljiv kot čebela — to je že pojem. Kot tista čebela, ki — umre, ko pride njen konec.

Andrej Triler

Janša je bil Slovenec

Nič čudnega ni, če pravijo avstrijski čebelarji, da je Janša njihov, slovenski pa spet, da je naš. »Dejansko je naš in njihov,« je zapisal v prvi letošnji številki Slovenskega čebelarja Valentin Benedičič. Več kot 30 let je živel pri nas, pri gorenjskih čebelarjih je dobil osnovno znanje o čebelah, prek dunajske šole pa je svoje znanje in svoja raziskovanja po-

Pogled na Breznico, Janševo rojstno vas

Kako se naj osvobodijo ženske?

Azra Kristančič
dipl. psiholog

Skoraj polovica Slovenk je zaposlenih v različnih proizvodnih in neproizvodnih dejavnostih. Seveda so upoštevane tudi tiste, ki so se same ali skupaj z možem zaposlile v tujini. No, naj bo ženska zaposlena doma ali v tujini, je ni, ki se ne bi vsaj včasih ob vsakdanjih gospodinjskih opravilih vprašala: »Za-

kaj moram prav jaz, edina v tej družini, opraviti številna drobna ali večja dela?»

Ob takšnih in podobnih premišljevanjih nam utripanje srca poskoči; smo polne jeze ter očitkov na račun te naše »boljše polovice« — moža. Na račun njega, ki po končanem delu pride domov, vpraša, kaj je za kosilo; ki si po truda polnem delu privoščijo malo razvedrila v obliki prebiranja dnevnega časopisja, ki mirno vpraša: »Kaj, otrok še ni doma? Kdaj misliš ponje v šolo?» itd. Obstaja vrsta različnih družinskih situacij, ki zaradi večje ali manjše odmaknjenosti moža povzročajo ustrezno jezo; nezadovoljstvo, ki se kopiči, in nemalokdaj privede do »tihih dnevvov ali tednov«, prepirov in v skrajnih primerih do odtujenosti med možem in ženo.

Od takšnih misli, od očitkov v intimnem domačem krogu, pa ni daleč do premišljevanja o položaju ženske nasploh, o njeni enakopravnosti z moškim, o družbenem priznanju in vrednotenju ženskega dela itd. Premišljevanje se navadno konča s »slabim okusom v ustih«, ki ga povzročajo ugotovitve mnogih, da je žena še vedno zapostavljena, če njen položaj primerjamo z moškim, tako in drugače izkoriščana, ker opravlja vrsto povsem različnih dejavnosti: dela v poklicu, gospodinji in v glavnem vzgaja in neguje naraščaj. Vsa ta področja udejstvovanja pa zahtevajo celega človeka, ubranost vseh vlog, ki izhajajo iz tako različnih življenjskih področij.

Tako nekako izzvenijo intimna razmišljanja žene, o svojem položaju v družini, družbi in poklicu. Nezadovoljstvo z ugotovitvami o osebnem položaju pa je navadno še bolj okrepljeno, ko ženska pri iskanju pomoči pri možu naleti na nerazumevanje, včasih celo na odpor. Predlogi, po katerih bi skupno družinsko življenje postalo bolj znosno, saj voz

lažje vlečeta dva kot eden, so kot glas vpijočega v puščavi.

Neredko se »voz« ne premakne nikamor. In če se premakne, se le zato, ker ženska, čeprav nezadovoljna, le »potegne«. Marsikatera ravna po pregovoru: »Pametnejši popusti.«

Najbolj goreče nezadovoljnice s položajem ženske v družini in širši družbi iščejo in najdejo druga pota, ki naj bi pripeljala do ustrežnejše rešitve. Najbolj pogosta oblika boja za enakopravnost ženske so različne oblike združevanja, ali kot jih pogosto imenujejo — ženska gibanja.

Ali so posebna združenja žensk utemeljena? Ali so nujno potrebna? Ali so edini način za priboritev enakopravnosti? Odgovor na takšna in podobna vprašanja mora upoštevati družbena ureditev, v kateri živi ženska. Kajti dejstvo je, da je v nekaterih deželah s kapitalistično družbeno ureditvijo delo ženske ni enakovredno plačano. Potrebna je večja množičnost (združevanje žensk) v boju za enakopravno vrednotenje dela, ki ga opravlja ženska enako, kot ga lahko opravlja moški. To so resni problemi, ki terjajo tudi resno ukrepanje. Zato se ne kaže šaliti, kot to počnejo različne pripadnice ekstremističnih gibanj za osvoboditev žensk na različnih koncih sveta, predvsem pa v ZDA in Angliji. Ob takšnih ženskih demonstracijah, kot so jih uporabile Američanke, ko so z razgaljenimi prsmi korakale po ulicah New Yorka in zahtevale osvoboditev ter konec tiraniziranja moških, ali pa Angležinje, ki so zahtevale, da moški drugače obravnavajo ženske tako, da so otipavale, ščipale zadnjice mimoidočih moških.

Nedvomno je v vsaki šali nekaj resnice. Vendar se tisti, ki jim je pri srcu resnična enakopravnost žensk v današnji družbi, zavedajo, da ta boj ni enkratna akcija ali ekstremna demonstracija, temveč nenehen proces, katerega nosilke so predvsem ženske — ženske v vlogi matere, dekleta, žene. Biti nosilec nekega procesa, usmerjati posamezne stopnje na poti k enakopravnosti, pa zahteva zrele osebnosti, katerim ena od osnovnih značilnosti je doslednost. Ta doslednost v vlogi ženske pa pomeni biti pripravljen tudi na odrekanja, ki so nujna na poti do cilja. V vsakdanjem življenju bi to pomenilo, da si ženska ne more dovoliti vedenja, ki je podobno vedenju razvajenega otroka: en dan bi bila koketa in uživala v vlogi objekta moškega, drugi dan pa bi želela resno obravnavati

nje in ustrezno vrednotenje kot subjekt — človeka.

Enostranska trditev je, da se mora le moški prilagoditi sedanjemu družbenemu položaju ženske; tudi ženska se mo-

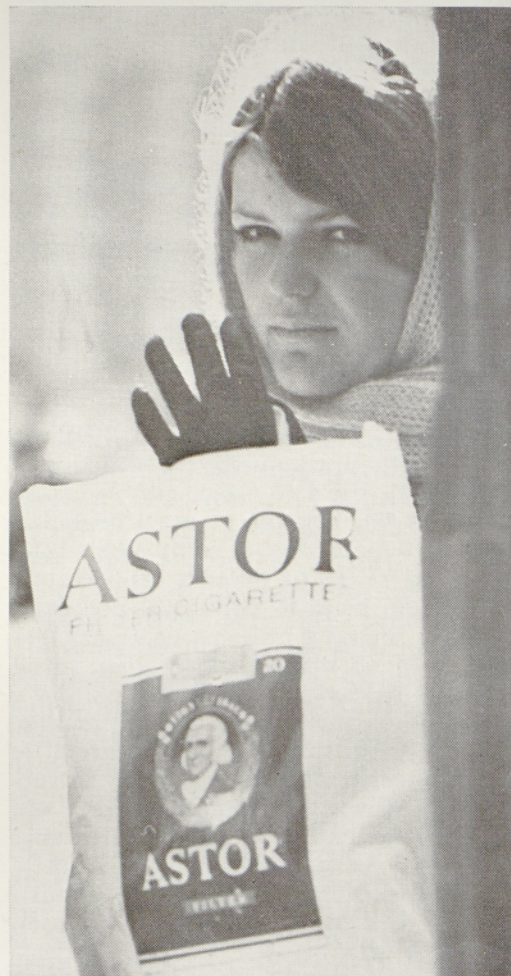
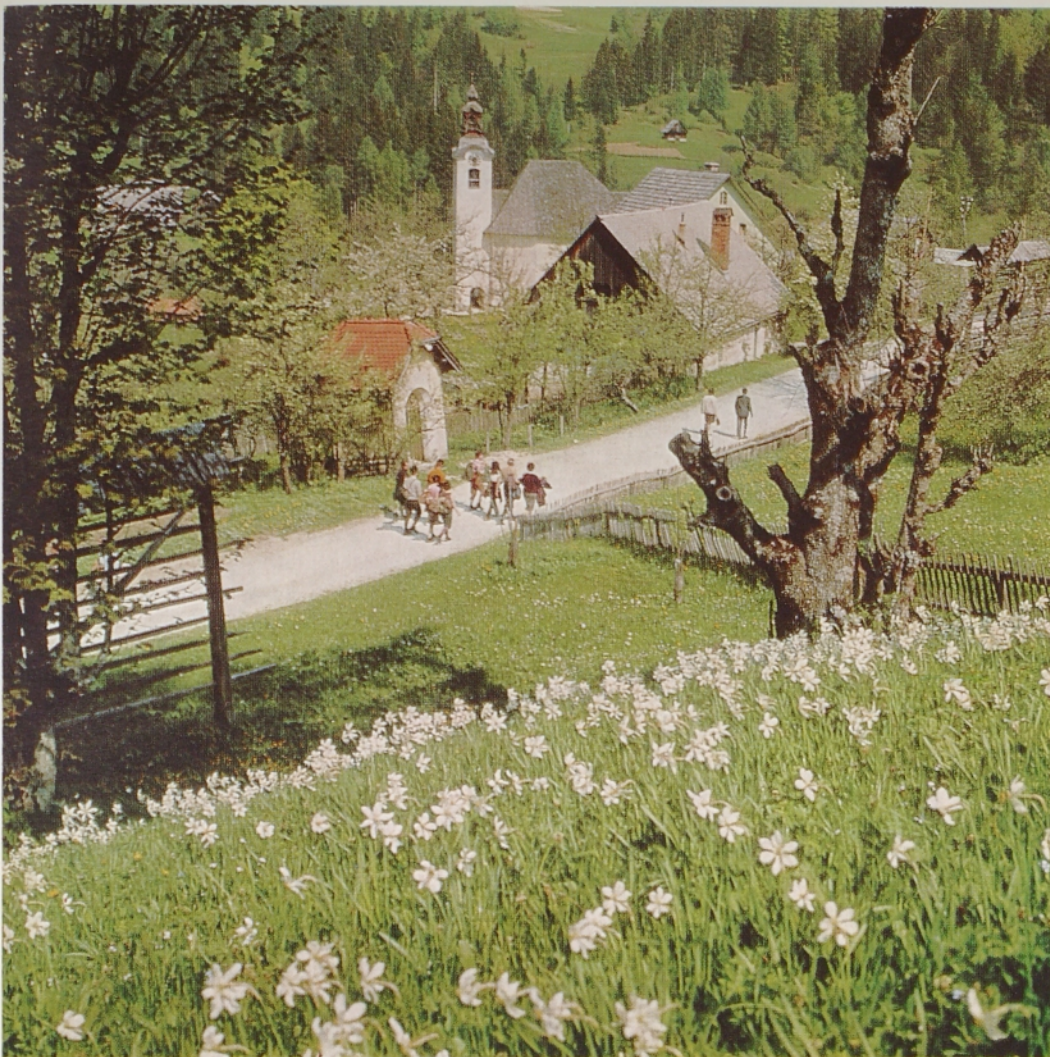

Foto Milenko Pegan: Vsemu navkljub ...

ra prilagoditi novim zahtevam, ki jih sama sebi zastavlja, prilagoditi se mora svoji enakopravnosti in sprejeti vse dobre, kot tudi slabe strani svojega položaja.

Nedvomno je v procesu enakopravnosti prav tako pomembna ubranost vlog, ki jih ima ženska. Marsikdaj namreč v svoji težnji po enakopravnosti ne uspe, ker išče ali pa ne zna najti nujno ubranost vloge matere-vzgojiteljice in vloge — žene. Proces enakopravnosti med spoloma se začne že v zgodnji dobi otroštva in je sestavni del vzgoje otrok. Marsikatera ženska — mati ima drugačna merila za vzgojo sina in drugačna merila za vzgojo hčerke. Jasno, da je tako začetana vzgoja tisto »seme« kasnejše neenakopravnosti med spoloma, ki jo samo muči in katere se želi znebiti.

Pomlad pod Golico. Foto: Igor Bervar

Tisto sončno pomladno jutro

Tisto sončno pomladno jutro sem se sicer zbudila deset minut kasneje kakor sicer, a vendar so mi šli jutranji opravki kar hitro izpod rok. Pripravila sem zajtrk, opekla žemljice od prejšnjega dne, postregla možu in sama zajtrkovala. Vse je bilo v redu. Kava ne prebela in ne preveč črna, ne presladka in ne pregrenka. Žemljice so tako prijetno hrustljale.

Ko sva z možem pozajtrkovala, sem pogledala na uro. Hop, sem si rekla, zdaj pa kar brž. »Na svidenje!« sem zaklicala možu, ki je prebiral jutranji časopis, saj je imel službo šele popoldne. Mimogrede sem si oblekla jopico in odhitela na sončno ulico.

Jutro je bilo prijazno, veselo. Videla sem, da tudi drugi tako čutijo, saj se mi je skoraj vsak, ki sem ga srečala, veselo nasmehnil. Vračala sem smehljaje in tiste najprijaznejše kar pozdravila.

Avtobus je prispel kot naročen. Precej se nas je nagnetlo vanj. A prijazen fant mi je takoj odstopil sedež in ko sem se mu zahvalila, se mi je veselo zarežal: »Oh, malenkost, gospa!« Mnogi so se ozrli in se mi smehljali. Res, sem si mislila, kak-

šno veselje za vsakogar je takšno prijetno sončno pomladno jutro.

Pet minut pred sedmo sem prispela v urad. Vrtarar se mi je široko smejal: »Oho, dobro jutro!« »Dobro jutro,« sem odzdravila in dodala: »Kakšno jutro, kajne? Človek bi se kar naprej smejal!«

»Ja, ja,« je pritrjeval vrtarar in se režal na vsa usta.

Ko sem vsa nasmejana in dobre volje stopila v urad, je bila tam že kolegica Angelca. A zlomka, ta se pa ni smejala. Zaprepaščeno je bolščala vame, potem pa zagodla: »Ja kakšna pa si? Le kaj te je prijel, da letaš z narobe obrnjeno jopo po mestu, saj ni pust!«

Kakor, da me je obil mrzel tuš. Ozrla sem se po sebi. Da, res. Z jopice so mahedrale nitke in nitkice. Na hrbtu pod vratom pa se je košatila velika bela zaplata z naslovom tovarne, ki je jopico izdelala. Zavedala sem se, da je bila narobe oblečena jopica tisti vzrok, da so se mi ljudje na cesti in v avtobusu tako prijazno in veselo nasmihali in smejali. Hudo kislo sem se morala še sama sebi smejati, kaj pa sem hotela drugega?

V. L.

Kosilo po domače

Čebulna juha
Kranjske bržole
Zavezanec
Solata
Ljubljanski kolački

Kranjske bržole

Primeren kos govejih bržol očistimo, solimo in damo v kozico v katero smo že prej dale žlico masti ali druge maščobe, seseklano čebulo, dva narezana korenčka, šetraj in nekaj zrn popra. Vse zalijemo z zajemalko vode, pokrijemo in dušimo do mehkega. Vmes meso večkrat obrnemo in omako premešamo. Ko je bržola mehka, jo potresemo z žlico moke. Če je omaka premastna, mast odlijemo, še preden smo dodale moko. Dušimo nekaj minut, nato pa vzamemo meso iz kozice, omako pa zgostimo z nekaj kuhanimi pretlačenimi krompirji. Lahko uporabimo tudi krompirjev pire iz vrečke. Vse zalijemo z juho ali vodo in pustimo, da prevre. Meso potem zrežemo na kose, prelijemo z omako in postrežemo.

Zavezanec

Štiri žemlje zrežemo na rezine. Košček slanine (do 10 dkg) zrežemo na kocke in na njej prepražimo drobnejšo seseklano čebulo. Dve jajci stepemo, dodamo kozarec mleka (1 dcl) in vse to dodamo žemljinim rezinam ter nazadnje še nekaj drobno sesekljanega peteršilja. Rahlo premešamo in pustimo, da stoji nekaj minut. Zatem damo to zmes v moker prtič, ki smo ga potresle znotraj z drobtinami. Prtič zavežemo in cmok v prtiču obesimo na kuhalnico nad loncem, v katerem vre slan krop. Cmok naj počasi vre pol ure. Kuhan zavezanec vzamemo iz prtiča, damo na krožnik, razrežemo in zabelimo s prepraženimi drobtinami.

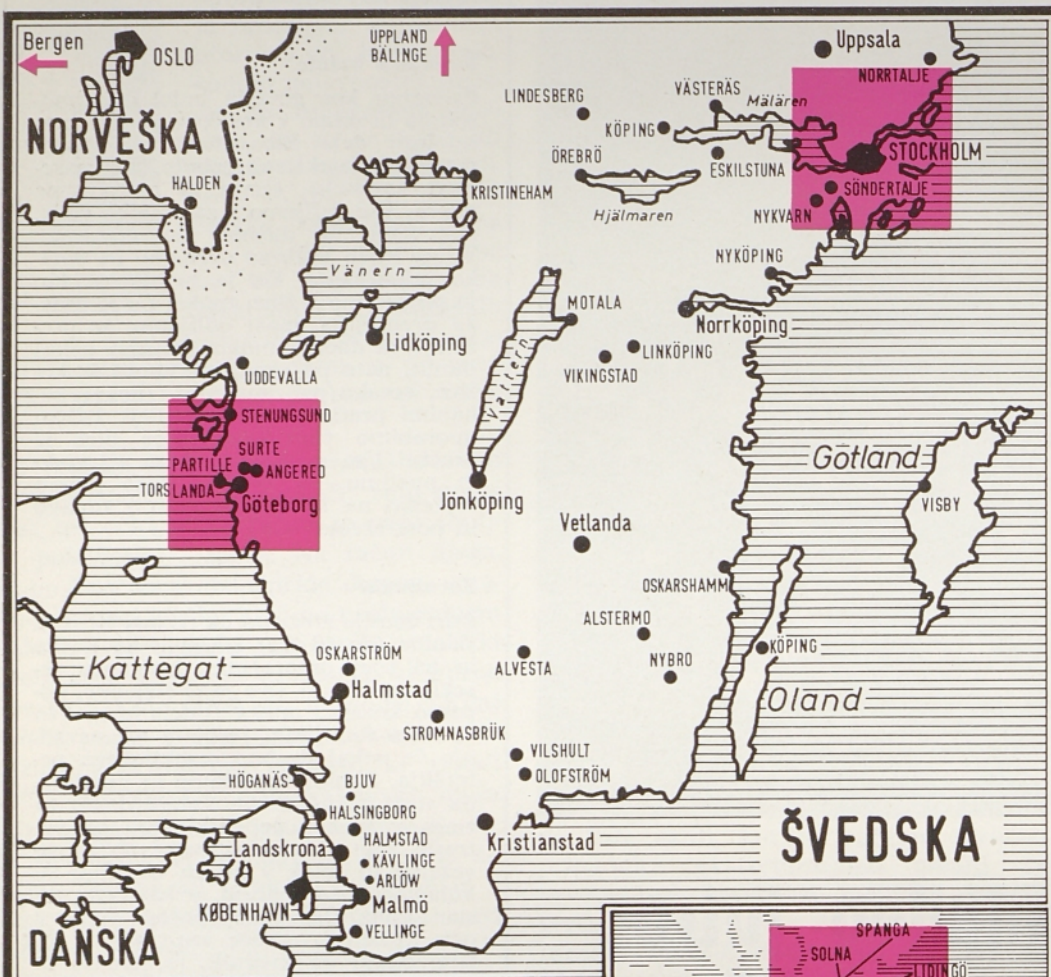
Ljubljanski kolački

Zamesimo boljše kvašeno testo, kakor za krofe. Testo dobro stepemo in pustimo, da vzhaja. Vzhajano testo na deski razvaljamo za prst debelo ter z obodcem, kakor za krofe, izrežemo hlebčke. Pekač namažemo z maslom in nanj zložimo hlebčke, a ne pretesno, ker bodo še narasli. Na robu vsak hlebček namažemo z maščobo, da se ne sprimejo, ko vzhajajo. Vzhajane posušimo z raztepenim jajcem ali samo beljakom in spečemo. Ko so pečeni, jih polijemo z vrelim mlekom, ki smo ga odisavili z vanilinom. Pokrijemo jih s prtičem in pustimo nekaj minut v sopari, da narastejo in se napoje.

Medtem naredimo mlečno kremo iz: 5 dkg sladkorja, 1 vanilina, 2 jajci, 1 rumenjaka, 2 žlički vanilijevega pudinga iz zavitka in približno 2 dcl mleka, ki ga dodamo nazadnje. Posodo z vsemi temi sestavinami damo v drugo večjo, v kateri je vrela voda in kremo mešamo, oziroma z metlico stepamo, da postane gladka in naraste.

Kolačke zložimo na krožnik, ali razdelimo na porcije, in jih oblijemo s kremo.

Kje povsod živijo Slovenci

Švedska

Po dosedanjih ocenah je na Švedskem okrog 4000 Slovencev. Navedli bomo kraje, kamor pošiljamo našo revijo Rodno grudo, prav gotovo pa živijo še drugod, zato vas prosimo, da nam pomagate kraje dopolniti.

Največ Slovencev živi in dela v južnih provincah Švedske v mestih Malmö, Landskrona, Hälsingborg, v bližini teh pa v manjših krajih: Arlöv, Vellinge, Bjuv, Kristianstad, Höganäs Halmstad, Öskarström, in Kävlinge. Proti vzhodni obali najdemo Slovence v naslednjih krajih: Olofström, Vilshult, Strömsnasbruk, Alstermo, Vetlanda, Alvesta, Nybro in Oskarshamn.

Severno od teh krajev so zaposleni Slovenci v večjem številu v pristaniškem mestu Göteborg ter v bližnjem Torslandu in Uddevalli. Rodna gruda obiskuje domove naših rojakov v krajih, ki ležijo ob ali v bližini štirih velikih jezer Vänern, Vättern, Hjälmaren in Mälaren. Naj naštejemo nekatere kraje: Stenungsund, Partille, Surte, Agnered, Lidköping, Motale, Kristimehamn, Linköping, Vikingstad, Norrköping, Örebro, Köping, Västerås, Eskilstuna in Lindesbergs.

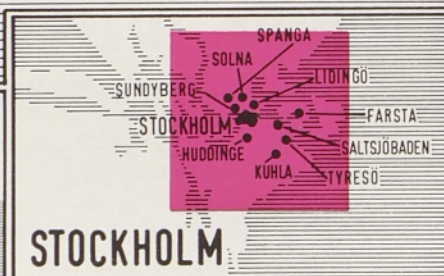
Precej Slovencev si je našlo delo v glavnem mestu Stockholmu, v Nyköpingu, Norrtälju, Södertälju in verjetno še drugod. Tudi v mestu Uppsala najdemo naše ljudi.

Danes razpošiljamo revijo v nad 60 krajev južne Švedske. Bolj na severu Švedske pa je le malo naših ljudi. Ne vemo pa za kraje in bi bilo željeno, da izvemo zanje in jih vpišemo na zemljevid. Ko so prišli na Švedsko, so jih delodajalci zaposlili v industrijskih krajih, kasneje, ko so se že znašli, so si poiskali zaposlitve z boljšim zaslužkom.

Po letu 1970 Slovenci skoraj ne prihajajo več na Švedsko.

Kako so prihajali Slovenci na Švedsko? Nekaj jih je ostalo tu že med drugo svetovno vojno, nekateri so prišli kot ujetniki iz nemških taborišč na Norveškem, nekateri so pobegnili iz nemške vojske, nekateri pa so bili ob izbruhu vojne v diplomatski službi stare Jugoslavije.

Največ pa jih je prišlo po letu 1958 in do leta 1965 iz taborišč v Italiji in Avstriji, odkoder so jih sprejele švedske ustanove. Ko pa so Švedi ukinili vizum, so v letih 1964/65 prihajali v večjem številu.

POLJSKA	ČSSR
GDANSK	BRATISLAVA
MYSLIBORZ	BLANSKO
PRZELEWICE	HRADIŠTE
SKAWINA	LIBEREC
WARSZAWA	PRAHA
ZSSR	NDR
TASKJEKENT	GARDALEGEN
MOSKVA	WILSNACK
BOLGARIJA	MADŽARSKA
SOFIJA	BUDAPEST
VZHODNE DRŽAVE	

Danska, Norveška

Žal, o Slovencih v teh dveh deželah vemo zelo malo. Vemo, da živijo v danskem glavnem mestu Köbenhavn, na Norveškem pa v obmorskem mestu Bergen.

Zelo bomo hvaležni vsakemu, ki bi se nam javil in povedal kaj več o Slovencih v teh dveh skandinavskih deželah.

Velika Britanija

Danes živi v Veliki Britaniji okrog 800 Slovencev, ki so se naselili tu po zadnji vojni. Število pa je znatno večje, če prištejemo tudi število otrok, ki so se rodili v Vel. Britaniji. Slovenci v tej deželi so zelo raztreseni po raznih manjših krajih, največ skupaj jih živi v Londonu in 100 km severno od tu, v Bedfordu, kjer imajo tudi najbolj razvito narodno, kulturno in družabno življenje.

Največ naših ljudi je zaposlenih v industriji, so pa tudi podjetniki, uradniki in precej jih je v intelektualnih poklicih. Vsi so zaradi svoje poštenosti, delavnosti in strokovnosti zelo cenjeni. Ženske so največ zaposlene v bolnišnicah, gospodinjstvu in gostinstvu. V teh poklicih najdejo zaslužek tudi tisti, ki prihajajo v Anglijo na študijska izpopolnjevanja.

Novega dotoka slovenskih priseljencev skoraj ni več. Drugi rod, ki je rojen že tu, bo več ali manj asimiliran v angleško življenje. Razveseljivo je, da domovino svojih staršev vedno bolj obiskujejo in si s tem utrjujejo zavest narodnostne pripadnosti.

Sledi naše revije »Rodna gruda« pa nas peljejo v naslednje kraje: London, Bedford, Brandford-Yorks, Holyhead-Anglesy, Lanchashire, Mansfield Notts, Marborough-Liceston, Maidstone, Newport, Mon, Preston-Lanch., South Ruislip-Middlesex, Sunderland, St. Albans-Herts, Stockport-Cheshire, Trentham Stoke on Trent, Warwickshire-Arly Coventry, Welling-Woolwick-Kent, itd.

Verjetno pa živijo Slovenci tudi v drugih krajih Velike Britanije. Kdor ve za nje, naj nam, prosimo, sporoči!

Rodna gruda pa prihaja vsak mesec tudi na Škotsko, toda le v en kraj — Dundee.

Vzhodne države

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali opustiti zemljevid krajev kjer živijo Slovenci v vzhodnih evropskih državah. Zato pa smo jih navedli tabelarično. V vse te imenovane kraje potuje Rodna gruda.

Zemljevid slovenstva dopolnjujejo

Emil Zorzut, Reichenbach, Nemčija

»Po sledih Rodne grude odkrivamo, kje povsod živijo Slovenci... Želim vam sporočiti, ko bo prišla na vrsto Švedska, dodajte zemljevidu slovenstva naslednje podatke:

V mestu Vetlanda, ki šteje okrog 12.000 prebivalcev in leži v pokrajini Smaland, v južnem predelu te skandinavske dežele, živi tudi nekaj Slovencev, ki so zaposleni v raznih tovarnah. Tam sem živel tudi jaz, moja sestra pa še vedno živi tam. Med tamkajšnjimi Slovenci sem imel tudi prijatelje. Koliko Slovencev živi sedaj v tem kraju ne bi vedel, ker je že nekaj let odkar sem se preselil v Zahodno Nemčijo.

Naj vam še povem, da živi v Johannesburgu, v Južnoafriški uniji tudi en Slovenec, doma iz mojega rojstnega kraja, Ozeljana pri Novi Gorici. Z družino prihaja večkrat na dopust v domovino...» Rodno grudo redno prejemam, saj komaj čakam, da mine mesec in dobim novo številko. Se še kdaj lahko oglasim v Rodni grudi?

Julija Sarajlich, Alvesta, Švedska

»V Rodni grudi sem brala, da želite izpopolniti zemljevid slovenstva. Ker me zelo zanima, kje povsod živijo Slovenci, vam tudi jaz pošiljam nekaj podatkov. Živim v manjšem industrijskem kraju v južnem delu Švedske, ki se imenuje Alvesta in ima okrog 7.500 prebivalcev. Med njimi nas je tudi nekaj Slovencev in sicer: 4 moški, 2 ženski in en otrok. Upam, da vam bo ta podatek vsaj malo pomagal pri ureditvi zemljevida. Če želite še kake podatke, mi, prosim, sporočite. Poskušala bom narediti, kar bo v moji moči.«

»TRIGLAV«, glasilo Slovenskega društva »Triglav« v Sydneyu v Avstraliji je v št. 7 — marec, objavilo naš poziv rojakom po svetu, da sodelujejo v tej akciji in opozorilo Slovence v Avstraliji naj pomagajo dopolniti zemljevid slovenstva. Zahvaljujemo se uredništvu in vnaprej tudi vsem, ki se bodo oglasili.

Prav tako iskrena hvala rojaku Zorzutu iz Nemčije in rojakinji Sarajlichevi iz Švedske za njun prispevek.

M. Š.

Pojasnilo k zemljevidu

Anglija: naročniki Rodne grude žive v krajih, ki so rdeče podčrtani!

Švedska: rdeči kvadrati označujejo večje slovenske naselbine.

Vzhodnoevropske države: v razpredelnici so pri posameznih državah navedena mesta, kjer živijo naročniki Rodne grude.

Mirku Ličnu v slovo in zahvalo

Prav na dan, ko so delovni ljudje povsod veselo praznovali praznik dela 1. maj, so v njegovem rojstnem kraju Oseku na Primorskem pokopali Mirka Lična, častnega člana Slovenske izseljenske matice, nekdanjega večletnega tajnika njene podružnice v Novi Gorici in zvestega sodelavca Matičnih publikacij.

Bil je delavec. Že kot otrok si je s trdimi žulji služil kruh in pomagal domačim. Od leta 1925 do 1946 je bil izseljenec v Argentini. Spet trdo delo, novi in novi pekoči žulji na dlaneh. A v srcu plamen in zanosna volja — ustvarjati, širiti, sodelovati pri slovenski delavski kulturi, biti vedno na braniku napredne delavske misli. Zato je marsikaj prestal. Sedemkrat je bil v zaporu in priporu, dvakrat v gladovni stavki.

Po osvoboditvi je bil Mirko Ličen v prvi skupini povratnikov. Leta 1946 je stopil spet na domača tla. Dva dni po povratku se je že vključil v rodno Oseku v domače pevsko društvo. Nekaj dni kasneje ga je krajevni ljudski odbor kooptiral v odbor kot referenta za obnovo podeželja. Zaposlil se je kot gradbeni delovodja, zatem je pri Primorskih novicah postal fotoreporter, akviziter in dopisnik.

Prav od začetka je sodeloval pri Slovenski izseljenski matici in njeni novogoriški podružnici. Nadvse rad se je udeleževal izseljenskih prireditev, kjer je živahno nasmejan razpletal pomenke predvsem z rojaki iz Primorske. Njegova kamera je neprestano snemala.

Že leta 1955 je na plenumu Slovenske izseljenske matice med sedmimi zaslužnimi izseljenci povratniki od predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita odlikovan z Redom bratstva in enotnosti II. stopnje, pred nekaj leti pa je za svoje delo prejel še Medaljo zasluge za narod s srebrnim vencem.

Dragi Mirko, hvala ti za vse, kar si v dolgih letih sodelovanja storil za Matico in za naše rojake po svetu. Hvala za toplo tovarištvo. Odpočij si v naročju svoje ljube domače zemljice.

Belgija

»Katrca — vesela vdova«

»Katrca — vesela vdova« je naslov vesele igre, ki so jo igrali na dvajseti slovenski prireditvi v Charleroi. Prireditelj je bila kot običajno, v dvorani Familia v Gilly-Haies, in to v nedeljo, 29. aprila popoldne. Seveda je bila igrlica le del bogatega in pestrega programa.

Francija

Meddruštveno slovensko srečanje v Merlebach-Freyming

Lani septembra je bil na pobudo in vabilo Slovenskega delavskega društva v Aumetzu lepo uspel slovenski izseljenski festival, na katerem so sodelovala slovenska izseljenska društva in klubi iz Francije in več drugih evropskih dežel. Rojaki so se takrat dogovorili, naj bi bila to vsakoletna prireditev. Letos bo organizator tega festivala Jugoslovansko podporno društvo Jadran v Freyming-Merlebachu, kakor je poročal v svojem dopisu tudi rojak Anton Škruba v aprilski Rodni grudi. Prireditelj bo 16. junija. Ta datum je nepreklicen, ker drugače prireditelji nimajo na voljo dvorane. Dne 20. maja se je sestal pripravljalni odbor. Prireditelji so k sodelovanju povabili vsa slovenska društva in klube, ki so sodelovali lani, in seveda tudi ostale. Prav gotovo bo odziv lep.

Tudi v Franciji smo praznovali Dan žena

Tudi slovenske ženske iz Freyming-Merlebacha smo letos praznovale Dan žena. Pobudo smo dale odbornice Jugoslovanskega pevskega društva Triglav. Ko je imelo to društvo letos 28. januarja občni zbor, smo bile v odbor izvoljene tudi tri žene. In zdaj smo hotele dokazati, da

tudi me lahko organiziramo kaj prijetnega, pa smo društvu predlagale, da bi organizirale prireditev za Dan žena. Predlog je bil takoj sprejet. In tako smo praznovale 11. marca. Bilo je res prijetno. Najstarejšim članicam našega društva smo poklonile šopke. Kvintet Triglav pa nam je celo popoldne igral vesele, poskočne domače melodije. Med odmori smo pa prepevale slovenske pesmi. Tudi jedi in pijač je bilo dovolj. Nekaterne članice so celo same spekle potice in drugo pecivo. Tem se še enkrat v imenu odbora lepo zahvaljujem. Prilagam fotografijo vseh nas, ki smo skupaj praznovali.

Mihelca Gjerek, tajnica

ZDA

Film o Jugoslaviji

Skyline College v San Brunu, Kalifornija, je 5. aprila prikazoval zanimiv turistični film o Jugoslaviji, ki ga je komentiral naš znani kalifornijski rojak Joseph Splivalo, doma s polotoka Pelješca v Dalmaciji. Rojak Splivalo je tudi v ameriški javnosti znan po več knjigah in člankih o svoji rojstni deželi, v Jugoslaviji pa je pred leti izšla njegova knjiga spominov z naslovom »Kruh s sedmimi skorjami«.

V devetdeset minutnem filmu, ki je bil prikazan študentom omenjenega koledža in drugim obiskovalcem, so bile prikazane največje turistične zanimivosti naše dežele, med katerimi naj omenimo le Postojnsko jamo, Plitvička jezera, mesto na otoku Zadar, slapove Krke in druge. Prikazovanje filma in razgovor, ki mu je sledil, je med Američani vzbudil veliko zanimanje.

Uspeh gostovanja

Rojaki, ki so ob nedavnem gostovanju folklorne skupine »France Marolt« in pevskega zbora »Tone Tomšič« v ZDA organizirali nastop za naše rojake v Chicagu, poročajo v Prosveti:

»Mladi umetniki ljubljanske univerze, ki so 4. februarja nastopili s petjem in pleši v prostrani dvorani Orchestra Hall v Chicagu, so dosegli sijajen uspeh v kulturnem in gmotnem pogledu. Prebitek tega nastopa je znašal 1.790,69 dolarjev. Šel je v poseben fond za nadaljnje kulturno udejstvovanje vseh naših ljudi.«

Sedem slovenskih profesorjev na kentski univerzi

Znani ameriški rojak profesor Edi Gobec piše v slovenskih ameriških listih, da na univerzi v Kentu, država Ohio, poučuje kar sedem slovenskih profesorjev. Ti so:

Chulik, Furlan, Gobec, Jerman, Planinšek, Perdan-Cahill in Resnick. Profesor dr. Tony Adamle pa je univerzitetni svetovalec. Kentska univerza je med štiriindvajsetimi največjimi ameriški univerzami in druga največja v Ohiju ter tudi edina v tej državi, ki ima svojo slovensko sekcijo. Najbrž je tudi edina v Ameriki, ki je razvila tako pester in obsežen program slovenskih študij. Profesor Edi Gobec vodi na tej univerzi že šesto leto tečaj »American Ethnic Groups — Sociology 498«, ki obravnava doprinos ameriških izseljenskih skupin, med katerimi so z lepim številom zastopani tudi Slovenci. Tako seznanja poleg slovenskih študentov tudi študente ostalih ameriških narodnosti o vplivu, ki so ga imeli slovenski izseljenci na Ameriko. Profesor Bernard Jerman predava na tej univerzi o ameriški izseljenski literaturi, kjer je govora tudi o slovenskih pisateljih.

Profesor Viktor Papacosma obravnava v svojih predavanjih tudi zgodovino Slovencev. Poleg tega je na univerzi možen tudi neodvisen študij slovenskega izseljenstva, kjer si slušatelji, ki zavzeto študirajo, lahko pridobe eno od petih kreditnih točk v četrletju. Univerzitetna knjižnica ima v oddelku za izseljenski tisk poseben oddelek za slovenski tisk, ki se postopoma večja in omogoča študentom in profesorjem študij in raziskave na tem področju. Dalje je kentska univerza odobrila slovenske študije in raziskovanja tudi pod okriljem »Honors College«, ki so namenjene najbolj sposobnim študentom pod vodstvom izbranih profesorjev. V okviru Honors College lahko študentje študirajo slovenski jezik, slovensko literaturo, slovensko zgodovino, zgodovino slovenskih izseljencev v ZDA, slovensko umetnost, zgodovino slovenske glasbe, slovensko gospodarstvo, slovensko ameriško integracijo, slovenski doprinos Ameriki itd. Študije so možne skozi vse leto. Profesorji opravljajo ta dodatna dela prostovoljno, stroški pa so pokriti z običajno šolnino.

Ljubljanska cesta v Indianapolisu

Pred približno petnajstimi leti sta kupila zakonca Trigvie in Majda Gravelie veliko kmetijo — farmo na obronku velikega Indianapolisa v Southportu, na Mc Farland Road. Zatem sta začela razprodajati parcele in zdaj je tam zraslo novo moderno naselje blizu dvajsetih eno in dvodružinskih hiš. Ker je imelo posestvo samo eno hišno številko in so morali vmes zgraditi cesto, je ta cesta morala dobiti svoje ime. Majda Gravelie, ki je ro-

Članice »Triglava« iz Merlebacha ob praznovanju Dneva žena

jena Ljubljanka Požekova, je ulico poimenovala po svojem slovenskem rojstnem mestu »Adition Ljubljana«. Tako je ta nova ulica vpisana tudi v lokalnem zemljiškem registru.

Podpora za pouk slovenščine

Na seji Ameriške dobrodelne zveze je predsednik Sušnik poročal, da se je odbornik Medved udeležil sestanka Slovenian Action Foundation za podpiranje in opogumljanje naših mladih ljudi k vpisu v tečaje slovenskega jezika na clevelandski državni univerzi, kjer je zvedel, da je bila večina denarnih prispevkov v ta namen poslana od slovenskih društev in bratskih organizacij. Na seji so odborniki soglasno sprejeli sklep, da tudi ADZ prispeva v ta namen 50 dolarjev.

Od težko prisluženih prihrankov dala domovini 180.000 dolarjev

V Akronu, v državi Ohio, je restavracija »New Era« priljubljeno zbirališče vseh tistih, ki radi dobro jedo. Njena lastnica je jugoslovanska rojakinja Lucille Jurić-Bogatičeva, ki slovi kot izvrstna kuharica in tudi kot plemenita žena, ki je srčno navezana na svojo rodno Jugoslavijo, kar je že neštetokrat dokazala. Bogatičeva, ki je dolga leta članica Hrvatske bratske zajednice, je svoje rodoljubje dokazala tudi med zadnjo vojno, ko je zbirala med rojaki za partizane in tudi sama prispevala v ta namen. Še bolj pa se je izkazala po vojni. Za svoj rojstni kraj Kruševo pri Obrovcu je dolej darovala 180.000 dolarjev. Dala je zgraditi zdravstveni dom in ga opremila, kupila ambulantni avtomobil, asfaltirala cesto, v rojstni vasi je dala zgraditi osemletko, ustanovila šolsko knjižnico ter fond za štipendiranje dijakov in študentov domače občine in v ta namen vložila 60.500 dolarjev itd. O tej plemeni ženi so že veliko pisali časopisi doma in na tujem, kar vsekakor tudi za služi.

Slovenska šola v Chisholmu, Minn.

Slovenski rojak Frank L. Tekautz iz Chisholma, Minnesota, ki bo vodil prvo skupino rojakov iz Minnesote na izlet v Jugoslavijo to poletje — z enim letalom bo prišlo 250 potnikov (!), je vsestransko delaven. Prek zime so imeli pod njegovim vodstvom v tem mestu tudi tečaj slovenščine, ki so ga imenovali kar slovenska šola. Obiskovalo ga je 42 učenec, ki se zanimajo za naš jezik. Pri pouku je bil učitelju in učencem glavni pripomoček učbenik »Zakaj ne po slovensko«, ki ga je izdala Slovenska iz-

seljenska matica. Učenci so si na tem prvem tečaju pridobili nekaj osnov slovenskega knjižnega jezika, jeseni pa bodo vsi obiskovali tudi nadaljevalni tečaj.

Priljubljeni slovenski društveni delavec Frank Tekautz iz Chisholma v Minnesoti, ki — sam rojen že v Združenih državah Amerike — v tamkajšnjem slovenskem narodnem domu poučuje slovenščino za potomce Slovencev.

Frank L. Tekautz nam je med drugim napisal o svojih učencih:

»Naša mladina pozna predvsem slovenska narečja, ki so se jih naučili od svojih dragih staršev. Gorje ti, če ne spoštuješ tega njihovega znanja. Seveda pa jim je treba tudi razložiti, da ima vsak jezik tudi slovnico, da se knjižni jezik iz desetletja v desetletje spreminja. Prek tistega, kar ga je naučila mati, našega učenca pripelješ do pravilne izgovorjave. Moram pa res priznati, da sem imel poslušne učence. Sam sem samouk, saj mi je kruta prva svetovna vojna preprečila šolanje na ljubljanski gimnaziji. Trudim se po svojih skromnih močeh predvsem zaradi tega, ker skušam v tej mešanici narodov vsaj nekaj naših ljudi spet približati naši materi Sloveniji.« Med 42 obiskovalci slovenskega tečaja v Chisholmu je bila celo 80-letna babica, več učenek višje šole, matere z otroki in drugi. Večina izmed njih se bo udeležila letošnjega izleta v Jugoslavijo in tako bodo pridobljeno znanje lahko koristno uporabili v razgovorih s svojimi sorodniki. Seveda bo to tudi priložnost, da si svoje znanje slovenščine še obogatijo.

Kanada

Glas iz Hamiltona

Danes se vam prvič oglašam in vam želim mnogo uspeha pri vašem delu. Živim v Kanadi, v mestu Hamilton. Pred štirimi leti sem se z družino odselil iz Ljubljane. Tukaj živimo zelo dobro, v začetku pa je bilo hudo. Največ težav nam je delal jezik, zdaj pa že za silo govorimo angleščino. Imamo dva otoka,

stara sedemnajst in osemnajst let. Oba hodita v gimnazijo.

V Hamiltonu živi približno 450 do 500 slovenskih družin. Tukaj smo zgradili slovensko cerkev in dvorano, v kateri sta nastopila tudi Slakov in Henčkov ansambel. Imamo tudi razna društva, med temi je društvo Bled, ki obstaja že od leta 1936. V tem društvu sva včlanjena tudi midva z ženo. Lani je naše društvo kupilo zemljišče in zgradili smo društveno dvorano, kjer se poleti zbira in prirejamo piknike in veselice. Moja žena je doma iz Lenarta. Zelo bi jo veselilo, če bi objavili kakšno sliko in članek o tem kraju.

Leo Fujs,
Hamilton, Ont.

Jugoslovani v Londonu, Ont.

Naš Jugoslovansko-kanadski klub v Londonu, Ontario, je bil ustanovljen z namenom, da zbere v vrstah svojega članstva vse miroljubne Jugoslovane iz Londona in okoliških krajev, kakor smo se tega naučili doma v Jugoslaviji. Lani je klub kupil društveni dom, ki je bil slovesno odprt ob državnem prazniku 29. novembra lani. Na slovesni otvoritvi so bili navzoči vidni predstavniki iz Londona in predstavniki jugoslovanskega kon-

Odbor Jugoslovansko-kanadskega kluba v Londonu, Ontario

zulata iz Toronta. Bilo je lepo in veselo slavlje. Imeli smo tudi izvolitev lepote kluba. Prvo mesto si je pridobila 17-letna Jugoslovanka Lilijana Pavković.

V plesu in pesmi razigrani Slovenci

Po zaključenih dvomesečni turneji po ZDA je gostoval ansambel ljubljanskih študentov — pevski zbor Tone Tomšič in folklorna skupina France Marolt še v Torontu v Kanadi. To je bil njihov edini nastop v Kanadi pred vrnitvijo v domovino.

Obe skupini sem gledal in poslušal že nekako pred 5 ali 6 leti. Zdaj pa med njimi nisem zasledil znanih obrazov. Stav ansambla se je med tem menjal, a zanos je ostal isti kakor prej. Nikjer nisi

zasledil utrujenosti po dvomesečni turneji. Plesali in prepevali so, kakor da je to njihov prvi nastop po dolgem odih.

Ogromna dvorana Sheraton hotela v Torontu je bila kot škatlica vžigalic — polna do zadnjega sedeža. Vsi smo dihalo z istim dihom, vsi smo za trenutek pozabljali, da smo le gledalci. Pogosto se je zlasti iz zadnjih vrst zaslišala polglasna spremljava pesmi, ki jih je prepeval zbor. Potrkavanje takta z nogami ob nastopih plesalcev pa je bilo kar običajno. V nekaterih trenutkih se nam je zdelo, da smo na kakšni tradicionalni veselici v Sloveniji, le cvička nam je še manjkalo.

Še vedno pod vtisom tega koncerta se nikakor ne morem odločiti: ali naj bolj pohvalim plesalce ali pevce? Eni kakor drugi so bili izredni. Vseeno pa se mi zdi, da so nam plesalci nudili še več. S čudežno lahkoto, kakor da za njih ne velja zakon težnosti, so izvajali najtežje elemente zahtevnih narodnih plesov iz Slovenije, Hrvaške, Slavonije, »bunjevačke igre«, »šopsko oro« iz Makedonije... Vsakega teh plesov so tako zaplesali, kakor da so plesalci rojeni in odrasli tam, kjer je ta ples sestavni del njihove narodne umetnosti. Nehote sem te fante in dekleta, študente, ki jim je to plesanje le hobby, ne pa poklic, primerjal z izvajalci nekaterih profesionalnih ansamblov, ki sem jih gledal. Če sem zasledil kakšne razlike, je bilo to le v dobro teh fantov in deklet. Saj so v svojo plesno umetnost vnesli polno profesionalno angažiranost, kateri so pa dodali še veliko mero svojega mladostnega navdušenja in žara. In prav to je pripomoglo, da je bila vsaka točka njihovega programa na najvišji umetniški ravni.

Ob zaključku ne morem mimo zahvale nastopajočim za čudoviti večer, ki nas je, čeprav le za kratke trenutke, vrnil v daljni stari kraj, enako pa tudi organizatorjem (Kanadsko-slovenski skupini za kulturno izmenjavo), ki nam je to doživetje omogočila. Želim obilo uspeha pri organiziranju podobnih prireditev v bodoče.

A.P.C. Naše novine, Toronto

Slovenski kotiček v stanovanju rojaka Lojzeta Košoroka v Sydneyu

Avstralija

Knjižnica Branka Rudolfa in druge novice

Društvena dejavnost društva Triglav v Sydneyu je živo razgibana. Ob slovenskem kulturnem prazniku — obletnici smrti pesnika Franceta Prešerna je društvo uradno ustanovilo slovensko knjižnico, imenovano po znanem slovenskem kulturnem delavcu, pesniku Branku Rudolfu iz Maribora, ki je lani s predstavniki Slovenske izseljenske matice obiskal naše v Avstraliji in se zelo zavzemal za ustanovitev slovenske knjižnice. Prve knjige za novo knjižnico je podarila zavedna slovenska družina Twrdy iz Fairfielda in še nekateri rojaki v Avstraliji. Ob tej priložnosti je društvo priredilo tudi lepo uspeš družabni večer.

V petek, 16. marca, je društvo Triglav na posebni prireditvi v kinodvorani v Quatos House v Sydneyu predvajalo dva turistična filma iz domovine, ki sta prikazovala lepote in zanimivosti krajev v Jugoslaviji in domače običaje. Posebej je vzbudil zanimanje film Gorenjska kmečka ohcet. Na predvajanje je društvo povabilo tudi domačine in to predvsem tiste, ki so v stikih z našimi rojaki. Med udeleženci je bil tudi senator Mulvihill, jugoslovanski konzul v Sydneyu in številni drugi ugledni gostje. V imenu Triglava je zbrane pozdravil J. Čuješ.

Dne 23. aprila so imeli na triglavskem zemljišču Veliko slovensko pirhovanje. Po starem slovenskem običaju so fantje sekali pirhe. Za dobro voljo je skrbel plesni orkester Triglav.

V nedeljo, 13. maja, se bodo spet zbrali rojaki z družinami na triglavskem zemljišču na materinski proslavi. V programu bodo nastopili otroci. Zatem bo družabna zabava. Prireditev bodo tudi filmali.

Ne čakaj na maj pri Planici

Društvo Planica v Wollongongu je februarja priredilo družabni večer, na katerem so predvajali tudi slovenski film »Ne čakaj na maj«. Obisk bi bil sicer lahko boljši, a tisti, ki so se zbrali, so bili zadovoljni in dobre volje. Ob filmu se je »raztajalo« slovensko srce. Vse misli gledalcev so bile v domovini. V marcu pa je imela Planica maškarako, združeno z vinsko trgatvijo. Veselja in dobre volje je bilo zadosti, kakor tudi vsakovrstnih okrepčil, krofov in pijače. Tako je prav!

Nova slovenska plošča

Bratje Plesničar iz Melbournea so nedavno izdali svojo drugo ploščo. Posneta je bila pri Bill Armstrongs Studios v Mel-

bournu. Na plošči so posnete štiri pesmi, ki jih pojejo in igrajo bratje Plesničar: Nerodno mu je, Veseli fantje, Cerkniska polka in Še zmeraj...

Nova Zelandija

John Denvir-Frenk je umrl

V svoji domači deželi Novi Zelandiji je pred nedavnim umrl znani partizanski borec na Slovenskem, komandant II. Šerčerjeve brigade John Denvir s partizanskim imenom Frenk. John Denvir je v Grčiji na Kreti padel v nemško ujetništvo. Že leta 1941 se mu je posrečilo pobegniti in pridružil se je našim partizanom. Komandant II. Šerčerjeve brigade John Denvir-Frenk se je izkazal v številnih borbah. V borbi pri Krvavi peči pa je bil ranjen in vrnil se je domov. Po vojni je dvakrat obiskal Slovenijo in hodil po krajih, kjer je nekoč partizanal. Udeležil se je tudi 25-letnice Šerčerjeve brigade. Tretji obisk pa mu je, žal, preprečila smrt. Brigadni odbor Šerčerjeve brigade je imel 2. aprila žalno komemoracijo za svojim soborcem in komandantom, s katere so poslali sožalno pismo Frenkovim svojcem na Novo Zelandijo.

iz pisem

Bolj Slovenci kot doma

Upam, da ne bo nihče užaljen, če zapišem, da smo tu v Freymingu bolj Slovenci kot doma. V nobeni hiši ne manjka slovenskih plošč. In tudi drugi ljudje, ne našega rodu, nas sprašujejo, kdaj boste spet kaj imeli. Vsi so zelo navdušeni nad našo slovensko glasbo. Tudi predsednik občine in ostali funkcionarji se radi udeležujejo naših prireditev.

Vem, da je po svetu veliko društev in da je vedno ena in ista tema pogovorov — domovina. Kako radi bi se vrnili, če bi bili bolj pri denarju, ker tudi tukaj življenje terja svoje. Velik problem je tudi carina, ki ne pozna usmiljenja. Odveč nam je, saj smo si vse, kar imamo, na tujem težko prigarali.

Naj omenim še nekaj o nas, ženskah: vse komaj čakamo 8. marca, ko res lahko rečemo »mož naj bo doma«. V inozemstvu so ženske pogosto v ozadju, posebno tam, kjer obstajajo društva, pa imajo tudi slovenske žene pomembno vlogo. Zato še posebej lepo pozdravljam vse naše ženske po svetu in jim želim veliko uspehov pri njihovem družinskem in tudi društvenem delu.

Irena Poje
Freyding, Francija

Prireditve za delavce IBT v Berlinu

V veliki dvorani Hochschul Brauerei je bila 10. marca velika prireditve za delavce IBT, ki so zaposleni v Zahodnem Berlinu. Pobudo zanjo so dali sveti enot in sindikalnih odborov, posvečena pa je bila proslavi 8. marca, mednarodnega dneva žena, hkrati pa smo proslavili tudi pusta.

Tristotim zbranim gostom je igral berlinski orkester do zgodnje jutranje ure. Vsem delavcem IBT v Berlinu je ostala ta prireditve v prijetnem spominu, zato si želijo še več podobnih srečanj. Vsi udeleženci so tudi hvaležni organizatorjem prireditve.

Rok Leskovšek — Berlin

»Sonce bo sijalo – tudi v Sindelfingnu«

V aprilu je tudi pri nas posijalo sonce — ob otvoritvi novega slovenskega kluba, podružnice SKUD »Triglav« iz Stuttgarta. V Sindelfingnu so se na otvoritev novega kluba pripravljali že dalj časa. Predvsem sta se zanj prizadevala rojaka Anton in Ana Kranjc, skupaj z njima pa je nanj čakalo še kakih štiristo Slovencev. Rojak Kranjc je pri SKUD »Triglav« v Stuttgartu sprožil misel, da bi začeli s kako akcijo za socialno šibke otroke v domovini. O tem ni bilo treba govoriti na široko, kmalu je bil pripravljen predlog. Kako so to izpeljali, kako naj bi potekala akcija, o tem sem se pogovarjal z rojakom Kranjcem, ki je rade volje pristal na ta razgovor za našo revijo.

»Že dalj časa sem premišljeval, kako pomagati revnim in zares potrebnim otrokom v domovini,« je pričel pripovedovati Kranjc. »Ko pa sem bil pred nedavnim na sestanku SKUD »Triglav« v Stuttgartu, se mi je ponudila priložnost, da povem svoj predlog. Predlog je bil osvojen, jaz pa sem naredil prvo akcijo za socialno šibke otroke v domovini. Zbiranje prispevkov naj bi zajelo čimvečji krog rojakov v tujini, zato se vsem priporočam, da prostovoljne prispevke nakazujejo na račun: Akt. Sorgen Kind in Slowenien — Volksbank, 7073 SINDELFINGEN — tekoči račun št. 236134000. Podpisnika tega tekočega računa sta Anton Kranjc, Spitzholzstr. 61, 7032 Sindelfingen in podpredsednik SKUD »Triglav« iz Stuttgarta Franc Horvat.«

»Koliko denarja se je že nabralo na tem tekočem računu?«

»Zdaj imamo okrog šeststo mark, vendar pa naj omenim, da smo to nabrali v enem tednu. Vsekakor gre zahvala rojaku Dolinšku, gostilničarju v Rohru-Stuttgart, saj smo pri njem dobili že lepo vsoto denarja. Splošno mnenje je, da so naši ljudje zelo pripravljeni pomagati tistim, ki si sami ne morejo. Naj še povem, da bodo dobili ta denar tisti slovenski otroci, ki so brez staršev, ki si sami ne morejo služiti vsakdanjega kruha, predvsem pa bolni otroci, ki rabijo npr. kake vozičke in podobno. Veliko jih je, ki bodo potrebovali našo pomoč za nakup bolniških vozičkov in nujno potrebnih stvari.

Slovenska javnost o nas zdomcih prav gotovo ne bo imela slabega mnenja, saj smo vsi v resnici pripravljeni pomagati tistim, ki si sami ne morejo. Pri zbiranju prispevkov se priporočamo tudi rojakom v drugih državah, ne samo v Nemčiji. Veseli bomo, če boste podprli našo zamisel, najbolj hvaležni pa vam bodo otroci sami.«

»Vi ste skupaj z vašo ženo tudi član SKUD »Triglav.« V kateri sekciji sta vključena?«

»Že dalj časa se odpravljam, da bi šel s svojo ženo na Triglav in nikoli doslej te želje nisem mogel uresničiti. Zato sem se tudi vključil v planinsko sekcijo. Upam, da bom uspel stopiti na tega našega velikana že v letošnjem avgustu, ko bo imela ta sekcija pohod na Triglav.«

»S svojo sedemčlansko družino ste bili konec marca tudi na snemanju »Veselega tobogana« v Merlebachu v Franciji. Kakšne vtise ste odnesli od tam?«

»Veliko let je že minilo, odkar sem odšel iz domovine, toda, ko sem se v Merlebachu srečal z našimi starejšimi rojaki, so mi prišle solze na oči, ko sem videl, da še niso pozabili materinskega jezika. Bilo je resnično domače vzdušje. Sprejeli so nas zelo prijateljsko tako, da smo lahko odnesli od njih najlepše vtise. Tudi ob tej priložnosti bi se jim rad zahvalil za gostoljubje, obljubljam pa tudi, da jih bomo radi še kdaj obiskali.«

Vladislav Kiderič, Stuttgart

Dobrodošli v Merlebach-Freyminingu!

Slovenski rojaki v Merlebach-Freyminingu v Franciji vas vabijo na »Mednarodno društveno srečanje«, ki bo 16. junija v veliki rudniški dvorani. Prvo podobno srečanje je bilo v septembru lani v Aumetzu. Tudi ob tej priložnosti bodo nastopali slovenski pevski zbori iz Francije, ZR Nemčije, Belgije in Holandije, predstavnike pa bodo poslala skoraj vsa slovenska društva, ki delujejo v zahodnoevropskih državah.

To srečanje organizira Jugoslovansko rudarsko pevsko in podporno društvo »Jadran« iz Freyming-Merlebacha. Mesto leži v pokrajini Moselle ob francosko-nemški meji med mestoma Saarbrücken in Metz.

Prisrčno vas vabijo rojaki iz Francije!

Pevski zbor DKPD »Angel Besednjak« iz Maribora

Slovensko društvo »Triglav« v Münchnu

V Münchnu je bil pred nedavnim formiran iniciativni odbor slovenskega društva »Triglav«, katerega glavna naloga je ponovno oživiti društveno delo. Münchensko društvo je pravzaprav nastalo s preselitvijo sedeža društva iz Nürnberga. Nürnberško društvo deluje zdaj kot podružnica, vse pa kaže, da bo ustvarilo pogoje za osamosvojitve. Njihov naslov je: Nürnberg, Schmiedlingerstr. 168, Gaststätte »Nordwest Bahnhof« (Vidko Možina).

Sedež münchenskega društva je pri slovenski tvrdki Rudis-IBT (München 40, Riesenfeld str. 10). Enajstčlanski pripravljalni odbor sestavljajo: Franc Gerjovič, Jože Ekart, Lado Kovač, Zdravko Cindrič, Mihael Kocjan, Matej Lapuh, ing. Anton Korošec, Jože Rožanc, Silvo Aupič, Mira Hotko in Marija Grebner. Nadzorni odbor pa sestavljajo: Jože Ekart, Metod Vidmar in Niko Pivik.

Revija narodno-zabavnih ansamblov v Münchnu

Slovensko kulturno društvo »Triglav« organizira 23. junija v Bürgerbräukelle na Rosenheimerstr. 29 veliko revijo slovenskih narodno-zabavnih ansamblov, ki delujejo na Bavarskem. V programu bodo sodelovali: ansambel Mladi Gorejci (Jože Ekart), ansambel Stanka Drenovca, ansambel Lojzeta Landekarja in (verjetno)

ansambel Jožeta Krofliča. Sodeloval bo tudi mešani pevski zbor »Domači zvon« iz Münchna in mladi harmonikarji. Slovenci, ki živite na Bavarskem, udeležite se te zanimive prireditve! Pričetek ob 19. uri!

»Angel Besednjak« je gostoval v Nemčiji

Na povabilo pevskega zbora iz Bonna, ki je v letu 1972 gostoval v Sloveniji, in železničarskega moškega pevskega zbora iz Wuppertala je gostoval v ZR Nemčiji v dneh od 29. marca do 3. aprila zbor Delavskega kulturno-umetniškega društva »Angel Besednjak« iz Maribora. Koncerte in srečanja je imel z obema domačima zboroma, po posredovanju Slovenske izseljenske matice pa je zbor »Angel Besednjak« nastopil brezplačno še za Slovensko kulturno društvo »Bled« v Essnu. Srečanje z essenskimi rojaki je bilo prisrčno in slovesno, vsi so za koncert pokazali izredno zanimanje. Posebno lepo so sprejeli izvajanje slovenskih narodnih pesmi, ob katerih so marsikomu prišle solze v oči. Mariborčani so essenskemu slovenskemu društvu podarili tudi nekaj plošč in knjig. Koncerta v Essnu se je udeležil tudi jugoslovanski generalni konzul v Düsseldorfu Lojze Kersnik.

Skupina odbornikov »Bleda« iz Essna se je udeležila tudi koncerta, ki so ga Mariborčani priredili v Wuppertalu, in so ob tej priložnosti navezali tudi prijateljske stike z wuppertalskim društvom. V Bonnu je zbor »Angel Besednjak« s svojim koncertom začel koncertno sezono v okviru »Bonner Sommer Feste«, ki traja vse do konca poletja.

»Za grunt« v Essnu!

Dramska sekcija slovenskega kulturnega društva »Bled« v Essnu prireja 9. junija 1973 ob 19. uri v Kopinghausu — Kolping str. 16 svoj prvi večji nastop. Tokrat bomo igrali znano staro ljudsko igro v štirih dejanjih »Za grunt«. To je ena izmed iger, ki prikazuje slovensko kmečko življenje v preteklosti.

V to delo smo vložili veliko našega truda, vendar smo s pridnim delom prišli do premiere. Zato vabimo vse rojake, ki živijo v Essnu in v drugih bližnjih krajih, da si ogledajo našo predstavo. Prepričani smo, da se boste najmanj tri ure prijetno zabavali. Želimo vam veliko užitka. Prisrčno vabljeni!

Člani dramske sekcije SKŠD »Bled« v Essnu

Zahvala

Slovensko kulturno in športno društvo »Bled« v Essnu se zahvaljuje delavskemu pevskeemu zboru »Angel Besednjak« iz Maribora za obisk in koncert. Prijetno smo bili presenečeni in počaščeni, da nas je po tako kratkem času obstoja obiskala tako kvalitetna kulturno-umetniška skupina iz domovine. Globoko smo bili ganjeni ob njihovem petju slovenskih narodnih in umetnih pesmi, njihov obisk pa nam je bil tudi velika spodbuda pri našem nadaljnjem delu.

Tudi v prihodnje želimo z društvom »Angel Besednjak« ohraniti kar najbolj prijateljske stike in sodelovati z njimi. Upamo, da se jim bomo kdaj lahko oddolžili z našim obiskom. Vse člane društva tudi prav lepo pozdravljamo.

SKŠ »Bled«, Essen

Dva avtobusa v Francijo

Med slovenskimi otroki na tujem dolgo pričakovana prireditev »Veseli tobogan« v Merlebachu v Franciji je lepo uspela. Avtobusi z nestrpnimi nastopajočimi so pripeljali z vseh strani. Iz Stuttgarta v Nemčiji sta šolsko mladino in starše popeljala v Merlebach kar dva avtobusa, ki ju je najela počitniško-izletniška sekcija društva »Triglav«.

Počitniško-izletniška sekcija društva »Triglav« v Stuttgartu namerava letos organizirati še izlet v Prago in nekaj manjših izletov po stuttgartski okolici.

V. K.

»Vse sekcije se vzdržujejo same«

Minibus naših šolarjev v Seraingu

Eden izmed najzaslužnejših za uspešno delo SKUD »Triglav« v Stuttgartu je tudi njegov podpredsednik Franc Horvat, po poklicu strojni tehnik. Stuttgartsko društvo je bilo prvo tako društvo v ZR Nemčiji in njegovo uspešno delo je spodbudilo tudi rojake v drugih nemških mestih, da so se lotili podobnih organizacijskih akcij. Danes obstaja razen v Stuttgartu slovensko društvo tudi v Frankfurtu/Main, Nürnbergu, Münchnu, Essnu, dve slovenski društvi sta v Švici, pred kratkim pa je bilo ustanovljeno tudi slovensko društvo na Dunaju, na severu Evrope pa uspešno deluje slovensko društvo v Stockholmu. Vsekakor so ti uspešni koraki tudi spodbuda za številne druge kraje po svetu, kjer živi po več naših rojakov, zato je prav, če si na kratko ogledamo organizacijsko zasnovo prvega, stuttgartskega kluba, ki ima tudi najbolj razvejano dejavnost. O tem nam bo pripovedoval podpredsednik »Triglava« Franc Horvat.

»Vsako društvo rabi za svoj obstoj določena finančna sredstva. V našem društvu so vse sekcije prisiljene na samofinanciranje, zato se vsi člani trudijo zbirati denar za svojo dejavnost. Vsak član mora skrbeti za skupno blagajno, da se pokrijejo stroški, ki so predvideni. Lep primer tega je bila naša letošnja proslava dneva žena, kjer so za postrežbo skrbeli člani dramske sekcije in čisti dobiček večera dali v skupno blagajno,« je začel Franc Horvat.

»Kako imate urejeno društveno knjigovodstvo oziroma tajniška opravila?«

»Imamo tajnico, ki seveda ni redno zaposlena, ampak občasno prihaja v društvene prostore in ureja pošto in drugo. Imamo tudi redno tedensko dežurstvo, ki prav tako ni plačano. Naša tajnica je hkrati tudi blagajničarka, svoje blagajnike pa imajo tudi posamezne sekcije društva, ki med seboj sodelujejo. Planinska sekcija, na primer, šteje nekaj nad šestdeset članov in imajo financiranje urejeno na svoj način. Pri slovenskem gostilničarju v Rohru, ki je hkrati predsednik te sekcije, strežejo, prodajajo vstopnice za ples in podobno, lastnik pa jih za to delo plača. Izkupiček dajo potem v blagajno planinske sekcije, s tem denarjem pa bodo organizirali izlet v slovenske planine.«

»Katera sekcija je v društvu najbolj delavna in tudi finančno najbolj donosna, če smemo sploh tako reči?«

»Lahko trdim, da je bila doslej najbolj delovna planinska sekcija, saj se vsi člani zelo prizadevajo. Zdaj si nameravajo nabaviti tudi enotne planinske obleke, imajo svojo planinsko značko v okviru »Triglava« in drugo.«

»Ali morda veste, kakšen je njihov letošnji program?«

»Na svojem sestanku so soglasno sprejeli sklep, da se bodo tudi letos, tako kot že lani, odpravili na izlet na Triglav. Prijave, kot vem, bodo sprejemali do 30. junija, izlet pa bo predvidoma od 31. julija do 5. avgusta. Pri organizaciji jim nudi pomoč planinsko društvo pri RTV Ljubljana. V sodelovanju s Slovenskim planinskim društvom »Triglav« iz Züricha se bodo stuttgartske »Triglavani« udeležili tudi pohoda v švicarske gore. To naj bi bilo v času od 9. do 11. junija, prijave pa sprejemajo do 1. maja. Na omenjenem sestanku so se tudi dogovorili, da bodo vsi člani za pohod v gore enotno oblečeni (hlače, bluže, nogavice). Klobuke bodo kupili v domovini. Sprejeli so tudi osnutek planinske značke sekcije. Dogovorili so se tudi, da bo njihov društveni pozdrav »Srečno«, med seboj pa se bodo vsi tikali.«

»Kot vem, je pri društvu zelo aktivna tudi kegljaška sekcija, ki je razdeljena na dve skupini. Kegljači-tekmovalci imajo svoje nastope in tudi svoje prostore. Pred nekaj tedni pa ste odprli novo kegljišče v Kolpinghausu na Heusteigstrasse v Stuttgartu. Ali je na to kegljišče vstop prost?«

»Res imamo močno kegljaško ekipo, ki šteje okrog 30 članov in ima na voljo kegljišče z dvema stezama. To kegljišče smo najeli pri enem izmed nemških klubov in stane okrog 2.000 mark. To bi bila samo za »Triglav« velika obremenitev zato smo se s fanti dogovorili, da vsak izmed njih prispeva po osem mark na mesec. Tako naj bi se tudi ta sekcija delno sama financirala. Kegljaški sekciji pomagamo tudi tako, da ob kakih prireditvah oni prevzamejo redarstvo in tako nekaj zaslužijo.«

»Ali bi nam kot podpredsednik društva »Triglav« za konec pojasnili še to, na kakšen način pomaga društvo svojim članom?«

»SKUD »Triglav« je ustanovil lastno knjižnico, pred kratkim pa smo tudi iz informativnega centra prejeli nekaj strokovnih knjig. Dobili smo tudi nekaj kaset z glasbo, ki bo prišla prav zlasti pri pouku slovenskega jezika. Našim ljudem prirejamo razne prireditve in jim s tem pomagamo pri lažšanju bivanja v tujini. Na tujem jim želimo pričarati košček domovine. Skratka, naše društvo je tudi most med domovino in tujino. V naše društvo vabim tudi vse tiste, ki se nam še niso priključili. Vsak se lahko sam prepriča, kako koristno je tako društvo.«

Pogovarjal se je:
Vladislav Kiderič

Že leta 1965 je bila v Seraingu v Belgiji ustanovljena jugoslovanska šola, o kateri smo v Rodni grudi že poročali. V začetku je imela nekaj nad trideset učencev, ki so se med seboj precej razlikovali po starosti in tudi po znanju materinega jezika. Njihovega prizadevnega učitelja je predvsem skrbelo to, da so se mnogi od učencev iz oddaljenih krajev morali v šolo voziti s kolesi, če matere niso utegnile, da bi jih pripeljale z avtomobili. A kljub tem težavam se je število učencev vse bolj večalo in so morali odpreti še nove oddelke v Liègu in Trixhesu. S povečanim številom šolarjev je bilo vse več tudi tistih, ki so zaradi oddaljenosti imeli težave s prihodom v šolo. Zato se je šolski odbor odločil, da začne zbirati prostovoljne prispevke za nakup šolskega minibusu. Naši rojaki v Belgiji in to tudi tisti, ki nimajo v svojih družinah šolarjev, so radi prispevali v ta namen. Svoj prispevek so dali tudi: jugoslovansko poslaništvo v Bruslju, belgijske komunalne oblasti v Seraingu in Trixhesu, KPD »Jugoslavija«, predstavništvo JAT, Agromakedonije in Jugoturisa.

Na ta način so zbrali znatno vsoto, ki pa je bila premajhna za nakup minibusu. Naši rojaki so tedaj poslali tovarni avtomobilov »Crvena zastava« v Kragujevcu prošnjo, na jim pomaga izpolniti veliko željo naših belgijskih šolarjev. Niso nalleteli na gluha ušesa. V odgovoru, ki je kmalu prispel, so iz tovarne sporočili, da bodo našim šolarjem v Belgiji poslali minibus za denar, ki so ga pač zbrali, razliko od prodajne cene jim pa poklanjajo delavci te tovarne.

Učence jugoslovanske šole v Seraingu, v Liègu in Trixhesu zdaj že vozi v šolo in domov njihov minibus. Ker so s tem težave glede oddaljenosti in prevozov odpadle, obiskuje zdaj tamkajšnje jugoslovanske dopolnilne šole že blizu 80 šolarjev. Zelo so hvaležni vsem, ki so jim omogočili nabavo minibusu, posebej še delavcem tovarne Crvena zastava iz Kragujevca.

Gostje ustanovnega občnega zbora na Dunaju: Jože Hartman, predsednik manjšinske in izseljenske komisije pri Socialistični zvezi Slovenije, Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice, in Mitja Vošnjak, veleposlanik SFRJ na Dunaju

Delegacija pomurske podružnice Slovenske izseljenske matice iz Murske Sobote. Na desni: predsednik podružnice Štefan Antalič

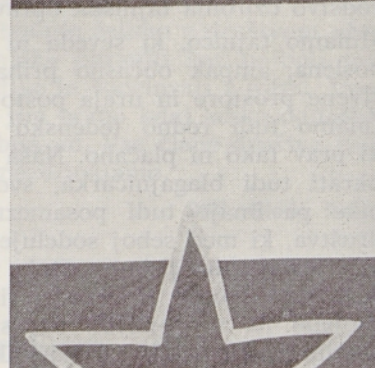
Odbor SKD Ivan Cankar na Dunaju

V prejšnji številki smo poročali, da je bilo 7. aprila na Dunaju ustanovljeno Slovensko kulturno društvo Ivan Cankar. V odbor, ki bo vodil društveno delo, so bili izvoljeni: za predsednika Franc Sever, za podpredsednika inž. Marjan Pirc, za tajnico Ema Murkova, za blagajničarko Otilija Topolovec, za kulturnega referenta Štefan Lopert, za referenta za mladino Martin Lopert in socialni delavec Ivan Rušnik. V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Ivan Tomažič, Emil Sever in Slavko Bedrnjak. K izvolitvi čestitamo in želimo vsem veliko uspehov pri društvenem delu.

Kvartet radia Murska Sobota

Predsednik društva »Ivan Cankar« na Dunaju Franc Sever

Pevka Alenka Dernač in igralec Brane Miklavc v pogovoru z organizatorji

Delovno predsedstvo občnega zbora »Ivana Cankarja«

Mama brez obraza

Iz pripovedi učiteljice Vide

Tisto jutro sem rekla otrokom: »Narišite svojo mamo.«

Trideset glavic se je sklonilo nad risanke. Vsak po svoje so si moji prvošolčki prizadevali, da bi narisali svoje mame.

Irenka je prva končala risbo. Ko pa sem si ogledala njen izdelek, sem se začudila: njena mama ni imela obraza.

»Nariši še obraz,« sem dekletcu vrnila risbo. A Irenka se ni zganila.

»No, si slišala? Še obraz nariši,« sem nestrpno ponovila. Irenka pa je tiho sedela in gledala v klop pred seboj.

»Kaj tvoja mama nima obraza?« sem bila že resnično huda.

Dekletce je samo zmignilo z rameni in začelo požirati solze.

»Saj nima mame,« je povedal fantiček, ki sedi za njo.

»Nima? Kaj ji je umrla?« tega zares nisem vedela.

»Neee!« so v zboru povedali otroci: »Njena mama je odšla!« Irenka pa je tiho zajokala.

Potem sem povprašala in vse zvedela o Irenki in njeni mami. Preprosta zgodba, mnogim podobna. Irenka je bila sad mlade, nepremišljene ljubezni. Ko je fant zvedel, da bo oče, je odšel in utonil nekje v množici tujega sveta. Mlada mati je otroka prenašala od rejnice do rejnice. Ko pa je imela punčka tri leta, jo je oddala v oskrbo daljni sorodnici pokojne matere, obljubila, da bo dobro plačevala zanj in šla delat na tuje. Skoraj dve leti je v redu plačevala in pisala. Zatim pa je bilo pošiljk z denarjem vse manj in nazadnje so nakazila in pisma čisto izostala. Takrat je Irenka šele prav spoznala »teto« z mrzlimi očmi, ki je bila njena rejnica.

Ko sem se jaz srečala s »teto«, sem razumela, zakaj Irenka svoji mami ni mogla narisati obraza. O njeni materi je govorila samo grdo. Drugi otroci pa so o svojih mamah pripovedovali z ljubeznijo, z veseljem. Irenka je bila v sebi vsa razdvojena. Z vsem srcem bi rada, da bi bila tudi njena mama lepa in dobra kakor druge mame, a jezna »teta« trdi vsak dan, da je slaba in hudobna. Kako naj bi narisala grdo mamo?

Zdaj razumem to dekletce, ki vedno hodi sama iz šole in v šolo. Zdaj vem, zakaj se pri igri nikoli tako ne razživi kakor ostali otroci. Tako rada bi jo vsaj drob-

Prvošolka. Foto: Milenko Pegan

no razveselila. V razredu imamo majhen akvarij. Otroci radi opazujejo živahne zlate ribice. Tudi Irenka včasih postoji pri njih. Nekoč sem ji rekla: »Bi rada ribico? Prinesi večji kozarec, pa ti eno ulovim in si jo boš odnesla domov. A punčka je žalostno odkimala: »Teta ne pustijo. Ne marajo živali. Samo kokoši, ki jih potem zakoljejo.«

Pa sva se vseeno pogovorili. Izbrali sva ribico, tisto zlato s srebrnim repkom in ta je zdaj Irenkina. Tudi ime ji je dala: Katka. Njena Katka plava v šolskem

akvariju, a Irenka jo vsako jutro, ko pride v šolo, s pogledom pozdravi in, ko odhaja, se poslovijo od svoje ribice. Drugi sošolci vsega tega ne vedo. To je najina skrivnost.

Ko Irenka gleda svojo ribico, se v njenih očeh prižigajo srečne iskricke in celo nasmiha se, ne da bi vedela. Oh, kako želim, da bi se iz tujega sveta vrnila njena mama. Da bi svoje dekletce pritisnila na srce in rekla: »Ljuba moja, zdaj bom ostala pri tebi. Za vselej bova skupaj.«

Ina

Vozil bom traktor

Nameravam se za stalno vrniti in začeti s kmetovanjem na posestvu. S seboj bom iz Nemčije pripeljal traktor Ferguson, ki ima 58 konjskih sil in prikolico s 4 do 5 tonami nosilnosti. Zanima me, če bom smel voziti v Jugoslaviji traktor z vozniškim potrdilom o položenem izpitu tretjega razreda, ki sem ga napravil tukaj v Nemčiji?

Vinko M., München

V Jugoslaviji je za vožnjo s traktorjem potreben izpit »F« kategorije, ki ga izstavljajo predvsem poljedelcem po uspešno narejenem šoferskem izpitu. Vozniški izpit, ki ste ga napravili v ZR Nemčiji, vam bo priznan tudi v Jugoslaviji. V ta namen pa morate dokument overiti na nemški policiji, ki naj potrdi, da je spričevalo pravilno izdano in napiše poleg tudi kakšna vozila smete voziti.

Pravica do zdravstvene zaščite

Na delu v ZR Nemčiji sem zbolel in sem zdaj na zdravljenju v Jugoslaviji. Med boleznijo mi je podjetje, kjer sem bil zaposlen, službo odpovedalo. Zanima me, do kdaj sem upravičen do prejemanja bolniznine.

Rudi K., M. Sobota

Po nemških predpisih imajo delavci pravico do zdravstvene zaščite še 26 tednov po prekinutvi zdravstvenega zavarovanja. Upravičenost do bolniznine pa boste dosegli le, če vam bo zdravniška komisija za to dobo podaljšala vaš bolniški dopust.

Invalidska pokojnina

Ali je za priznanje invalidske pokojnine po nemških predpisih treba biti prej določen čas socialno zavarovan? Koliko časa moraš biti zavarovan?

Marija V., Nemčija

Po nemških predpisih vam pripada invalidska pokojnina brez določene dobe socialnega zavarovanja v primeru, če ste se ponesrečili pri delu in to tudi v primeru, če se je to zgodilo prvi dan vaše zaposlitve. Če se pa želite invalidsko upokojiti zaradi bolezni, morate biti prej socialno zavarovani najmanj 60 mesecev. V to dobo lahko vštejete tudi vaše prejšnje zaposlitve v Jugoslaviji, če ste bili socialno zavarovani.

Rodila bi rada doma

Delam v Franciji. V nekaj mesecih pričakujem otroka. Rada bi rodila doma. Ali mi tukajšnji urad za socialno zavarovanje

lahko odobri povratek v Jugoslavijo zaradi poroda?

Valerija I., Francija

Francoski urad za socialno zavarovanje lahko odobri svoji zavarovanki, da se ta vrne v Jugoslavijo zaradi poroda. Odobrenje za to vam francoski urad za soc. zavarovanje izstavi na obrazcu SE 21—09.

Stanovanje

V domačem kraju sem skupaj s sorodnico solastnik stanovanja. Ker se nameravam v nekaj letih za stalno vrniti, nimam namena, da bi stanovanje prodal. Sorodnica pa mi je zdaj sporočila, da namerava svoj del stanovanja prodati, ker se bo preselila v drug kraj. Ali sme to storiti brez mojega soglasja? Jaz sem namreč nosilec stanovanjske pravice.

Karel J., Nemčija

Vaša sorodnica, ki je solastnica stanovanja, lahko proda svoj del stanovanja. Toda kupec se v stanovanje ne more vseliti, ker bi se s tem ustvaril sostanovanjski odnos, kar je z zakonom prepovedano. Pazite, da vaša sorodnica ne dovoli kupcu, da se vseli v stanovanje, medtem ko ste vi v tujini. V tem primeru bi ga lahko izselili le prek sodišča, kar pa včasih dolgo traja. Kupec lahko kupi od vaše sorodnice le solastniški del stanovanja toda brez pravice do vselitve, ker ste vi nosilec stanovanjske pravice in poleg tega še solastnik stanovanja. Najbolje bi bilo, da vi sami kupite od sorodnice njen del stanovanja.

pravni nasveti

Piše: dr. Lev Svetek

Vpliv zaposlitve na pokojnino

Novi pokojninski predpisi v Jugoslaviji, ki se uporabljajo od 1. januarja 1973 naprej, predvidevajo tudi možnost zmanjšanja pokojnine tistim upokojencem, ki se kot uživalci pokojnine ponovno zaposlijo. Podrobnosti glede tega vpliva je zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja prepustil republiškim in pokrajinskim zakonom in statutom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji je z družbenim dogovorom, ki ga je sklenila z Izvršnim svetom skupščine SRS, Gospodarsko zbornico SRS, Skupnostjo zaposlovanja in sindikati že določila merila, ki odločajo pri zmanjševanju pokojnin ob zaposlitvi uživalca. Kot družbeno opra-

vičljivo merilo je bila v Sloveniji vzeta vsota, ki jo predstavlja dvojni poprečni osebni dohodek v Sloveniji iz preteklega leta. Tako bodo letos v Sloveniji ostale neokrnjene pokojnine v primerih, ko bo uživalec, ki se zaposli, prejemal skupaj s pokojnino do 3870 din na mesec. Pri večjem skupnem dohodku se bo pričela pokojnina zmanjševati po posebnem ključu tako, da se bo zmanjšala do 50 % pri skupnem dohodku ca. 5800 din na mesec (to je trikratni osebni dohodek v Sloveniji v letu 1972).

Ob tem naj poudarimo, da smejo v Sloveniji prejemati pokojnino samo tisti zaposleni upokojenci, ki imajo polno pokojninsko dobo (moški 40 let, ženske 35 let), upokojenci z manjšo pokojninsko dobo pa smejo biti zaposleni samo manj kot polovico rednega delovnega časa. Če so ti zadnji zaposleni vsaj s polovico rednega delovnega časa (vsaj 4 ure dnevno), se jim pokojnina v celoti ustavi, ker postanejo s tem ponovno zavezani pokojninskemu in invalidskemu zavarovanju.

Nova ureditev pokojnin zaposlenih upokojencev velja seveda tudi za upokojence, ki prejemajo pokojnino iz Slovenije, pa so zaposleni v tujini. Zato bodo morali tudi ti prijaviti svoje dohodke iz zaposlitve v tujini, da bodo lahko organi pokojninskega zavarovanja v Sloveniji ugotovili vpliv njihovega zaslužka na izplačevanje pokojnine. Pri tem še enkrat poudarjamo, da se pokojnina tudi v primeru visokih zaslužkov nikdar ne more zmanjšati pod polovico, ker je tako določil republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v Sloveniji.

Socialna varnost jugoslovanskih delavcev v Avstriji

Med Jugoslavijo in Avstrijo obstaja še vedno vrsta nerešenih vprašanj s področja socialne varnosti jugoslovanskih delavcev, ki so na začasnem delu v tej državi. Zato na občasnih pogovorih med obema stranema večkrat obravnavajo ta vprašanja in poskušajo najti rešitev, ki bi zadovoljila obe strani.

Zadnji takšni pogovori so bili konec marca na Dunaju. Takrat so na prvem mestu obravnavali dejstvo, da jugoslovanski delavci, ki se ponesrečijo na delu v Avstriji, še vedno ne uveljavljajo svojih pravic, ki jim jih daje sporazum o socialni varnosti v zvezi z notranjimi avstrijskimi predpisi o nezgodnem zavarovanju (Unfallversicherung). Avstrijska stran je odgovorila, da ne more prisiliti avstrijskih bolnišnic, da bi poučevale jugoslovanske delavce o njihovih pravicah

iz sporazuma, da pa lahko jugoslovanski delavci dobijo vse potrebne informacije pri avstrijskih bolniških blagajnah.

Naslednje vprašanje je bilo povračilo stroškov prevoza smrtno ponesrečenih jugoslovanskih delavcev v domovino. Avstrijski organi namreč povrnejo družinam ponesrečenih jugoslovanskih delavcev stroške prevoza samo do državne meje, nadaljnje stroške pa prepustijo družini oziroma pristojni jugoslovanski občini. Tudi tu se avstrijska stran ni obvezala za dokončno rešitev tega vprašanja, pač pa je obljubila, da bo vplivala na pristojne avstrijske organe nezgodnega zavarovanja.

Jugoslovanska stran je sprožila tudi vedno bolj pereče vprašanje izplačevanja otroških dodatkov neposredno materi v Jugoslavijo, kadar jugoslovanski delavec zanemarja svojo družino in ne pošilja otroških dodatkov družini v domovino. Tudi tu avstrijska stran ni mogla ugoditi jugoslovanski želji, češ da spada to vprašanje v pristojnost zveznega ministrstva za finance v Avstriji, ki je sicer že seznanjeno z obstoječimi težavami. Za dokončno rešitev tega vprašanja pa bi bilo potrebno spremeniti obstoječo konvencijo o socialni varnosti.

Končno je jugoslovanska stran seznanila avstrijsko delegacijo s primeri, ko avstrijske policijske oblasti ob izgonu za nalezljivo boleznijo obolelih jugoslovanskih delavcev ne omogočijo tem delavcem, da bi uveljavili svoje pravice iz sporazuma o socialni varnosti. Avstrijska stran je obljubila, da bo ponovno opozorila pristojne organe na pravilno ravnanje z jugoslovanskimi delavci.

Olajšave za pridobitev rent v ZR Nemčiji

Z letom 1973 so se pričeli v Zvezni republiki Nemčiji uporabljati dodatni predpisi k rentnemu zakonu (Rentenreformgesetz), ki prinašajo precejšnje olajšave za pridobitev pravice do starostne rente zavarovancem v nemškem rentnem zavarovanju. Načelno je namreč s tem zakonom znižana zahtevana starost za pridobitev pravice do rente od sedanjih 65 let (za oba spola) na 63 let oziroma celo 62 let pri težje poškodovanih osebah (prav tako za oba spola).

V nemškem rentnem sistemu so torej zdaj štiri možnosti za pridobitev pravice do starostne rente:

1. Predčasna starostna renta, ki se pridobi z dopolnitvijo 60 let starosti, vendar je moral biti zavarovanec poprej vsaj eno leto brezposeln (pri ženskah je dodatni pogoj, da je bila v zadnjih

20 letih vsaj 10 let zaposlena). Potrebni staž je 180 koledarskih mesecev zavarovanja.

2. Starostna renta pri dopolnjenih 62 letih starosti (oba spola) in najmanj 35 let pokojninske dobe (tudi posebne, ne samo zavarovalne), pri čemer mora biti ugotovljena težja poškodovanost organizma (ni nujna nezmožnost za delo).
3. Starostna renta pri dopolnjenih 63 letih starosti (oba spola) in najmanj 35 let pokojninske dobe (zavarovalne in posebne).
4. Starostna renta pri 65 letih starosti (za oba spola) in najmanj 180 koledarskih mesecev zavarovalne dobe (sem šteje tudi t.i. nadomestna doba — Ersatzzeit).

Teh ugodnosti so lahko deležni tudi jugoslovanski delavci, ki so začasno zaposleni in zavarovani v Zvezni republiki Nemčiji, posebno ker se po obstoječem sporazumu o socialni varnosti med obema državama seštevajo pokojninska doba, prebita v obeh državah. Tako bodo lahko odhajali jugoslovanski delavci, zaposleni v ZR Nemčiji, v pokoj že z dopolnitvijo 63. leta starosti (izjemoma tudi 62. leta starosti), če bodo — skupaj z jugoslovansko pokojninsko dobo — izpolnili 35 let delovnega staža.

Podaljšano jugoslovansko zavarovanje za naše delavce v Švici

Naši delavci iz Hrvaške, ki so začasno zaposleni v Švici, so lahko že dosedaj plačevali hkrati tudi podaljšano jugoslovansko pokojninsko in invalidsko zavarovanje, delavci iz Slovenije vse do letos te možnosti niso imeli. Prevladovalo je namreč stališče, da noben zavarovanec ne more biti hkrati zavarovan v dveh zavarovanjih, to se pravi v obveznem tujem pokojninskem zavarovanju in hkrati še v jugoslovanskem prostovoljnem zavarovanju.

S 1. januarjem 1973, ko so se pričeli uporabljati v Sloveniji novi pokojninski predpisi, obstaja tudi možnost plačevanja podaljšanega jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja v času, ko dela delavec — in je tudi obvezno pokojninsko zavarovan — v Švici. Ta država namreč pri izračunu pokojnine zavarovancem Jugoslovanom ne šteje jugoslovanske pokojninske dobe, temveč odmerja svojo pokojnino izključno na podlagi dobe, prebite v švicarskem pokojninskem (t.i. AHV) zavarovanju. Spričo te posebnosti je bilo možno z novimi

jugoslovanskimi pokojninskimi predpisi v posameznih republikah ponovno uvesti možnost hkratnega podaljšanega jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter s tem v zvezi hkratno pridobivanje pokojninskih pravic v Švici in Jugoslaviji. Slovenija je to storila z novim statutom skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji ter s posebnim sklepom, ki ga je skupščina te skupnosti sprejela na podlagi pooblastila v statutu.

Zavarovanci z območja Slovenije, ki delajo v Švici, torej lahko ponovno plačujejo jugoslovansko podaljšano pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer v višini okrog 18 % od zadnjega poprečnega osebnega dohodka v Jugoslaviji, ki so ga imeli v koledarskem letu pred odhodom na delo v Švico. Zahtevo za takšno zavarovanje bodo postavili podružnici pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji, kjer so bili zadnjikrat zavarovani pred odhodom v tujino. Seveda se osnove, od katerih se plačuje omenjeni prispevek, vsako leto valorizirajo v skladu s količnikom, rastjo poprečnih osebnih dohodkov v Sloveniji. Podaljšano zavarovanje je možno obnoviti tudi za nazaj vsem tistim, ki so ga svojčas že plačevali.

Priznavanje tujih spričeval v Jugoslaviji

V Sloveniji so pred nedavnim izšli predpisi o tem, kako doseči priznanje (nositifikacijo) v tujini pridobljenih spričeval. Jugoslovanski državljani, ki je v tujini napravil neko šolo, fakulteto ali sploh pridobil neko stopnjo strokovne izobrazbe (npr. opravil pomočniški izpit), mora vložiti prošnjo za priznanje v tujini opravljenega izpita ali pridobljene izobrazbe pri pristojnem organu v Sloveniji in sicer:

- pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo, kadar gre za pridobljeno izobrazbo do vključno srednje strokovne izobrazbe, in
- pri ustrezni višji ali visoki šoli ali fakulteti v Sloveniji, kadar gre za pridobljeno višjo ali visoko strokovno izobrazbo ali doktorat.

Prošnji mora jugoslovanski državljani priložiti spričevalo ali diplomu v originalu ali overjenem prepisu. Pristojni organ v Sloveniji lahko zahteva še druga dokazila o pridobljeni strokovni izobrazbi, če meni, da predložena listina ni zadostna. V skrajnem primeru bo pristojni organ v Sloveniji stopil v stik s tistim tujim organom (šolo, fakulteto in podobno), ki je jugoslovanskemu državljanu priznala določeno stopno izobrazbe.

Dr. Ivan Tavčar: La chronique de Visoko (extrait)

Nous vous présentons ci-après un extrait du roman très connu du dr. Tavčar, dans lequel notre héroïne centrale, Agata, doit subir l'épreuve de l'eau pour prouver son innocence.

Nous attirons votre attention, chers lecteurs, sur le fait que Visoko est un hameau près du bourg de Poljane dans la vallée du même nom qui a son point de départ à Skofja Loka, qui fête cette année son millénaire et où cette scène de passe.

— — —

A sv. Jakob l'horloge sonna onze heures. Le bourdon se mit de nouveau à gronder de derrière les hautes lucarnes. Les litanies se terminaient. Tout bruit se tut.

L'évêque fit un geste de sa main blanche. Le prieur s'avança auprès d'Agata et lui dit quelque chose. C'est alors que devait commencer l'heure amère — Sainte Trinité, aide-nous!

Agata se tourna d'abord vers monsieur le prieur qui la quittait. Puis elle regarda sur l'eau vers notre vallée. Elle regarda là-bas assez longtemps, de sorte que nous vîmes sa poitrine se lever, parce qu'elle respirait profondément. Peu à peu elle se retourna. Aujourd'hui aussi son regard se posa sur la montagne grise, où les sommets étaient aussi blancs que son visage, dans lequel il n'y avait pas une goutte de sang. Puis elle regarda l'eau devant elle. Ici c'était le gué, mais plus bas la surface était vert sombre, comme toujours en profondeur. Elle tournait aussi là-bas et de l'écume sale tourbillonnait.

Agata fit le signe de la croix, se baissa, serra sa chemise autour de ses jambes et s'avança courageusement dans l'eau. Au début il y avait du sable fin et l'on marchait facilement. Puis commença la roche schisteuse qui la piquait, quand elle y posait le pied. L'eau lui arrivait déjà au-dessus des genoux, de façon que ses membres arrondis se montrèrent et qu'une partie de ses cheveux nageait déjà à la surface.

Les spectateurs retenaient le souffle. A ce moment-là, la mère bouchère s'écria: «Retourne, petite malheureuse, tu es déjà dans l'eau! — Retourne pour arriver vivante à terre!»

Comme Agata ne se souciait pas de son appel, la bouchère se fâcha: «Mais tu n'es pas sourde!»

Et les autres aussi criaient: «Retourne!»

Tout homme aurait été déconcerté dans une telle situation et ces cris mirent probablement Agata aussi dans une plus grande confusion encore. Elle alla de l'avant, entra dans un jet d'eau au point que l'eau mugit autour d'elle et que bien vite elle perdit pied. Tout d'un coup la fillette se trouva dans les flots, mais elles s'éleva de nouveau, sa robe s'était collée à ses membres et elle se tenait devant ses juges comme sans aucun vêtement.

Les foules s'engourdirent et pas une voix ne vint des noirs troupeaux. A ce moment-là il y eut un miracle — je ne peux pas dire autrement.

Tout près de l'eau poussait un frêne et il devait déjà être vieux, car le faite montrait des branches sèches. Au milieu d'un tel bruit, en présence d'un si grand nombre de gens réunis, une jeune fauvette s'était posée sur une branche sèche. Elle n'avait peur ni des cris ni de la foule. Elle dit: «Tchèk!» et quitta le frêne. Elle s'élança autour de la tête d'Agata après les moucheron qui fourmillaient dans l'air. Deux hirondelles arrivèrent aussi en aval de la Poljanščica et dansèrent une paire de fois autour de la fillette, dont nous savions pour ainsi dire déjà qu'elle ne sortirait pas de l'eau, vivante. — On en parla plus tard des années et des années encore. — Les femmes de Loka tombèrent à genoux et bruyamment retentit le Notre Père. Mais moi, tout cela ne m'avait pas impressionné et j'entendais toujours dans mon âme: «Peut-être est-elle quand même coupable.»

Maintenant Agata essayait de continuer à marcher à gué. Et il est vrai qu'elle fit quelques pas, mais on voyait qu'elle ne vaincrait pas l'eau. J'eus alors l'occasion d'apercevoir très exactement comment l'évêque Joannes Franciscus leva la main et fit un signe. A ce signal, le maître chasseur du château, qui était en même temps le pêcheur du château, démarra adroitement avec sa petite barque et la tourna vers la profondeur. A ce moment-là, la force des vagues fit perdre pied à Agata qui disparut vite sous la surface. Le peuple criait et le maître chasseur ramena de toutes ses forces vers l'endroit où la fillette avait coulé. Schwaiffstrigkh et sa garde criaient: «Silence, les gens, silence!»

A ce moment-là, je me trouvais, moi, sur la rive, tout comme si j'avais à chaque pied des fers lourds, et je ne pouvais pas même bouger. Mais alors il arriva que mon frère Jurij se jeta à l'eau, tout ha-

billé et chaussé. — Autour de lui il y eut des murmures et l'eau déferla au point que, comme j'étais au voisinage, j'arrivai sous l'averse et que je fus aussi mouillé que lui qui nageait déjà au milieu des flots. Il s'élança une paire de fois et il était déjà auprès d'elle qui était apparue de nouveau au milieu de la profondeur. D'une main forte il l'étreignit, tandis que de l'autre il faisait des cercles puissants, en sorte qu'ils furent bientôt à l'endroit où l'eau était à gué. Ici il posa la fille sur le doux sable et dit:

«Et maintenant, Agata, je te prie au nom de Dieu, marche pour sortir de l'eau, vivante!»

Je ne sais si Agata le comprit ou non. Elle fit cependant quelques pas, mais elle n'eut pas besoin d'en faire plus, parce que les femmes de Loka s'étaient élancées du gravier vers elle; encore dans l'eau elles l'entourèrent de leurs corps et la cachèrent devant les spectateurs, pour que des yeux intrus ne pussent pas regarder sa taille trempée et peu vêtue. Elles la sortirent de l'eau devant les juges et l'emportèrent pour ainsi dire de ce lieu malheureux. Elles appelèrent aussi Jurij, lui disant qu'il devait les suivre, parce qu'il était trempé et devait se changer. Partout où cette troupe arriva, le peuple lui faisait place, jusqu'à ce qu'elles l'eussent apportée chez Wohlgemuet, où la maîtresse de maison n'eut de cesse qu'on l'eût déposée dans le lit conjugal large et doux de la mère de Wohlgemuet.

En présence de ces scènes, la mère Bergant ne put se dominer. Elle s'arrêta dans l'eau à gué et, quand ses compagnes eurent emporté la fillette, elle leva ses poings vers les juges et s'écria de toutes ses forces:

«Vous ne la regarderez plus, vieux pêcheurs! Et toi, Frueberger moisi, si tu veux coudre des corps humains avec des aiguilles, rapièce le tien! Vaurien!»

Les rires se firent entendre alentour et même Joannes Franciscus sur son siège rouge étira un peu la bouche. — C'est ainsi que les femmes et les filles de Loka se conduisirent à cette occasion!

Je noterai ceci: Que les siècles s'écoulent et que les femmes de Loka conservent cette âme qu'elles eurent dans l'année du Seigneur 1695, lorsque cette âme était brillante comme l'or et pure comme les rayons du soleil! Que le ciel m'exauce!

Traduit par Viktor Jesenik

Jugoslovanski CEPT

V tem mesecu sta izšli dve novi priložnostni seriji, in sicer prva z eno samo znamko v počastitev XXXII. svetovnega prvenstva v namiznem tenisu v Sarajevu, druga pa z dvema znamkama za vsakoletno počastitev Evropske skupnosti za poštne, telegrafski in telefonski promet (CEPT). Poleg teh priložnostnih znamk je

izšla 24. aprila tudi doplačilna znamkica za teden Rdečega križa, ki je bil od 6. do 12. maja. O tej znamki bomo pisali v prihodnji številki. Dobili pa smo tudi novo znamko iz redne turistične serije, in sicer za 2,50 din, ki je izšla 26. marca t. l.

Za XXXII. svetovno prvenstvo v namiznem tenisu, ki je bilo pod pokroviteljstvom maršala Tita od 5. do 15. aprila t. l. v Sarajevu, v glavnem mestu socialistične republike Bosne in Hercegovine, je prvi dan prvenstva, 5. aprila izšla posebna spominska znaka za 2 din v nakladi 450.000. Med prvenstvom je bil tudi kongres mednarodne namiznoteniške zveze (ITTF).

Na znamki je pravzaprav letak za to prvenstvo z uspelo upodobljenim loparčkom v treh barvah in žogico in z napisi: stens 73, Sarajevo in čas prvenstva. Znamko je tiskala vzhodnonemška tiskarna

VEB Deutsche Wertpapier Druckerei iz Leipziga v štiribarvnem ofsetu in v polah po devet znamk. Na zgornjih belih robovih na polah je napis: Sarajevo — stens 73 — Jugoslavija, pod srednjo znamko spodaj pa privesek z znakom tega prvenstva. Ob spodnji znamki desno je vsaka pola tudi oštevilčena. Velike so 29×36 mm, brez belega roba $25,2 \times 32,2$ mm in zobčane grebenasto 12 1/2.

V počastitev CEPT izdajajo njene članice vsako leto spominske znamke. Tako je naša poštna uprava letos izdala peto serijo takih znamk. Izšle so 30. aprila, in sicer prva za 2 din v nakladi 900.000 in druga za 5,50 din v nakladi 700.000. Na obeh znamkah, seveda v različnih barvah, je ista podoba, delo norveškega umetnika Leifa Frimanna Anisdahla. Kaj lahko je na njih prepoznati obliko poštne roga, katere tri puščice predstavljajo vse tri vrste ppt prometa.

Znamki je tiskala švicarska tiskarna Helio Courvoisier v tribarvnem rastrskem globokem tisku in v polah po devet znamk. Na belih robovih nad zgornjimi znamkami je napis: Europa Cept—1973 —Jugoslavija, pod srednjo znamko spodaj pa privesek z istim besedilom. Pole z znamkami po 5,50 din so pod zadnjo znamko spodaj tudi oštevilčene. Znamki sta podolgovati in merita 36×26 mm, brez belega roba pa 33×23 mm. Zobci so grebenasti 11 3/4.

Turistična znamka iz redne serije, ki je izšla 26. marca, predstavlja privlačno črnogorsko izletniško točko Rijeko Crnojević. To je malo prikupno mesto med hribi na poti iz Titograda na Cetinje ob izlivu istoimenske reke v Skadrsko jezero, na njegovi skrajni severozahodni točki. Znana je po svojih črnogorskih znamenitostih in zgodovini.

Spominski koledar junij 1973

1. 6. 1941 so začeli Nemci izseljevat i prebivalstvo Gorenjske

8. 6. 1508 je bil rojen Primož Trubar, utemeljitelj slovenske književnosti. Umrl je 29. junija 1568 v Derendingenu v Nemčiji

8. 6. 1882 je bil na Zverkovem vrhu pri Metliki rojen slovenski ameriški pisatelj in časnikar Ivan Molek. Umrl je v Kaliforniji 16. marca 1962

9. 6. 1965 je v Clevelandu umrl pe-
vovodja Anton Šubelj, ki je skozi
25 let vodil razne slovenske pev-
ske zборе v ZDA

10. 6. 1920 je bil v Clevelandu usta-
novljen pevski zbor Jadran, danes
eden najstarejših slovenskih pev-
skih zborov v ZDA

11. 6. 1949 je umrl slovenski pesnik
Oton Župančič

15. 6. 1867 je bil rojen Ivan Grohar,
slovenski slikar. Umrl je 19. aprila
1911 v Ljubljani

20. 6. 1940 je bil v Clevelandu usta-
novljen pevski zbor Glasbene ma-
tice, vodilni pevski zbor v ZDA, ki
je imel v svojem koncertnem pro-
gramu poleg narodnih in umetnih
pesmi tudi klasične opere v slo-
venskem jeziku ter kantate in ora-
torije

22. 6. 1942 je bilo ustanovljeno glav-
no poveljstvo partizanskih čet Slo-
venije

24. 6. 1957 je izšla v Buenos Airesu
v Argentini prva številka sloven-
skega polmesečnika Lipa, ki je iz-
hajal do decembra 1966

29. 6. 1943 so Nemci pobili v Krušev-
cu tri tisoč prebivalcev

29. 6. 1948 je bilo v Freyming-Merle-
bachu v Franciji ustanovljeno Ju-
goslovansko pevsko podporno dru-
štvo Slavček, ki se je leta 1966
združilo z društvom Sava in odtlej
deluje pod imenom Rudarsko pev-
sko podporno društvo Jadran

Iščem nečake

Iščem nečake, otroke moje sestre Marije in Ivana Oblak, ki živijo (ali so živeli) v West Newton, Penna.; moja sestra Marija je tam umrla pred kakimi desetimi leti. Vse od smrti sestre ni od sorodnikov nobenega glasu. Ne vem niti, če je še živ mož moje sestre Ivan in kako je z mojimi nečaki. Prosim jih, da se oglašijo, če bodo videli ta moj oglas, ali pa da mi o njih kaj sporoči kak njihov znanec.

Anton Lovše

Vače 45, p. Vače pri Litiji

Iščem brata v Holandiji

Nazadnje pred dvema letoma se mi je oglasil brat Ignac Kranjc — njegov zadnji naslov Piersonstraat 4, Heerlen, zdaj pa me skrbi, kaj se je zgodilo z njim. Prosim rojake v Holandiji, ki bi kaj vedeli o njem, da mi sporoče na naslov:

Amalija Carli, Kamniška 20 a, 61000 Ljubljana

Zamenjava znamk

Kdo od Slovencev, doma in po svetu bi želel zamenjati znamke držav, kjer živi, po predhodnem sporazumu?

Ferd. POŽEK, 724 N. Warman Ave, INDIANAPOLIS, Indiana 46222, USA

Iščem sestro v Franciji

Približno leta 1922 se je sestra z možem, ki je bil po rodu Italijan, odselila v Francijo. Živela je v mestu SAINT-MARCEL-LIN, od koder nam je še pisala leta 1945. Pisala se je BIENCKIN ROZA, rojena 8. 4. 1903 v Jurkloštru, občina Laško, deklinski priimek Žagar.

Zelo rada bi zvedela, kaj se je zgodilo z mojo sestro ali z njeno družino, zato prosim za pomoč rojake v Franciji, ki bi kaj vedeli o njej. Pišejo naj mi na naslov:

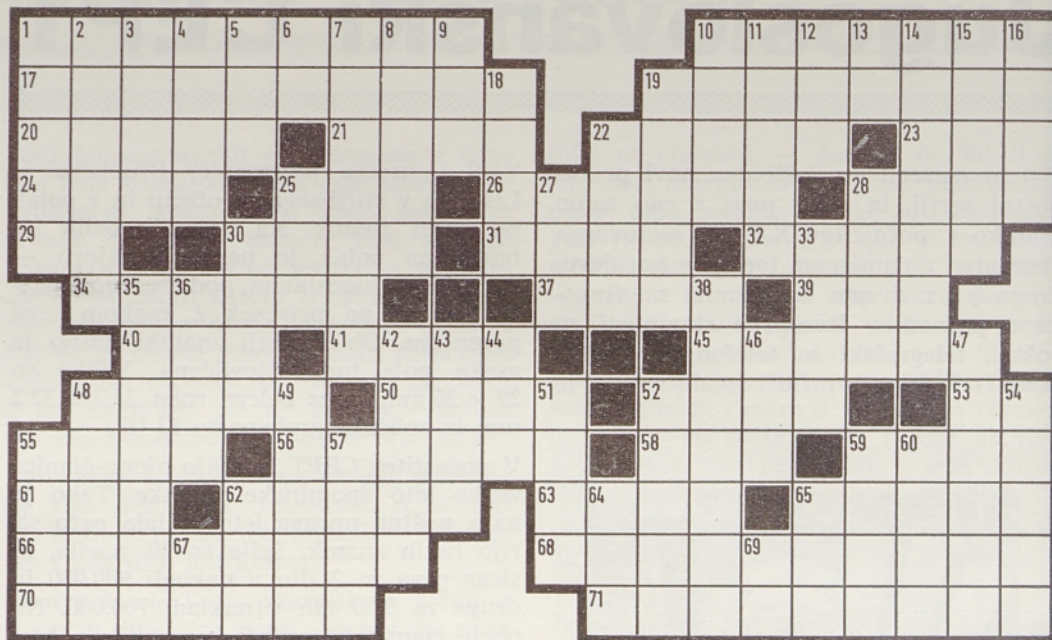
Karolina Zorko
Lahovna 6, 63211 Škofja vas pri Celju
Jugoslavija

DOPISUJTE

V

RODNO GRUDO!

Križanka

Vodoravno: 1. ustvarjalka, kreatorka, 10. vročina, temperatura, 17. naša revija za Slovence po svetu, 19. biser slovenske obale; naše najbolj obiskano letovišče, ki je dobilo ime po rožnem cvetju, 20. antično ime središča Slovenije Ljubljane, 21. veliko sovjetsko jezero južno od Urala, 22. naš prvi operni in operetni skladatelj (Viktor, 1858—1924, opera »Ksenija«), 23. stalni simbolični znak države, mesta ali plemiške rodbine, 24. voz z ravno nakladalno ploskvijo, dera, 25. ata, 26. ime italijanskega politika Nennija, 28. znamenita londonska umetnostna galerija, 29. začetnici švedskega kemika, iznajditelja dinamita, 30. slavnostni moški suknjič, ki ima zadnji del močno podaljšan in visoko preklan, 31. znana italijanska plemiška družina iz Ferrare, 32. ptica, ki je skoraj celo svoje življenje obešena na deblih drevja in si pod lubjem išče razne žuželke, 34. izredno močen vrtničast tropski vihar, 37. teža ovojnine; tudi črnogorska reka, desni pritok Drine, 39. strupena kača z verigi podobnimi lisami po hrbtu, 40. hudobija; nesreča, 41. močvirna ptica toplih krajev, sorodna čaplji; sveta ptica pri starih Egipčanih, simbol boga modrosti Tota, 45. francoski plemiški naslov, po položaju med grofom in vojvodo, 48. glas pri udarcu jezika ob nebo, 50. planinska ptica ujeta, 52. francoska narodna junakinja, imenovana Devica Orleanska, ki je končala kot čarovnica na grmadi (Jeanne), 53. kemijski znak za radij, 55. zlitina bakra in drugih kovin (največkrat kositra), medovina, 56. kraj ob Savi južno od Zidanega mosta s tovarno papirja, 58. velika bosenska reka, desni pritok Save pri Jesenovcu, 59. kraj z arheološkimi izkopaninami v Slovenskih goricah zahodno od Lenarta; tudi staja, tamar, 61. glavna hrana azijskih ljudstev, 62. drugi naziv za strojnico; tudi konj Kraljeviča Marka, 63. čebelji produkt, med, 65. sredozemska okrasna rastlina s širokimi, nazobčanimi listi, stilizirana na glavah korintskih in rimskih stebrov, 66. samoljubnež, egoist, 68. neobvezno pogovarjanje, klepetanje, 70. nekdanja bizantinska pokrajina ob reki Marici, 71. oprava za poplajče in vesoljce.

Navpično: 1. dan v tednu, 2. najboljši slovenski slikar, portretist bidermajerske dobe (Josip, 1796—1866), 3. naval, vpad, invazija, 4. ime francoske filmske igralka Karine, 5. najvišje in najstarejše božanstvo starih Egipčanov, bog Sonca, 6. avtomobilska oznaka Nove Gradiške, 7. prebivalci Iraka, 8. strnjen, ozek tok tekočine, 9. ime italijanske pesnice Negri, 10. merska enota za majhne tlake, imenovana po italijanskem znanstveniku Torricelliju, 11. staro mesto vzhodno od Ptuja, postavljeno na terasi, kjer se Drava s svojim kolonom dotika Slovenskih goric, 12. stvarnik sveta po Egipčanih, 13. kratka za »ljudski odbor«, 14. toga, presoja, na otip steklasta tkanina iz bombaža ali umetne svile, 15. velika slaščica, 16. slovenski slikar, ki je imel v Münchnu svojo slikarsko šolo in je močno vplival na formiranje prvih impresionistov Groharja, Jakopiča, Sternena in Jame (Anton), 18. srednjeevropsko gorovje, ki se vleče od Francije do Jugoslavije, 19. duhovni oče, naslov katoliških redovnikov, 22. zadnji del stopala, 25. makedonski narodni ples, 27. jadranski otok južno od Oliba, 28. pritisk, 30. ljudski izraz za splav, 33. ličinka, 35. trgovski prostor za razstavljanje predmetov, vitrina, 36. srednjeevropska sladkovodna riba, 38. dodatni dopolnilni ali spreminjevalni predlog k zakonu ali resoluciji, 42. trnast plevel z rožnatimi cveti, navadni gladež, 43. pripadnik zahodnoevropskega otočnega naroda, 44. urin, 46. dolgorepa, živobarvna južnoameriška papiga, 47. gledanje, 48. kmetijski stroj za čiščenje žita, vejalnik; tudi zahodnonemško industrijsko mesto ob reki Mosel, 49. mesto ob izlivu Kokre v Savo, središče Gorenjske, 51. blišč, sij, 52. igra z dvaintridesetimi kartami, pri kateri izgubi tisti igravec, ki mu ostanejo karte, 54. človek, ki umetniško ustvarja dramske like, igravec, 55. nastavek lista ali poganjka, komaj razvit iz popka, 57. površina, območje, 59. človek z velikimi očmi, 60. francoska pisateljica, izrazita predstavnica romantičnega romana, prijateljica Musseta in Chopina (George, 1804—76), 62. ruska zeljnata juha, 64. oblika rastlinskega stebila, 65. vzdevek Goethejeve matere, 67. začetnici velikega ruskega basnopisca, 69. trinajsta in sedma črka naše abecede.

Ansambel Dorka Škoberneta

Nova plošča »Zadovoljnih Kranjcev«

Tokrat je pred vami le zapis o slovenskem narodno-zabavnem ansamblu. Slike nam ni uspelo dobiti, saj vodijski ansambel Dorko Škoberne živi v ZR Nemčiji, ansambel pa skupaj nastopa le občasno tako, da se je fotoreporterjem kar nekako izmuznil.

Ansambel Dorka Škoberneta že vrsto let uspešno sodeluje pri uveljavljanju te glasbene zvrsti. Razvil se je iz nekdanjega tria: Dorko Škoberne — harmonika, Miško Hočevar — bobni in Vili Guček — kitara. Prvotno obliko so iz tria pred osmimi leti nekoliko spremenili tako, da danes nastopajo: Dorko Škoberne — harmonika, Miško Hočevar — bas, Milan Ferlež — kitara, Aloj Zupan — klarinet in Aleksander Skale — bobni. Vidimo, da se je zamenjal en sam član — kitarrist, ostala dva pa sta prišla na novo. Vsekakor moramo priznati, da je sedanja zasedba res ugledna. Le vodja skupine Dorko Škoberne je amaterski harmonikar, vsi drugi so poklicni glasbeniki. Aloj Zupan je profesor glasbe in poučuje klarinet. Aleksander Skale je urednik jazzovskega programa na radiu Ljubljana, Miško Hočevar in Aloj Zupan igrata v simfoničnem orkestru RTV Ljubljana, Milan Ferlež pa nastopa s plesnim orkestrom ljubljanske radijske hiše.

Na festivalskih in drugih prireditvah se pojavljajo zelo redko, snemajo le arhivske radijske posnetke, ki jih sorazmerno pogosto uvrščajo v program. V vsem času svojega obstoja so posneli le eno malo ploščo z naslovom »Rudarska«. Vzrok za tako redko nastopanje je prav gotovo v tem, ker vodja ne živi v domovini. Dorko Škoberne je po poklicu elektroinženir in je zaposlen pri podjetju IBT v Münchnu. Razumljivo je, da ima harmoniko vedno s seboj in tudi v tujini piše nove skladbe, aranžmaje, ki jih potem vadijo vsak na svojem koncu.

Njihove najboljše skladbe so: Rudarska, Dolomitska polka, Rudarska polka, V novo leto, Po trgatvi in druge. Njihove skladbe opevajo predvsem težko delo rudarjev, saj sta iz revirjev, iz Trbovelj, doma kar dva člana ansambla.

Vse skladbe, ki so jih posneli, so samo instrumentalne, napisane pa so s pravo virtuoznostjo in imajo prizvok komorne glasbe. Ta njihov poseben občutek ustva-

rita predvsem klarinet in kitara, ki izvajata tudi solistične točke. Dorko Škoberne je prvi uvedel v narodno-zabavni ansambel tolkala, s katerimi močno poživijo ritmiko.

Dorko Škoberne s svojim ansamblom je pred nedavnim sodeloval tudi na »Veslem toboganu« v Merlebachu v Franciji. Ob dvajsetletnici ansambla pripravljajo še osvežitve z novimi inštrumenti.

Silvo Pust

Pred kratkim je pri RTB izšla nova plošča ansambla »Zadovoljni Kranjci«, ki spada med najpriljubljenejše slovenske narodno-zabavne ansamble, znan pa je tudi med našimi ljudmi na tujem, kjer je že nekajkrat uspešno nastopal. Na tej njihovi zadnji plošči je posnetih nekaj njihovih uspehov iz zadnjega časa, med njimi zelo uspešna »Vrnite se ptice«, ki jo poje Stane Mancini, »Mi se imamo radi« in druge. Z »Zadovoljnimi Kranjci« stalno nastopata pevec Branka Stergar in Stojan Vene, na plošči pa pojejo razen njiju še Stane Mancini in Škofjeloški oktet »Jelovica«.

Skoraj v istem času kot plošče je pri RTV Ljubljana izšla nova kaset »Zadovoljnih Kranjcev« z naslovom »Vrnite se ptice«.

Najuspešnejše Helidonove plošče

HELIDON

Založba Obzorja

Maribor

Helidon HELIDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki
2. Ansambel Lojzeta Slaka: Glas harmonike
3. Stanka Kovačič: Moj fant ljubi drugo
4. Slovenski oktet: Sedem rož
5. Koroški akademski oktet: Pojdam u rute
6. Ansambel Miha Dovžana: Dimnikar
7. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe
8. Štirje Kovači: Pesem doline
9. Martin Bötcher: Dr. Živago
10. The Les Humphries: Singing Revolution

FLP 04-021/1-2
FLP 04-027
FLP 04-028
FLP 09-009
FLP 09-011
FLP 04-023
FLP 04-024
FLP 04-022
SLE 14549-P
SLK 16692-P

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Janko Ropret: Ne priznam
2. Marjetka Falk: Mož naj bo doma
3. Miha Dovžan: Sprevodnik
4. Erazem in potepuh
5. Kekčeva pesem
6. Jože Kobler: Spomin na Marjano
7. Srce: Gvendolina, kdo je bil?
8. Trio Jožeta Burnika: Za rojstni dan
9. Alfi Nipič: Stranac
10. Sonja Gabršček: Jabolko

FSP 5-063
FSP 5-055
FSP 4-024
FSP 2-001
FSP 2-002
FSP 5-056
FSP 5-051
FSP 4-025
FSP 5-062
FSP 5-053

Opomba: Avsenikova plošča »Zlati zvoki« je zaradi v tujino prodane licence namenjena izključno za prodajo v Jugoslaviji.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na svoje knjižne edicije:

SLOVENIJA

Portret v podobi

384 strani barvnih in črno-belih fotoreprodukcij

slovensko besedilo, cena: pl. 240 din

nemško besedilo, cena: pl. 260 din

SLOVENIJA — Dolenjska in Bela krajina

48 strani barvnih in črno-belih fotoreprodukcij

v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini in nemščini

cena: broš. 28 din, pl. 38 din

SLOVENIJA — Gorenjska

80 strani barvnih in črno-belih fotoreprodukcij

v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini in nemščini

cena: broš. 35, pl. 44 din

SLOVENIJA — Ljubljana

64 strani barvnih in črno-belih fotoreprodukcij

slovensko besedilo, cena: broš. 28, pl. 44 din

srbohrvaško besedilo, cena: broš. 35, pl. 44 din

angleško in nemško besedilo, cena: 35 din

SLOVENIJA — Primorska in Notranjska

96 strani barvnih in črno-belih fotoreprodukcij

v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini in nemščini, cena: broš.

40, pl. 50 din

SLOVENIJA — Štajerska, Koroška in Prekmurje

96 strani barvnih in črno-belih fotoreprodukcij

slovenska izdaja, cena: broš. 60, pl. 70 din

SLOVENSKI IMPRESIONISTI

204 strani velikega formata z barvnimi reprodukcijami, pl. 300 din

SLOVENE IMPRESSIONISTS

204 strani, cena: pl. 320 din

SLOWENISCHE IMPRESSIONISTEN

204 strani, cena: pl. 320 din

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, 61000 Ljubljana

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in v Evropo, zaupajte se nam!

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze z lastnimi modernimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, vstopnice za prireditve, lov in ribolov itd.

Turistična agencija Transturist Ljubljana, Šubičeva 1, tel. 20-188, 20-189, telex 31 144 YU TRANLJ, ter poslovalnice v Škofji Loki, Bledu, Bohinju in Radovljici.

Prosveta

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN PRAZNIKOV.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE

Stanovanjska gradnja
NOVE JARŠE

Stanovanjska soseska Nove Jarše je sodobno naselje v vzhodnem delu Ljubljane. Naselje bo imelo približno 2.300 stanovanj v blokih in stolpnica, potrošniški center, osemletko, vrtce, skratka, naselje bo pravo mesto v mestu.

Trenutno je v gradnji veriga blokov z osmimi oziroma šestimi nadstropji. V teh blokih so na razpolago stanovanja različnih velikosti vseljiva v letu 1973 in 1974.

Vse informacije glede nakupa dobite pri SGP GRADISU, prodaja stanovanj, Ljubljana, Kvedrova 30, telefon 310-585.

slovenija avto

TOZD

Avtomotor

CELJE, Miklošičeva 5

- Avtomobili in nadomestni deli ZASTAVA-FIAT, CIMOS, UNIS-NSU, ŠKODA, TAM in prikolice TEHNOSTROJ
- Avtogume, avto-elektro in splošni material, akumulatorji
- Servis NSU in CIMOS v Mozirju
- Rabljena vozila in CAMP prikolice
- Kamioni in avtobusi TAM

Slovenija avto TOZD AVTOMOTOR Celje je aprila 1973 v Celju, Miklošičeva 5, odprlo sodoben avtosalon, prodajalno nadomestnih delov in nove sodobne skladiščne prostore.

Razen prodajaln v Celju so naše prodajalne in skladišča še v Šempetru v Savinjski dolini, Mozirju, Velenju, Slovenj Gradcu, Ravnah na Koroškem, Rogaški Slatini, Ptuj in Brestanici.

Če ste se preselili ...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

mali oglasi mali oglasi

Prodajam pol starejše hiše ob avtobusni postaji, oddaljeni dvajset minut od Ljubljane. Hiša z lokalom, dvema sobama, kuhinjo, predsobo, z elektriko in vodo, z vrtom in velikim dvoriščem ter izredno lego v središču kraja je primerna za vsako obrt.

Oroslav SRDAR
Kidričeva 38, 61234 MENGEŠ
SLOVENIJA — JUGOSLAVIJA

Prodajam malo stanovanjsko hišo v sredi-
ni Brestanice. Soba, kuhinja z vodo in
elektriko, vrt. Cenilna vrednost 60.000 di-
narjev.

Informacije pri:

Angelca PIRC
BRESTANICA 63 a
68280 BRESTANICA

PRODAM starejšo hišo v Kamniku, pri-
merno za gostilno ali kakšno drugo obrt.
Poleg je lep vrt. Vse je na lepem kraju,
komaj 20 km oddaljenem od Ljubljane.
Poizvedbe na naslov:

Pepca VAESEL
Metelkova 1
61000 LJUBLJANA

IMATE OTROKE, VNUKE, PRIJATELJE,

ki govorijo, pišejo, berejo po angleško, radi pa bi znali tudi
materin jezik in se tako lažje spoznali z domovino svojih
prednikov?

Naročite zanje učbenik slovenskega jezika

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO SLOVENE BY DIRECT METHOD

Učbenik sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi plo-
ščami slovenskih lekcij in iz knjige s poljudnimi razlagami
slovenskega jezika v angleščini.

UČBENIK naročite pri SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

Cankarjeva 1/II.
61000 LJUBLJANA

Cena za inozemstvo: 15,60 US dolarjev.

DRAGI BRALCI! Naročila za

Slovenski koledar 1974

Koledar za Slovence po svetu sprejema

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in naši zastopniki po vsem svetu

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA

2657-59 So. Lawdale Ave.

CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.

6419 St. Clair Ave.

CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE

591 E. 185 St.

CLEVELAND, Ohio 44119

• • •

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revijo za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,

čitljivo izpolnite

in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

Za vsakega novega naročnika – nagrada!

Že pred nekaj meseci smo vas seznanili z našim nagradnim razpisom za pridobivanje novih naročnikov. Obljubili smo vam, da bomo vsakomur, ki nam bo našel vsaj enega novega naročnika, poslali knjižno nagrado. Razpis bo veljal vse leto! Že doslej imamo zapisanih vrsto naročnikov, ki so se že odzvali na ta naš razpis, vabimo pa k sodelovanju še druge rojake!

Prav gotovo imate znanca, prijatelja, sorodnika, ki mu bo revija »Rodna gruda« prav tako zvesta prijateljica, kot je vam. Izpolnite spodnji obrazec in ga v kuverti ali na-lepljenega na dopisnico pošljite na naš naslov!

Rodna gruda 1973

Moj točen naslov:

Točen naslov novega naročnika:

Podpis:

Tiskovni sklad

AVSTRALIJA: Anita Barwa 2,27 Lstg, Anton Golc 1,90 Lstg, Jelka Rehdner 0,64 Lstg, Adriana Stepančič 0,58 Lstg, Lojze Košorok 2.— a \$, Mirko Ritlop 2.— a \$, Andrej Grlj 0,36 Lstg, Primorski socialni klub Jadran, 0,58 Lstg, Tone Knaus 0,81 Lstg, C. Kovačič 1,30 a \$.

AVSTRIJA: Marija Šegula 5.— Sch.

BELGIJA: Juliana Borlak 40 Bfr.

FRANCIJA: Leopold Maguša 10.— FF, Ana Mek 10.— FF, Johan Pribošek 10.— FF, Daniel Tušar 5.— FF, Mirko Štrukelj 10.— FF, Dominique Čufer 28.— din, Jože Komljanec 5.— FF, Rudolf Udovc 82.— din, Viktor Puklavac 5.— FF, Jože Babič 10.— FF, Justin Čebul 49.— FF.

HONDURAS: Dušan Šercer 2.— US \$.

ITALIJA: Alojzija Robida 2.400.— Lit.

JUGOSLAVIJA: Simon Troyar 2.— US \$, Frances Kobilica 100.— din.

KANADA: Anica Sivec 2.— c\$, Ivan Dolenc 4.— c\$, Leopold Fujs 2.— c\$, Štefan Zagoranski 10.— c\$, Sonja Kodrič 2.— c\$, Marjan Godler 7.— c\$, Frank Torich za Jugoslovansko kanadsko društvo Jadran 10.— c\$, Janez Premrl 2.— c\$, Marjan Svoljšak 1.— c\$, Joe Kranjc 2.— c\$, Josef Gregori 1.— c\$, Olga, Mirko Požar 2.— c\$, Jože Kovačič 3.— c\$.

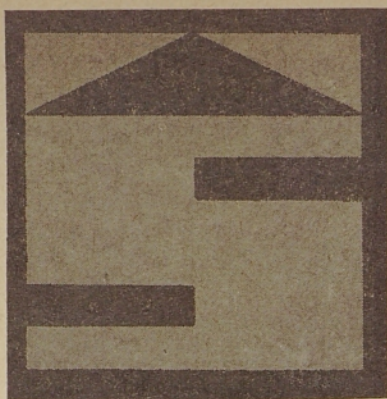
NEMCIJA: Julija Lamprecht 7.— DM, Drago Juran 2.— DM, Ančka Lavš 2.— DM, Anica Legan-Košiček 8.— DM, Milan Kolman 2.— DM, Maksimilijan Delaschiava 2.— DM, Amalija Klingenberg 2.— DM, Marija Neumann 2.— DM, Anton Košir 2.— DM, Alojz Zupan 4.— DM, Jožica Grilc 2.— DM, Ladi Krevs 10.— din, Ludvik Banko 4.— DM.

ŠVEDSKA: Franc Thurk 8.— Skr, Benedikt Koncut 2.— Skr, Franc Prevolnik 1.— Skr, Slavko Turk 6.— Skr, Ivan Čeh 6.— Skr, André Šepic 6.— Skr, Frida Perkman 6.— Skr.

ŠVICA: Stane Planko 3.— Sfr, Jožica Pažon 3.— Sfr, Gustl Teropšič 3.— Sfr, Gabriela Vanovšek 8.— Sfr, Janez Vrtnjak 14.— Sfr, Milan Hočevlar 2.— Sfr, Jožica Bakan 1.— Sfr, Giovanna Uršič 3.— Sfr, Danilo Pšeničnik 3.— Sfr, Martin Škof 17.— din.

USA — ZDA: John Lickar 1.— US \$, Marija Kern 0,50 US \$, Albert Krauland 2.— US \$, Ančka Opeka 1.— US \$, Elizabeth Fortuna 2.— US \$, Mary Kramer v spomin na pokojnega moža Franka 7,50 US \$, Frank Rajk 1.— US \$, Zdravko Wolf 2.— US \$, Tillie Kuhar 1.— US \$, Anna Klun 2.— US \$, Paul Barbusse 1.— US \$, Frank Horvat 5.— US \$, Jožica Cohen 5.— US \$, Anton, Mary Fatur 1.— US \$, Mary Ivkovič 1.— US \$, Ivanka Govednik 1,50 US \$, Joseph J. Nartnick 2.— US \$, Frank Vadal 5.— US \$.

Vsem se iskreno zahvaljujemo!

STANDARD INVEST

Ljubljana, Celovška c. 89

57-477, 55-475

Podjetje za organizacijo in graditev investicijskih objektov

Misliti na vse je naša dolžnost,
zato imamo v našem
proizvodnem programu
vsebovano vse tisto, kar vas
utegne zanimati . . .

Sporočite nam, kaj vas zanima,
in poslali vam bomo najboljše,
kar imamo.

Ustrezno prekrižaj!

Prosim, če mi pošljete neobvezno ponudbo
z naslednjim:

- lokacijske možnosti
- objekti s I. fazo
- objekti z II. fazo
- enostanovanjske individualne hiše
- atrijske hiše
- terasaste hiše
- Stanovanja v blokih
- garsonjera
- enosobno stanovanje
- dvosobno stanovanje
- trisobno stanovanje
- štirisobno stanovanje
- legozidake za individualno gradnjo
- plačilni pogoji
- rok vselitve

Pošiljatelj (ime in priimek):

Ulica in hišna št.:

Poštna številka in kraj:

STANDARD-INVEST

Podjetje za organizacijo in graditev investicijskih objektov

LJUBLJANA — Celovška ulica 89

ORGANIZIRA

koncentrirano graditev stanovanjskih, poslovnih, šolskih in drugih objektov po soseskah, zbiranje finančnih sredstev za visoke, nizke in komunalne objekte

GRADI

stanovanjske objekte in opremlja zemljišča s komunalnimi napravami

NADZORUJE

izgradnjo vseh vrst objektov in prevzema celotne inženiringe pri investicijski graditvi

PROJEKTIRA

geodetske načrte vseh vrst, uskladitvene načrte za komunalno opremo in vodi projektantski inženiring

PROIZVAJA

legozidake iz keramzita in betona, stropne nosilce, lahke in težke betone vseh mark

PRODAJA

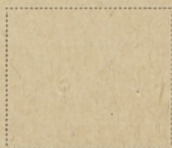
stanovanja, lokale, poslovne prostore, garaže in proizvode tovarne gradbenih elementov

STANDARD-INVEST

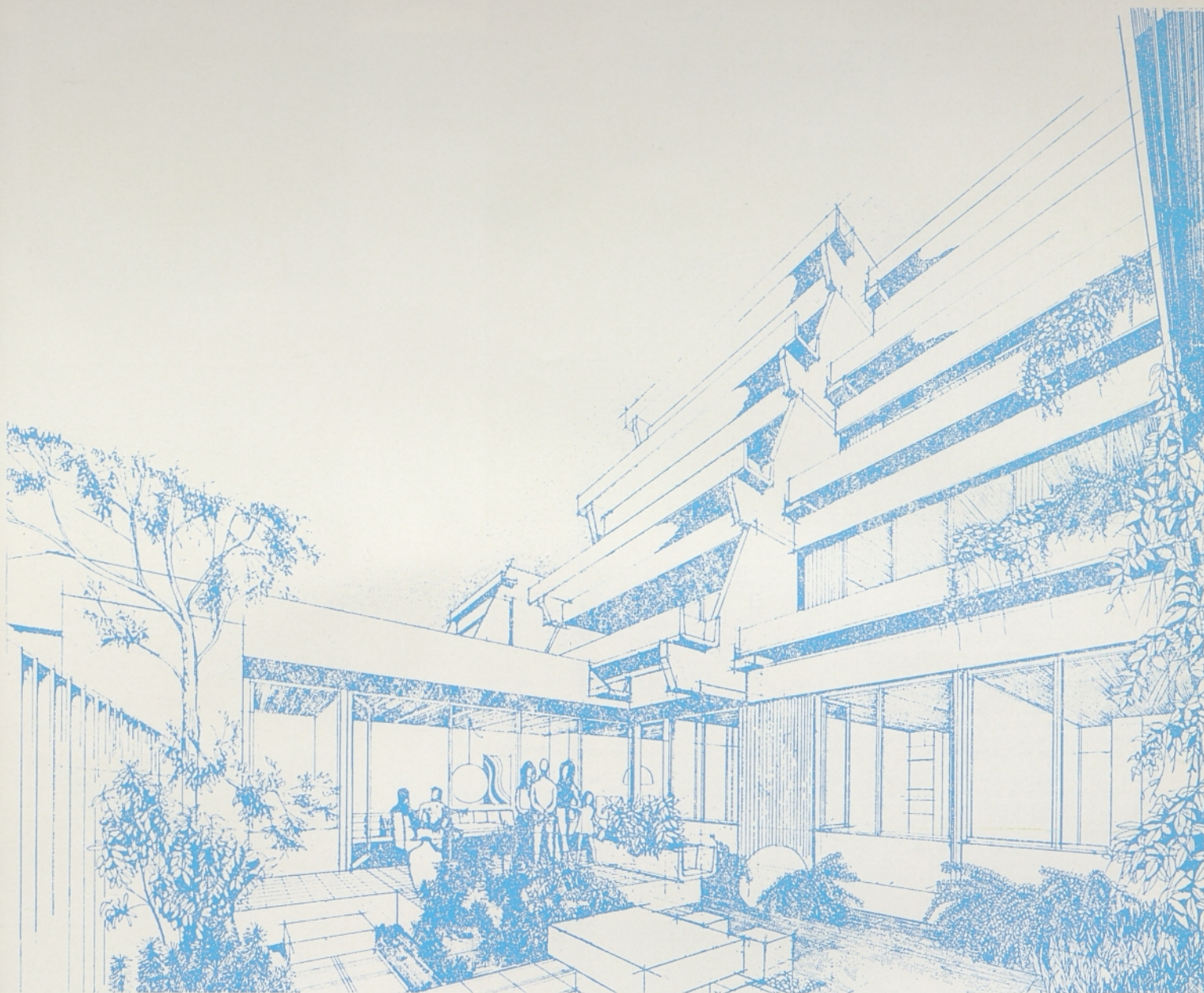
Celovška cesta 89

61000 LJUBLJANA

Jugoslavija

NA VSE MISLITI JE NAŠA DOLŽNOST

Sprejelo vas bo mesto, kjer je poskrbljeno za tisto, o čemer smo vsi skupaj že dolgo sanjali
To je mesto na zelenem robu Ljubljane . . .

Vse o nakupu sodobnih stanovanj boste
izvedeli pri

STANDARD-INVEST LJUBLJANA
Celovška c. 89
Telefon: 57-477, 55-475

Jugoslavija – turistični vodnik

PULA

Zakaj je Ljubljana ohranila trajen baročni pečat? — Zakaj je zanimiva galerija hrvaškega kiparja Ivana Meštrovića v Splitu? — S kakšnimi stvaritvami se predstavlja naš čas na ekranu vidne zgodovine? — Kaj bi vedeli povedati o Plitvičkih jezerih? — O Postojnski jami? O Džerdapski soteski? — O Sedmerih triglavskih jezerih? — O toplicah in zdravilnih vrelih? — O Boki kotorski? — O Ohridskem jezeru? — O pragozdu Peručica? — O ulcinjski plaži in o kornatskih otokih? — Vse odgovore — odgovore v besedi in sliki — odgovore na tisoče vprašanj, boste našli v novem Spektrovem

VODNIKU PO JUGOSLAVIJI

ki je zamišljen kot vodnik tujca — tiskan bo v petih tujih jezikih in v šestih jezikih narodov Jugoslavije — in ki bo mnogim Jugoslovanom omogočil, da ne bodo tujci v lastni deželi — VODNIK je knjiga za vse tiste, ki želijo spoznati Jugoslavijo, za tiste, ki želijo po Jugoslaviji potovati — Če to ni knjiga za vas — potem je to najlepše darilo vašemu otroku, kateremu bo pomagala, da bo izpopolnil svoje znanje iz zemljepisa, zgodovine in umetnostne zgodovine.

Format: 20,5 × 14 cm — Obseg: 224 strani — 532 barvnih reprodukcij 40 mojstrov umetniške fotografije iz Jugoslavije.

Vsebina: kulturno zgodovinski spomeniki, pomorska tradicija, ljudska umetnost, lov in ribolov, zimski športi, zdravilni vreli in toplice, glavna mesta republik in pokrajin, jadranska obala, jadranski otoki, 25 itinererjev po Jugoslaviji, vse informacije za tuje in domače turiste, 7 večbarvnih zemljevidov velikega formata in 25 itinererskih zemljevidov.

Tekst: Ivan Katušić — Konceptija, likovna oprema in redakcija: Drago Zdunić — Knjiga bo izšla v angleški, nemški, francoski, italijanski in ruski verziji ter v vseh jezikih narodov Jugoslavije — Založnik: Spektar, Zagreb, Zorkovačka 6, tel.: 565-255, 565-256, 565-610 — Tiska CGP Delo, Ljubljana — Rok izida: leto 1973 — Cena: za Jugoslavijo 45 dinarjev, za inozemstvo 3 dolarje — Knjigarne in kupci na veliko dobijo rabat.

BLED

TRAKOŠČAN

SARAJEVO

NIS

POČITELJ

junij

6

1978

SLOVENIJA

Podgora pri Makarski je eden izmed tistih mirnih jadranskih biserov, ki dajejo našemu morju posebno značilnost — mirne ribiške vasice, čisto morje, samotne plaže... O tem, kako, po katerih cestah se boste najlaže pripeljali na morje, vas seznanjamo v članku na strani 12 in 13.

Bohinjsko jezero. Foto: ing. Janez Pogačnik

Iz vaših pisem

Rodna gruda in slovenska društva

V imenu Slovenskega društva v Stockholmu se vam iskreno zahvaljujem za tako pomembno in humano delo, ki ga opravljate pri Slovenski izseljenski matici. Posebno zahvalo zasluži vaše in naše glasilo »Rodna gruda« in njeno uredništvo. Po mojem mnenju ima prav Rodna gruda velike zasluge za številna društva in organizacije, ki jih Slovenci ustanovljajo v svetu. Društva, ki Slovencem omogočajo kontakt s svojo kulturo in uporabo materinega jezika. Velik pomen društev je tudi v tem, da priseljenci lahko tudi domačinom prikažejo odtenke svoje kulture, saj je dostikrat prav nepoznavanje različnih kultur vzrok za slabe in nezaupljive odnose med domačini in priseljenci.

Tudi pri nas v Stockholmu smo Slovenci ustanovili svoje društvo, ki naj nam vsaj v majhnem merilu nadomešča našo staro domovino. Namen društva je združiti Slovence iz Stockholma in okolice uspešno pa naj bi sodelovali pri reševanju individualnih problemov, ki jih prinaša bivanje v tujini. Z organiziranjem kulturnih in zabavnih prireditev pa bo društvo nedvomno doprineslo tudi k boljšemu duševnemu in s tem tudi telesnemu počutju Slovencev v Stockholmu.

Viktor Prestor
predsednik Slovenskega društva v Stockholmu
Farsta, Švedska

Govorimo predvsem slovensko

Najprej se vam lepo zahvaljujem za Slovenski koledar, ki je zelo zanimiv in sem ga že skoraj prebral. Tudi Rodna gruda mi je zelo všeč, saj vam ne morem popisati, s kakšnim veseljem jo berem.

Napisal vam bom nekaj vrstic o meni in moji družini. Doma sem iz prelepe Kranjske gore. V Nemčiji živim že od leta 1957. Najprej sem delal dve leti v rudniku v Oberhausnu, kjer sem imel priložnost hitro spoznati, da tujina ni tako sladka, kot sem si to doma predstavljal. Bil sem popolnoma razočaran. Najhujše pa je bilo domotožje. Kdor ne

Mladinski pevski zbor Krožka 77 SNPJ pod vodstvom Marije Pivik

poskusi tega, si ne more predstavljati, kakšna bolezen je to.

Leta 1959 sem se preselil v Baden-Württemberg, v Oedheim, 15 km od Heilbrona, kjer sem še danes. Delam v manjši tovarni, priučil pa sem se za elektrovarilca, seveda z izpitom.

V tujini sem hotel ostati le dve do tri leta, da bi si kupil motor. Leta 1960 pa sem spoznal mojo sedanjo ženo in tako smo v Nemčiji še zdaj. Koliko časa bomo ostali, ne vemo, morda tudi za zmeraj, čeprav ne radi. Moja žena je doma iz Slovenske Koroške, iz Grpič. Imamo eno hčer, ki je stara 10 let in hodi v 4. razred. Ker smo zavedni Slovenci in ponosni na naš narod, jo sami učimo pisati in brati slovensko. Doma govorimo samo slovensko, ker bi me preveč bolelo srce, če moji otroci ne bi znali slovensko. Imamo tudi sina, ki je star 4 leta. On govori za zdaj samo še slovensko, nemško se bo že še naučil. Jezi me in boli, kadar slišim slovenske starše, ki s svojimi otroki govorijo samo nemško. Zame so taki ljudje brez značaja. To je žalostna resnica.

Hčerko bi rad dal v slovensko šolo, vendar pa je naš kraj oddaljen od Stuttgar-

ta 65 km. Ko bi bilo bližje, bi jo takoj poslal. Prilagam vam tudi naslov enega novega naročnika.

Tone Košir
Oedheim, ZR Nemčija

Veseli otroci

Rada bi se vam najpristrčneje zahvalila, da mi tako redno pošiljate Rodno grudo. V imenu svojih otrok pa se vam zahvaljujem za to, ker tako redno objavljate njihove prispevke. Ne morete si misliti, kako žarijo njihovi obrazi, ko berejo svoje spise in se potem še z večjim navdušenjem učijo.

Marija Kurent, slovenska učiteljica
Stuttgart, ZR Nemčija

Otroški zbor

Ko sem prejel prvo številko letošnjega letnika, sem se spomnil, da moram poravnati naročnino te priljubljene revije. Zraven prilagam tudi sliko krožka 77 SNPJ, ki je imel lani v decembru svoj tretji letni koncert. Vodi ga g. Mary Pivik. Na tem koncertu so naši mladi pevci počastili tudi spomin pokojnega Antona Šublja. Jaz sem ob tej priložnosti pokazal tudi nekaj slik z našega izleta

leta 1966, ko smo obiskali tudi Šubljevo rojstno hišo.

Pri zboru sodeluje tudi moja hči Kathleen, zdaj pa imamo že drugo hčerko, ki bo v maju stara eno leto. Je že kar velika, shodila pa je v desetem mesecu.

Terezija in Alfred Žitnik
Cleveland, Ohio, ZDA

Zakaj deset let?

Pošiljam vam lepe pozdrave iz daljne Švedske. Vsak dan se mi vrtijo po glavi spomini na mojo zlato domovino. Komaj že čakam, da mine deset let, torej samo še eno leto, ko se bom veselo poslovil od mojih tukajšnjih znancev in se odpravil nazaj v moj rodni kraj. Mučijo me le misli, zakaj moramo biti v tujini polnih deset let in to ravno zaradi carine. Ali ne bi bilo mogoče skrajšati te dobe? Večina izmed nas, ki smo si v tujini uredili svoje stanovanje, si nabavili pohištvo in druge potrebne stvari za drag denar, se težko loči od tega. Ko pa prodajamo, če sploh najdemo kupca, moramo dati pol zastonj. Lahko je tistim, ki živijo »v tri dni« in nimajo ničesar. Ob branju Rodne grude mi pogosto pritečejo solze na oči in mislim si, zakaj smo tu v tujem svetu, ko pa je vendar najlepše doma. No, upam, da bo tisti lepi čas napočil v prihodnjem letu.

France Prevolnik
Landskrona, Švedska

Slovenec na Novi Gvineji

V začetku naj vas vse lepo pozdravim, rad pa bi se vam tudi predstavil. Doma sem z Izanskega. Saj mislim, da veste, kje je bil znani kmečki punt. Že dalj časa živim v Avstraliji, trenutno pa delam v rudniku bakra na otoku Bougainville. To spada pod Salomonove otoke, ki so pod upravo Nove Gvineje. Tu nimam nobenega rojaka, Slovenca in se mi kar stoji po starem kraju.

Prosil bi vas za naslov ali kraj, kjer bi bilo mogoče dobiti zgodovino slovenskega naroda od naselitve do danes. Pošljite mi tudi ceno in koliko časa bi trajalo, da bi knjigo dobil. Vprašal bi tudi, če imate kakšen časopis za izseljence in če bi se lahko nanj naročil.

Tony Uršič
Bougainville, New Guinea

Z zgodovinami je težko. Podobnim željam skušamo ustreči z raznimi šolskimi zgodovinskimi učbeniki, obstaja pa tudi nekaj drugih, splošnih zgodovin slovenskega naroda, ki pa niso najboljše. Revija za izseljence pa je ta, ki objavlja vaše pismo. Oglasite se še!

Dopisno šclanje

Upam, da pismo ne bo takoj romalo v koš in da ga boste vsaj do konca prebrali in, če vam je mogoče, tudi od-

govorili. Najprej vas moram seznaniti, da nisem izseljenec, temveč samo začasno zaposlen na delu v tujini.

Letos sem se prvič naročil na izseljenški koledar, ga z zanimanjem prebral in moram priznati, da mi je vsebina zelo všeč. Toda o dogajanjih pri nas doma je res premalo, zato vas naprošam, da mi pošljete na ogled tudi revijo Rodna gruda. Če mi bo všeč, jo bom takoj naročil, že sedaj pa naročam Slovenski koledar za leto 1974.

Zdaj pa imam še eno prošnjo. Ob raznih priložnostih pridemo Slovenci skupaj in se pogovorimo o marsičem. Tako je prišlo že večkrat do pogovora o zelo važni stvari v našem življenju — o šolanju. Tu imamo precej časa. Ko pridemo z dela, največkrat sedemo k televiziji in tako sedimo do pozne ure zvečer. Ob sobotah in nedeljah pa imamo tako prosto. In tako se nam je vsilila misel, ali ne bi bilo bolje, ko bi imeli možnost nadaljnega šolanja? V Ljubljani obstaja dopisna šola, zato vas prosim, če bi mi lahko posredovali njihov naslov ali pa naj mi oni pošljejo informacije o možnostih dopisnega šolanja za nas, ki smo zaposleni v tujini.

Janez Levstik
Berlin, Nemčija

Vaše pismo smo odstopili Dopisni delavski univerzi v Ljubljani, ki se ukvarja tudi z izobraževanjem naših ljudi, ki so zaposleni v tujini. V eni izmed prihodnjih števk bomo o tem načinu izobraževanja objavili podrobnejši prispevek.

Še o kužnem znamenju

Tudi jaz se vam oglašam o kužnem znamenju in kozolcu. Ta posnetek zame ni bil uganka. Najprej pa se vam moram lepo zahvaliti za ta lepi posnetek. Zelo me je razveselil in mi obudil spomine iz otroških let. V ko sem se z brati in sestrami lovila okoli prav tega znamenja in kozolca. Tisti del zemlje je last Jakelnovih, po domače rečeno, tam je tudi moj rojstni dom v Depalavasi št. 10.

Od doma sem odšla leta 1962 v Nemčijo. Tam sem se poročila s Špencem iz Gran Canarije. Zdaj živimo tukaj že eno leto in pol. Moram reči, da sem se že kar privadila tukajšnjega življenja. Imam pa veliko domotožje. Ko sem bila v Nemčiji, sem šla s svojo družino zelo pogosto domov. Imam dve hčerki. Zdaj, ko sem bolj daleč, bodo obiski domovine bolj redki.

Revija »Rodna gruda« mi je zelo všeč, vedno sem je zelo vesela. Tudi ostali sorodniki jo pogledajo in občudujejo slovenske lepote. Tudi Gran Canaria je lepa, nima pa tistih lepot, ki jih ima Slovenija. Še marsikdo reče tako kot jaz: »Slovenija je najlepša!«

Maria Dimc de Alvarado
Las Palmas de Gran Canaria, Španija

Želim si dopisovati

Oglašam se vam prvič in vam pošiljam najlepše pozdrave z željo, da tudi v prihodnje tako lepo skrbite za nas, ki smo daleč od naše domovine. Imam tudi eno željo: da bi objavili sliko mojega doma — Haloz pri Ptuj.

Rada bi se tudi dopisovala z našimi rojaki po svetu. Oglasijo naj se mi na spodnji naslov.

Matilda Perkovič
473 Ahlen/Westf.
Robert-Koch-Str. 41, Deutschland

Glas iz Waukegana

Moj sin in njegova žena sta bila enajst dni v Jugoslaviji, kjer jim je bilo tako všeč, da sta se takoj zaobljubila, da bosta še šla. V marcu sta si na Vrhniki ogledala maškare in prinesla od tam veliko zanimivih slik. Posebno pa sem bila vesela, ko sem videla na sliki gospo Ano Krasno, ki sta jo tudi obiskala v Ajdovščini. Rada berem njene dopise v Prosveti. Spominjam se tudi, da je leta 1952 prišla v New Yorku na ladjo, ko so pregledovali kovčke in nam je precej pomagala.

V Ameriki imamo res nekaj takih pridnih dopisnikov, ki ob branju njihovih dopisov res nimaš občutka, da izgubljaš čas. Tako je zanimiv dopisnik Frank Česen, ki za Prosveto poroča iz Clevelanda. Pred kratkim pa smo izgubili enega takega dopisnika Amerikanskega Slovenca — Jurija Trunka, ki je v Kaliforniji umrl v starosti 102 leti. Bil je Slovenec, kot jih je malo. Pogrešali bomo njegovo kolono.

Mary Kink
Waukegan, Ill., ZDA

IZDAJA — PUBLISHER:
Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Jugoslavija

Telefon:
23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

GLAVNI UREDNIK:

Drago Seliger

ODGOVORNI UREDNIK:

Jože Prešeren

Urednica:

Ina Slokan

Uredniški odbor:

Dragan Flisar, Anton Ingolič, Branka Jurca, Janez Kajzer, Tone
Krašovec, Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan
Pirc, Anton Rupnik, Mila Šenk, France Vurnik

Upravna publikacija:

Vera Valenci

Oblikovalec:

Jože Boncelj

Prevajalci:

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina

Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno

Letna naročnina: Jugoslavija: 50 din, Inozemstvo: 5 am. dolarjev,
Argentina: 5 USA dol., Avstralija: 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg,
Avstrija: 115.— Asch, Belgija: 220.— Bfr, Brazilija: 5.— dol.,
Danska: 35.— Dkr, Finska: 20.— Fm, Francija: 25.— FF, Holan-
dija: 16.— Hfl, Italija: 2.900.— Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška:
33.— Nkr, Švedska: 24.— Skr, Švica: 19.— Sfr, ZDA — USA:
5.— dol.

PLAČILA NAROČNINE:

za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356

iz inozemstva: dev. račun: 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski
banki, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporo-
čenem pismu

PAYMENT FROM ABROAD:

assignment to our account no. 501-620-7-32002-10-575 at Ljub-
ljanska banka or by international money order or by check in
registered letter

CENA POSAMEZNEGA IZVODA: 5 DIN

Tisk — Printed by Kočevski tisk, Kočevje

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

6

LETO XX — JUNIJ 1973

REVIIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD

REVUE POUR LES SLOVÈNES DANS LE MONDE
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

Iz vsebine

Iz vaših pisem	1
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Pot k razvoju obrti in manjših podjetij	8
Sklede za okras in za vsakdanjo rabo	10
Kako in kod na morje	12
Memorial dr. Milana Vidmarja	14
Petdeset let skupnega življenja	14
»Spoznali so nas po žametnem klobuku«	15
Po bližnjici z Gorenjske na Primorsko	16
Otroci berite	18
Krožek mladih dopisnikov	19
Stara Bločanka, stara pošta in star spomin	20
Anton Janša — prvi čebelar na svetu	22
Kako se naj osvobodijo ženske?	24
Kje povsod živijo Slovenci	26
Naši po svetu	28
Začasno na tujem (I)	31
English Section (II)	31
Filatelija	39
Vaš kotiček	40
Križanka	40
Ansambel Dorka Škoberneta	41

Jože Prešeren
odgovorni urednik

Čas lastovk

V dneh, ko zaključujemo redakcijo te številke naše revije, so nas na uredništvu že obiskale prve lastovke. Prišle so iz Amerike, iz Avstralije, da evropskih držav sploh ne omenjam. Od tam se nam lastovke vračajo vse leto. V letošnjem maju je večje skupine iz-

letnikov spodbudila zlasti folklorna prireditve »Kmečka ohcet«, na kateri se letos prvič poroči tudi pravi izseljen-
ski par. Izbrali so ga v Avstraliji, kjer sta ženin in nevesta člana slovenskega kluba »Triglav« v Sydneyu, oziroma »Planica« v Wollongongu. Razumljivo je, da sta s seboj pripeljala tudi lepo skupino svatov, ki jih je zanimalo, kako izgleda stara slovenska kmečka ohcet — po novem.

Izseljenci pa so pripeljali na to prireditev še dva poročna para: avstralskega in ameriškega. Razen ohceti same s svatovsko pojedino vred so rojaki izkoristili ta obisk tudi za vrsto organiziranih ali neorganiziranih izletov po Sloveniji, Jugoslaviji in sosednjih državah. Prepričani smo, da so se imeli resnično prijetno in da bodo vsi »živa reklama« za še številnejše obiske naše dežele med našimi ljudmi in tudi med tujci.

Na nekatere prireditve in srečanja smo vas opozorili že v prejšnji številki. Vsekakor vam ne bo žal, če se boste

udeležili vsaj ene izmed njih. Na teh srečanjih zares poskrbijo, da dobijo gostje ne le tradicionalno »jedačo in pijačo«, temveč da je to priložnost tudi za pristrčne pogovore z domačini in tudi med rojaki z vseh koncev sveta. Tudi uredništvo »Rodne grude« vam želi kar najprijetnejše počutje med nami!

Naj vas tu opozorim še na en daljši članek v tej številki, ki bo posebno zanimiv za naše »začasne izseljence«. To je članek o zasebnih obrtih, o osebnem delu. Posebno pazljivo ga preberite tisti, ki nameravate po vrnitvi v domovino odpreti obrtno delavnico. Morda bo članek zaradi tipičnih, novih izrazov komu teže razumljiv, pripravljeni pa smo odgovoriti na vsa vaša vprašanja, na katera morda v članku ne boste našli odgovorov ali pa so odgovori zaradi omejenega prostora in obširnosti te snovi v članku preskopi. Torej, kar z besedo na dan!

Še enkrat: dobrodošli vsi, ki nas boste obiskali prek poletja!

na kratko

Zbor federacije: Jugoslavija ne bo spremenila svoje samoupravne socialistične poti

V Beogradu je bil 23. aprila prvi zbor federacije, na katerem je predsednik republike Josip Broz Tito govoril o jugoslovanski notranji in zunanji politiki ter o ustavni reformi. Na zboru federacije so bili zbrani vsi poslanci zvezne skupščine, člani predsedstva Jugoslavije, predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij v naši državi ter znanstveni, strokovni in javni delavci iz vseh republik.

Predsednik Tito je v svojem govoru analiziral vsebinske tokove notranje in zunanje politike, opozoril na pomen ustavne reforme in ugodno ocenil opravljeno delo. V delu poročila o zunanji politiki je predsednik Tito med drugim dejal:

»Majhne države, med katere sodi tudi Jugoslavija, si ne morejo dovoliti, da bi bile nezainteresirane za karakter in tokove dogajanj v svetu ali da bi stale ob strani teh dogodkov. Nasprotno, naši življenjsko pomembni interesi terjajo, da moramo nenehno sodelovati v boju za mir, neodvisnost, enakopravno mednarodno sodelovanje in za demokratične mednarodne odnose. Izkušnje so pokazale, da so bile, če ni šlo za naključje, prav majhne države in njihovi interesi največkrat objekt politike nasilja in pritiska, vsiljevanja rešitev, ki nasprotujejo njihovim potrebam in željam. Napačno pa bi bilo, če bi zunanjepolitično dejavnost naše države pojasnjevali, kot sem že večkrat opozoril, zgolj z lastnimi potrebami oziroma jo povezovali le s tistimi vprašanji, ki nas najbolj neposredno zadevajo. Pravzaprav naša zunanja politika sledi iz samoupravne socialistične biti naše države, ki je sestavni del naprednih in revolucionarnih sil v svetu. Je odraz naših pogledov na sodobna gibanja in soodvisnosti vseh delov sveta, ter naše obveznosti, ne le iskrene želje in pripravljenosti, da prispevamo svoj delež k splošnemu napredku. Zato je Jugoslavija v vsem povojnem obdobju skušala biti skupaj z drugimi miroljubnimi državami in naprednimi silami vselej aktiven dejavnik v mednarodnih dogajanjih in konstruktivno prispevati k urejanju mednarodnih problemov, h krepitvi miru in napredka v svetu.

Zato se je naša država tako odločno opredelila za politiko neuvrščenosti in aktivnega miroljubnega sožitja. To politiko dosledno uresničuje kljub mnogim težavam in preizkušnjam, na kakršne je v zadnjih letih že velikokrat naletela. Taka politika nam je zagotovila veliko prijateljev in naklonjenosti v svetu, imamo pa tudi sovražnike, katerim je prav neodvisna samoupravna socialistična Jugoslavija nenehen trn v peti. Z vsemi sredstvi nam skušajo škodovati, metati polena pod noge, da bi nam otežili položaj in škodovali našemu ugledu v svetu.«

Josip Broz Tito

Willy Brandt

Ilustracija iz knjige »Tolminski punt«

Ob koncu svojega govora pa je predsednik Tito poudaril: »Jugoslavija je odprta za najširše mednarodno sodelovanje in je navezala zelo široke politične, gospodarske, kulturne in druge stike z velikim številom držav širom po svetu. Te zveze moramo še poglobljati, zlasti z državami v razvoju, s katerimi naši gospodarski odnosi zelo zaostajajo za političnimi in drugimi.«

Novi obrati ob 1. maju

Ob prvomajskih praznikih so v Sloveniji in drugod po državi odprli več novih industrijskih obratov, v katerih so zaposlili večje število novih delavcev. V spodnji Idriji so odprli obrat polirnice in lakirnice v lesni industriji »Slovenijales«. Ta tovarna je s tem precej povečala proizvodnjo spalnic, ki jih uspešno prodaja doma in po svetu. V Celju so slovensko odprli nov obrat tovarne »Libela«, kjer je omogočena serijska proizvodnja več vrst tehtnic. Hkrati so v Celju odprli tudi več novih trgovin.

Willy Brandt: uspešni pogovori

Kancler ZR Nemčije Willy Brandt s soprogo je po uradnem obisku v naši državi ostal še nekaj dni v Kupanih pri Dubrovniku, kjer je preživel velikonočne praznike.

V skupnem poročilu, ki je bilo objavljeno po jugoslovansko-nemških pogovorih, je bilo rečeno med drugim tudi, da so naši državljani, ki so zaposleni v ZR Nemčiji, pomemben dejavnik v dvostranskih odnosih. Poudarili so pripravljenost, da bodo s skupnimi naporii zagotovili čim boljše razmere za zaposlovanje, socialno zaščito in življenjske pogoje jugoslovanskih delavcev, kakor tudi dopolnilni pouk in šolanje otrok naših ljudi v ZR Nemčiji. Dosegli so tudi soglasje, da je treba k temu poiskati tudi bolj dolgoročne rešitve, kar bi bil med drugim tudi prenos proizvodnih obratov v kraje, od koder so ti ljudje, v Jugoslavijo.

260 let tolminskega punta

V Tolminu je bila na dan ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte, 27. aprila, velika proslava 260-letnice tolminskega punta. To je bil zadnji veliki punt slovenskih kmetov, ki se je začel leta 1713 in se razširil po Vipavski dolini, po Krasu, Brkinih, severni Istri, Goriški in Furlaniji vse do Trsta. Proslave so se udeležili najvišji predstavniki Slovenije, zastopniki slovenskih manjšin iz Avstrije in Italije, slavnostni govornik pa je bil predsednik Socialistične zveze Slovenije Mitja Ribičič. Govornik je med drugim poudaril, da nas izročilo o slovenskih kmečkih uporih »opozarja na dejstvo, da je zgodovina slovenskega naroda predvsem zgo-

dovina ljudskega gibanja, kmečkega protifevdalnega in delavskega socialističnega ter protiimperialističnega gibanja. Vlada starih Jugoslavij se skrivajo to resnico in zato mnogi ugledni slovenski in hrvaški zgodovinarji, ki so odkrivali revolucionarni pomen puntarske zgodovine, niso bili dobro zapisani.»

turizem

Zanimiva Jugoslavija

Zanimanje tujih turistov za letovanje v Jugoslaviji presega vsa pričakovanja. Skoraj vsi evropski organizatorji potovanj poročajo, da bo promet narasel poprečno za 10 do 15 odstotkov. Še posebno velik porast števila turistov, ki se bodo letos napotili v Jugoslavijo, pričakujejo v Avstriji, ZR Nemčiji in Italiji. Iz Združenih držav Amerike poročajo, da bo obisk njihovih turistov v Evropi v mejah lanskega.

Mednarodna denarna kriza jugoslovanskega turističnega trga ni prizadela, ker je dinar devalviran. Zanimivo je, da je med tujci največje zanimanje za individualne aranžmaje, za bungalove in za nudistična naselja. Uspešneje se prodajajo hoteli na severnem in na srednjem Jadranu kakor na južnem.

Avtomobilske ceste

Znano je, da so moderne avtomobilske ceste osnova za napredek tako inozemskega kakor tudi domačega turizma. Tega se zaveda tudi Jugoslavija, ki je že izdelala načrt gradnje avtomobilskih cest. Mednarodna banka za obnovo in razvoj iz Washingtona je doslej Jugoslaviji odobrila pet posojil za gradnjo cest. Doslej smo iz sredstev in posojil te banke zgradili ali gradimo naslednje ceste: Zagreb—Karlovac, Vrhnika—Postojna, Beograd—Novi Sad, Merdare—Pepeljevac, Ulcinj—Bar, Hoče—Levec in še nekatere. Omenjena banka tudi zahteva, da mora Jugoslavija v svojem dolgoročnem programu gradnje cest zagotoviti neposredno zvezo z glavnimi evropskimi smermi.

Novo letalo Inex-Adria

Slovensko letalsko podjetje Inex-Adria avio-promet je v maju dobilo novo potniško letalo DC-9, ki so ga kupili pri ameriški tvrdki Douglas McDonald. To je že peto letalo istega tipa, ki jih ima Inex-Adria. Letalo ima 115 sedežev.

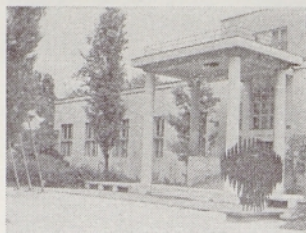
IAA je v zadnjih mesecih zelo okrepila polete v ZR Nemčijo, ki so posebej namenjeni prevozom naših delavcev.

Naš kamen za Benetke

Pazin v Istri je pred kratkim obiskala skupina strokovnjakov za obnovo Benetk, ki se je pogovarjala o izkoriščanju znanega istrskega

Hotel Golf na Bledu

Moderna galerija v Ljubljani

kamna. Ugotovili so namreč, da je ta kamen izredno odporen proti slanosti morja in bi se zelo obnesel pri obnovi Benetk. Italijanska vlada je za obnovo Benetk odobrila 30 milijard lir posojila.

kultura

Jakac v Moderni galeriji

V ljubljanski Moderni galeriji je bila v aprilu in maju retrospektivna razstava del enega naših najbolj znanih likovnih umetnikov, akademskega slikarja Božidarja Jakca. Na razstavi je bilo prek 300 grafičnih listov, ki so prikazali slikarjevo dolgoletno umetniško delo. Razstava je vzbudila veliko zanimanje.

Sterijino pozorje

Na letošnjem najpomembnejšem jugoslovanskem gledališkem festivalu »Sterijino pozorje« v Novem Sadu letos niso podelili tradicionalnih nagrad za najboljše izvirno dramsko besedilo, kjer so imeli v preteklih letih slovenski dramski pisci precej uspeha. Letos je festival počastil znanega hrvaškega pisatelja Miroslava Krležo za »izjemne zasluge pri utrjevanju dramskega ustvarjanja in gledališke kulture«. Veliki pisatelj, človek in humanist Miroslav Krleža slavi letos 80-letnico.

Med nagrajenci za najboljše igralske dosežke je bila tudi ljubljanska igralka Alja Tkačeva.

šport

Košarka ob 1. maju

V spomin na osvojitev svetovnega prvenstva v košarki, ki si ga je naša reprezentanca priborila na svetovnem prvenstvu v Tivoliju, slovenski košarkarji prirejajo mednarodni košarkarski turnir v isti dvorani. Letos so na njem sodelovale reprezentance Sovjetske zveze, Kube, Jugoslavije in Slovenije. Prvo mesto je letos osvojila Jugoslavija, druga je bila Sovjetska zveza, tretja Slovenija, zadnja pa Kuba. Obe tuji reprezentanci sta nastopali z mladima ekipama.

Nogomet v središču pozornosti

Ob nedeljskih popoldnevih, ko so na sporedu nogometne tekme, je ta šport brez dvoma v središču pozornosti ljubiteljev športa v Jugoslaviji. Doma in v svetu je najbolj znano moštvo beograjske »Crvene zvezde«, slovenski ljubitelji nogometa pa upajo predvsem v »Olimpijo«. Letos našemu moštvu ne gre najbolje, saj je pri dnu prvenstvene lestvice, dva njena nogometaša pa sta le uspela priti celo v jugoslovansko reprezentanco — Brane Oblak in Danilo Popivoda. V zadnjem času se jugoslovanski nogometaši spet uveljavljajo tudi v mednarodnem pogledu.

Brane Oblak, igralec Olimpije in stalni član državne reprezentance

Po domačih krajih

Celje je dobilo lepo prvomajsko darilo. Dan pred prvim majem so izročili namenu nov most čez Savinjo, ki bo povezoval Polule in Zagrad. Novi most je tretji po vojni zgrajeni most čez Savinjo v Celju.

*

V Ptuju zaposluje podjetje gumijevih in kovinskih izdelkov SIGMA šeststo delavcev in uslužbencev. Ko je kolektiv proslavljal praznik Osvobodilne fronte in prvega maja, je Franc Lovren, delavec tega podjetja, odprl novo tovarniško dvorano za tehnične preglede motornih vozil z najsodobnejšo avtopralnico.

*

V Šentjurju pri Celju bodo letos zaposlili okrog tristo novih delavcev. Nova delovna mesta bodo odprli v podjetjih Moda in Elegant. V Modi bodo zaposlili 68 krojačev in šivilj, v Elegantu pa 50. Mladi delavci, predvsem pa delavke bodo lahko dobile zaposlitev tudi pri Bohorju, Alposu, Tolu, Žičnici in stanovanjsko komunalnem podjetju.

*

V Kozjem so pred prvim majem svečano odprli nov obrat podjetja Metka iz Celja, ki izdeluje žensko perilo. To je prvi industrijski objekt, ki je bil zgrajen na Kozjanskem. V njem bo dobilo zaposlitev okrog 180 delavcev, predvsem žensk.

Kozolec »toplar« pod Gorjanci

Na Kozjanskem so idealne možnosti za kmečki turizem, ki se pri nas vse bolj uveljavlja. Saj je med turisti vse več zanimanja in želja, da bi preživeli počitnice po domače. Na željo mnogih kmetov in drugih prebivalcev iz Podčetrčka, Olimja, Kozjega, Podsrede in Bistrice ob Sotli je delavska univerza v Šmarju organizirala tečaje, na katerih so obiskovalce seznanjali z osnovami kmečkega turizma. Ker je pa praksa važnejša od teorije, so Kozjance, ki se mislijo ukvarjati s kmečkim turizmom, povabili v Škofjo Loko, kjer imajo o tem kmetje iz okoliških krajev že precej prakse. »Šolarji« se bodo zbrali pri kmetu, ki se že več let uspešno ukvarja s kmečkim turizmom in mu ta prinaša tudi lep dodaten vir zaslužka. Pri njem bodo tudi stanovali in se praktično naučili vsega, kar je treba kmetu in kmetiji, ki se hoče ukvarjati s turizmom.

*

V Podsredi sodi nedvomno med najstarejše kmečke mline na slovenskem Leskovškov mlin, ki vrti svoja kolesa že celih štiristo let. Njegov prvi lastnik je bil grof Lazarini, ki ga je prodal Leskovšku, ker je bil »dober in zaslužen podanik«. Mlinski kamni so se nekoč vrteli noč in dan, saj so mleli za kmete iz treh far. Med okupacijo je Leskovškov mlin mlet tudi za partizane. Danes se kamni vrtijo le še občasno, stopa pa že nekaj časa stoji. Saj ni več toliko naročnikov kot včasih. Njegov sedanji lastnik je Franc Levstik.

*

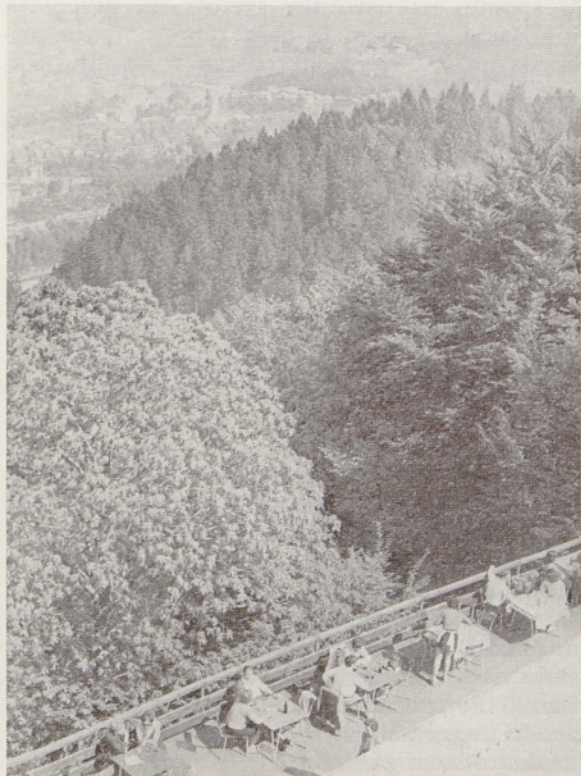
V Tomažu pri Ormožu v Slovenskih goricah so iz stare šole, ko so lani dobili novo, uredili industrijski obrat. Uredilo ga je konfekcijsko podjetje Moda iz Gornje Radgone. Zdaj je v tem obratu na štirimesečnem poskusnem delu 70 deklet in žena ter 6 moških iz Tomaža in okolice. Po štirimesečni poskusni dobi bodo začeli z redno proizvodnjo. Zaposliti pa žele še 40 žensk, ki so vsaj malo večje v šiviljski stroki.

*

Ormož praznuje letos 700-letnico, odkar je bil v pisanih virih prvič omenjen. Ob tej obletnici so odborniki občinske skupščine sklenili, da bodo ustanovili posebno plaketo Ormoža, ki jo bo skupščina vsako leto podeljevala kot posebno družbeno priznanje posameznikom, delovnim organizacijam in društvom.

*

V Mariboru so nedavno slovesno izročili namenu novi trakt znanega hotela Orel. V novem objektu je 88 sodobno opremljenih sob in dva apartmaja ter še zajtrkovalnica, klubska in konferenčna soba, samopostrežna

Na Šmarjetni gori nad Kranjem

okrepčevalnica, nova recepcija, sodobna kuhinja in lep parkirni prostor. Urejajo tudi še podzemeljske garažne prostore.

*

V Ljubljani bo mladina z delovnimi akcijami, ki bodo zaključene leta 1975, zgradili Alejo spominov in tovarštva. To bo šest metrov širok pas, ob obeh straneh obdan z drevjem, ki bo obdajal Ljubljano tam, kjer jo je med zadnjo vojno okupator ogradil z bodečo žico.

*

V Planini pod Golico je tudi letos v maju jeniško turistično društvo organiziralo mesec narcis. Narcisne poljane, ki se razprostirajo od Javorniškega rovta do Hruščanske planine so v tem času v polnem razcvetu. Vsako leto pripravi turistično društvo v tem času več prireditev za turiste. Tako je bilo tudi letos. Še posebej dobro obiskana je bila prireditev, na kateri so izbrali »Miss narcis«.

*

V Kranju ob cesti 1. maja bodo julija odprli novozgrajeni dom upokojencev. Dom so začeli graditi lani na pobudo kranjskega društva upokojencev. V njem bo prostora za 120 upokojencev. V domu so pretežno enoposteljne sobe s kopalnicami. Vsak trakt bo imel tudi dnevni prostor s čajno kuhinjo. V pritličju pa bo kuhinja z restavracijskimi prostori, kjer se bodo lahko hranili tudi tisti, ki ne bodo stanovali v domu. Dom naj bi postal družabni center za vse starejše ljudi s kranjskega območja.

*

V Kidričevem pri Ptuj so na letošnji občinski praznik 22. aprila odkrili spomenik in kip revolucionarju Borisu Kidriču. Slavja se je udeležilo več tisoč udeležencev.

*

V Murski Soboti si je zares vredno ogledati tudi bogate muzejske zbirke v soboškem gradu. Če obiščete Soboto, ne zamudite obiskati muzeja. V njem boste videli med drugim star čoln drevak iz časov, ko so ljudje živeli v stavbah na koleh, izkapanine iz kamene dobe, staro kmečko orodje in razne izdelke umetnikov samoukov, prelepe prekmurske lončarske izdelke in drugo.

Sv. Duh na Ostrem vrhu — na željo naročnice Tončke Horvat iz Avstralije

V Slovenskih Konjicah, Ločah in Vitanju se pridno pripravljajo na proslavo stoletnice gasilskega društva. Letos bodo ta jubilej slavili v Konjicah, prihodnje leto pa v Vitanju. V tem času pa bi Konjičani radi popravili gasilski dom, ki je v 68 letih obstoja že precej prestal in je potreben obnove.

*

V Celju je bil v dneh od 31. maja do 4. junija jubilejni deseti mladinski pevski festival, na katerem je nastopilo 52 mladinskih pevskih zborov s skupno 3150 pevci. Poleg slovenskih pevskih zborov so nastopili mladinski zbori tudi iz drugih jugoslovanskih republik. V mednarodnem tekmovanju predmudacijskih zborov pa so tekmovali pevski zbori iz Češkoslovaške, Romunije, Francije, Bolgarije in Nizozemske. Izven konkurence pa so se predstavili še mladinski zbori iz Avstrije, Italije in Madžarske.

*

Na Brezjah so tatovi v noči od 23. do 24. aprila iz znane romarske cerkve odnesli dragoceno monštranco, ciborij in iztrgali iz Marijine podobe obe kroni. K sreči je bila v tistih dneh postavljena v cerkvi le kopija prave podobe in sta bili kroni samo pozlačeni. Kljub temu je vrednost ukradenih predmetov znašala nad 18 milijonov starih dinarjev. Organom javne varnosti se je posrečilo, da so v nekaj dneh storilca izsledili. Zdaj je tat za zapahi, predmeti so vrnjeni cerkvi. Na vsak način bi pa takšne dragocenosti morale biti boljše zavarovane.

*

Novi železniški most na Muri, ki ga gradita v sodelovanju Madžarska in Jugoslavija, bo povezoval železniški postaji Kotoriba in Murakerszetur. Gradnja hitro napreduje. Most bo veljal dvajset milijonov forintov. Po dogovoru bodo spodnji del zgradili Madžari, zgornji del, železno konstrukcijo pa Jugoslovani.

Šolarja v Vidmu ob Ščavnici

Pred novim hotelom Bor na Črnem vrhu nad Idrijo — na željo Slavice Fišer iz Chicaga

Pot k razvoju obrti in manjših podjetij

Bodoča zakonska ureditev vloge in položaja zasebne obrti je bila vse od sprejetja prve faze ustavnih dopolnil, ki so republikam omogočila, da v skladu s svojimi potrebami in posebnostmi urede tudi to področje, deležna velike pozornosti najširše javnosti. Osnutek zakona o osebnem delu z zasebnimi delovnimi sredstvi v gospodarskih dejavnostih so poslanci slovenske skupščine sprejeli v sredini aprila. S tem pa je, zlasti v obrtniških krogih tudi konec ugibanj o tem, ali bo zakon omogočil skrajno sprostitev zasebne gospodarske dejavnosti ali pa bo za zasebno pobudo še manj prostora kot doslej.

Osnovna izhodišča osnutka so se izoblikovala v večmesečnih pripravah zakonske ureditve osebnega dela. Če jih na kratko povzamemo, je prva značilnost, da ureja predlagani tekst delovanja vsega zasebnega sektorja, razen kmetijstva. V 1. členu je namreč določeno, da lahko delovni ljudje z osebnim delom in svojimi sredstvi samostojno opravljajo obrtno, gostinsko, avtoprevozniško, brodersko, projektantsko dejavnost in druge intelektualne storitve gospodarskega pomena ter prodajo na drobno. To obenem pomeni, da zasebniki lahko opravljajo dejavnost na nekaterih novih področjih (na primer intelektualne storitve, prodaja na drobno), ker osnutek zaradi družbenih in ekonomskih razlogov upošteva, da se morajo hitreje razvi-

jati terciarne dejavnosti. Širiti pa se mora tudi spodbuda občanov za vlaganje dela in sredstev v družbeno koristna in potrebna področja takojenovanega malega gospodarstva.

Po osnutku zakona družba enako vrednoti zasebno delo in delo v družbenem sektorju. Z vidika medsebojnih odnosov so obrtniki izenačeni z ostalimi delavci v združenem delu. Določila predlagane zakonske ureditve jim omogočajo, da se enakopravneje vključujejo v proces družbene reprodukcije, ker uzakonjujejo in pospešujejo prehod z odnosov na osnovi sredstev na odnose na osnovi dela. Položaj delavcev, ki so zaposleni pri zasebnikih, zakon izenačuje s položajem delavcev, zaposlenih v organizacijah združenega dela, kar naj bi, mimo omenjene uporabe dopolnilnega dela drugih delavcev, onemogočilo eksploatacijo tujega dela.

Med izhodišči je predlagatelj zakona (republiški izvršni svet) upošteval tudi možnosti za zaposlitev in vlaganja zdomcev. Bistveno pa je, da je vedno večja potreba po različnih oblikah pospešenega povezovanja osebnega z združenim delom in zasebnih sredstev s tem, da ustava in zakon jamčita njih lastništvo.

Vsa ta osnovna izhodišča so zajeta v prvem poglavju temeljnih načel osnutka. Drugo poglavje ureja opravljanje obrti in drugih gospodarskih dejavnosti obrtnika samega ali s pomočjo ožjih družinskih članov, med katere zakon uvršča zakonca, starše in otroke, pod pogojem, da žive z zasebnikom v skupnem gospodinjstvu. Posebej je določeno, da lahko samostojni obrtnik ustanovi, če ima predpisano izobrazbo ali za nekatere obrti usposobljenost (v večini primerov usposobljenost ugotavlja posebna komisija pri republiški gospodarski zbornici) ter

potrebna delovna sredstva, eno obratovalnico. Obrtna dovoljenja izdaja občinski upravni organ. V primerih, ki jih zakon našteva (opravljanje storitev z gradbeno in kmetijsko mehanizacijo, avtodvigali, vlečnicami, zlatarstvo, prevoz oseb z motornimi vozili, prodaja na drobno itd.) se izda dovoljenje le, če se ugotovi, da je za tako dejavnost podan splošen družbeni interes.

Pogodbene organizacije združenega (POZD) so povsem nov poskus in model preraščanja osebnega dela z zasebnimi sredstvi v samoupravno organizirano delo. Prav ta oblika združevanja dela in sredstev samostojnih obrtnikov z delom drugih oseb tudi omogoča, da bodo ambiciozni poslovni ljudje uveljavili lastne ustvarjalne sposobnosti in krepili materialno osnovo za opravljanje dejavnosti na področjih, ki so v strukturi slovenskega gospodarstva še premalo razvita.

V POZD veljajo načeloma enaki družbenoekonomski odnosi in pogoji poslovanja kot v organizacijah združenega dela. Samostojni obrtnik sme združiti delo in delovna sredstva s posebno — ustanovitveno — pogodbo z delom drugih delavcev samo v eni POZD, ki pa je ni mogoče ustanoviti za opravljanje prodaje na drobno. Pravna oseba postane z vpisom v register okrožnega gospodarskega sodišča. Sredstva za ustanovitev in začetek dela zagotovi samostojni obrtnik, del sredstev pa lahko zagotovijo tudi organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti in druge družbene pravne osebe po načelih, ki veljajo za združevanje sredstev v OZD. Obrtnik sme izjemoma dati nepremičnine samo v najem, višina in način plačila odškodnine zanje pa se določi v ustanovitveni pogodbi. Dokler je obrtnik poslovni vodja POZD, jih ne sme vzeti iz organizacije in ne more odpovedati najema sredstev. Zakonski osnutek tudi določa, da če se vrednost teh sredstev v času najema zaradi investicijskih posegov poveča, je tako povečana vrednost nepremičnin družbene lastnina.

Pravice in dolžnosti samostojnega obrtnika določajo v skladu z zakonom ustanovitvena pogodba, statut POZD in drugi splošni akti. Vložitev sredstev mu zagotavlja, razen če delež njegovih sredstev pade pod 10 odst. vrednosti skupnega poslovnega sklada (v tem primeru postane POZD OZD, obrtnik pa lahko ostane njen poslovni

V kovačnici — obrt, ki izumira

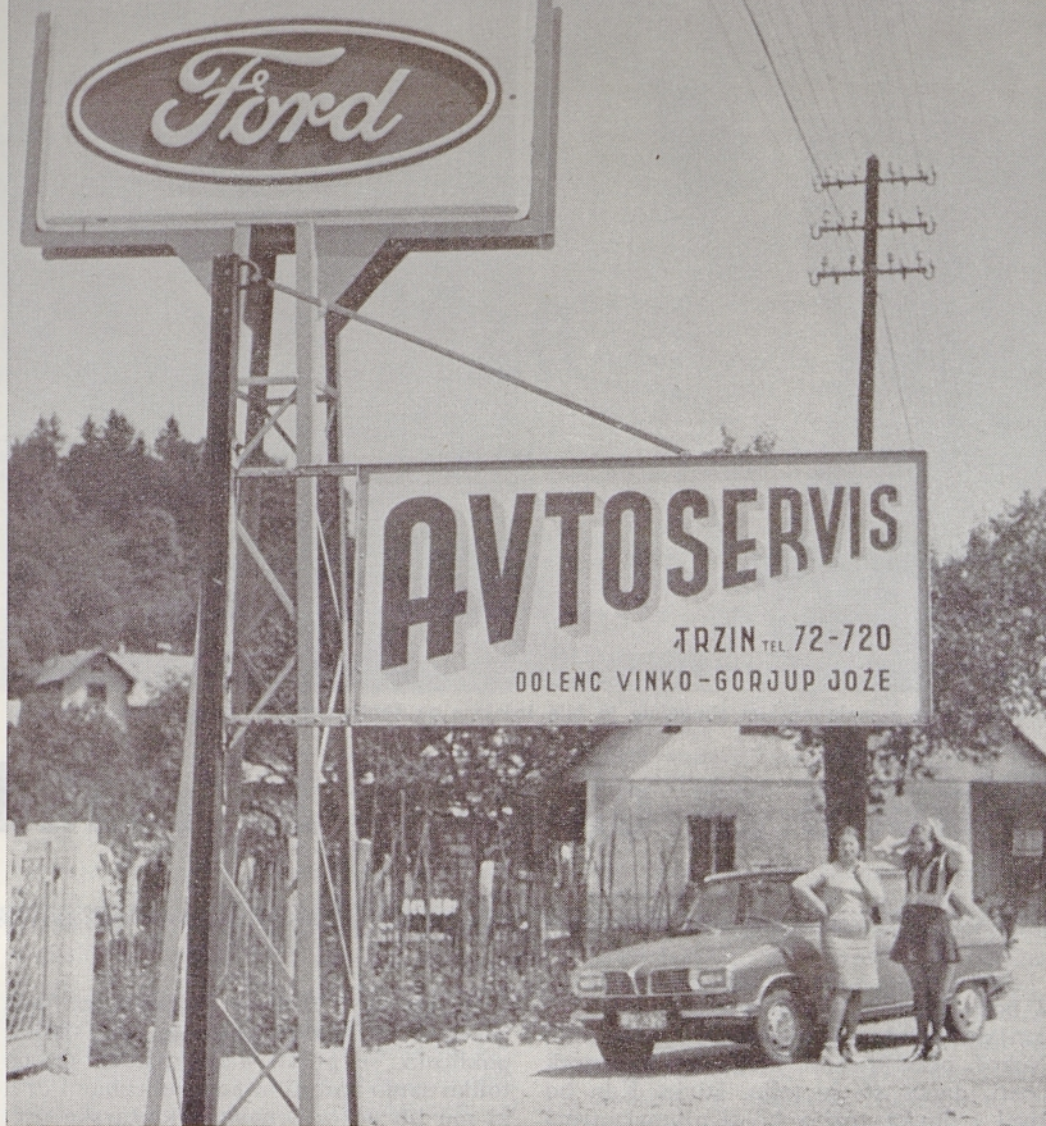
vodja še največ eno leto): vodstveno funkcijo, udeležbo pri dohodku in lastninsko pravico na vloženi sredstvih oziroma pravico do postopnega izplačevanja teh sredstev. Vodstvo POZD mu je zagotovljeno najmanj toliko časa, dokler niso v celoti izplačana njegova, ob ustanovitvi vložena sredstva.

Udeležba pri dohodku organizacije, ki pripada obrtniku zaradi vloženi sredstev, lahko doseže 50 odst. čistega dohodka POZD izjemoma pa tudi več. Odplačilo se določa praviloma v okviru amortizacijskih stopenj, izvrši pa se lahko šele, ko so delavcem in tudi samostojnemu obrtniku izplačani osebni dohodki.

Obrtnik in delavci, zaposleni v POZD imajo pravico do osebnega dohodka in do gospodarjenja z delom dohodka na osnovi skupnega dela. Osebni dohodki se ugotavljajo po načelu samoupravnega sporazuma, ki so ga sklenile OZD ustrezne dejavnosti, del dohodka, s katerim gospodarijo obrtnik in delavci, pa je družbena lastnina ter se razporeja na del za razširitev materialne podlage, dviganje delovne sposobnosti in potrebne rezerve. Dohodki in druga sredstva, ki obrtniku pripadajo iz poslovanja POZD in jih ponovno vloži v organizacijo za najmanj 10 let, so oproščena davščin.

Za svoje obveznosti odgovarja POZD z vsemi svojimi sredstvi, obrtnik pa jamči za obveznosti POZD v višini vrednosti sredstev, ki jih ima v organizaciji. Posebej zakonski osnutek tudi predpisuje, da so v primeru smrti ali trajne delovne nesposobnosti obrtnika, dediči oziroma ožji družinski člani upravičeni do materialnih pravic na podlagi vloženi sredstev ter udeležbe na dohodku organizacije. Četrto poglavje osnutka zakona o osebnem delu z zasebnimi delovnimi sredstvi obravnava združevanje dela in sredstev samostojnih obrtnikov v zadrage. Obrtno, proizvodno in storitveno zadrugo lahko ustanovi najmanj deset obrtnikov, njeni člani pa postanejo tudi delavci, ki so v njej v rednem delovnem razmerju s polnim delovnim časom. Obrtno nabavno-prodajno zadrugo lahko ustanovi najmanj trideset samostojnih obrtnikov. Posamezni člani zakona podrobneje opredeljujejo delovanje, sredstva za ustanovitev in začetek dela pa zagotove ustanovitelji v obliki deležev, lahko pa tudi OZD ali družbenopolitične skupnosti.

Posebna poglavja določajo pogoje za ustanovitev obratovalnice ter predpise o opravljanju obrti kot postranskem poklicu, domači in umetni obrti ter

Dva podjetna povratnika iz Kanade imata servis za avtomobile Ford

delu na domu. Z odlokom občinske skupščine se lahko določi, da smejo zasebniki opravljati obrt kot postranski poklic v določenih dejavnostih, če imajo ustrezno strokovno izobrazbo oziroma usposobljenost, zakon pa tudi določa, da se po občinskem odloku osebe v delovnem razmerju smejo ukvarjati le z obrtnimi storitvami za posameznike. Občan bo po posebni pogodbi lahko izdeloval različne obrtne izdelke ali opravljal določene storitve na svojem domu, vendar ne za organizacijo, pri kateri je zaposlen. Kot novost se predpisuje, da je dolžna organizacija pogodbo o delu na domu prigrasiti upravnemu organu občine, kjer ima delavec stalno bivališče.

Na področju gostinske dejavnosti zakonski osnutek predpisuje, da se kot gostinstvo šteje priprava hrane, pijače, postrežba, sprejemanje in prenočevanje gostov. V turistično manj razvitih krajih lahko občina dovoli opravljanje gostinskih dejavnosti tudi osebam, ki nimajo ustrezne izobrazbe. Sprejemanje na prenočišče in hrano pri zasebnih gospodinjstvih in kmeč-

kih gospodarstvih osnutek zakona ureja posebej. Občani v zasebnem gospodinjstvu lahko oddajajo največ dvajset ležišč oziroma sprejemajo na hrano največ dvajset turistov ali abonentov, kmečko gospodarstvo pa v svoji neposredni bližini lahko uredi tudi prostor za kampiranje. Za to dejavnost zasebniki ne smejo uporabljati dopolnilnega dela tujih oseb ter imeti učenca v gospodarstvu.

Samostojni avtoprevoznik lahko opravlja javni prevoz samo s svojim vozilom, ki ga tudi sam upravlja. Predvideno je, da bo za prevoz stvari s tovornim motornim vozilom dovoljena uporaba prikolice, zasebniki pa bodo v odročnih krajih, kjer ni linijskega prometa, lahko prevažali šolske otroke, delavce in druge potnike.

V prodajalnah na drobno zasebniki lahko prodajajo neposredno potrošnikom, kakor določa osnutek, kmetijske in industrijske živilske proizvode ter gozdne sadeže, galanterijsko-drogerijske proizvode, sredstva za osebno in gospodinjsko rabo, šolske potrebščine, tobačne proizvode in vžigalice, znamke in časopise, kmetijska orodja, te-

Nadaljevanje na str. 11

Šentjernejski lončarji

jega očeta riše na dno in obrobje skled vijugaste črte.

Gornja Prekopa živi s svojim lončarjem. Pozna njegove odhode na sejme, pa dneve najhujšega dela, ko se lončar dobesedno zakoplje v ilovico. Njegovo delo je sicer cenjeno, toda vsi vedo, da lončar nikoli ne bo ne pravi obrtnik ne kmet, kajti usojeno mu je živeti napol obrtniško in napol kmečko življenje, saj niti lončarija sama niti tiste krpe zemlje ne morejo v celoti preživeti njegove družine. Dolenjska turistična zveza v Novem mestu si že leta prizadeva, da bi lončarje nekako organizirala, skratka, želi, da njihovo delo ne bi zamrlo. Spodbuja jih, kolikor jih pač more spodbujati, toda brez denarja tu pač ne gre lahko. Predpisi so za lončarje prav tako kot za ostale obrtnike neizpodbitni in tako omahujejo vsa-

Tudi majolika z mokronoškim simbolom je bila izdelana na šentjernejskem polju

Sklede za okras in za vsakdanjo rabo

Z boso nogo, tako kot pred stoletji, poganjajo kolovrate šentjernejski lončarji. Nekoč, pravijo sami, jih je bilo vsevprek dosti, danes so še trije, štirje. Kdo bo živel v ilovici, tožijo, ko si njihovi otroci izbirajo druge poklice. Kot predzgodovinska ognjišča so njihove glinaste peči, kjer žgo posodje vseh vrst.

V Gornji Prekopi je dandanes en sam lončar. Tri mesece že »počiva«. V kosti se mu je zajedla vlaga, od ilovice, ki jo

Šentjernejski lončarji večino svojih izdelkov prodajo na dolenjskih sejmi

je pregnetel z rokami v jeseni, ga bole roke. Franc Škoda vzdihuje nad svojim poklicem, se pravi: nad davkom, pa ne toliko samo nad njim kot nad cenami drv, ki mu jih požre nenasitna lončarska peč. »Sam sem jo napravil,« je dejal in zlezel vanjo ter prekladal lončke, ki jih je postavil v njej pred meseci. »Vsak lončar si pri nas sam napravi peč, takšno pač, kot mu najbolj ustreza,« je dejal, nemalo ponosen nad svojim izdelkom, ki spominja na tiste peči staroselcev, ki jih še najdeš kje skicirane v arheoloških vestnikih. Tudi tristo posod spravi vanjo; te se najprej posuše na soncu, ko pa jih da v peč, jih še premaže z loščem, ki ga prej skrbno pripravi, se pravi zmelje in ustrezno razredči.

Na grobeljski gmajni, tam, kjer je že v davni stali lončarija za bližnji rimski Crutium (danes arheološko še neraziskano lokacijo), kopljejo šentjernejski lončarji glino. »Že dolgo jo tam kopljemo,« pravi Franc Škoda. »Glino potem lončar očisti, jo pregnete z nogami in rokami (nekateri so si že omislili za to motorne strojčke) ter jo na lončarskem kolovratu oblikuje. In kam gre potem lončar s svojimi izdelki, s kupicami in majolikami, s skledami in cvetličnimi lončki? Na sejme po Dolenjskem gre Škoda s svojim tovorom, iz vasi v vas prenaša svojo lončarijo, dokler je ljudje ne pokupijo. Toda toliko skled, kot so jih nekoč, danes ne rabijo več, je poudaril lončar. Danes ljudi zanimajo lončarski izdelki bolj kot okrasni predmeti, pravi Škoda, ki po izročilu svo-

ko leto znova, ali ne bi bilo to leto zadnje v njihovem ukvarjanju z glino, s to nehvaležno zemljo, kateri pa se slednjič ne morejo odtujiti.

Lončarstvo sodi med najstarejše in najbolj razširjene obrti na Slovenskem, je zapisala ob razstavi lončarstva v Etnografskem muzeju Slovenije Ljudmila Bras. »Najstarejše zapise o našem lončarstvu pa najdemo v arhivih gornjegrajskega gospodstva iz leta 1340... Lončarska obrt je nedvomno nastala na podeželju kot potreba kmečkega prebivalstva. Z nastankom mest pa je ta obrt postopoma prešla v roke tamkajšnjih obrtnikov. Seveda lončarstvo na podeželju s tem ni prenehalo, temveč je živelo in se razvijalo dalje...«

Če pogledamo zemljevid, na katerem so s črnimi pikami označena območja, kjer živi ta ljudska obrt, potem lahko ugotovimo, da je največ pik na severovzhodu Slovenije in na področju pod Gorjanci. Lončarska obrt sega na tem področju globoko v preteklost. Odkar je človek naselil to področje, je iz gline oblikoval posodje in predmete za vsakdanjo rabo. Ko so arheologi raziskovali področje nad Mihovo, kjer so živeli Kelti, so našli na številne ostanke keramike. Prava »najdišča« teh izdelkov pa so pod rušo med ostanki srednjeveškega mesteca Gutenwerth (današnji Otok pri Dobravi). Kvaliteta lončarskih izdelkov v tem srednjeveškem mestecu je bila na izredno visoki stopnji, kar pa ni prav nič čudnega, saj so bile v preteklosti tod rimske opekarne.

Petelin, iz katerega lahko pijete, in skleda. Oboje je predvsem okras

Lončarstvo pomeni nepretrgano vez med davnino in sedanjostjo.

Ob koncu prejšnjega stoletja je lončarska obrt dosegla v teh krajih enega zadnjih vrhov. Poročilo obrtnega inšpektorja za Kranjsko iz leta 1898 omenja, da je v »Šentjerneju, Stari vasi in Sv. Križu osem lončarjev, ki izdelujejo skleda, skodelice, vrče in lonce. Posebno izdelki iz Stare vasi vzbujajo pozornost s svojimi značilnimi oblikami in z rdeče žgano glino. Cenijo jih po vsem Dolenjskem. Vozijo jih na sejme v Kostanjevico, Krško in Mokronog ali pa krošnjarijo z njimi od vasi do vasi. Za prodano lončevino iztržijo na leto do 8000 kron...«

»Danes je z lončarijo bolj težko. Ljudje na vasi sicer še iščejo naše izdelke, vendar pa veliko manj, kot nekoč,« je povedal lončar Škoda. »Samo pogledjte, kakšne kupe drv moram pripraviti zato, da

zakurim lončarsko peč,« je dejal. »Les pa je drag. Včasih se sprašujem, če se lončarija sploh splača. No, pa bo že kako. Na sejmih se nekaj proda, nekaj nakupijo ljudje, ki hočejo imeti v stanovanju pristne izdelke ljudske obrti, nekaj pa gre za turistične spominke.«

Koliko je danes v Sloveniji lončarjev? Slovenski etnografski muzej jih je po poročilih, ki so mu jih posredovale občinske skupščine in po podatkih lastnih terenskih raziskovanj, opravljenih v letu 1967, ugotovil, da jih je 74. Lončarji s šentjernejskega polja so med njimi izredno cenjeni. Zato z veseljem ugotavljamo, da kljub težavam, s katerimi se srečujejo šentjernejski lončarji, vztrajajo in delajo dalje.

Nit, ki se vleče od davnin do današnjih dni, tako ni pretrgana.

Peter Breščak

Lončar Franc Škoda jemlje posušene izdelke iz peči, ki jo je naredil sam

Nadaljevanje s strani 9

koča goriva in maziva za potrebe gospodinjstva in kmečkega gospodarstva, izdelke domače obrti in spominke. Delavcem, zaposlenim pri zasebnikih, pripadajo osebni dohodki in druga nadomestila, po merilih kolektivne pogodbe pa so obvezno udeleženi tudi na doseženem dohodku obratovalnice, pripadajo pa jim tudi sredstva za skupno porabo. Dohodek samostojnega obrtnika se ugotavlja po merilih družbenega dogovora. Dobiček mu pripada, ko se od celotnega dohodka obratovalnice odbijejo materialni stroški poslovanja, amortizacija, dohodek delavcev in njegov dohodek, druge z zakonom določene obveznosti in davek iz dohodka obratovalnice. Izplačilo osebnih dohodkov delavcev ima prednost pred izplačilom osebnega dohodka zasebnika. Posebej zakon predpisuje progresivni davek na dobiček samostojnega obrtnika, če preseže trikratni poprečni letni neto osebni dohodek zaposlenega v gospodarstvu v Sloveniji. Tega davka, ki se kot sredstvo družbene akumulacije namensko uporablja za kreditiranje razvoja obrti, komunale in podobnih gospodarskih dejavnosti, ni dolžan plačati zasebnik, ki ustanovi POZD.

Samostojni obrtnik lahko na podlagi delovne pogodbe zaposli največ pet delavcev. Največ enega delavca sme zaposliti v tiskarski dejavnosti, če opravlja storitve z gradbeno ali kmetijsko mehanizacijo, avtodvigali, avto-vleko, z viličarji ali vlečnicami ter avtoprevozniki. Gostinci smejo zaposliti v bifejih in nočnem baru do dva delavca, v ostalih gostinskih obratih pa do pet delavcev. Izjema so posebni primeri (prireditve, prazniki), ko lahko gostinec z dovoljenjem občinskega upravnega organa uporablja dodatno delo drugih oseb. Zasebni brodar, ki opravlja prevozniške dejavnosti, lahko zaposli največ tri delavce, dopolnilno delo največ treh ljudi pa je dovoljeno tudi pri opravljanju projektantske dejavnosti in drugih intelektualnih storitev gospodarskega pomena. V prodajalni na drobno je dovoljena zaposlitev največ dveh delavcev.

V široki javni razpravi so bile predlagane številne spremembe osnutka zakona. Izvršni svet jih je upošteval pri pripravi predloga zakona, ki ga je moral predložiti skupščini do konca maja. Čim prej bo treba pripraviti tudi spremembe in dopolnitve vseh drugih predpisov, da bodo v skladu s predlaganimi zakonskimi določili.

Alenka Lesković

Opomba uredništva: vsem bralcem, ki se zanimajo za podrobnosti novega »obrtniškega« zakona ali pa jim je bil ta sestavek nejasen, smo na njihova vprašanja pripravljene odgovoriti posebej oziroma jim lahko posredujemo odgovore pristojnih organov.

Na Rabu so nadvse prijetna kopališča

V Izoli na slovenski obali

Kako in kod na morje?

Vsako leto povratnike v domovino presenetijo nove ceste; novi odseki asfalta in popravljenih cestišč, novi kačipotni in poravnani ovinki. Res je, da je takih presenečenj še vedno zelo malo, še vedno prevladujejo povsem nasprotna presenečenja: slaba cesta, ki vas je že lansko leto — ali pa pred leti — spravljala v slabo voljo (še vedno je slaba ali pa še slabša kakor je bila).

Kar zadeva gradnjo cest in skrb zanje, smo še vedno prepočasni in zelo zaostajamo za sosedi. V tem sestavku pa naj steče beseda ne toliko o težavah, ki nas dajejo na »cestni fronti«, temveč o tem kar je in kako je; steče naj beseda o možnostih, ki so popotniku na voljo, če hoče potovati iz srednje Evrope na Jadran.

Na cestah še premalo »presenečenj«

Slovenija bo letos poleti, predvsem pa ob dopustniških »konicah«, eno samo veliko in prenatrpano križišče. Letos ne pričakujemo le premnogih lanskih in še novih gostov z Zahoda, temveč tudi prve, čeprav še ne preštevilne, goste z Vzhoda. Kolon in zastojev bo morda nekoliko manj kakor lansko leto le na odseku med Ljubljano in Postojno, ker je nova avtomobilska cesta med Vrhniko in Postojno znatno pospešila promet in bo prihranila večini popotnikov ne le čas, temveč tudi živce.

Ostala pa bo »Gorenjska cesta« s svojimi zagatami, čeprav je že nared obvoz mimo Kranja. Avtomobilistom ne bo treba več voziti skozi središče gorenjske metropole. Ostala bo tudi težko prevozna Ljubljana, kjer o možnih obvozih šele

razpravljajo in bo letos še vedno prav sredi mesta razkrižje evropskih magistrals. Tudi na »Dolenjski veliki cesti« ne bo letos nič novega; ta lepa pot čez gričevje bo ostala enako nevarna in izzivalna za vse, ki bodo izgubljali živce za kolonami tovornjakov in skušali nepremišljeno zdrveti v drzna prehitevanja.

»Vrata« taka kakor doslej

Tudi vsa vrata v Slovenijo — in hkrati v Jugoslavijo — bodo ostala letos v glavnem enaka kakor lani, čeprav povsod ob-

Razen avtoceste skoraj nič novega

ljublajo hitrejšo poslovanje in večjo propustnost mejnih prehodov.

Kateri prehod si boste izbrali ob vrnitvi v domovino, je najbrž že preizkušena stvar. Gorenjci, Dolenjci, Notranjci in Belokranjci se v večini primerov odločajo za Karavanke, saj se večina pripelje z Münchenske strani skozi felbertauernski predor do Beljaka, odkoder je pravzaprav najprimerneje splezati čez Korensko sedlo. Čeprav je nekoliko strmo, pa je dostop nanj znatno krajši in preprostejši kakor pa dostop z avstrijske strani do ljubeljskega predora.

Primorci seveda nimajo kaj iskati na Korenu, temveč se navadno peljejo iz Beljaka v Trbiž in potem čez Predel »skočijo« v Posočje.

Štajerci in Prekmurci tudi nimajo kaj iskati na karavanških prelazih, temveč

so njihova vrata v domovino zvečinoma Vič pri Dravogradu, Šentilj in ne nazadnje Gorička Kuzma. Posebno Prekmurci se zadnja leta ogrevajo za slednji mejni prehod in se vozijo iz Nemčije domov kar po avtomobilski cesti iz Salzburga na Dunaj in potem čez Gradiščansko proti Kuzmi. Ta pot je malce daljša, se pa izogne Alpam in glavnim turističnim tokovom.

Kam uiti ob »konicah?«

Zaradi preobremenjenosti »Gorenjske ceste« in ljubljanskega križišča, si nekateri prizadevajo, da bi se obema kakorkoli ognili. Ne le Primorci, temveč tudi mnogi Notranjci se odločajo za smer Beljak—Trbiž—Bovec—Tolmin; potem pa nadaljujejo pot po dolini Idrijce proti Cerknici, Blokam, Postojni itn. Res, da je ta smer nekoliko počasnejša, a ko so na Gorenjskem »konice«, je zagotovo ta stranska smer ne le hitrejša, temveč tudi varnejša.

Mnogi Dolenjci se skušajo ogniti »Gorenjski cesti« in Ljubljani tako, da se peljejo iz Beljaka skozi Celovec v Dravograd, skozi Slovenjgradec in Velenje v Celje ter nato ob Savinji in Savi v Krško, Brežice, Šentjernej, Kostanjevico in druge kraje pod Gorjanci. Seveda je ta smer počasnejša kakor gorenjska, toda v »konicah« je prav tako varnejša in najbrž tudi hitrejša.

Zemljevid, naš vsakdanji

Morda ne bo od muh, če zapišem besedo ali dve o zemljevidih, katere sodi kupiti. Če nameravate kupovati zunaj, potem je nedvomno najboljši nemški zemljevid

Jugoslavije tisti, ki ga je izdala stuttgartska RV-založba (Reise- und Verkehrsverlag). V tujini sodi kupiti tudi zelo dober nemški zemljevid Jadrana (Generalkarte Dalmatische Küste; Mairs Geographischer Verlag Stuttgart) v merilu 1:200.000. Na voljo so trije zemljevidi (severni Jadran do Zadra, srednji od Zadra do Ploč in južni od Ploč do Ulcinja). Oba zemljevida se dobita tudi doma, vsaj v Sloveniji, v večjih knjigarnah).

Letos je na voljo tudi zelo dober avto zemljevid Jugoslavije. Kupili ga boste lahko na vseh črpalkah, izdala pa ga je Avto moto zveza Slovenije (izdelal pa domači inštitut za geodezijo in fotogrametrijo). To je letos že deseta slovenska izdaja avto zemljevida Jugoslavije in je še posebej izboljšana. Sploh ne zaostaja za omenjenim nemškim zemljevidom. Ko ga kupujete, pazite na letnico (1973); od vseh prejšnjih (starih) zemljevidov se letošnji loči po tem, da so glavne potovalne smeri vrisane z vijolično barvo.

Če pa rabite samo Slovenijo, potem je bolje kupiti avto zemljevid Slovenije, ki ga je izdala Avto moto zveza in ima letnico 1972 ali 1973; dobite ga na vseh črpalkah. Na zemljevidih Jugoslavije je Slovenija premajhna in je preveč »gneče«. Omenjeni zemljevid Slovenije pa obsega še vso Istro, Hrvaško primorje do Jablanca, del Cresa, Raba in Krka ter Zagreb s Hrvaškim Zagorjem.

Ta »vloček« o zemljevidih vam bo nedvomno prišel prav, kajti na tržišču, tako doma kakor na tujem, je v prodaji cela množica turističnih in avto zemljevidov Jugoslavije, ki so narejeni slabo, predvsem pa zastareli.

V Istro po »srednji smeri«

Kdor se je odločil za Zahodno Istro, ki je zadnja leta zelo obiskana, se pelje navadno tja kar po glavni cesti skozi Postojno in mimo Kozine nizdol v Koper ter naprej do zaželenega cilja. Na tej smeri nastopajo težave in zastoji navadno šele ob obali, predvsem med Dekani in Portorožem.

Tej gneči, ki je neprijetna, sitna in tudi nevarna, se lahko še kar uspešno izognete. Če ste namenjeni v Pulj in njegovo soseščino (Medulin, Banjole, Premantura), potem se je morda bolje peljati iz Postojne v Opatijo in po cesti, ki ob istrski vzhodni obali doseže Pulj. Posebej pa je priporočljiva tako imenovana »srednja smer«. Če niste namenjeni na slovensko obalo, potem lahko pod Črnim kalom, na razpotju, zavijete na levo proti Kubedu in Buzetu. Cesta je ves čas asfaltirana, le kakih pet kilometrov nad Kubedom je še prašnih. Od Buzeta teče nova asfaltirana cesta po dolini Mirne mimo slovitih Istrskih toptic in Motovuna do glavne ceste Koper

Jugoslovanska obala je poleti tudi zbirališče lepotic z vsega sveta

—Pulj. Peljali se boste bolj varno in prav tako hitro kakor mimo Kopra in Pirana.

Na Kvarner še ne skozi Kočevje

Če ste namenjeni v Opatijo, Lovran, Rabac ali na kvarnerske otoke (Cres, Lošinj, Krk in Rab) nimate izbire. Peljati se morate skozi Postojno in Pivko k morju. Trajekt na Cres in Lošinj plove iz male Brestove, ki leži dobrih 20 km južno od Lovrana. Na Krk plovete iz Črišnjeve pri Kraljevici ali iz Crikvenice, na Rab se lahko odpravite s trajekti iz Senja ali Jablanca.

Cesta iz Ljubljane skozi Kočevje in Delnice k morju letos še ne bo pretirano vabljiva, ker odsek med Kočevjem in Delnicami še gradijo. Dolenjci in morda tudi Štajerci, ki so namenjeni v Istro in na Kvarner, pa se bodo morda odločili za »belokranjsko smer«. Do Vinice in potem na cesto Karlovac—Rijeka. Slednja pa bo najbrž prav tako obremenjena kakor cesta iz Ljubljane k morju, posebno ob konicah.

Rovinjska panorama

Skoz Belo krajino na morje

Če vas vabijo plaže srednjega ali južnega Jadrana, potem se morate odločiti.

»Jadranska cesta« ne sodi med najbolj vzorne, čeprav se je drži vzdevek — »sinja«. Posebno med Reko in Karlobagom je »Jadranska cesta« še kar nevarna. Speljana je dokaj slabo, ozka je in pretirano vijugasta; vodi skozi naselja, tu in tam je močno zračna in premalo zavarovana. Razen tega pa je še posebej nevarna ob slabem vremenu (huda burja včasih celo poleti in padajoče kamenje). Mnogi avtomobilisti, predvsem tujci, se je vse bolj in bolj izogibajo.

Neredki si izberejo smer, ki pelje iz Novega mesta do Karlovca (skozi Ozalj) in potem mimo Plitvic ter skozi Gospič na Velebit in nizdol v Karlobag. Ta cesta je asfaltirana, a je precej ovinkasta in ne sodi med hitre ceste; je pa manj prometna kakor cesta ob morju. Ko pa se pripeljete v Karlobag, ste že tam, kjer »Jadranska cesta« postaja malo boljša. Karlobag je tudi izhodišče trajekta, ki plove na otok Pag.

Drago Kralj

Petdeset let skupnega življenja

V malem mestecu Ebensburga, Pa. je bila 7. aprila 1923 tiha civilna poroka dveh mladih naseljencev v ZDA, Ane Praček in Adolfa Krašna. Dobra tri leta prej sta bila prišla oba v Ameriko iz Primorja, ki je bilo takrat pod italijansko zasedbo. Leta so tekla skoz dobre in slabe čase, skoz veliko gospodarsko krizo, drugo svetovno vojno, mrzlična povojna leta natrpana z delom in aktivnostmi, združenimi z delovanjem za pomoč stari domovini, za pomoč sorodnikom, ki so bili prizadeti od vojne. In zase je bilo treba nadoknaditi po možnosti v veliki krizi izgubljeno delovno dobo in zaslužek.

In prišla so vmes leta dela za slovenski list v New Yorku, za stari Glas naroda, ki je ob svoji sedemdesetletnici sklenil svoje dolgoletno plodno življenje.

Potem so prišla leta upokojitve. Jadrno so minevala vsa prežeta z mislimi na povratek v rodni kraj. Bolezen je bila ovira in povod za premisleke.

A vendar, 30. junija 1972 sta se v Kopru izkrcala z jugoslovanske ladje Viševce Anna in Adolph Krašna z dobršnim tovorom svojega pohištva, obleke knjig itd. Po 52 letih življenja v veliki deželi prek morja sta se vračala v svojo malo, rodno Vipavsko dolino.

Sedaj živita v mestecu Ajdovščina, kjer sta 7. aprila letos slavila 50-letnico skupnega življenja. Mož Adolf na žalost že dolgo boleha za težkim sklepnim revmatizmom.

Veselega dneva slavlja tega jubileja pa niti bolezen ni zatemnila. Prišli so družinski člani in sorodniki, ki so naša povratnika kar zasuli z nageljni in drugim cvetjem. Tudi Slovenska izseljenska matica je naročila šop rdečih nageljnjev za slavljenca, ki se želita vsem iz srca zahvaliti za izkazano pozornost. Kaj lepšega si človek ne more želeči, kot da se po tolikih letih znajde ob važnem življenjskem prazniku sredi svojih dragih domačih, na domačih rodni tleh.

Ana in Adolf Krašna

Memorial dr. Milana Vidmarja

Letošnje pomladi so si ljubitelji šaha v Sloveniji lahko na lastne oči ogledali šah na najvišji ravni. Devet izmed naših najboljših šahistov (Svetozar Gligorić, Bora Ivkov, Albin Planinc, Aleksander Matanović, Bruno Parma, Dragoljub Minić, Stojan Puc, Janez Barle in Rudi Osterman) se je pomerilo z devetimi boljšimi šahisti iz sedmih držav: Argentine, Bolgarije, Češkoslovaške, Italije, Madžarske, Romunije in Sovjetske zveze (Miguel Quinteros, Ivan Radulov, Jan Smejkal, Stefano Tatai, Lajos Portisch, Istvan Csom, Victor Ciocaltea, Aleksej Suetin in Jurij Razuvaev). Organizatorja tega turnirja sta bila Šahovska zveza Slovenije in Zavod za pospeševanje turizma v Portorožu, finančno pa so ga podprla tudi nekatera ljubljanska podjetja. Glavni sodnik je bil Vasja Pirc, najstarejši slovenski šahovski vele mojster, pokrovitelj pa inž. Andrej Marinc, predsednik slovenske vlade.

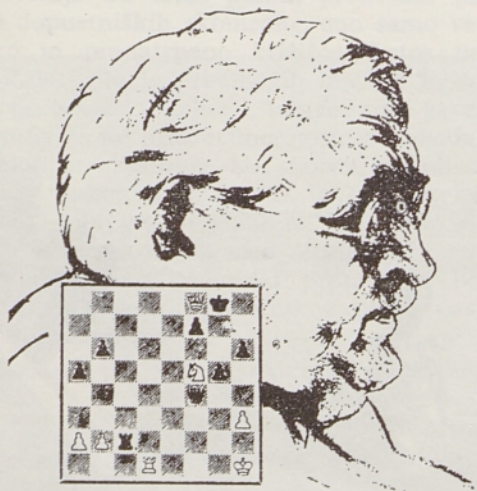
Pred štirimi leti je bil v Ljubljani prvi mednarodni šahovski turnir v spomin dr. Milana Vidmarja. Slovenci, posebno še slovenski šahisti, se s ponosom

spominjamo tega našega prvega šahovskega vele mojstra. Le-ta je žel svoje prvo mednarodno priznanje kot mlad fant na turnirju leta 1911 v San Sebastianu v Španiji. Od tedaj naprej je bil stalno v središču šahovske pozornosti v svetu, o šahu pa je napisal tudi vrsto knjig. Zanimivo je tudi, da je bil dr. Milanu Vidmarju šah le konjiček, saj je veljal tudi za izrednega strokovnjaka v elektrotehniki.

Prvi del letošnjega turnirja je bil v lepi Festivalni dvorani v Ljubljani, drugi del pa v novem »Avditoriju« v Portorožu. V Ljubljani je bil veličasten pogled na igralce, ko so molče merili svoje šahovske sposobnosti. Organizacija turnirja je bila izredno dobra, zelo veliko pa je bilo tudi gledalcev. Velike šahovnice na steni so stalno sledile pozicijam vseh devetih iger. Največ zanimanja so vzbujale skoraj vse partije, ki jih je igral mladi slovenski vele mojster Albin Planinc. On je bil tudi nepričakovani zmagovalec prvega Vidmarjevega memoriala. Njegova igra je brezkompromisna, ki skoraj ne pozna remija, zato je vedno ljubljenelec občinstva.

Šah je predvsem delovanje človeških umskih sposobnosti in med številnimi svetovnimi narodi je to najbolj znana igra »pod streho«. Kot šahisti se merimo z nasprotniki v prijateljski ali v turnirski igri, v strategiji in psihologiji. Zbranost je ena izmed največjih značilnosti, katero mora obvladati vsak uspešen šahist. Vsaka najmanjša napaka je kaznovana, seveda če jo nasprotnik opazi v pravem trenutku. Šaha se je izredno lahko naučiti, saj ga igrajo že otroci pred sedmim letom. Prav tako je to tudi ženska igra. Žal se doslej Slovenke še niso uvrstile visoko na mednarodnih tekmovanjih.

E. M. Prešeren

Povratniki

»Spoznali so nas po žametnem klobuku«

»Nak, nazaj v Kanado pa ne grem več, bom ostal kar tukaj, doma, saj mi še nikoli v življenju ni bilo tako lepo kot zdaj,« je rekel dvainsedemdesetletni Janez Nosan-John iz Prigorice pri Ribnici, ki je prvič odšel v Kanado že leta 1926.

Potlej se je štirikrat vrnil v domovino. Prvič že leta 1928. Skupaj z očetom, ki je bil lončar, si je v Prigorici zgradil hišo in se zaljubil v dekle iz bližnje vasi. Pot ga je zanesla spet v Kanado in leta 1929 je bil že med rudarji v »International company«.

»Enajstkrat sem pustil delo v rudniku in enajstkrat so me sprejeli, poglavitno je bilo, da sem imel žametni klobuk od doma. Takrat so nas poznali po tem. Tisti, ki je imel žametnen klobuk, je bil z Dolenjske, takrat je bila pri nas moda takšnih klobukov. In delodajalci so vedeli, da smo dobri delavci. Tudi moj prijatelj, ki je prišel v Kanado iz severne Amerike, pa ni imel klobuka, je bil sprejet zato, ker sem ga priporočil jaz,« se je spominjal Janez, ki sedaj dobiva pokojnino iz več naslovov. Starostno, pa nekaj za invalidnost...

»Ja, veste, je v rudniku počilo, zdelo se mi je, da mi je odneslo kos lobanje, pa se mi je le oko razlilo. Ves sem bil krvav. Če ne bi zatulil »K tlom!« bi razneslo še dva moja tovariša. Tako pa sem se vrgel na nju in ju zaščitil. Sam sem jih dobil v glavo, pa sem se pri polni zavesti priplazil še stopetdeset metrov daleč. Kar visela mi je glava, še sedaj se mi pozna,« je kazal s prstom na umetno oko in dodal:

»Bolj slabo vidim, če ne bi imel umetnega očesa, bi mogoče še kaj naredil, z enim pa ne vidim dovolj plastično, zato ne morem oblikovati glin, gledam pa lahko, kako delajo,« je dejal segavo in rekel, naj napišem, da išče zaročenko, ki bi imela več denarja kot on.

»Sicer pa žensk ne gledam več,« se je zasmel in razložil, da take, ki nič nima, ne mara, saj bi mu iz žepa jemala, taka, ki kaj ima, pa bi ga imela »pod sabo«:

»Kaj mi če žena, tukaj me bratova žena lepo oskrbuje, jem z njimi, v družbi sem z bratovo družino, malo jim nagajam, še najraje pa ga lepo

Janez Nosan iz Kanade: »Kar dobro mi je doma...«

srknem, kakšen litrček in je potlej tako lepo v postelji,« se je pohvalil in zamahnil:

»Hja, saj imam babo v Kanadi, pa je rekla, naj nekam grem in se ne vrnem več. Pa sem šel lepo domov, ona pa naj bo v Kanadi s hčerami. Saj imata obe službo in sta poročeni. S svojo družino sploh nimam več stikov. Mojo Mico sem že zdavnaj pokopal. Tu notri, v srcu,« je pokazal z roko na srce in rekel o sebi:

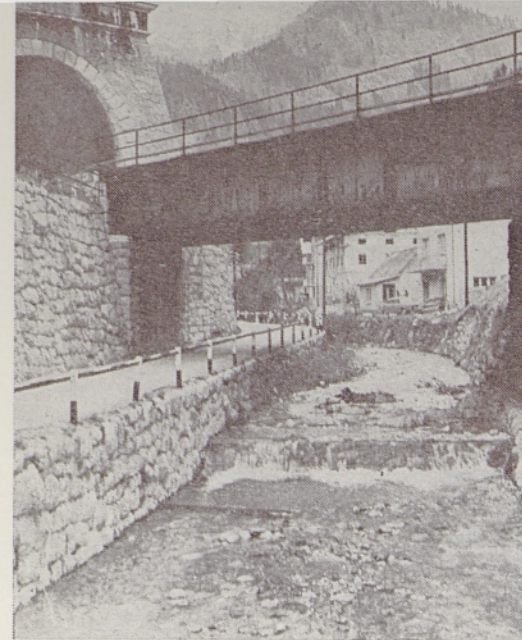
»Jaz sem dober človek, raje dam psu, ki sem ga navadil, da lepo prosi za košček mesa, kot sebi. Tisti pa, ki je moj sovražnik, ne dobi od mene niti kaplje vode. Tako je, veste, na svetu. Jaz že vem, saj sem rudaril in preživel v Kanadi tudi tista leta, ko je bilo treba čakati v vrsti navsezgodaj za košček kruha, ko so se matere z otroki prodajale veseljakom za skodelico prežganke in košček kruha, da so imeli otroci kaj jesti,« je razlagal in dodal, da si sploh ni mislil, da bo doma tako fletno:

»Včasih smo od dveh ponoči pa do šestih zjutraj gnetli, da smo potlej čez dan oblikovali glino, sedaj pa imajo stroje za mečkanje zemlje, kolovrat pa na elektriko. Lončarji se imajo veliko bolje, kot so se imeli nekdaj in sploh so se ti kraji močno spremenili. Ko je Prigorica leta 1926 gorela, je bilo vse bolj revno, zato sem tudi šel v Kanado. Če bi bilo tako dobro, kot je sedaj, nak, potlej pa ne bi šel tako daleč.«

Ampak vseeno se Janez, ki ga kličejo tudi John, kar dobro počuti s kanadskim potnim listom:

»Dobro je, da so mi podaljšali potni list na kanadskem veleposlaništvu do leta 1978. Karkoli se zgodi, Kanada skrbi zame. Škoda je le to, da sem enajstkrat pustil službo in imam 124 dolarjev na mesec. Če bi dalj časa zdržal pri eni firmi, pri rudniku, bi sedaj dobival lahko tudi 300 dolarjev na mesec, saj sem delal vsega skupaj več kot štirideset let...«

Jože Vetrovec

Železniški most v Podbrdu z začetkom bohinj-skega predora

Baška grapa — to so bregovi...

Podbrdo s potokom Bača

Baška grapa

Po bližnjici z Gorenjske na Primorsko

Baška grapa je biser med našimi alpskimi dolinami, čeprav malce skrit. Tisti, ki si s svojim avtom ne upa s prašnega makadama na udobni asfalt, je ne pozna, in tudi ne tisti, za katerega se turistične lepote začenjajo in končajo pri motelu ali hotelu. Baška grapa je ohranila še precej tistega, čemur pravimo neokrnjena, deviška narava. Malce je zaostala za razvojem okoliških področij, kar je seveda dobro in slabo, kakor se vzame, kakor kdo gleda na to.

Po tem biseru se vije približno petindvajset kilometrov makadamske, prašne, luknjaste, ozke, ovinkaste, na določenih področjih strme itd. ceste. Premeril sem

Pogled na Podbrdo z bregov. Foto: Milenko Pegan

jo z avtom, ki pa gre prehitro, če še tako počasi pelješ. Slike tečejo in se spreminjajo kot na filmskem platnu, marsikatero sploh ne vidiš, ker jih je preveč, ker se film za šoferja prehitro vrti in ker je navsezadnje treba paziti še na cesto. Po grapi bi moral peš in z dežnikom — kot kolega Drago Kralj pred leti — potem bi jo šele res videl v vsej njeni lepoti.

Odlični pogoji za turizem

Škoda, ker ni boljše ceste skozi Baško grapo, pravijo domačini in tudi turistični delavci. Prvi zato, ker bi se jim odprla pot v svet, ker bi bilo potem bližje do dela in zaslužka, drugi pa zato, ker vedo, kako lepa je grapa, kako bi se jo dalo prodajati turistom, če bi se skozi vil asfaltni trak.

Sončno nedeljsko spomladansko dopoldne je bilo, ko sem se ustavil pri gostilni Dakskobler na Petrovem brdu, tam, kjer se cesta že prevesi na primorsko stran, kjer je torej pravzaprav konec Baške grape, čeprav je bil zame, ki sem bil prišel z Gorenjske, iz Selške doline, začetek. »Imamo odlične možnosti za turizem, že zdaj se tu poleti pogosto ustavljajo izletniki, vedno je kakšen tuj avto pred hišo, ne morejo prehvaliti, kako lepo je pri nas in nižje doli, v dolini, ampak ta cesta, luknje in prah, to moti vse, izletnike in nas, ki tu živimo.« Tako mi je rekla gostilničarka Milka Dakskobler, mati petih otrok, ki so bili tistega dne vsi doma, sicer pa doma vsi nimajo kaj početi. Najstarejši Franko je strojni tehnik v Novi Gorici, Vojko je orodjar

v Tolminu, Jože je doma, gostilničar je in kmet, saj imajo poleg gostilne tudi nekaj kmetije, vsega je nekaj čez 30 hektarov zemlje, obdelovalne pa le 2 hektara in pol, pa še tega zdaj vsega ne obdelujejo, četrti sin Slavko je prišel od vojakov in se bo šel učiti, hči Mira pa hodi v srednjo lesno šolo v Novo Gorico, zaposlila se bo v Meblu.

Čez kakšno leto po asfaltu?

O cesti so začeli resneje govoriti februarja letos, ko so se v Podbrdu, ki je razen nižje ležečega Grahovega nekakšen center Baške grape, sestali predstavniki slovenske cestne skupnosti, predstavniki cestnih skladov tolminske in škofjeloške občine, obeh občinskih cestnih podjetij in zastopniki vseh krajevnih skupnosti od mosta na Soči do Železnikov in Bohinja. V verigi slovenske cestne problematike je namreč ureditev ustrezne zveze za zahteve sodobnega prometa med Primorsko in Gorenjsko pomemben člen. Celotno zdaj je razdalja med Tolminom in Ljubljano po poti ob Bači in Selški Sori za celih 14 kilometrov krajša kot tista skozi Idrijo. Če bi cesto skozi grapo uredili, bi razdaljo med Soško dolino in notranjostjo Slovenije še bolj skrajšali, bolj bi povezali Gorenjsko s Primorsko, razen tega pa gre tudi za dolg naše skupnosti do nekaj tisoč ljudi, kolikor jih živi ob Bači.

Skozi Baško grapo je, denimo, pot do gorenjskih turističnih središč za sto in več kilometrov krajša kot čez Vršič ali čez Trbiž v Italijo ali skozi Ljubljano. Gorenjci se zavedajo tega, zato so do

Zalega loga v Selški dolini že potegnili asfalt, naprej do Petrovega brda pa ga bodo do leta 1975. Do leta 1974 bodo, kot obljublja predsednik tolminske občinske skupščine Ferdo Pepič, obnovili tudi cesto med Bačo in Podbrdom. Med tema dvema krajema, prvim na začetku doline, ob izlivu potoka Bače v Idrijco, in drugim na koncu, pod Petrovim brdom, je 22 kilometrov makadama; za razširitev, kanalizacijo in asfalt bodo porabili okrog 10 novih milijonov dinarjev. Ostane pa potem seveda še tri kilometre za moderni promet prestrme in preveč ovinkaste ceste proti Petrovem brdu, ki bo — kot kaže — zadnja prišla na vrsto za obnovitev.

»Šiht« od treh zjutraj do petih popoldne

Meja med občinama, loško in tolminsko, čisto po naključju teče po nekdanji italijansko-jugoslovanski meji. Od gostilne Dakskobler mi jo kažejo. Jože, ki je ostal doma za naslednika, mi pove, da so bili včasih kmetje dvolastniki. Danes, ko imajo tudi že traktorje, so kmetovanje precej opustili, nikjer več ne živijo samo od kmetije, v hlevih sta po dve ali tri krave namesto po deset repov pred vojno. Zdaj si pomagajo z lesom pa v službe hodijo, kamor pač kdo more in kjer dobi delo, vse od Škofje Loke in Železnikov do Nove Gorice in celo na Jesenicah v železarni jih je precej. S Petrovega brda so zdaj v železarni trije, prej so bili štirje, več pa jih je (približno 20) s Podbrda, kjer vlak zavije v predor in pride ven v Bohinjski Bistrici. To je dolg šiht, zarana morajo vstati. Tisti, ki so nekaj dlje od železniške postaje, že ob treh zjutraj gredo in so doma spet ob

petih popoldne, tisti s Podbrda pa gredo od doma ob štirih zjutraj in so doma četrť čez tri popoldne.

Bačarji ali Graparji, kot jim pravijo, se pravi Petrovčani, Podbrdčani, Hudajužnarji, Grahovci, Koritenci, Klavžarji, Mostarji in drugi, gredo za delom in kruhom kamorkoli iz ozke doline med Črno prstjo in Poreznom, samo da kruh je, da niso odvisni od skromnih pridelkov na maloštevilnih prisojnih policah in na redkih njivah v dolini. Za pravo kmetijstvo v Baški grapi nikdar ni bilo veliko priložnosti. Nekaj koruze, ajde in krompirja je bilo komaj za dom, za prodajo malo. Nekaj je vrgla živinoreja, a po vojni se je, pravijo vse tako zasukalo, da se ne izplača več, da so tudi pašo živine po planinah že zelo opustili. Zanimivo pa je, da se je kmetijstvo kar precej moderniziralo v vasi Bača nad Podbrdom. Spremenile so se razmere in način življenja. Vas teži k Podbrdu, tam pa je tekstilna tovarna Bača z okrog 170 delavci. Z zaslužkom si ljudje, ki imajo doma nekaj zemlje, nabavljajo potrebne stroje in se prilagajajo času, ne da bi bili prisiljeni zapustiti svoje domačije. Žito so opustili, v glavnem sadijo le krompir in fižol, mnoge njive so spremenili v donosne travnike in si s tem prihranili težavno košnjo po senožetih, ki se že zaraščajo z grmovjem. S preprostimi, nizkimi žičnicami so si olajšali tudi delo na njivah in travnikih, ki leže v strmini. Z njimi prevažajo gnoj in ga prevračajo na njive, nazaj pa nalože pridelke. Zanimiv primer torej, kako vasica živi naprej in se razvija, kakor tudi zemlja še ostaja obdelana, ker se ljudem ni bilo treba odseliti, ker imajo skoraj doma tovarno, ki jim daje zaslužek, varnost.

Primorci smo, ne Gorenjci!

Sicer pa je Bačarjev precej manj kot nekdanj, manj kot tri tisoč, v sto letih se je število prebivalstva zmanjšalo za več kot tisoč. Raztepli so se po svetu, danes najdemo Graparje po vsej Sloveniji in v severni Italiji. Razen podbrške industrije Bača drugega v grapi skoraj ni, razen še žage na Kneži in »Krna« v Klavžah, ki oba sodita k novogoriškemu Meblu. Podbrdo je tako edini kraj v Baški grapi in eden redkih na Tolminskem, kjer se je od osvoboditve do danes število prebivalcev zvečalo. Obrti, ki jih je bilo včasih precej, so zvečine že zelo zamrle ali povsem propadle. Ne vem, zakaj pravijo ljudem od Podbrda naprej proti Idrijci »škrpetarji«; morda je bilo včasih tam veliko čevljarjev?! V Oblokah je do tega stoletja imel delavnico izurjen klobučar, ki je menda izdeloval »tako trdne in hvaležne klobuke iz domače volne, da si lahko sedel nanj«. V Hudajužni sem obiskal že priletnega krojača Albina Panjtarja, ki šiva, čeprav pravi, da se mu komaj splača. Povedal mi je, kako si Hudajužnarji razlagajo malce nenavadno ime svojega kraja. Še živo ustno izročilo pravi, da so nekoč prišli tja Turki prav v času, ko so bili ljudje pri južini, pri kosilu, in jim pobrali vse imetje.

Spraševal sem Bačarje, kaj so: Primorci ali Gorenjci? Vsi so mi rekli, da Primorci, celo oni na Petrovem brdu, čeprav pravijo, da je nižje po dolini v govoru več primorskega, v zgornjem delu pa je čutiti gorenjski vpliv. Pred vojno, ko so bili pod Italijo, so bili seveda še bolj usmerjeni na Primorsko. Fantje s Petrovega brda so prav tako »doma« v železnikih kot v Mostu na Soči, po Primorski in Gorenjski se razgledujejo za dekleti, občinske in geografske meje jih pri tem ne ovirajo. Sicer pa je s Petrovega brda do Škofje Loke približno tako daleč kot do Tolmina, okrog 30 kilometrov. Povsem naravno je, da je zgornji del grape včasih bolj težil na škofovsko stran, saj so cesto s Petrovega brda do Podbrda zgradili šele leta 1901. Ljubo Kos iz Podporezna v loški občini pa je šel v nedeljo popoldne s prijatelji na fantovanje v gostilno Črna prst v Podbrdo, torej iz Gorenjske na Primorsko. Enaindvajset let mu je in edini sin je doma na kmetiji, vendar pravi, da bo šel delati kamorkoli, v Podbrdo ali v Železnike, kjer bo pač dobil delo, zraven pa seveda kmetije ne misli zanemariti.

Z Gorenjske sem šel po bližnjici na Primorsko. Skoz Baško grapo. Bila mi je tako všeč, da sem se tudi vrnil skoznjo, po bližnjici torej s Primorske na Gorenjsko.

Andrej Triler

Fantje iz Petrovega brda

DEBELE ČEŠNJE

Češnje večje so kot listi,
večje kakor veje —
skoraj takšne, kakor sonce,
ki z neba se smeje.

Tonček barvico ošili,
barva češnje rdeče:
zase, za ves razred —
in žari od sreče.

Neža Maurer

Tone Pavček

OSEL

Odražjal osel je na pot
ia, ia, ia.

Na dolgo pot
na strašno pot
je šel na kraj sveta.

In peš je šel samo naprej,
samo naprej zijal,
ni jedel, pil
in ne počil,
ni niti spal.

Le kdaj pa kdaj in tu pa tam
otrokom kajpada
zaplesal sam
je svoj kankan,
zapel ia, ia.

A neki svetel sončen dan
zavil je v gozd teman
in od takrat
in od takrat
popotnik je neznan.

Zato naprošamo lepo,
kdor osla srečal bo,
naj sporoči
to milici!

Lojze Zupanc

Strahovi v pobreškem gradu

V pobreškem gradu je živel graščak, ki si je brezdelje in dolgočasje preganjal tako, da je ponoči strašil grajske dekcle, hlapce in pastirje, podnevi pa se je norčeval iz njihove strahopetnosti. Vsakega, ki se je pri njem udinjal, je najprej vprašal:

»Ali te je rado strah?«

Vsakdo pa bi rad ostal v grajski službi, zato je odgovoril:

»Strahu ne poznam!«

In graščak se je pogodil z njim:

»Če te zares ni strah, boš lahko ostal pri meni v službi, dokler te bo volja. Plačilo pa boš dobil, ko boš vzdržal v gradu leto dni, prej ne! Če pa boš zapustil službo prej, boš ob ves zaslužek. Velja?«

»Velja!« je odvrnil vsakdo, ki ni vedel, da ga bo prebrisan graščak še pred potekom leta tako prestrašil, da jo bo moral praznih rok ubrati iz gradu.

Tako so pobreškemu graščaku dolga leta zastonj služili hlapci, dekcle in pastirji. Nekoč pa je prišel v pobreški grad takšen pastir, ki se ni ustrašil graščakovih vragolij; vzdržal je v gradu več ko leto dni, vse svoje žive dni je ostal v gradu. Kako se mu je to posrečilo?

Takoj po prihodu v grad je na grajskih pašnikih pasel grajske ovce. Ko pa je njegovemu pastirjevanju manjkalo samo še tri dni do polnega leta, je stopil pred graščaka in se nasmejal:

»Samo še tri dni bom pasel ovce, potlej pa se bova domenila za plačilo.«

Graščaku pa je bilo žal za pastirino, zato ga je še tisto noč prišel opolnoči strašiti. Ogrnil si je belo rjuho, na glavo pa si je privezal mrtvaško glavo. Prišel je v izbo, kjer je drnjohal pastir, in zavpil:

»Jaz sem botra smrt! Če brž ne izgineš iz gradu, te bom umorila!«

Zbuzeni pastir pa je pograbil pastirsko palico, prislonjeno ob ležišče, ter zaklical:

»Ne ljubi se mi umreti, premlad sem še. Odidi h graščaku, star in hudoben je kakor vrag, pa ga zadavi!«

To je dejal in planil z gorjačo na našemljenega graščaka, da mu je le-ta komaj ušel.

Drugi večer se je graščak oblekel v kozlovsko kožo, na glavo pa si je navezal kozje rogove in opolnoči prišepal v pastirjevo izbo.

»Jaz sem vrag!« je zakričal. »Če ne izgineš iz gradu, te bom zdrobil v prah in pleve!«

Prebuzeni pastir pa je pograbil ovčarsko palico in se zakrohotal:

»Pa se poizkusiva, kdo je močnejši!«

In je z gorjačo planil na našemljenega graščaka ter mu jih naložil na kosmato grbo, da se mu je kar kolcalo.

Tretji večer pa pretepeni graščak ni več strašil pogumnega pastirja. Na kljuko več njih vrat je privezal popadljivega psa, sredi noči pa je poklical predse ovčarja in mu velel:

»Strah me je! Vso noč nekdo prasklja po grajskih dverih. Pojdi in poglej, kdo je!«

Pastir je odprl grajska vrata. Podivjani pes je planil nanj, on pa mu je ročno porinil v golt ovčarsko gorjačo, da se je zadavil. Potlej se je vrnil h graščaku, rekoč:

»Tega strahu pa ne vi ne jaz ne moreva pregnati. Veste, kaj prasklja?«

»Kaj pa?« se je zaradovedil graščak.

»Rja žre železno kljuko na grajskih vratih.«

Temu odgovoru pa se je graščak tako smejal, da se je zadavil od smeha. Pastir pa je ostal v gradu do konca svojih živih dni.

Med grajskimi razvalinami pobreškega gradu pa najbrž še dandanes leži železna kljuka grajskih vrat — če je ni že požrla rja...

LOJZE ZUPANC je vnet zbiralec ljudskih pravljic in pripovedk. Tudi v Rodni grudi smo jih že precej objavili. Ta o strahovih, ki ste jo pravkar prebrali, je izšla v zbirki STO BELOKRANJSKIH. Lani pa je v založbi Mladinske knjige izšla njegova zbirka ZLATO POD BLEGOŠEM, za katero je marljivi zbiralec narodnega blaga pisatelj Lojze Zupanc dobil Levstikovo nagrado.

Karel Destovnik-Kajuh

Drobna pesem

Jaz sem
droben, droben list,
ki drevo
mu daje hrano.

To drevo
iz zemlje rase,
zemlja
pa je vir življenja
in življenje
vir človeštva,
in človeštvo,
to je hrast,
ki človeku
daje rast.

Dve uganki

Matej Bor:

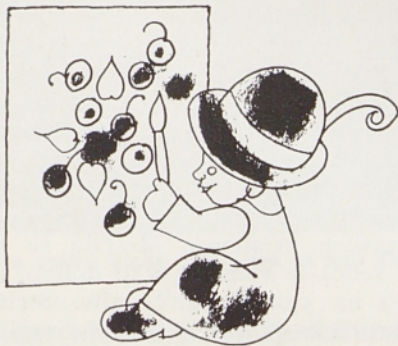
Čim večja je, tem krajše noge ima,
čim grša je, tem lepše se smehlja.

(laž)

Lojze Beltram:

On na nogi,
noga v njem,
je potreben
vsem ljudem.

(čevlji)

Sredi polja
zal fantič
z vetrom se igra;
toda joj,
če mu grdn
kapo razcefra!

Krožek mladih dopisnikov

Pomlad v Stuttgartu

Sonce je pregnalo mraz in zimo in k nam prihaja najlepši letni čas — pomlad. Mi otroci se je zelo veselimo, posebno še spomladanskih rožic, ki tako olepšajo naravo. Tu v Stuttgartu pomladi ne moremo tako lepo doživeti, kakor smo jo doma. Tu je le sem in tja kakšen del travnika, kakšen gozdiček s potočkom, kjer rastejo zvončki. Tudi ptiček ne smemo pozabiti, saj nam prepevajo iz grmičev, iz žive meje in z dreves lepe pesmice in nas kratkočasijo. Vse več jih je, tudi kukavica se nam bo skoraj predstavila z lepo pesmico, ki jo je prek zime sestavila. Že zdaj vem, da bo s svojo pesmico vsem razveselila srca, sonček pa jih bo ogrel. Drevesa dobivajo vse lepše in večje krošnje, v katerih si ptičke mamice in očki spletajo gnezdeca za svoje ptičke otročičke. Otroci smo se zime veselili, a še bolj se veselimo pomladi, poletja in jeseni, ko bomo v toplih sončnih dnevih doživeli veliko lepega.

Jožica Škofič
Wolmachtenstr. 39
7 Stuttgart — Vaihingen

Mamica je samo ena

Moja mamica ima temne lase in črne oči. Je zelo dobrega srca. Ves dan dela. Zvečer, ko pride domov, je zmučena. Najprej nam pripravi večerjo. Doma vedno pospravlja, čisti in skrbi za nas. V posteljo leže vedno zadnja. Mamice ne bom nikoli užalil ali pa zapustil.

Tonček Škofič
Wolmachtenstr. 39
Vaihingen, 7 Stuttgart

Moja mamica me ima zelo rada in tudi jaz jo imam zelo rad. Moja mamica je natakara. Delati mora od jutra do polnoči. Jaz moram vsak večer sam v posteljico. Po šoli grem v vrtec, ker mamica nima časa, da bi bila z menoj. Samo v soboto in nedeljo popoldne je prosta. Ko pridem iz vrtca, gledam televizijo. Ob sedmi uri zvečer pa moram v posteljico brez moje mamice.

Franci Hodnik,
Jahn str. 1
Dagerloch, 7 Stuttgart 1

Moja mamica zelo skrbi zame in za mojega bratca. V Jugoslaviji smo bili sami in mamica je delala v tovarni. Jaz sem hodil v vrtec. Tako mamica ni imela skrbi, da se mi bi kaj zgodilo. Potem pa, ko sem hodil v šolo, je bilo težje. Učila me je včasih do devetih, včasih do desetih zvečer. Zjutraj pa je morala zopet na delo še preden sem vstal. Težko je bilo za njo. Ko sem hodil v drugi razred, sem se s kolesom vozil k njej v tovarno, kjer sem dobil kosilo. Potem pa sem šel spet domov. To se je ponavljalo štiri leta. Končno pa je nehala hoditi v službo. Ostala je pri nama doma. Tega sem bil zelo vesel. Ko sem končal tretji razred, smo šli vsi skupaj k ateku, kajti on je bil v Nemčiji. Tam je mamica najprej čistila v neki pisarni, po novem letu pa je dobila mesto v tovarni očal. Zdaj dela samo od

sedmih do štirih in tudi ne tako težko. Bilo je 6. marca. V šoli smo že delali kartice za 8. marec. Tudi jaz sem naredil lepo kartico. Nanjo sem napisal čestitke. Na drugi strani sem pa narisal šopek rož. Svojo mamico imam zelo rad, saj vem, da imam samo eno.

Tomaž Modic
Immenhoferstr. 49
7 Stuttgart 1

Svojo mamico imam rad. Lani sem v vrtcu delal prtiček. Nesel sem ga mamici. Bila je zelo vesela. Poljubila me je.

Andrej Modic
Immenhoferstr. 49
7 Stuttgart 1

Komaj dve leti sem bil star, ko me je mamica pripeljala v Nemčijo, kjer sem zdaj že enajst let. Ne spominjam se rad tistih let, ko me je mamica dala v varstvo neki tuji ženi — Nemki. Nič me ni imela rada, čeprav so vsi pravili, da sem lep in priazen fantek. Mnogokrat sem jokal in se stiskal k mamici, da bi ostal pri njej. Toda mamica in atek sta morala na delo, da smo si tu v tujini lahko ustvarili domek.

Rasel sem in začel hoditi v šolo. Nemški jezik sem znal in v razredu sem spoznal več prijateljev. V Rohru, kjer stanujemo, in kjer imata očka in mamica gostišče, imam lepo sobico. Kadar sem sam, se igram in skačem po njej s svojim psičkom Mukijem. Zelo se me razveseli, kadar pridem iz šole, ker ve, da bom šel z njim na sprehod. Pred dvema leti sem začel hoditi tudi v slovensko šolo. Vozim se s tramvajem do Vaihingena in naprej do Möhringena. Tam prestopim na tramvaj proti Dagerlochu. V razredu me že čakajo mladi Slovenci in med njimi moja tovarišica. Tudi letos bom dobil slovensko spričevalo. Tega se bolj veselim kakor nemškega. Vsako soboto in nedeljo vadimo slovenski šolarji igrice Kekec in Mojca. V njej igram Skazeta in gostilničarja v prvem dejanju. Igralci živimo zelo daleč izven Stuttgarta, zato zelo težko prihajamo na vaje. Upam pa, da se bomo z igrico kmalu predstavili. Od koderkoli pridem, vedno vem, da me doma čakata očka in mamica. Srečen sem, da imam nekoga, ki me ima rad in skrbi zame.

Milan Dolinšek
Rathausstr. 5
7 Stuttgart-Rohr 80

Dragi naši mladi dopisniki!

Vaša lepa pisemca, namenjena mamicam za njihov praznik, 8. marec, smo prejeli prepozno, zato jih objavljamo šele zdaj. Pa saj vaša ljubezen do mamic, kakor tudi materina ljubezen do vas se kakor roža razcveta iz dneva v dan, iz meseca v mesec, iz leta v leto, zato ni nikoli prepozno napisati ali kaj lepega povedati o svoji mamici, kajne? Še kaj napišite in lep pozdrav!

Uredništvo

Matevževa mati je v štiriindevdesetem, pa se ji kar toži po delu...

Pod imenom Bloke pojmuje nad sedemsto metrov visoko razsežno kraško planoto vzhodno od Cerkniškega polja. Na valovitem površju se menjavajo široke doline z vijugastimi ponikalnicami in obli hrbti s položnimi kopastimi vrhovi, na njih pa senožeti z redkim drevjem. Za to mirno in odmaknjeno planoto, ki pozna dolge in zelo snežene zime, se je zadnji čas spet prebudilo zanimanje. Ta kos sveta, kjer se je v zelenilu in tišini narave zares mogoče spočiti, je postal bližji tudi s prvim delom slovenske avtoceste, pa tudi s popravljenjo ceste, ki vodi čez samo planoto.

Bloke še danes slove po bloških smučarjih, spretnosti v smučanju so pokazali bloški fantje zgodovinarju Valvasorju že leta 1680. Dandanes tudi Bločani ne izdelujejo kmečkih smučí več doma, ampak jih kupujejo v trgovini. Po prvi vojni je bil na Blokah jugoslovanski državni center za jadralno letalstvo, po drugi vojni pa se je preselil v Lesce. Dvanajst kilometrov dolga in osem kilometrov široka planota je postala samotnejša, kot je bila prej. Poživlja jo le nekaj počitniških

Stara Bločanka, stara pošta in star spomin

hišic ob Bloškem jezercu, štiri gostilne in avtomobilizirani turisti, tudi tisti iz Italije, ki napolnijo planoto ob nedeljah in praznikih.

Kmetiška hrana — dolgo življenje

Izletniki iščejo na Blokah predvsem lepe razglede, mladi Bločani pa so navkljub lepim razgledom odromali v doline in v svet — v tovarne, ki jih na rodni planoti skoraj ni. Zato živi v bloških vaseh in vasicah veliko starih ljudi. Ena izmed njih je Ivana Mazi ali po domače Matevževa mati, ki je že v štiriindevdesetem. Dobili smo jo pred hišo v Velikih Blokah, zgovorno in prijazno nam je razložila: »Bolna nisem bila nikoli. Nisem vedela, kaj je bolnišnica. Lani sem bila prvokrat v njej. Poleno mi je padlo na oko, bi bila skoro ob oko. V bolnišnici se jim je zdelo kar čudno, da sem toliko stara. Mat, kaj ste pa jedli, da ste toliko časa živeli? me je vprašal en zdravnik. Sem mu odgovorila, da sem imela kmetiško hrano, kar družina, tisto jaz. Sedaj imam najraje kofe. Če človek ni scartan, je z vsem zadovoljen.«

Matevževa mati je imela enajst otrok. Ko je šel njen mož v prvo vojsko, jo je pustil samo s sedmimi otroki. Vse je spravila h kruhu. Zadnja tri leta pa je pokopala kar tri svoje sinove. Takole pravi: »Zalostno je, kadar sin pokoplje mater, a kadar mati pokoplje sina, tista je grenka.«

Na Blokah živi še prav precej Bločanov in Bločank, ki se bližajo devetdesetim ali pa so že čez. Z zadovoljstvom grizejo bel kruh, v mladosti, pravijo sami, so poznali le »ječmen — mešano žito na črn kamen mleto«.

Središče Bloške planote je Nova vas. Novci in Novščice so nadvse ponosni na svojo pošto, ki jo imajo že stoštiri leta. In že vsa stoštiri leta se upravniki pošte pišejo Lavrič. Leta 1868 je pošto ustanovil Anton Lavrič, za njim jo je prevzela njegova hči Marija, potem žena Terezija in zatem sin Jože. Jože Lavrič je izročil pošto svojemu sinu Aleksandru in snahi Ivani. Ivana Lavrič je dočakala stoletnico pošte za poštnim okencem. Nato je odšla v pokoj in izročila poštni pečat svoji hčerki Aleksandri.

Ivanka Lavrič, ki je stopila v pokoj natančno ob stoletnici pošte, zatrjuje: »Če bi še enkrat živela, bi šla samo na pošto. Vse življenje sva bila z možem skupaj na pošti, še skregati se nisva utegnila.« Umrl je postiljon, preminili so poštni konji, nova pošta pa je še vedno središče življenja na Blokah.

Chichester na bloški njivi

Pred vojno, leta 1929, je Bloke pretresel nenavaden dogodek, ki ga pomni le še malo ljudi. Povezan pa je s slavnim imenom, z imenom Angleža, sira Francis Chichestra, ki je nedolgo tega za vedno zatisnil oči. Avanturist svetovne slave je nenehno polnil strani svetovnega tiska s svojimi drznimi pustolovščinami. V mladosti se je spuščal na tvegane poti s športnimi letali, v starejših letih pa je plul okrog sveta v krhkih jadricah. Pred slovesom od življenja si je privoščil še svoje poslednje junaštvo, svoj poslednji podvig, jadrnanje čez Atlantik.

Ko je umrl, so se v Chichestru razpisali vsi časopisi na svetu, Bločani so se takrat spomnili, da je Chichester njihov stari znanec. Leta 1929, Chichester je bil star osemindvajset let, se je odpravil z dvokrilnim letalom »Gipsy Moth« na izlet po Evropi. Ustavil se je v Benetkah, kjer so ga posvarili, naj z letalom nikar ne pristane med balkanskimi ljudožerci. A glej, komaj je preletel jugoslovansko mejo, že je zašel v meglo. Ko je videl, da ne bo dosegel Ljubljane, se je odločil za zasilen pristanek. Mračilo se je že, pod seboj je videl le ozko dolino, razdeljeno na stotine ozkih njiv. Strmo je zaokrožil in pristal na sveže zorani njivi. Kolesa letala so se ugreznila, rep se je dvignil, letalo se je postavilo na nos. Pilot je obvisel tri metre nad zemljo, privezan s pasovi na sedež.

V takšnem stanju je našel pilota domačin Janez Milavec, ki je enajst let delal v Ameriki, pa mu je zato angleščina kar gladko tekla. Rešil je pilota in ga popeljal v novsko gostilno.

Stari mlin na Blokah. Foto: Jo Mišič

Pogled na Velike Bloke, staro vas na lepi Bloški planoti. Dvanajst kilometrov je dolga in osem kilometrov široka. Tu je še polno neokrnjene narave.

In vendar niso Bločani ljudožerci

Novci se še danes spomnijo, kako je Anglež prikorakal v gostilno. Stisnil se je k steni, za hrbtom pa je v rokah stiskal dolg nož. Tista o balkanskih ljudožercih mu je šla do živega. V sobo se je vsakokrat zaklenil. Gospodinja je bila kar huda: »Kaj se vedno zaklepa, saj nismo ravbarji!«

Kmalu je opazil, da nima opraviti z razbojniki, ampak s prijaznimi Bločani. Če ni šlo drugače, so se sporazumeli kar z rokami. Bločani se še danes spomnijo, da je najraje jedel jajca in gnjat. Čudil se je, da tudi na Blokah poznajo »ham and eggs«.

Pet dni pozneje so iz Berlina poslali Chichestru nov propeler. Ko se je poslavljaj, je bil to za Bločane pravi praz-

nik. Župana je v zahvalo popeljal v zrak, za vaščane pa je napravil v zraku nekaj akrobacij, lopingov, svedrov in podobnih umetnij. Chichester na bloško dogodivščino ni pozabil niti v svojih zrelih letih in jo je popisal v svoji zadnji knjigi. Zanimivo je tudi, da jo je Angležu, vajenemu londonske megle, zagodla na naših tleh prav megla.

Janez Kajzer

Pred čebelnjakom. Foto: Marjan Zaplatil

Anton Janša – prvi čebelar na svetu

Žival pogine, čebela umre.

Tako so pravili naši predniki in odnosa do čebele, ki je pojem za marljivost, ni mogoče z nobenimi besedami opredeliti bolje. Bognedaj, da bi rekli čebelarju, da čebela pogine. V ljudskih pregovorih, ki jih stari ljudje in še posebno čebelarji še danes poznajo, mlajšim pa niti zabavni niti zanimivi niso več, je v skopih besedah skrita marsikatera modrost, ki naj bi po vzgledu strogo organiziranega skupinskega dela in življenja čebel veljala tudi za človeka. Čebela, ki si naloži preveč medu, ne pride domú. Čebeli odpuščamo pik, osi ne. Ne piči vsaka čebela, ki okoli glave šum dela. Kdor se čebel boji, medu ne dobi. Čebele z zlato plačajo. Čebela dobi med tudi iz osata. Še čebele ne marajo vsakega človeka. Čim bolj pred čebelami bežiš, tem več jih za seboj dobiš. Čebela zaleže toliko zaroda, kolikor ga more prerediti.

Čebela je domača žival. Kot kura, krava, konj. Ampak vse te živali, ki koristijo človeku in ki se jim v zameno za to vrača s skrbjo in ljubeznijo, poginejo, ko se jim izteče življenje, čebela pa umre. Ne vem, kaj je tisto pri njej, kar ji daje ta izjemni položaj: morda njena majh-

nost, morda izredna marljivost, pridnost, ali morda njena neosebnost, anonimnost, saj nekaj šteje le panj kot celota, ničesar pa ena sama čebela. Včasih, če je čebelar — gospodar umrl, je bilo to treba naznaniti tudi čebelam: potrkati je bilo treba na vsak panj in reči, čebelice, gospodar je umrl. Če tega ne bi naredili, je zapisal leta 1932 I. Šašel v knjižici »Živali v slovenskih pregovorih in rekih«, ti bodo vse umrle...

Dve plošči, ena v muzeju

Imate kaj pojma o čebelah, o čebelarstvu, veste kaj o biologiji čebel? To me je za začetek vprašal Valentin Razinger, 76-letni učitelj in šolski upravitelj v poklju, predvsem pa čebelar z dušo in srcem, ko sem ga obiskal na njegovem domu na Bregu pri Žirovnici na Gorenjskem. Rekel sem mu sicer, da nekaj vem, ampak sem takoj videl, da zanj ne vem nič. Sicer pa sem mu rekel, da bi rad zvedel kaj o Antonu Janši, rojaku iz Breznice, ki je bil prvi čebelarski učitelj na svetu sploh in katerega dvestoto obletnico smrti bomo letos slovesno počastili Slovenci in Avstrijci. Ko je videl, da mu nisem kos na strokovnem področ-

ju, se je mož unesel in me zasul s podatki iz prve roke, saj je Valentin Razinger podpredsednik prireditvenega odbora za proslavo, ki bo 25. in 26. avgusta letos na Breznici.

»V tej hiši se je rodil 20. maja 1734 ANTON JANŠA, prvi c.k. učitelj čebelarstva na Dunaju. Najslavnejšemu kranjskemu čebelarju postavilo Čebelarsko in sadjerejsko društvo za Kranjsko 1884.

Plošča s tem napisom je vzdana v steno na Breznici št. 8. Vendar hiše, v kateri se je rodil Janša, ni več, podrla so jo leta 1907. Nekoliko niže so sezidali novo, sedanjo, in vanjo spet vzdali staro spominsko ploščo. »To pa ni edina plošča,« mi je rekel Razinger; »bila je še ena, ki so jo preskrbeli bohinjski čebelarji in je bila vzdana na farovškem hlevu. Otvoritev te je bila 21. maja 1934, to je drugega dne proslave 200-letnice Janševga rojstva na Breznici. Ker so se domačini bali, da je Nemci med vojno ne bi uničili, so jo sneli s stene in shranili, po vojni smo jo našli in zdaj je v Čebelarskem muzeju v Radovljici.«

Čebelnjak Kuharjevega Toneta — muzejček

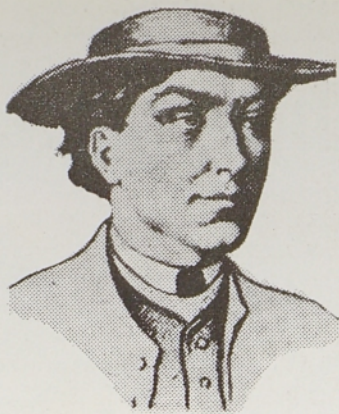
Tudi obnovljeni Janšev čebelnjak na Breznici, nekakšen spominski muzejček na prostem, ki so ga uredili člani čebelarske družine »Anton Janša« na Breznici, ni več tisti, v katerem je čebelaril veliki mojster Kuharjev Tonej, kot so mu rekli po domače, saj se je pri hiši reklo pri Kuharju. Čebelnjak, ki ga je postavil Janša sam, je stal do leta 1797; takrat so postavili novega. Ta, ki stoji zdaj, na istem mestu seveda in po veli-

kosti in obliki enak, pa je še mlajši. »Janša je brez dvoma duševni velikan med čebelarji.« Tako je v Slovenskem čebelarju številka 5—6 iz leta 1934, ki je bila ob 200-letnici rojstva skoraj v celoti posvečena njemu, zapisal prof. Slavko Raič. »Kar je povedal v svojih knjigah, drži še danes, po 160 letih, kakor pribito.« France Guna pa je takrat zapisal: »O Janši bi lahko rekli, da je v polnem obsegu poosebljena tisočletna čebelarska praksa našega naroda. V njem so podane vse dotedanje bogate izkušnje, vsa številna opažanja, ves način čebelarjenja — skratka, vsa naša čebelarska tradicija. Kar pa daje zelo močen poudarek njegovemu strokovnjaštvu, je dejstvo, da je to starodavno dediščino znal v svoji marljivosti in vztrajnosti združiti in obogatiti s prispevki lastnega proučevanja in lastne nadarjenosti. Na tej podlagi torej je delal in gradil ter končno izklesal samostojen, pristno slovenski način čebelarjenja.«

Star komaj 39 let

Pred devetintridesetimi leti smo torej praznovali 200-letnico rojstva Antona Janše, letos praznujemo 200-letnico njegove smrti. Umrl je mlad, premlad, star komaj 39 let, in sicer za vročično boleznijo na Dunaju dne 13. septembra 1773. Tonej, ki se je od mladih let ukvarjal s čebelami, ki je to podedoval po očetu, je prišel skupaj z bratoma na Dunaj leta 1776 čisto po drugih »opravkih«: vpisal se je v bakrorezno risarsko šolo in v njej dobro napredoval. Bil je namreč tudi nadarjen, spreten slikar. »Naredil je take končnice za panje,« piše v Slovenskem čebelarju 5—6 iz leta 1934, »da nobeden takih. Pri Kraljiču na Breznici so dolgo imeli na končnici leva, ki ga je bil naslikal Kuharjev Tonej; bil je tako živ, da je gledal zmerom za človekom, kamor je šel.«

Usoda pa je potem tako nanesla, da je postal najslavnejši čebelar, na katerega smo še zdaj ponosni ne le Slovenci, ampak tudi Avstrijci, ki jih je učil čebelarjenja. »Na Kranjskem se kisal, je muhe redil, na Dunaju pisal, gospodo učil.« Tako je zapisal dr. Jakob Zupan. Marija Terezija je namreč leta 1769 ukazala, da se ustanovi čebelarska šola. Iskali so primerne učitelja, prijavil se je Anton Janša, začel je čebelariti v Meidlingu in po »izvrstno opravljenem izpitu« je z ukazom Marije Terezije z dne 6. aprila 1770 postal »pravi in prvi čebelarski učitelj« v Augartnu na Dunaju. Napisal je dve knjigi: leta 1771 je izšla »Razprava o rojenju čebel«, leta 1775, že po njegovi smrti, pa »Popolni nauk o čebelarstvu«. Mariji Tereziji je Janša predložil tudi načrt za ustanovitev čebelarske družbe, ki pa ni bil sprejet, cesarica pa je pozneje izdala čebelarski patent, ki je temeljil povsem na Janševih predlogih. V »In-

Anton Janša

strukciji za čebelarske mojstre«, ki je sestavni del patenta, je dve leti po Janševi smrti zapisano celo, »da mora čebelarski mojster poučevati po preizkušanih pravilih prvega učitelja čebelarstva na Dunaju Janša«.

Janša je bil Slovenec

Nič čudnega ni, če pravijo avstrijski čebelarji, da je Janša njihov, slovenski pa spet, da je naš. »Dejansko je naš in njihov,« je zapisal v prvi letošnji številki Slovenskega čebelarja Valentin Benedičič. Več kot 30 let je živel pri nas, pri gorenjskih čebelarjih je dobil osnovno znanje o čebelah, prek dunajske šole pa je svoje znanje in svoja raziskovanja po-

nesel po vsej Srednji Evropi in še dlje. Rojen je bil (ali vsaj krščen) na Breznici na Gorenjskem in nekdanja namigovanja, da o njegovem rojstnem kraju ni podatkov, pa da je zato možno, da je bil rojen nekje na Avstrijskem, nihče več ne jemlje resno, saj so bila zgolj politične narave. In še nekaj je bilo: ljudje po svetu so pač vedeli o njegovem delu na Dunaju, ne pa o njegovi dolgoletni praktični šoli doma. Ko se je pisalo in govorilo o Janši, se je v tej zvezi omenjalo Dunaj, Avstrijo, za Breznico pa nihče ni vedel. In to je bilo treba ljudem po svetu povedati, obvestiti jih, zakaj ob nevednosti imajo laži prosto pot. »To pa je bil začetek in konec mojega truda, to namreč, da predstavim svetu Antona Janšo kot Slovenca. In to je zdaj narejeno, znano, čebelarji po vsem svetu vedo da je z Breznice, da je tam njegov čebelnjak. Tam bo tudi letošnja osrednja proslava ob 200-letnici njegove smrti, 25. in 26. avgusta, pred šolo v Zabreznici bomo uredili spominski park z lipami in pred eno od teh lip bo kamen z vklesanim Janševim imenom. Predlagali smo tudi, naj bi se osnovna šola v Zabreznici poimenovala po njem.

Slovenske in avstrijske čebelarje družijo Janševa osebnost in naša čebela, sivka, znana po svetu kot karnijka. Marljiv kot čebela — to je že pojem. Kot tista čebela, ki — umre, ko pride njen konec.

Andrej Triler

Pogled na Breznico, Janševo rojstno vas

Kako se naj osvobodijo ženske?

Azra Kristančič
dipl. psiholog

Skoraj polovica Slovenk je zaposlenih v različnih proizvodnih in neproizvodnih dejavnostih. Seveda so upoštevane tudi tiste, ki so se same ali skupaj z možem zaposlile v tujini. No, naj bo ženska zaposlena doma ali v tujini, je ni, ki se ne bi vsaj včasih ob vsakdanjih gospodinjstkih opravilih vprašala: »Za-

kaj moram prav jaz, edina v tej družini, opraviti številna drobna ali večja dela?»

Ob takšnih in podobnih premišljevanjih nam utripanje srca poskoči; smo polne jeze ter očitkov na račun te naše »boljše polovice« — moža. Na račun njega, ki po končanem delu pride domov, vpraša, kaj je za kosilo; ki si po truda polnem delu privoščijo malo razvedrila v obliki prebiranja dnevnega časopisja, ki mirno vpraša: »Kaj, otrok še ni doma? Kdaj misliš ponje v šolo?» itd. Obstaja vrsta različnih družinskih situacij, ki zaradi večje ali manjše odmaknjenosti moža povzročajo ustrezno jezo; nezadovoljstvo, ki se kopiči, in nemalokdaj privede do »tihih dnevor ali tednov«, preprirov in v skrajnih primerih do odtujenosti med možem in ženo.

Od takšnih misli, od očitkov v intimnem domačem krogu, pa ni daleč do premišljevanja o položaju ženske nasploh, o njeni enakopravnosti z moškim, o družbenem priznanju in vrednotenju ženskega dela itd. Premišljevanje se navadno konča s »slabim okusom v ustih«, ki ga povzročajo ugotovitve mnogih, da je žena še vedno zapostavljena, če njen položaj primerjamo z moškim, tako in drugače izkoriščana, ker opravlja vrsto povsem različnih dejavnosti: dela v poklicu, gospodinjji in v glavnem vzgaja in neguje naraščaj. Vsa ta področja udejstvovanja pa zahtevajo celega človeka, ubranost vseh vlog, ki izhajajo iz tako različnih življenjskih področij.

Tako nekako izzvenijo intimna razmišljanja žene, o svojem položaju v družini, družbi in poklicu. Nezadovoljstvo z ugotovitvami o osebnem položaju pa je navadno še bolj okrepljeno, ko ženska pri iskanju pomoči pri možu naleti na nerazumevanje, včasih celo na odpor. Predlogi, po katerih bi skupno družinsko življenje postalo bolj znosno, saj voz

lažje vlečeta dva kot eden, so kot glas vpijočega v puščavi.

Neredko se »voz« ne premakne nikamor. In če se premakne, se le zato, ker ženska, čeprav nezadovoljna, le »potegne«. Marsikatera ravna po pogovoru: »Pametnejši popusti.«

Najbolj goreče nezadovoljnice s položajem ženske v družini in širši družbi iščejo in najdejo druga pota, ki naj bi pripeljala do ustrežnejše rešitve. Najbolj pogosta oblika boja za enakopravnost ženske so različne oblike združevanja, ali kot jih pogosto imenujejo — ženska gibanja.

Ali so posebna združenja žensk utemeljena? Ali so nujno potrebna? Ali so edini način za priboritev enakopravnosti? Odgovor na takšna in podobna vprašanja mora upoštevati družbena ureditev, v kateri živi ženska. Kajti dejstvo je, da je v nekaterih deželah s kapitalistično družbeno ureditvijo delo ženske ni enakovredno plačano. Potrebna je večja množičnost (združevanje žensk) v boju za enakopravno vrednotenje dela, ki ga opravlja ženska enako, kot ga lahko opravlja moški. To so resni problemi, ki terjajo tudi resno ukrepanje. Zato se ne kaže šaliti, kot to počnejo različne pripadnice ekstremističnih gibanj za osvoboditev žensk na različnih koncih sveta, predvsem pa v ZDA in Angliji. Ob takšnih ženskih demonstracijah, kot so jih uporabile Američanke, ko so z razgaljenimi prsmi korakale po ulicah New Yorka in zahtevale osvoboditev ter konec tiraniziranja moških, ali pa Angležinje, ki so zahtevale, da moški drugače obravnavajo ženske tako, da so otipavale, ščipale zadnjice mimoidočih moških.

Nedvomno je v vsaki šali nekaj resnice. Vendar se tisti, ki jim je pri srcu resnična enakopravnost žensk v današnji družbi, zavedajo, da ta boj ni enkratna akcija ali ekstremna demonstracija, temveč nenehen proces, katerega nosilke so predvsem ženske — ženske v vlogi matere, dekleta, žene. Biti nosilec nekega procesa, usmerjati posamezne stopnje na poti k enakopravnosti, pa zahteva zrele osebnosti, katerim ena od osnovnih značilnosti je doslednost. Ta doslednost v vlogi ženske pa pomeni biti pripravljen tudi na odrekanja, ki so nujna na poti do cilja. V vsakdanjem življenju bi to pomenilo, da si ženska ne more dovoliti vedenja, ki je podobno vedenju razvajenega otroka: en dan bi bila koketa in uživala v vlogi objekta moškega, drugi dan pa bi želela resno obravnavati

nje in ustrezno vrednotenje kot subjekt — človeka.

Enostranska trditev je, da se mora le moški prilagoditi sedanjemu družbenemu položaju ženske; tudi ženska se mo-

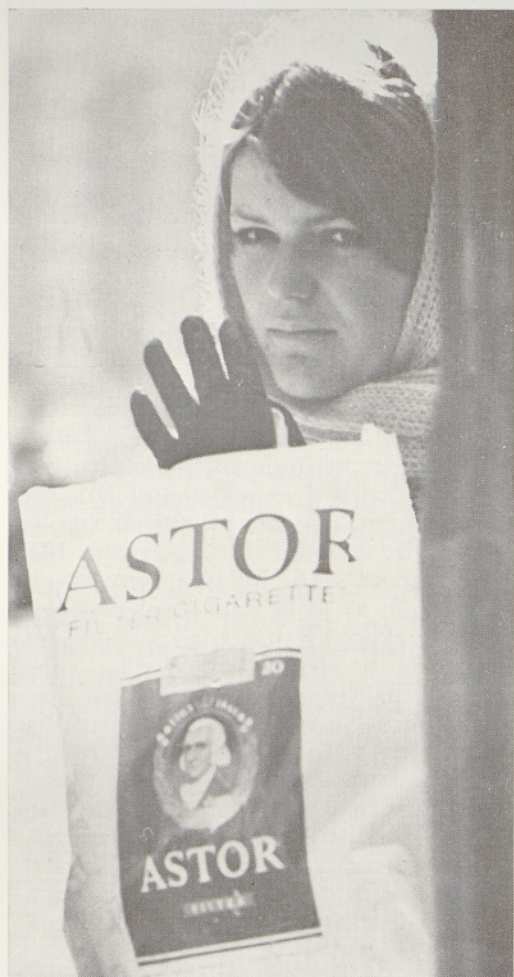

Foto Milenko Pegan: Vsemu navkljub ...

ra prilagoditi novim zahtevam, ki jih sama sebi zastavlja, prilagoditi se mora svoji enakopravnosti in sprejeti vse dobre, kot tudi slabe strani svojega položaja.

Nedvomno je v procesu enakopravnosti prav tako pomembna ubranost vlog, ki jih ima ženska. Marsikdaj namreč v svoji težnji po enakopravnosti ne uspe, ker išče ali pa ne zna najti nujno ubranost vloge matere-vzgojiteljice in vloge — žene. Proces enakopravnosti med spoloma se začne že v zgodnji dobi otroštva in je sestavni del vzgoje otroka. Marsikatera ženska — mati ima drugačna merila za vzgojo sina in drugačna merila za vzgojo hčerke. Jasno, da je tako začrtana vzgoja tisto »seme« kasnejše enakopravnosti med spoloma, ki jo samo muči in katere se želi znebiti.

Pomlad pod Golico. Foto: Igor Bervar

Tisto sončno pomladno jutro

Tisto sončno pomladno jutro sem se sicer zbudila deset minut kasneje kakor sicer, a vendar so mi šli jutranji opravki kar hitro izpod rok. Pripravila sem zajtrk, opekla žemljice od prejšnjega dne, postregla možu in sama zajtrkovala. Vse je bilo v redu. Kava ne prebela in ne preveč črna, ne presladka in ne pregrenka. Žemljice so tako prijetno hrustljale.

Ko sva z možem pozajtrkovala, sem pogledala na uro. Hop, sem si rekla, zdaj pa kar brž. »Na svidenje!« sem zaklicala možu, ki je prebiral jutranji časopis, saj je imel službo šele popoldne. Mimogrede sem si oblekla jopico in odhitela na sončno ulico.

Jutro je bilo prijazno, veselo. Videla sem, da tudi drugi tako čutijo, saj se mi je skoraj vsak, ki sem ga srečala, veselo nasmehnil. Vračala sem smehljaje in tiste najprijaznejše kar pozdravila.

Avtobus je prispel kot naročen. Precej se nas je nagnetlo vanj. A prijazen fant mi je takoj odstopil sedež in ko sem se mu zahvalila, se mi je veselo zarežal: »Oh, malenkost, gospa!« Mnogi so se ozrli in se mi smehljali. Res, sem si mislila, kak-

šno veselje za vsakogar je takšno prijetno sončno pomladno jutro.

Pet minut pred sedmo sem prispela v urad. Vrtar se mi je široko smejal: »Oho, dobro jutro!« »Dobro jutro,« sem odzdravila in dodala: »Kakšno jutro, kajne? Človek bi se kar naprej smejal?«

»Ja, ja,« je pritrjeval vrtar in se režal na vsa usta.

Ko sem vsa nasmejana in dobre volje stopila v urad, je bila tam že kolegica Angelca. A zlomka, ta se pa ni smejala. Zaprepaščeno je bolščala vame, potem pa zagodla: »Ja kakšna pa si? Le kaj te je prijel, da letaš z narobe obrnjeno jopo po mestu, saj ni pust!«

Kakor, da me je obilil mrzel tuš. Ozrla sem se po sebi. Da, res. Z jopice so mahedrale nitke in nitkice. Na hrbtu pod vratom pa se je košatila velika bela zaplata z naslovom tovarne, ki je jopico izdelala. Zavedala sem se, da je bila narobe oblečena jopica tisti vzrok, da so se mi ljudje na cesti in v avtobusu tako prijazno in veselo nasmihali in smejali. Hudo kisló sem se morala še sama sebi smejati, kaj pa sem hotela drugega?

V. L.

Kosilo po domače

Cebulna juha
Kranjske bržole
Zavezanec
Solata
Ljubljanski kolački

Kranjske bržole

Primeren kos govejih bržol očistimo, solimo in damo v kozico v katero smo že prej dale žlico masti ali druge maščobe, seseklano čebulo, dva narezana korenčka, šetraj in nekaj zrnč popra. Vse zalijemo z zajemalko vode, pokrijemo in dušimo do mehkega. Vmes meso večkrat obrnemo in omako premešamo. Ko je bržola mehka, jo potresemo z žlico moke. Če je omaka premastna, mast odlijemo, še preden smo dodale moko. Dušimo nekaj minut, nato pa vzamemo meso iz kozice, omako pa zgostimo z nekaj kuhanimi pretlačenimi krompirji. Lahko uporabimo tudi krompirjev pire iz vrečke. Vse zalijemo z juho ali vodo in pustimo, da prevre. Meso potem zrežemo na kose, prelijemo z omako in postrežemo.

Zavezanec

Štiri žemlje zrežemo na rezine. Košček slanine (do 10 dkg) zrežemo na kocke in na njej prepražimo drobnejšo seseklano čebulo. Dve jajci stepemo, dodamo kozarec mleka (1 dcl) in vse to dodamo žemljinim rezinam ter nazadnje še nekaj drobno sesekljanega peteršilja. Rahlo premešamo in pustimo, da stoji nekaj minut. Zatem damo to zmes v moker prtič, ki smo ga potresle znotraj z drobtinami. Prtič zavežemo in cmok v prtiču obesimo na kuhalnico nad loncem, v katerem vre slan krop. Cmok naj počasi vre pol ure. Kuhan zavezanec vzamemo iz prtiča, damo na krožnik, razrežemo in zabelimo s prepraženimi drobtinami.

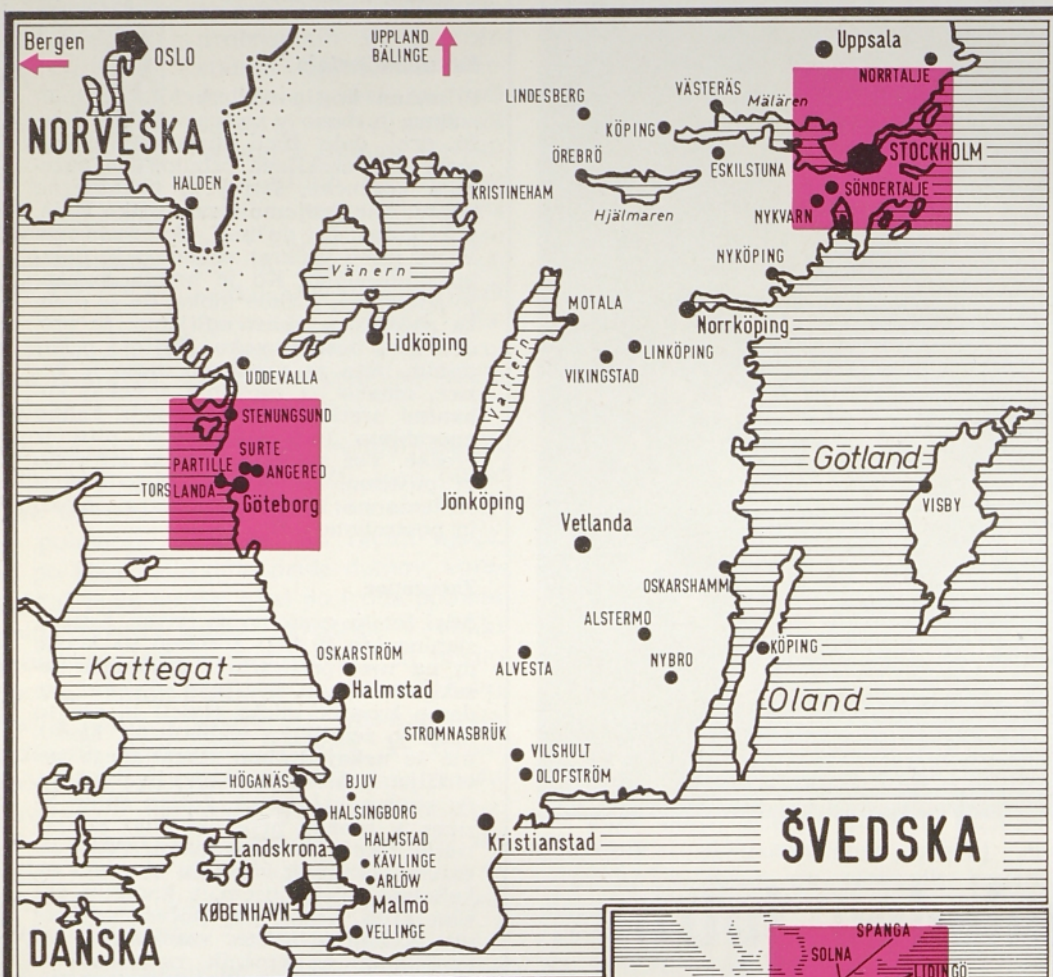
Ljubljanski kolački

Zamesimo boljše kvašeno testo, kakor za krofe. Testo dobro stepemo in pustimo, da vzhaja. Vzhajano testo na deski razvaljamo za prst debelo ter z obodcem, kakor za krofe, izrežemo hlebčke. Pekač namažemo z maslom in nanj zložimo hlebčke, a ne pretesno, ker bodo še narasli. Na robu vsak hlebček namažemo z maščobo, da se ne sprimejo, ko vzhajajo. Vzhajane pomažemo z raztepenim jajcem ali samo beljakom in spečemo. Ko so pečeni, jih polijemo z vrelin mlekem, ki smo ga odisšavili z vanilinom. Pokrijemo jih s prtičem in pustimo nekaj minut v sopari, da narastejo in se napoje.

Medtem naredimo mlečno kremo iz: 5 dkg sladkorja, 1 vanilina, 2 jajci, 1 rumenjaka, 2 žlički vanilijevega pudinga iz zavitka in približno 2 dcl mleka, ki ga dodamo nazadnje. Posodo z vsemi temi sestavinami damo v drugo večjo, v kateri je vrela voda in kremo mešamo, oziroma z metlico stepamo, da postane gladka in naraste.

Kolačke zložimo na krožnik, ali razdelimo na porcije, in jih oblijemo s kremo.

Kje povsod živijo Slovenci

Švedska

Po dosedanjih ocenah je na Švedskem okrog 4000 Slovencev. Navedli bomo kraje, kamor pošiljamo našo revijo Rodno grudo, prav gotovo pa živijo še drugod, zato vas prosimo, da nam pomagate kraje dopolniti.

Največ Slovencev živi in dela v južnih provincah Švedske v mestih Malmö, Landskrona, Helsingborg, v bližini teh pa v manjših krajih: Arlöv, Vellinge, Bjur, Kristianstad, Höganäs, Halmstad, Öskarström, in Kävlinge. Proti vzhodni obali najdemo Slovence v naslednjih krajih: Olofström, Vilshult, Strömsnasbruk, Alstermo, Vetlanda, Alvesta, Nybro in Oskarshamn.

Severno od teh krajev so zaposleni Slovenci v večjem številu v pristaniškem mestu Göteborg ter v bližnjem Torslandu in Uddevalli. Rodna gruda obiskuje domove naših rojakov v krajih, ki ležijo ob ali v bližini štirih velikih jezer Vänern, Vättern, Hjälmaren in Mälaren. Naj naštejemo nekatere kraje: Stenungsund, Partille, Surte, Agnered, Lidköping, Motala, Kristinehamn, Linköping, Vikingstad, Norrköping, Örebro, Köping, Västerås, Eskilstuna in Lindesbergs.

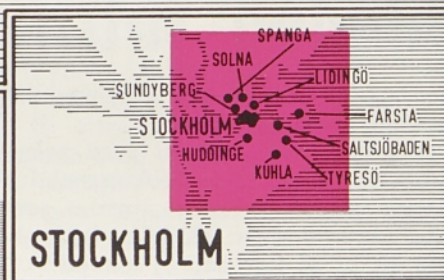
Precej Slovencev si je našlo delo v glavnem mestu Stockholmu, v Nyköpingu, Norrtälju, Södertälju in verjetno še drugod. Tudi v mestu Uppsala najdemo naše ljudi.

Danes razpošiljamo revijo v nad 60 krajev južne Švedske. Bolj na severu Švedske pa je le malo naših ljudi. Ne vemo pa za kraje in bi bilo zeleno, da izvemmo zanje in jih vpišemo na zemljevid. Ko so prišli na Švedsko, so jih delodajalci zaposlili v industrijskih krajih, kasneje, ko so se že znašli, so si poiskali zaposlitve z boljšim zaslužkom.

Po letu 1970 Slovenci skoraj ne prihajajo več na Švedsko.

Kako so prihajali Slovenci na Švedsko? Nekaj jih je ostalo tu že med drugo svetovno vojno, nekateri so prišli kot ujetniki iz nemških taborišč na Norveškem, nekateri so pobegnili iz nemške vojske, nekateri pa so bili ob izbruhu vojne v diplomatski službi stare Jugoslavije.

Največ pa jih je prišlo po letu 1958 in do leta 1965 iz taborišč v Italiji in Avstriji, odkoder so jih sprejele švedske ustave. Ko pa so Švedi ukiniteli vizum, so v letih 1964/65 prihajali v večjem številu.

POLJSKA	ČSSR
GDANSK	BRATISLAVA
MYSLIBORZ	BLANSKO
PRZELEWICE	HRADIŠTE
SKAWINA	LIBEREC
WARSZAWA	PRAHA
ZSSR	NDR
TASKJEKENT	GARDALEGEN
MOSKVA	WILSNACK
BOLGARIJA	MADŽARSKA
SOFIJA	BUDAPEST

VZHODNE DRŽAVE

Danska, Norveška

Žal, o Slovencih v teh dveh deželah vemo zelo malo. Vemo, da živijo v danskem glavnem mestu Köbenhavn, na Norveškem pa v obmorskem mestu Bergen.

Zelo bomo hvaležni vsakemu, ki bi se nam javil in povedal kaj več o Slovencih v teh dveh skandinavskih deželah.

Velika Britanija

Danes živi v Veliki Britaniji okrog 800 Slovencev, ki so se naselili tu po zadnji vojni. Število pa je znatno večje, če prištejemo tudi število otrok, ki so se rodili v Vel. Britaniji. Slovenci v tej deželi so zelo raztreseni po raznih manjših krajih, največ skupaj jih živi v Londonu in 100 km severno od tu, v Bedfordu, kjer imajo tudi najbolj razvito narodno, kulturno in družabno življenje.

Največ naših ljudi je zaposlenih v industriji, so pa tudi podjetniki, uradniki in precej jih je v intelektualnih poklicih. Vsi so zaradi svoje poštenosti, delavnosti in strokovnosti zelo cenjeni. Ženske so največ zaposlene v bolnišnicah, gospodinjstvu in gostinstvu. V teh poklicih najdejo zaslužek tudi tisti, ki prihajajo v Anglijo na študijska izpopolnjevanja.

Novega dotoka slovenskih priseljencev skoraj ni več. Drugi rod, ki je rojen že tu, bo več ali manj asimiliran v angleško življenje. Razveseljivo je, da domovino svojih staršev vedno bolj obiskujejo in si s tem utrjujejo zavest narodnostne pripadnosti.

Sledi naše revije »Rodna gruda« pa nas peljejo v naslednje kraje: London, Bedford, Brandford-Yorks, Holyhead-Anglesy, Lanchashire, Mansfield Notts, Marborough-Liceston, Maidstone, Newport, Mon, Preston-Lanch., South Ruislip-Middlesex, Sunderland, St. Albans-Herts, Stockport-Cheshire, Trentham Stoke on Trent, Warwickshire-Arly Coventry, Welington-Woolwick-Kent, itd.

Verjetno pa živijo Slovenci tudi v drugih krajih Velike Britanije. Kdor ve zanje, naj nam, prosimo, sporoči!

Rodna gruda pa prihaja vsak mesec tudi na Škotsko, toda le v en kraj — Dundee.

Vzhodne države

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali opustiti zemljevid krajev kjer živijo Slovenci v vzhodnih evropskih državah. Zato pa smo jih navedli tabelarično. V vse te imenovane kraje potuje Rodna gruda.

Zemljevid slovenstva dopolnjujejo

Emil Zorzut, Reichenbach, Nemčija

»Po sledih Rodne grude odkrivamo, kje povsod živijo Slovenci... Želim vam sporočiti, ko bo prišla na vrsto Švedska, dodajte zemljevidu slovenstva naslednje podatke:

V mestu Vetlanda, ki šteje okrog 12.000 prebivalcev in leži v pokrajini Smaland, v južnem predelu te skandinavske dežele, živi tudi nekaj Slovencev, ki so zaposleni v raznih tovarnah. Tam sem živel tudi jaz, moja sestra pa še vedno živi tam. Med tamkajšnjimi Slovenci sem imel tudi prijatelje. Koliko Slovencev živi sedaj v tem kraju ne bi vedel, ker je že nekaj let odkar sem se preselil v Zahodno Nemčijo.

Naj vam še povem, da živi v Johannesburgu, v Južnoafriški uniji tudi en Slovenec, doma iz mojega rojstnega kraja, Ozeljana pri Novi Gorici. Z družino prihaja večkrat na dopust v domovino...« Rodno grudo redno prejemam, saj komaj čakam, da mine mesec in dobim novo številko. Se še kdaj lahko oglasim v Rodni grudi?

Julija Sarajlich, Alvesta, Švedska

»V Rodni grudi sem brala, da želite izpopolniti zemljevid slovenstva. Ker me zelo zanima, kje povsod živijo Slovenci, vam tudi jaz pošiljam nekaj podatkov. Živim v manjšem industrijskem kraju v južnem delu Švedske, ki se imenuje Alvesta in ima okrog 7.500 prebivalcev. Med njimi nas je tudi nekaj Slovencev in sicer: 4 moški, 2 ženski in en otrok. Upam, da vam bo ta podatek vsaj malo pomagal pri ureditvi zemljevida. Če želite še kake podatke, mi, prosim, sporočite. Poskušala bom narediti, kar bo v moji moči.«

»TRIGLAV«, glasilo Slovenskega društva »Triglav« v Sydneyu v Avstraliji je v št. 7 — marec, objavilo naš poziv rojakom po svetu, da sodelujejo v tej akciji in opozorilo Slovence v Avstraliji naj pomagajo dopolniti zemljevid slovenstva. Zahvaljujemo se uredništvu in vnaprej tudi vsem, ki se bodo oglasili.

Prav tako iskrena hvala rojaku Zorzutu iz Nemčije in rojakinji Sarajlichevi iz Švedske za njun prispevek. M. Š.

Pojasnilo k zemljevidu

Anglija: naročniki Rodne grude žive v krajih, ki so rdeče podčrtani!

Švedska: rdeči kvadrati označujejo večje slovenske naselbine.

Vzhodnoevropske države: v razpredelnici so pri posameznih državah navedena mesta, kjer živijo naročniki Rodne grude.

Mirku Ličnu v slovo in zahvalo

Prav na dan, ko so delovni ljudje povsod veselo praznovali praznik dela 1. maj, so v njegovem rojstnem kraju Oseku na Primorskem pokopali Mirka Lična, častnega člana Slovenske izseljenske matice, nekdanjega večletnega tajnika njene podružnice v Novi Gorici in zvestega sodelavca Matičnih publikacij.

Bil je delavec. Že kot otrok si je s trdimi žulji služil kruh in pomagal domačim. Od leta 1925 do 1946 je bil izseljenec v Argentini. Spet trdo delo, novi in novi pekoči žulji na dlaneh. A v srcu plamen in zanosna volja — ustvarjati, širiti, sodelovati pri slovenski delavski kulturi, biti vedno na braniku napredne delavske misli. Zato je marsikaj prestal. Sedemkrat je bil v zaporu in priporu, dvakrat v gladovni stavki.

Po osvoboditvi je bil Mirko Ličen v prvi skupini povratnikov. Leta 1946 je stopil spet na domača tla. Dva dni po povratku se je že vključil v rodno Oseku v domače pevsko društvo. Nekaj dni kasneje ga je krajevni ljudski odbor kooptiral v odbor kot referenta za obnovo podeželja. Zaposlil se je kot gradbeni delovodja, zatem je pri Primorskih novicah postal fotoreporter, akviziter in dopisnik.

Prav od začetka je sodeloval pri Slovenski izseljenski matici in njeni novogoriški podružnici. Nadvse rad se je udeleževal izseljenskih prireditev, kjer je živahno nasmejan razpletal pomenke predvsem z rojaki iz Primorske. Njegova kamera je neprestano snemala.

Že leta 1955 je na plenumu Slovenske izseljenske matice med sedmimi zaslužnimi izseljenci povratniki od predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita odlikovan z Redom bratstva in enotnosti II. stopnje, pred nekaj leti pa je za svoje delo prejel še Medaljo zasluge za narod s srebrnim vencem.

Dragi Mirko, hvala ti za vse, kar si v dolgih letih sodelovanja storil za Matico in za naše rojake po svetu. Hvala za toplo tovarištvo. Odpočij si v naročju svoje ljube domače zemlje.

Belgija

»Katrca — vesela vdova«

»Katrca — vesela vdova« je naslov veseloigre, ki so jo igrali na dvajseti slovenski prireditvi v Charleroi. Prireditev je bila kot običajno, v dvorani Familia v Gilly-Haies, in to v nedeljo, 29. aprila popoldne. Seveda je bila igrica le del bogatega in pestrega programa.

Francija

Meddruštveno slovensko srečanje v Merlebach-Freyming

Lani septembra je bil na pobudo in vabilo Slovenskega delavskega društva v Aumetzu lepo uspel slovenski izseljenski festival, na katerem so sodelovala slovenska izseljenska društva in klubi iz Francije in več drugih evropskih dežel. Rojaki so se takrat dogovorili, naj bi bila to vsakoletna prireditev. Letos bo organizator tega festivala Jugoslovansko podporno društvo Jadran v Freyming-Merlebachu, kakor je poročal v svojem dopisu tudi rojak Anton Škruba v aprilski Rodni grudi. Prireditev bo 16. junija. Ta datum je nepreklicen, ker drugače prireditelji nimajo na voljo dvorane. Dne 20. maja se je sestel pripravljalni odbor. Prireditelji so k sodelovanju povabili vsa slovenska društva in klube, ki so sodelovali lani, in seveda tudi ostale. Prav gotovo bo odziv lep.

Tudi v Franciji smo praznovali Dan žena

Tudi slovenske ženske iz Freyming-Merlebacha smo letos praznovale Dan žena. Pobudo smo dale odbornice Jugoslovanskega pevskega društva Triglav. Ko je imelo to društvo letos 28. januarja občni zbor, smo bile v odbor izvoljene tudi tri žene. In zdaj smo hotele dokazati, da

Članice »Triglava« iz Merlebacha ob praznovanju Dneva žena

tudi me lahko organiziramo kaj prijetnega, pa smo društvu predlagale, da bi organizirale prireditev za Dan žena. Predlog je bil takoj sprejet. In tako smo praznovale 11. marca. Bilo je res prijetno. Najstarejšim članicam našega društva smo poklonile šopke. Kvintet Triglav pa nam je celo popoldne igral vse, poskočne domače melodije. Med odmori smo pa prepevale slovenske pesmi. Tudi jedi in pijač je bilo dovolj. Nekatero članice so celo same spekle potice in drugo pecivo. Tem se še enkrat v imenu odbora lepo zahvaljujem. Prilagam fotografijo vseh nas, ki smo skupaj praznovali.

Mihelca Gjerek, tajnica

ZDA

Film o Jugoslaviji

Skyline College v San Brunu, Kalifornija, je 5. aprila prikazoval zanimiv turistični film o Jugoslaviji, ki ga je komentiral naš znani kalifornijski rojak Joseph Splivalo, doma s polotoka Pelješca v Dalmaciji. Rojak Splivalo je tudi v ameriški javnosti znan po več knjigah in člankih o svoji rojstni deželi, v Jugoslaviji pa je pred leti izšla njegova knjiga spominov z naslovom »Kruh s sedmimi skorjami«.

V devetdeset minutnem filmu, ki je bil prikazan študentom omenjenega koledža in drugim obiskovalcem, so bile prikazane največje turistične zanimivosti naše dežele, med katerimi naj omenimo le Postojnsko jamo, Plitvička jezera, mesto na otoku Zadar, slapove Krke in druge. Prikazovanje filma in razgovor, ki mu je sledil, je med Američani vzbudil veliko zanimanje.

Uspeh gostovanja

Rojaki, ki so ob nedavnem gostovanju folklorne skupine »France Marolt« in pevskega zbora »Tone Tomšič« v ZDA organizirali nastop za naše rojake v Chicagu, poročajo v Prosveti:

»Mladi umetniki ljubljanske univerze, ki so 4. februarja nastopili s petjem in pleši v prostrani dvorani Orchestra Hall v Chicagu, so dosegli sijajen uspeh v kulturnem in gmotnem pogledu. Prebitek tega nastopa je znašal 1.790,69 dolarjev. Šel je v poseben fond za nadaljnje kulturno udejstvovanje vseh naših ljudi.«

Sedem slovenskih profesorjev na kentski univerzi

Znani ameriški rojak profesor Edi Gobec piše v slovenskih ameriških listih, da na univerzi v Kentu, država Ohio, poučuje kar sedem slovenskih profesorjev. Ti so:

Chulik, Furlan, Gobec, Jerman, Planinšek, Perdan-Cahill in Resnick. Profesor dr. Tony Adamle pa je univerzitetni svetovalec. Kentska univerza je med štiriindvajsetimi največjimi ameriški univerzami in druga največja v Ohiju ter tudi edina v tej državi, ki ima svojo slovensko sekcijo. Najbrž je tudi edina v Ameriki, ki je razvila tako pester in obsežen program slovenskih študij. Profesor Edi Gobec vodi na tej univerzi že šesto leto tečaj »American Ethnic Groups — Sociology 498«, ki obravnava doprinos ameriških izseljenskih skupin, med katerimi so z lepim številom zastopani tudi Slovenci. Tako seznanja poleg slovenskih študentov tudi študente ostalih ameriških narodnosti o vplivu, ki so ga imeli slovenski izseljenci na Ameriko. Profesor Bernard Jerman predava na tej univerzi o ameriški izseljenski literaturi, kjer je govora tudi o slovenskih pisateljih.

Profesor Viktor Papacosma obravnava v svojih predavanjih tudi zgodovino Slovencev. Poleg tega je na univerzi možen tudi neodvisen študij slovenskega izseljenstva, kjer si slušatelji, ki zavzeto študirajo, lahko pridobe eno od petih kreditnih točk v četrtletju. Univerzitetna knjižnica ima v oddelku za izseljenski tisk poseben oddelek za slovenski tisk, ki se postopoma veča in omogoča študentom in profesorjem študij in raziskave na tem področju. Dalje je kentska univerza odobrila slovenske študije in raziskovanja tudi pod okriljem »Honors College«, ki so namenjene najbolj sposobnim študentom pod vodstvom izbranih profesorjev. V okviru Honors College lahko študentje študirajo slovenski jezik, slovensko literaturo, slovensko zgodovino, zgodovino slovenskih izseljencev v ZDA, slovensko umetnost, zgodovino slovenske glasbe, slovensko gospodarstvo, slovensko ameriško integracijo, slovenski doprinos Ameriki itd. Študije so možne skozi vse leto. Profesorji opravljajo ta dodatna dela prostovoljno, stroški pa so pokriti z običajno šolnino.

Ljubljanska cesta v Indianapolisu

Pred približno petnajstimi leti sta kupila zakonca Trigvie in Majda Gravelie veliko kmetijo — farmo na obronku velikega Indianapolisa v Southportu, na Mc Furland Road. Zatem sta začela razprodajati parcele in zdaj je tam zraslo novo moderno naselje blizu dvajsetih eno in dvodružinskih hiš. Ker je imelo posestvo samo eno hišno številko in so morali vmes zgraditi cesto, je ta cesta morala dobiti svoje ime. Majda Gravelie, ki je ro-

jena Ljubljanka Požekova, je ulico poimenovala po svojem slovenskem rojstnem mestu »Addition Ljubljana«. Tako je ta nova ulica vpisana tudi v lokalnem zemljiškem registru.

Podpora za pouk slovenščine

Na seji Ameriške dobrodelne zveze je predsednik Sušnik poročal, da se je odbornik Medved udeležil sestanka Slovenian Action Foundation za podpiranje in opogumljanje naših mladih ljudi k vpisu v tečaje slovenskega jezika na clevelandski državni univerzi, kjer je zvedel, da je bila večina denarnih prispevkov v ta namen poslana od slovenskih društev in bratskih organizacij. Na seji so odborniki soglasno sprejeli sklep, da tudi ADZ prispeva v ta namen 50 dolarjev.

Od težko prisluženih prihrankov dala domovini 180.000 dolarjev

V Akronu, v državi Ohio, je restavracija »New Era« priljubljeno zbirališče vseh tistih, ki radi dobro jedo. Njena lastnica je jugoslovanska rojakinja Lucille Jurić-Bogatičeva, ki slovi kot izvrstna kuharica in tudi kot plemenita žena, ki je srčno navezana na svojo rodno Jugoslavijo, kar je že nešteto dokazala. Bogatičeva, ki je dolga leta članica Hrvatske bratske zajednice, je svoje rodoljubje dokazala tudi med zadnjo vojno, ko je zbirala med rojaki za partizane in tudi sama prispevala v ta namen. Še bolj pa se je izkazala po vojni. Za svoj rojstni kraj Kruševo pri Obrovcu je dosegla darovala 180.000 dolarjev. Dala je zgraditi zdravstveni dom in ga opremila, kupila ambulantni avtomobil, asfaltirala cesto, v rojstni vasi je dala zgraditi osemletko, ustanovila šolsko knjižnico ter fond za štipendiranje dijakov in študentov domače občine in v ta namen vložila 60.500 dolarjev itd. O tej plemeniti ženi so že veliko pisali časopisi doma in na tujem, kar vsekakor tudi zasluzi.

Slovenska šola v Chisholmu, Minn.

Slovenski rojak Frank L. Tekautz iz Chisholma, Minnesota, ki bo vodil prvo skupino rojakov iz Minnesote na izlet v Jugoslavijo to poletje — z enim letalom bo prišlo 250 potnikov (!), je vsestransko delaven. Prek zime so imeli pod njegovim vodstvom v tem mestu tudi tečaj slovenščine, ki so ga imenovali kar slovenska šola. Obiskovalo ga je 42 učenec, ki se zanimajo za naš jezik. Pri pouku je bil učitelju in učencem glavni pripomoček učbenik »Zakaj ne po slovensko«, ki ga je izdala Slovenska iz-

seljska matica. Učenci so si na tem prvem tečaju pridobili nekaj osnov slovenskega knjižnega jezika, jeseni pa bodo vsi obiskovali tudi nadaljevalni tečaj.

Priljubljeni slovenski društveni delavec Frank Tekautz iz Chisholma v Minnesoti, ki — sam rojen že v Združenih državah Amerike — v tamkajšnjem slovenskem narodnem domu poučuje slovenščino za potomce Slovencev.

Frank L. Tekautz nam je med drugim napisal o svojih učencih:

»Naša mladina pozna predvsem slovenska narečja, ki so se jih naučili od svojih dragih staršev. Gorje ti, če ne spoštuješ tega njihovega znanja. Seveda pa jim je treba tudi razložiti, da ima vsak jezik tudi slovnico, da se knjižni jezik iz desetletja v desetletje spreminja. Prek tistega, kar ga je naučila mati, našega učenca pripelješ do pravilne izgovorjave. Moram pa res priznati, da sem imel poslušne učence. Sam sem samouk, saj mi je kruta prva svetovna vojna preprečila šolanje na ljubljanski gimnaziji. Trudim se po svojih skromnih močeh predvsem zaradi tega, ker skušam v tej mešanici narodov vsaj nekaj naših ljudi spet približati naši materi Sloveniji.« Med 42 obiskovalci slovenskega tečaja v Chisholmu je bila celo 80-letna babica, več učenek višje šole, matere z otroki in drugi. Večina izmed njih se bo udeležila letošnjega izleta v Jugoslavijo in tako bodo pridobljeno znanje lahko koristno uporabili v razgovorih s svojimi sorodniki. Seveda bo to tudi priložnost, da si svoje znanje slovenščine še obogatijo.

Kanada

Glas iz Hamiltona

Danes se vam prvič oglašam in vam želim mnogo uspeha pri vašem delu. Živim v Kanadi, v mestu Hamilton. Pred štirimi leti sem se z družino odselil iz Ljubljane. Tukaj živimo zelo dobro, v začetku pa je bilo hudo. Največ težav nam je delal jezik, zdaj pa že za silo govorimo angleščino. Imamo dva otroka,

stara sedemnajst in osemnajst let. Oba hodita v gimnazijo.

V Hamiltonu živi približno 450 do 500 slovenskih družin. Tukaj smo zgradili slovensko cerkev in dvorano, v kateri sta nastopila tudi Slakov in Henčkov ansambel. Imamo tudi razna društva, med temi je društvo Bled, ki obstaja že od leta 1936. V tem društvu sva včlanjena tudi midva z ženo. Lani je naše društvo kupilo zemljišče in zgradili smo društveno dvorano, kjer se poleti zbiramo in prirejamo piknike in veselice. Moja žena je doma iz Lenarta. Zelo bi jo veselilo, če bi objavili kakšno sliko in članek o tem kraju.

Leo Fujs,
Hamilton, Ont.

Jugoslovani v Londonu, Ont.

Naš Jugoslovansko-kanadski klub v Londonu, Ontario, je bil ustanovljen z namenom, da zbere v vrstah svojega članstva vse miroljubne Jugoslovane iz Londona in okoliških krajev, kakor smo se tega naučili doma v Jugoslaviji. Lani je klub kupil društveni dom, ki je bil slovesno odprt ob državnem prazniku 29. novembra lani. Na slovesni otvoritvi so bili navzoči vidni predstavniki iz Londona in predstavniki jugoslovanskega kon-

Odbor Jugoslovansko-kanadskega kluba v Londonu, Ontario

zulata iz Toronta. Bilo je lepo in veselo slavlje. Imeli smo tudi izvolitev lepotic kluba. Prvo mesto si je pridobila 17-letna Jugoslovanka Lilijana Pavković.

V plesu in pesmi razigrani Slovenci

Po zaključeni dvomesečni turneji po ZDA je gostoval ansambel ljubljanskih študentov — pevski zbor Tone Tomšič in folklorna skupina France Marolt še v Torontu v Kanadi. To je bil njihov edini nastop v Kanadi pred vrnitvijo v domovino.

Obe skupini sem gledal in poslušal že nekako pred 5 ali 6 leti. Zdaj pa med njimi nisem zasledil znanih obrazov. Stav ansambla se je med tem menjal, a zanos je ostal isti kakor prej. Nikjer nisi

zasledil utrujenosti po dvomesečni turneji. Plesali in prepevali so, kakor da je to njihov prvi nastop po dolgem odih.

Ogromna dvorana Sheraton hotela v Torontu je bila kot škatlica vžigalic — polna do zadnjega sedeža. Vsi smo dihalo z istim dihom, vsi smo za trenutek pozabljali, da smo le gledalci. Pogosto se je zlasti iz zadnjih vrst zaslišala polglasna spremljava pesmi, ki jih je prepeval zbor. Potrkavanje takta z nogami ob nastopih plesalcev pa je bilo kar običajno. V nekaterih trenutkih se nam je zdelo, da smo na kakšni tradicionalni veselici v Sloveniji, le cvička nam je še manjkalo.

Še vedno pod vtisom tega koncerta se nikakor ne morem odločiti: ali naj bolj pohvalim plesalce ali pevce? Eni kakor drugi so bili izredni. Vseeno pa se mi zdi, da so nam plesalci nudili še več. S čudežno lahkoto, kakor da za njih ne velja zakon težnosti, so izvajali najtežje elemente zahtevnih narodnih plesov iz Slovenije, Hrvaške, Slavonije, »bunjevačke igre«, »šopsko oro« iz Makedonije... Vsakega teh plesov so tako zaplesali, kakor da so plesalci rojeni in odrasli tam, kjer je ta ples sestavni del njihove narodne umetnosti. Nehote sem te fante in dekleta, študente, ki jim je to plesanje le hobby, ne pa poklic, primerjal z izvajalci nekaterih profesionalnih ansamblov, ki sem jih gledal. Če sem zasledil kakšne razlike, je bilo to le v dobro teh fantov in deklet. Saj so v svojo plesno umetnost vnesli polno profesionalno angažiranost, kateri so pa dodali še veliko mero svojega mladostnega navdušenja in žara. In prav to je pripomoglo, da je bila vsaka točka njihovega programa na najvišji umetniški ravni.

Ob zaključku ne morem mimo zahvale nastopajočim za čudoviti večer, ki nas je, čeprav le za kratke trenutke, vrnil v daljni stari kraj, enako pa tudi organizatorjem (Kanadsko-slovenski skupini za kulturno izmenjavo), ki nam je to doživetje omogočila. Želim obilo uspeha pri organiziranju podobnih prireditev v bodoče.

A.P.C. Naše novine, Toronto

Slovenski kotichek v stanovanju rojaka Lojzeta Košoroka v Sydneyu

Avstralija

Knjižnica Branka Rudolfa in druge novice

Društvena dejavnost društva Triglav v Sydneyu je živo razgibana. Ob slovenskem kulturnem prazniku — obletnici smrti pesnika Franceta Prešerna je društvo uradno ustanovilo slovensko knjižnico, imenovano po znanem slovenskem kulturnem delavcu, pesniku Branku Rudolfu iz Maribora, ki je lani s predstavniki Slovenske izseljenske matice obiskal naše v Avstraliji in se zelo zavzemal za ustanovitev slovenske knjižnice. Prve knjige za novo knjižnico je podarila zavodna slovenska družina Twrdy iz Fairfielda in še nekateri rojaki v Avstraliji. Ob tej priložnosti je društvo priredilo tudi lepo uspel družabni večer.

V petek, 16. marca, je društvo Triglav na posebni prireditvi v kinodvorani v Quatos House v Sydneyu predvajalo dva turistična filma iz domovine, ki sta prikazovala lepote in zanimivosti krajev v Jugoslaviji in domače običaje. Posebej je vzbudil zanimanje film Gorenjska kmečka ohcet. Na predvajanje je društvo povabilo tudi domačine in to predvsem tiste, ki so v stikih z našimi rojaki. Med udeleženci je bil tudi senator Mulvihill, jugoslovanski konzul v Sydneyu in številni drugi ugledni gostje. V imenu Triglava je zbrane pozdravil J. Čuješ.

Dne 23. aprila so imeli na triglavskem zemljišču Veliko slovensko pirhovanje. Po starem slovenskem običaju so fantje sekali pirhe. Za dobro voljo je skrbel plesni orkester Triglav.

V nedeljo, 13. maja, se bodo spet zbrali rojaki z družinami na triglavskem zemljišču na materinski proslavi. V programu bodo nastopili otroci. Zatem bo družabna zabava. Prireditev bodo tudi filmali.

Ne čakaj na maj pri Planici

Društvo Planica v Wollongongu je februarja priredilo družabni večer, na katerem so predvajali tudi slovenski film »Ne čakaj na maj«. Obisk bi bil sicer lahko boljši, a tisti, ki so se zbrali, so bili zadovoljni in dobre volje. Ob filmu se je »raztajalo« slovensko srce. Vse misli gledalcev so bile v domovini. V marcu pa je imela Planica maškarado, združeno z vinsko trgovijo. Veselja in dobre volje je bilo zadosti, kakor tudi vsakovrstnih okrepčil, krofov in pijače. Tako je prav!

Nova slovenska plošča

Bratje Plesničar iz Melbournea so nedavno izdali svojo drugo ploščo. Posneta je bila pri Bill Armstrongs Studios v Mel-

bournu. Na plošči so posnete štiri pesmi, ki jih pojejo in igrajo bratje Plesničar: Nerodno mu je, Veseli fantje, Cerkniška polka in Še zmeraj...

Nova Zelandija

John Denvir-Frenk je umrl

V svoji domači deželi Novi Zelandiji je pred nedavnim umrl znani partizanski borec na Slovenskem, komandant II. Šerčerjeve brigade John Denvir s partizanskim imenom Frenk. John Denvir je v Grčiji na Kreti padel v nemško ujetništvo. Že leta 1941 se mu je posrečilo pobegniti in pridružil se je našim partizanom. Komandant II. Šerčerjeve brigade John Denvir-Frenk se je izkazal v številnih borbah. V borbi pri Krvavi peči pa je bil ranjen in vrnil se je domov. Po vojni je dvakrat obiskal Slovenijo in hodil po krajih, kjer je nekoč partizanal. Udeležil se je tudi 25-letnice Šerčerjeve brigade. Tretji obisk pa mu je, žal, preprečila smrt. Brigadni odbor Šerčerjeve brigade je imel 2. aprila žalno komemoracijo za svojim soborcem in komandantom, s katere so poslali sožalno pismo Frenkovim svojcem na Novo Zelandijo.

iz pisem

Bolj Slovenci kot doma

Upam, da ne bo nihče užaljen, če zapišem, da smo tu v Freymingu bolj Slovenci kot doma. V nobeni hiši ne manjka slovenskih plošč. In tudi drugi ljudje, ne našega rodu, nas sprašujejo, kdaj boste spet kaj imeli. Vsi so zelo navdušeni nad našo slovensko glasbo. Tudi predsednik občine in ostali funkcionarji se radi udeležujejo naših prireditev.

Vem, da je po svetu veliko društev in da je vedno ena in ista tema pogovorov — domovina. Kako radi bi se vrnili, če bi bili bolj pri denarju, ker tudi tukaj življenje terja svoje. Velik problem je tudi carina, ki ne pozna usmiljenja. Odveč nam je, saj smo si vse, kar imamo, na tujem težko prigarali.

Naj omenim še nekaj o nas, ženskah: vse komaj čakamo 8. marca, ko res lahko rečemo »mož naj bo doma«. V inozemstvu so ženske pogosto v ozadju, posebno tam, kjer obstajajo društva, pa imajo tudi slovenske žene pomembno vlogo. Zato še posebej lepo pozdravljam vse naše ženske po svetu in jim želim veliko uspehov pri njihovem družinskem in tudi društvenem delu.

Irena Poje
Freymin, Francija

Vocal orbit

An Astronomical Gain

There was a time when Cleveland's »Glasbena Matica« and »Zarja« singing societies existed in a cultured musical sphere bound by elegant Slovenian memorabilia.

Glasbena Matica's Sunday afternoon concerts contained Anton Foerester's opera excerpts from »Gorenjski Slavček« (Highland Nightingale), Simon Gregorčič's »Jeftejeva Prisega« (Jeptha's Oath), Ivan Cankar's »O Pepelnični noči« (Ash Wednesday Night) and France Prešeren's »Povodni mož« (Neptune).

Zarja singing society was the first to introduce Radovan Gobec's operetta »Planinska roža« (Mountain Flower) and their repertoire since 1916 includes 20 Slovenian operettas. Examples: D. Cerar's »Slamnati vdovec« (Grass Widower), »Ponočnjaki« (Night Roamers), »Pri zlatem sodčku« (At the Golden Keg), Vinko Vodopivec's »Srce in denar« (Heart and Money), J. Berlisg »Beli telovnik« (White

Waistcoat), Blodek's »V vodnjaku« (In the Well), Victor Parma's »Urh, grof celjski« (Urh, Count of Celje), and John Ivanusch's »Turjaška Rozamunda«.

Since 1940 Zarja has intermingled Slovenian country skits into their bi-annual concerts and in 1944 introduced Slovenia's revolutionary songs (Partizanske pesmi).

Both singing societies made successful 1973 musical re-entries into Slovenia's countryside bound by their audiences' desires to regress into an uncomplicated, old-fashioned Slovenian village atmosphere. Today's pleasure-seeking Cleveland Slovenian associates himself with Slovenian polkas, lilting Slovenian folksongs and simultaneously embellishes himself with a dinner prepared by bustling cooks. Both choruses met these desires by presenting dinners and musical skits. This nostalgic resurgence has brought about a marked increase in financial gains.

Very Proud to be Slovenian-Americans

John Hrovat is 12 years old and was a recent winner in the 6th Button Box Contest held at the Slovenian National Home on St. Clair. He is the Junior Division Button Box Champion. He has been playing the button accordion for 2 years. He takes lessons at Tony's Polka Village and his teacher is the »Button Box King« Mr. Frank Novak.

At the age of 6 years he started taking lessons on the piano accordion. We later decided that he needed some Slovenian culture in that his paternal grandparents and his maternal great grandparents are from Slovenia, Yugoslavia. We bought him a Slak-Zupan button accordion from Tony's Polka Village and he started taking lessons. We thought his accordion playing would only go as far as a Sunday afternoon sing-along at home; but he has been very fortunate. He has appeared on Polka Varieties, a local television show. John lives in a suburb of Cleveland Seven Hills with his parents, two sisters and grandmother. He is in the 7th grade at St. Columbkille School.

We enjoy reading the English articles in the Rodna Gruda. The pictures are very beautiful. We are very proud to say that we are Slovenian-Americans. Someday we hope to come and visit the land of our ancestors and maybe John will play a few songs on his button accordion.

Mr & Mrs John M. Hrovat

Linda and Sandra Pestotnik of the »Zarja« Singing Society

The »Zarja« Singing Society

»Glasbena Matica« Singers — Stage Fair

Marie Babitt's canapé table — »Glasbena Matica« — Three merry singers of »Zarja« (Joe Petrič, Anny Bradač and Joe Braddock)

»Dobrodošli na naš semenj« (Welcome to our fair) announced a voice over the loud speaker as Glasbena Matica's stage curtain opened to an outdoor village setting stocked with 128 items waiting to be sold by lottery to its listening audience.

The thirty-five minute stage presentation included choral songs »Stari Mlin« (Old Mill), »Šoferska Polka« and »Kar bo pa bo« (What Will Be Will Be) and three scenes wherein an exasperated chauffeur lost his straying horse, a scolding wife attempts to sell her husband and a young maiden seeks advice from her grandmother.

Musical directress Valentina Fillinger conceded the stage direction to soprano Ivanka Majer and singer Olga Klancher's childhood experience produced the village fair's heart-shaped cake (srček) found on each listener's plate.

»I was six years old and attending a village fair in Nova Vas—Bloke when a friend asked me to deliver a heart-shaped cake to my mother«, related Mrs. Robert Klancher. »That is how I introduced my

widowed mother to my step-father«, recalled Olga.

The 57 year old »Zarja« singing society paid tribute to the ladies on Saturday evening March 31, 1973.

Andy Turkman's narration heralded creation of women and their names. The Zarja members sang to »Mojcej« (Marie), »Katrca« (Katie), »Ančica« (Annie), »Pepca« (Josie), »Angelca« (Angie), and »Rezka« (Terry).

Zarja's leading soloists and chorus remained in the background while Gorenjsko costumed stand-in models appeared at windows portraying each name.

How successful was Zarja's performance? Directress Josephine Turkman's concluding bow revealed a capacity crowd steadily increasing in size at the box office ready to finalize the remaining Saturday night hours with polka dancing. Beaming »Zarjani« proudly wore the Jakob (Petelin) Galus award pins they received during their 1972 concert tour in Slovenia.

Jo Mišič

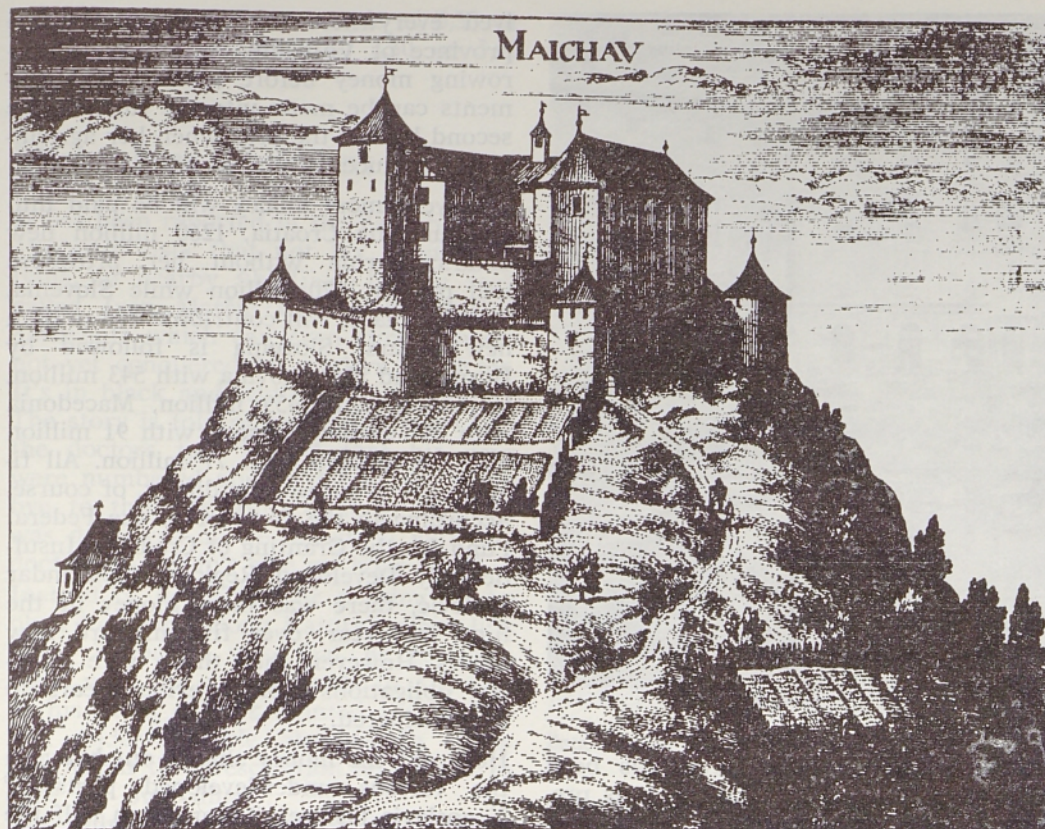
»The Fight for Old Righst«

This is the title of a popularly-written luxury-format book written by Stanko Škaler and recently published by Državna založba Slovenije (The National Publishing-House of Slovenia). The work is intended mostly for schoolchildren and their teachers to help in their history lessons about Slovenia. It could be said that with such a book **the fight for the recognition of our Slovene history** has really started. Such books are being even more appreciated now at the time of the celebration of the anniversary of the Peasant's Revolts. For years people have been putting into our heads the idea that Slovenes have no history and are not a historical nation. However, research into the 500-and-more years of history of the Slovene peasant, of the Peasants' Revolts, of the resistance and self-confidence, the toughness and inflexibility of our people (all of which achieved its zenith in the National War of Liberation) shows that »the Nation keeps its own evidence« and that our history was great in the truest sense of the word, perhaps even more so than that of many of the other major nations of Europe.

This fight for the Nation's self-recognition will have to be battled out mainly in our school classrooms, by means of the use of a sufficiently fundamental and scientifically-revolutionary approach to the teaching of our history. For this reason it will be necessary to call for

deepened and planned co-operation between historians, schools, educational authorities and publishing houses. The National Publishing-House of Slovenia has given us a lead. As from now it will be publishing historical works for the needs of general popular education. Škaler's book isn't some sort of learned treatise. It is really a history of the Slovene Peasants' Revolts with a special emphasis on the Great Croatian-Slovene Peasants' Revolt of 400 years ago. As the writer himself said, all the historical material about our Peasants' Revolts which is available for the use of the visitor to his museum at Brežice or others elsewhere has been recast into a popularly-written text. However, it's no guide round the museum. The writer has relied entirely on events well-supported

Mehovo Castle (near Novo mesto) which was ruined by the peasants in the year 1515

by history and on indisputable sources, so that he has not embarked on the treatment of any insufficiently cleared-up conjectures or lines of thought in present research. There is already too much of this material for a book with only 125 pages. Its purpose will have been achieved if greater interest for our actually great history is aroused.

Famous Chalice

It has been reported that the chalice from which Matija Gubec, the leader of the rebellious peasants, once drank upon taking the Rebel's Oath has been put on exhibition in Croatia's History Museum. Experts consider the discovery of the chalice to be quite a sensation.

The famous chalice was brought to Zagreb only a short time ago. It was brought from Salzburg by the custodian of the History Museum, Dr. Lelja Dobronić. The chalice was given to her as a present by Falk von Gagern who was the last owner of Mokrice Castle. Last year von Gagern stayed in Zagreb and visited the History Museum there. When he found out that preparations for the celebration of the 400th anniversary of the Peasants' Revolt were going on, he promised to present the museum with Gubec's chalice.

The chalice is now on display at the exhibition about the Peasant's Uprising.

The former owner said about the chalice: »This chalice played an important role during the uprising. There are two versions as to how it got to Mokrice Castle. According to the first one the chalice had been brought to this castle by Stjepan Gregorijanec who owned Mokrice at that time. Later on the chalice was taken to Zagreb and, as a part of various wedding dowries, it passed through many hands. The last owner was Captain Jopst Josef from Turn Castle near Kostanjevica. The second version seems to be more likely. Gašper Alapić is supposed to have given the chalice to his sister Barbara who was married to Peter Erdödy. From this family the chalice reached the owners of Mokrice.« Falk von Gagern wrote about all this in his book dealing with the history of Mokrice Castle. (This book was published eleven years ago in Hamburg).

In his book he relates how he found the first document about the chalice in some letter dating from the middle of the 18th Century. This was the letter written by Countess Erdödy to her son Wolfgang Nicolaus von Auersperg, the then owner of Mokrice Castle. The Countess mentions in her letter that Matija Gubec and his men drank from this chalice during the taking of the Rebel's Oath. The chalice stayed at Mokrice till 1927 when it was taken to Austria by von Gagern's father.

The chalice is made of wax and its edges are somewhat damaged. Judging from the documents about the trial of Ilija Gregorič, one of the peasants' leaders, during which he was asked whether he had drunk from the chalice, it can be concluded that the rebellious peasants had really used the chalice during the ceremony of swearing the oath of allegiance to their cause.

Opera »Matija Gubec« in Ljubljana

The première of »Matija Gubec« by Risto Savin (his real name was Friderik Sirca) was performed recently at the Opera in Ljubljana in honour of the anniversary of the peasants' revolts. This opera was first mis-en-scène in 1936. There were only five performances and then it was banished from the operatic stage because of censure. The main role is now being sung by Danilo Merlak, the performance being conducted by Ciril Cvetko and produced by Fran Žižek.

Picasso's Services to Yugoslavia

He painted the tableau for our film »Battle on the Neretva«

At this time, whenever Yugoslav artists discuss the great effect of Picasso's artistic work, their thoughts often return to his two great gestures to Yugoslavia.

The first one came after the Skopje Earthquake of 1963 when he presented an example of his work to the city's Museum of Modern Art. This gift was sent by him in response to a request for help in founding a new collection there. His second gesture was the preparation of a tableau for our film »Battle on the Neretva«. Both times his response came without hesitation, since he had always had a kindly disposition towards Yugoslavia.

Picasso painted a tableau for the film »Battle on the Neretva« at the request of Yugoslav film-industry artists. Reproductions of this painting were sent out as invitations to the Grand World Première of the film in Sarajevo. In granting their request he told them how much he liked being able to help record for posterity such an important and decisive event in the history of the Yugoslav Revolution. Besides occasional different destinations, Picasso's work, which has the same title as the film, »Battle on the Neretva«, has a permanent place here as an important addition to our store of artistic works concerned with the National War for Liberation.

Piran, on the Slovene coast

Brave Air Hostess

Vesna Vulović, the only survivor of the Yugoslav plane-crash catastrophe in Czechoslovakia, is almost completely well again. However, there are still just a few things which she can't recall to mind correctly. Here's what she had to say recently:

»I feel sick at heart when I see one of my uniformed air-hostess friends dashing out to her plane. Still, I hope I will be able to fly again shortly. I can tell from your eyes what question you want to ask; if you think I'm afraid, you're wrong! I got back by plane from Czechoslovakia after the accident all right, didn't I? So does it make any difference then whether I was a passenger or a member of the crew?

Good Opportunity for Yugoslavia

The question has been posed as to whether or not there are good opportunities available in Latin America for Yugoslav business enterprises. A partial answer can be found by taking a look at the state of affairs in Columbia. This country is an inviting market to many world-wide business corporations, but the wish for the presence of enterprises from Socialist Countries is gaining strength fast. In official circles and elsewhere Yugoslavs are warmly welcomed as most reliable partners for business enterprises. This can be seen from the offers made by the Government of Columbia to Yu-

goslavia. Recently Yugoslavia has been officially informed that Columbia is prepared to import from her motor vehicles, agricultural plant, passenger and cargo ships, and chemical and pharmaceutical products, etc. Yugoslavia's principal import from Columbia is coffee. There are also good opportunities for the purchase of cotton, leather, bananas and other products.

The possibility of founding mixed firms also exists in Columbia, thus automatically opening up for us all the markets of the »Andes Economic Community«. The latter comprises of Venezuela, Columbia, Ecuador, Peru, Bolivia and Chile.

Milliards for the Underdeveloped Parts of Yugoslavia

Approximately four and a half milliard new dinars (4,500,000,000 ND) have been allocated to the autonomous province of Kosovo and to the other underdeveloped parts of Yugoslavia by the Federal Fund for the Granting of Credit to Insufficiently Developed Regions. The largest share of the money will go to Kosovo, altogether 1513 million new dinars — Bosnia and Hercegovina will get 1475 million, Macedonia 1041 million and Montenegro 520 million new dinars.

All republics and provinces whether developed or underdeveloped have to pay into this fund. During the first few months of this year money has been flowing into the fund with a slight delay since final bills have not yet been rece-

ived everywhere. As well as this the province of Vojvodina was already borrowing money before so that her payments can be made into the fund in the second half of the year when her agricultural produce is turned into money.

This year most money will be paid into the fund by Croatia, 1260 million new dinars; Serbia without her provinces will pay in 1070 million while Slovenia, in third place, will contribute 796 million new dinars. Slovenia is followed by Bosnia and Hercegovina with 543 million, Vojvodina with 459 million, Macedonia with 241 million, Kosovo with 91 million and Montenegro with 77 million. All figures are given in new dinars, of course. According to the Director of the Federal Fund for the Granting of Credit to Insufficiently Developed Regions, Aleksandar Radević, there was most money in the fund last year, over five milliard new dinars. However, then there were financial obligations from previous years to be considered.

How was the money shared out between the various underdeveloped parts of Yugoslavia last year? More than half the money was used for the modernization and reconstruction of industrial plants and factories. Bosnia and Hercegovina used the largest part of the money for their transport industry, their metallurgical light industries and their textile industry, whereas Montenegro used it for her transport industry, her light metallurgical industries and her electro-energy industry. Macedonia used most of it for her agriculture and metal industries while Kosovo used it for her agriculture, coal-mining and chemical industries. The republics and the autonomous province of Kosovo will be using the loans from the Federal Fund in a very similar way this year, too.

Flexible Working Hours at TAM

For some time now it has been possible for some workers in TAM, the factory of cars and engines in Maribor, to suit themselves to a certain extent as far as working hours are concerned. This flexible system, at present still only on trial, has the usual 8-hour working-day restrictions. Normal working hours are from 6 a.m. to 2 p.m.... Only those members of the working collective who are not in any way involved in the technological processes in the production plants can adjust their working hours to suit themselves. For the present moment some 100 members of the collective, most of them administrative employees, have got

permission to come to work at 6,30 or 7,00 a.m., and to leave at 2,30 or 3,00 p.m. respectively.

Miraculous Ointment

It has been reported in the Zagreb paper »Večernji list« that not far from Ljubljana, in nearby Škofljica, lives a man called Ivan Maršič who makes herbal ointments which can even cure diseases not yet conquered by modern medicine. It's in black and white in the paper.

The story is told of how some years ago the doctors told Maršič that his days were numbered and he'd best say goodbye to this life. But, although his life was despaired of, he disagreed with the doctors and didn't give up hope at all.

Instead of despairing or praying he looked for help among Nature's plant life. What happened was that he found a book with no cover boards or title up in his attic, a book printed in old but still understandable Slovene. In it he discovered the prescription he needed to cure his own illness.

Not only that is reported, of how he saved his own life, but also of how he has been helping other people. Whole piles of letters have reached him from all over the country. Desperate people in distress beg him for ointments to cure all sorts of rheumatism, heamerhoids and eczema, and against all well-known and unknown diseases. Letters come in incessant streams from all parts of Slovenia and Yugoslavia, which is a good illustration of these special ways of healing and people's faith in them.

»Well, I haven't got a factory, you know,« sighs herbalist Ivan, as he tries to find out which of his petitioners are in most need of his help and which of them will just have to go on suffering a bit longer. After all, their requests can't be met overnight.

The effect of Maršič's ointments differs with concentration. It is said that third degree burns, cancer of the breast and diseases of the internal organs, as well as the most different kinds of dangerous injuries, can all be healed or cured with ointment treatment.

He confided to the Zagreb reporters that his ointment helps bones to heal up more quickly. He is also supposed to have told them that the secret ingredients of his ointment will be disclosed to the public this coming autumn.

On account of all this the reporters of »Večernji list« took a photograph of him as well. He was pictured with two great big bags filled with letters, from people asking for the ointment which gets rid of even the worst pains.

Zagorje, the Slovene miner's town

Three Evenings of Slovene Pop-Songs

22 original Slovene pop-songs will be performed at this year's Slovene Pop-Song Festival which will be held from the 7th. to the 9th. of June in Ljubljana's Tivoli Hall. Each song will be performed in Slovene and in one foreign language. The jury which chose the songs for the Festival and in which were Janez Martinc, Milan Ferlež, Urban Koder, Mitja Mejak and Mario Rijavec, consider that this year's choice of Slovene pop melodies meets the required level of quality and will successfully maintain the tradition established by the previous eleven Slovene Pop-Song Festivals. It is praiseworthy to note that there are some new names among the song-writers this year; this illustrates the fact that the younger generation of Slovene popular-song writers are gaining greater recognition for themselves. Two ladies' names are included in the list of song-writers for the first time. The jury also considers that this year's choice is more varied than those of previous years. For both songs which are very close in character to the traditional Slovene melodies and also those which show, to a certain extent, the effect that modern world trends have had on Slovene song-writing will be heard at the Festival.

The Preparation Committee of the Organiser, Radio Televizija Ljubljana, has decided that again this year the chosen compositions will be performed on three

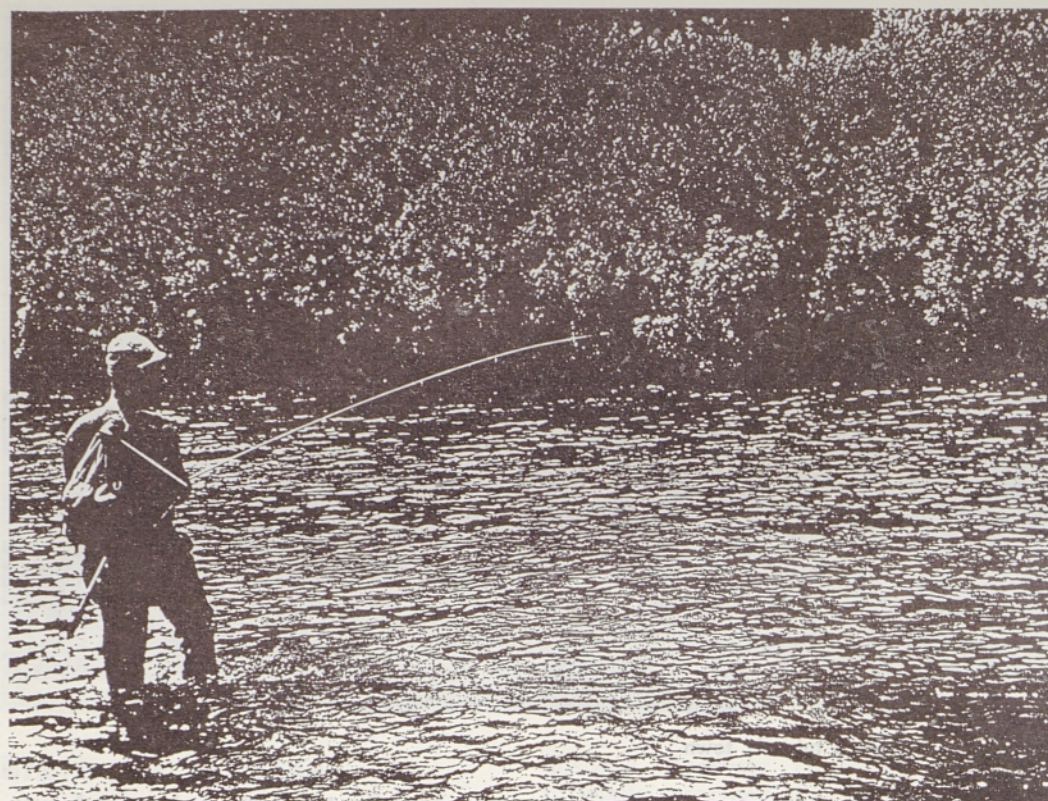
evenings. On the first and second evening festival-goers will hear eleven songs both in Slovene and in a foreign language; on the third evening the prize-winning melodies will be performed. The second part of each evening will be reserved for the appearance of internationally famed soloists and all visiting singers, who will each sing one song of their own choice.

It's still not finally known which singing stars from other countries will be coming. They'll be singing the Slovene songs in their own language. The only thing that's known for certain is that RTV Ljubljana has invited many European Radio Stations to join in, including those at Brussels, Paris, London, Dublin, Cologne, Prague, Budapest, Warsaw, Graz and Bucharest. At least one singer will be sent from each of these places and, as well as this, some singers from other countries are also expected to come.

The first, competitive, part of all three festival evenings will be broadcast direct by Ljubljana Television.

All three evenings will be broadcast by Ljubljana Radio. Ljubljana Television has offered to transmit to 73 countries, members of Eurovision and Intervision, the concluding concert evening of the Festival.

An L.P. record and a cassette tape with the songs from this year's Slovene Pop-Song Festival will be recorded and produced by RTV Ljubljana in time for sale during the Festival itself.

The fisherman — photo: Janez Klemenčič

New Ferry Harbour in Dubrovnik

At the end of April Dubrovnik got a new ferry harbour. Total construction costs came to seven million new dinars. The harbour takes up 133 meters of coastline.

Ships with a draught of up to nine meters will be able to enter the harbour which has six thousand square meters of parking space, several warehouses and its own customs hall.

«Bayer» in Yugoslavia

The representative of «Bayer», the German firm with its head quarters in Leverkusen, said that his firm was prepared to carry on co-operating with Yugoslav firms as far as common investments are concerned.

At the press-conference organized on the first day of the Spring Fair in Zagreb, Bayer's representative said that not all the possibilities for co-operation have been exhausted yet. Co-operation could be extended to technical service. He pointed out that the new plant of the «Farma-Bayer-Jugoslavija» company at Mengeš, which is shortly to be opened, can be taken as a concrete example of successful co-operation.

The annual value of trade done by «Bayer» in Yugoslavia comes to seventy million Deutsch Marks. In connection

with this the firm's representative expressed the opinion that the participation by «Bayer» at the Zagreb Spring Fair will contribute to even better business results.

Enormous Quantities of Oil Under the Adriatic

It is very likely that there is a great deal of oil under the Adriatic Sea. That's what the experts say. The biggest Yugoslav producer and refiner of oil «Ina-naftaplin» has been making great efforts for some years now to determine whether or not there are any oil or gas reserves there and, if so, how big they are. Of course the firm would like to start making use of any finds as soon as possible. So far the firm has invested approximately 200 million ND in seismological research and trial drillings. This year 77 million ND have been set aside to continue research work.

Experts maintain that the unexplored bottom of the Adriatic Sea, covering a total surface area of 50 thousand square kilometres, represents a huge potential source of oil. Regional seismic investigations, carried out last year, revealed the presence of a number of strata which might contain oil. Drilling work has not yet been carried out, so it's not possible to say at this stage whether there are any reserves of «black gold» and, if so, how big they are. It will be possible to obtain a complete answer to the

question of how much oil and gas there is under the Adriatic only in five years time, unless foreign firms help with the research work and drilling. If they do, the answer will be obtained sooner.

It is planned that this year and next the experts of «Ina-Naftaplin» will carry out a detailed geological survey of four areas of the bottom of the Adriatic Sea. These surveys will take place near Istra, beside the island called Dugi Otok, in the area between the islands of Vis, Palagruža and Lastovo, and in the area between Pelješac, Mljet and Dubrovnik. Research work will also be going on in the area of the Dinaric Mountains, but to a smaller extent than that at sea. As well as this, a drilling-rig will probably be set up at Palagruža. Hopes about oil at the bottom of the Adriatic, which were at first very tentative, are now higher than ever before. If this wasn't the case, «Ina-naftaplin» wouldn't have decided to carry on the search for oil under the sea at the start of May. The first trial drilling will be made at Dugi otok, the second near Santa Barbara — i.e. in the direct vicinity of the gas-source discovered by the Italians — whereas the location for the third trial drilling is not yet known. The French drilling-rig «Neptun», costing over 25,000 dollars a day including material, will be taken into service. That's quite a lot of money, but still not much in comparison if the bill for its use were to subtracted, in the case of oil finds, from 50 to 100 million dollars.

Swedes Practise Beside The Adriatic

The Yugotours travel agency achieved an important success in Stockholm recently. It is not so spectacular from the financial point of view but it is important as it illustrates the firm's breakthrough onto the Swedish tourist market.

At the end of March some eight hundred well-known Swedish sportsmen began practising at the sports-grounds and hotels in Opatija, Vodice, Split and Rovinj. It is the first time that Swedish sportsmen have abandoned their traditional practice in Italy, Greece, Spain and South America and chosen Yugoslavia for their mass organized practice area for the coming sports season.

Among the athletes, football players and other sportsmen is the world champion in throwing the discus, Riki Bruch, also coming are the Swedish cycling team led by their well-known coach Peterson.

It is expected that next year 1500 Swedish sportsmen will visit Yugoslavia.

This Year's Forecast for Tourism

At a recent press-conference the Deputy of the General Secretary of the Yugoslav Tourist Association informed foreign journalists about the results of the Yugoslav tourist economy in 1972 and about the estimates for our tourism in 1973. Yugoslavia still remains competitive on the European tourist market. We can even say that the position of the Yugoslav tourist economy has improved. This is shown by the fact that foreign tourist agencies have planned 3 — 8% more over-night stays for this year than last year. Therefore it is may be expected that this year foreign tourist trade will increase by 10% while the inflow of foreign currency will increase by 15%. According to the Deputy of the General Secretary of the Yugoslav Tourist Association it's quite possible that the value of our tourist trade will reach about 550 million dollars this year.

»Expecting the American tourists...«

»Kompas« in Australia

In November 1971 the International Tourist Congress ASTA was held in Sydney, Australia. The two representatives of »Kompas« who took part in the Congress also made use of their visit to drop in at some of the larger travel agencies there. In view of the great distance between Australia and Yugoslavia and in view of the fact that this was Kompas's first appearance on the Australian market, results were surprisingly good. In April of this year, namely, 1200 Australian tourists came for a visit under the organization of »Kompas«. During the season another 800 visitors will be coming from Australia to see Bled, Gorenjsko and Ljubljana. On account of the great interest shown for our country down under, it has been decided by »Kompas« that special attention should be paid to this market. All the more important travel agencies have been sent programs and tariffs, and arrangements about creating general agency in Australia have been made, especially for the Sydney area.

In spite of her low population Australia is interesting as a tourist market because a very large percentage of Australians can afford the journey to Europe (they're most interested in going to Britain) or even a round-the-world trip. Because of her good geographical position Yugoslavia can be included in the itinerary on such journeys, of course only if the program is interesting and attractive enough.

There are also a fair number of Yugoslavs and their descendents living there, who feel specially attracted to Yugoslavia. It's therefore no surprise that »JAT« is having a real boom in the number of passengers flying to and from Australia.

»Kompas« has got good prospects on this market. Good business relations have been set up, and the Australian currency has been revalued with respect to the American dollar making Yugoslavia even cheaper for tourists. Some tours from »Kompas's« 1973 programs have been reprinted in Australian Tour Operators' programs.

Over 320 Million Dollars of Non-Goods Foreign Currency Inflow

In the first two months of this year the non-goods foreign currency inflow into Yugoslavia reached 320,5 million dollars. Compared to the corresponding period for the previous year, this year's income is higher by 24%, i.e. 61,7 million dollars. Out of the total sum realized by the non-goods foreign currency inflow 215,8 million dollars was contributed by our workers temporarily working abroad. Their payments have increased by 19%, i.e. 34,9 million dollars compared to the same period last year.

In the first two months of this year the income from Yugoslav tourism amounted to 63 million dollars which makes 26%, i.e. 13,2 million dollars, more than in 1972.

Payments by our emigrants reached the amount of 12,5 million dollars this year. Compared to the same period for last year this sum has increased by 1,6 million dollars.

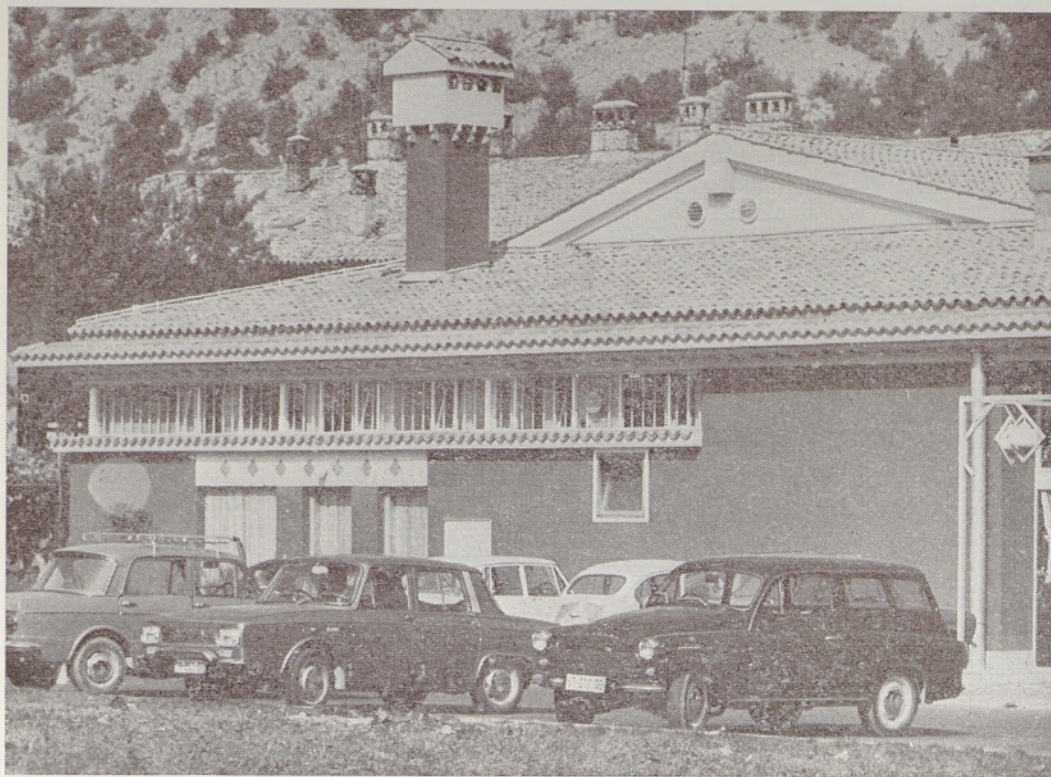
Most payments were made in Deutsche Marks. The equivalent value of the amount paid in made up of Deutsche Marks, was 147,7 million dollars.

Yugoslav Tourism In Canada

The tourist attractions of our Adriatic Coast and of the continental part of Croatia will be shown at an international exhibition called »Man and His World« which is to be held in Montreal from June 1st to September 1st 1973.

What our tourism has to offer will be shown in an exhibition hall of with more than 6000 square meters of space. The hall has been made available to us by the Canadian Government free of charge. Apart from the numerous photographs of the most beautiful parts of Croatia, along the Adriatic Coast and inland, visitors will be able to get to know the treasures of our folklore, the beauty of our national costumes, souvenirs, etc.

The Yugoslav part of the exhibition has been prepared by the Tourist Association of Croatia which is now trying to arouse interest in this event in other republics and autonomous provinces of Yugoslavia as well. The exhibition should become an all-Yugoslav one and should carry on at least until the 1976 Olympics to be held in Montreal.

Nuevas edificaciones en Nueva Gorica

Un éxito Musical más

El concierto que brindaron los octetos nacionales y fronterizos, en honor al 10.º aniversario del Octeto de Gorica, fue una demostración más de la calidad y suficiencia musical de la gente goriziana. Además fue testigo y expresión del amor de los «primorci» (gente de la zona de Primorje) hacia el canto. Hace poco tiempo de esto que se apagaron los últimos acordes del gran encuentro de los coros eslovenos (bajo el lema de «Primorska canta»), cuando ya vivimos un nuevo y reciente acontecimiento cultural. Acontecimiento éste, que ha demostrado el gran amor y dedicación de nuestra gente por el canto. A fines del mes pasado se reunieron bajo un mismo techo, en Šempeter (pueblo cercano a Gorica), octetos nacionales y fronterizos eslovenos (de los clubes de Gorizia, Trieste y alrededores). Este fantástico encuentro se plasmó en un magnífico concierto que duró hasta altas horas de la madrugada. El programa, fue organizado en base al 10.º aniversario del conjunto coral nacional esloveno: GORIŠKI OKTET (Octeto de Gorica). En su totalidad, se desarrollaron canciones del acervo popular esloveno, yugoslavo y del folklore internacional. Este encuentro se unió además a la entrega de los distintivos de oro «GALLUS» a todos los integrantes del citado octeto. Este conjunto coral tiene su sede en el pueblo de

Šempeter. Con esto, los sindicatos y organizaciones musicales, como así también las organizaciones culturales y el ministerio de cultura, expresaron así el reconocimiento al citado octeto, por la labor desarrollada y efectuada a través de tantos años. Con ello, se premió a su vez los sacrificios y éxitos alcanzados por el citado conjunto, tanto en el país como en el extranjero. Y ello, tanto en el campo del amaterismo musical de cámara, como así también en la creación musical y técnica coral.

La función tuvo un éxito sin precedentes. El público la recibió con ardor y aplausos. Sin lugar a dudas, el canto que resonó entre los oyentes, ayudó a formar así, una introducción al ya existente intercambio cultural y musical entre los pueblos fronterizos. Además, ayudó a cimentar los éxitos ya logrados en este tipo de concepción musical. Es así, que podemos afirmar sin dudar en ningún instante, que la zona de Primorska está alcanzado su tarjeta de identidad, tanto entre el público del lugar, como así también dentro del concierto de los pueblos yugoslavos. En especial, la distingue el hecho de qué, aún la gran competencia que existe en la actualidad entre los coros de todo tipo, este octeto se ha legitimado en forma popular y pública ante la crítica en general, como una agru-

pación coral que distingue su estilo y brinda al oyente una nueva forma, un nuevo concepto de la música coral propiamente dicha. A esto debe prestársele, un especial interés. Pues aparece este conjunto durante una época como lo es la actual, en donde todas las actividades culturales se vuelven hacia el hombre mismo. Es decir, la humanización de los coros. Esta forma de expresión se apoya en el ya conocido y tradicional amor del habitante de Primorska, hacia el buen canto y en particular, hacia el canto coral. Canto, que podemos decir aún todas las gamas del mismo. Desde el canto de los jóvenes campesinos, hasta los conjuntos musicales de estudio y aficionados que abundan en el país. Sin lugar a dudas, también se nota en todo esto, el gran amor hacia la patria, hacia lo nacional. Es decir se canta con la conciencia musical necesaria. Un ejemplo de ello, fueron los coros que existieron durante la Guerra de Liberación Nacional.

Los conjuntos que se encontraron en Šempeter (Gorica), se ambientan dentro del espíritu del hombre de este lugar. Es decir, abre la posibilidad de no olvidar nuestra tradición en ambas partes de la frontera Italo-Yugoslava. Además, todos los conciertos trajeron aparejados nuevos y renovados sentimientos por la cultura musical eslovena. Y ello a gente de lugares muy alejados, de pueblitos y aldeas de montaña. Es decir, a todos aquellos habitantes de pequeñas localidades, los cuales no pueden y no tienen la posibilidad de vivir dentro de centros o grupos de cultura. En general, son personas que no tienen otro pasatiempo más que el canto.

Si nos detenemos en el festival en sí, entonces diremos que los octetos estuvieron muy bien afiatados. Hubo gran calidad de interpretación, musicalidad y programa. El Octeto de Gorica demostró ser el más especializado en la interpretación y musicalidad de las canciones elegidas. El Octeto de Trieste, el de menor actuación hasta ahora, pues tiene recién un año de vida, dio la pauta de poseer una gran cantidad de condiciones vocales. Las voces muy bien seleccionadas nos brindaron momentos agradables. Además debemos mencionar a los octetos de los hermanos Pirnat, al octeto de Brda, y la nota de la noche, el octeto de mujeres (único) de Savodnja. Fue uno de sus primeros pasos en las tablas. Sin embargo demostraron gran amor hacia el trabajo de equipo. Resumiendo: felicitamos a los organizadores y participantes por tan hermoso concierto.

Jugoslovanski CEPT

V tem mesecu sta izšli dve novi priložnostni seriji, in sicer prva z eno samo znamko v počastitev XXXII. svetovnega prvenstva v namiznem tenisu v Sarajevu, druga pa z dvema znamkama za vsakoletno počastitev Evropske skupnosti za poštne, telegrafski in telefonski promet (CEPT). Poleg teh priložnostnih znamk je

VEB Deutsche Wertpapier Druckerei iz Leipziga v štiribarvnem ofsetu in v polah po devet znamk. Na zgornjih belih robovih na polah je napis: Sarajevo — stens 73 — Jugoslavija, pod srednjo znamko spodaj pa privešek z znakom tega prvenstva. Ob spodnji znamki desno je vsaka pola tudi oštevilčena. Velike so 29×36 mm, brez belega roba $25,2 \times 32,2$ mm in zobčane grebenasto $12 \frac{1}{2}$.

V počastitev CEPT izdajajo njene članice vsako leto spominske znamke. Tako je naša poštna uprava letos izdala peto serijo takih znamk. Izšle so 30. aprila, in sicer prva za 2 din v nakladi 900.000 in druga za 5,50 din v nakladi 700.000. Na obeh znamkah, seveda v različnih barvah, je ista podoba, delo norveškega umetnika Leifa Frimanna Anisdahla. Kaj lahko je na njih prepoznati obliko poštnega roga, katere tri puščice predstavljajo vse tri vrste ptt prometa.

Znamki je tiskala švicarska tiskarna Helio Courvoisier v tribarvnem rastrskem globokem tisku in v polah po devet znamk. Na belih robovih nad zgornjimi znamkami je napis: Europa Cept—1973 —Jugoslavija, pod srednjo znamko spodaj pa privešek z istim besedilom. Pole z znamkami po 5,50 din so pod zadnjo znamko spodaj tudi oštevilčene. Znamki sta podolgovati in merita 36×26 mm, brez belega roba pa 33×23 mm. Zobci so grebenasti $11 \frac{3}{4}$.

Turistična znamka iz redne serije, ki je izšla 26. marca, predstavlja privlačno črnogorsko izletniško točko Rijeko Crnojević. To je malo prikupno mestece med hribi na poti iz Titograda na Cetinje ob izlivu istoimenske reke v Skadrsko jezero, na njegovi skrajni severozahodni točki. Znana je po svojih črnogorskih znamenitostih in zgodovini.

Spominski koledar junij 1973

1. 6. 1941 so začeli Nemci izseljevati prebivalstvo Gorenjske

8. 6. 1508 je bil rojen Primož Trubar, utemeljitelj slovenske književnosti. Umril je 29. junija 1568 v Derendingenu v Nemčiji

8. 6. 1882 je bil na Zverkovem vrhu pri Metliki rojen slovenski ameriški pisatelj in časnikar Ivan Molek. Umril je v Kaliforniji 16. marca 1962

9. 6. 1965 je v Clevelandu umrl pevvodja Anton Šubelj, ki je skozi 25 let vodil razne slovenske pevске zборе v ZDA

10. 6. 1920 je bil v Clevelandu ustanovljen pevski zbor Jadran, danes eden najstarejših slovenskih pevskih zborov v ZDA

11. 6. 1949 je umrl slovenski pesnik Oton Župančič

15. 6. 1867 je bil rojen Ivan Grohar, slovenski slikar. Umril je 19. aprila 1911 v Ljubljani

20. 6. 1940 je bil v Clevelandu ustanovljen pevski zbor Glasbene matice, vodilni pevski zbor v ZDA, ki je imel v svojem koncertnem programu poleg narodnih in umetnih pesmi tudi klasične opere v slovenskem jeziku ter kantate in oratorije

22. 6. 1942 je bilo ustanovljeno glavno poveljstvo partizanskih čet Slovenije

24. 6. 1957 je izšla v Buenos Airesu v Argentini prva številka slovenskega polmesečnika Lipa, ki je izhajal do decembra 1966

29. 6. 1943 so Nemci pobili v Kruševcu tri tisoč prebivalcev

29. 6. 1948 je bilo v Freyming-Merlebachu v Franciji ustanovljeno Jugoslovansko pevsko podporno društvo Slavček, ki se je leta 1966 združilo z društvom Sava in odtlej deluje pod imenom Rudarsko pevsko podporno društvo Jadran

izšla 24. aprila tudi doplačilna znamkica za teden Rdečega križa, ki je bil od 6. do 12. maja. O tej znamki bomo pisali v prihodnji številki. Dobili pa smo tudi novo znamko iz redne turistične serije, in sicer za 2,50 din, ki je izšla 26. marca t.l.

Za XXXII. svetovno prvenstvo v namiznem tenisu, ki je bilo pod pokroviteljstvom maršala Tita od 5. do 15. aprila t.l. v Sarajevu, v glavnem mestu socialistične republike Bosne in Hercegovine, je prvi dan prvenstva, 5. aprila izšla posebna spominska znaka za 2 din v nakladi 450.000. Med prvenstvom je bil tudi kongres mednarodne namiznoteniške zveze (ITTF).

Na znamki je pravzaprav letak za to prvenstvo z uspešno upodobljenim loparčkom v treh barvah in žogico in z napisi: stens 73, Sarajevo in čas prvenstva. Znamko je tiskala vzhodnonemška tiskarna

Iščem nečake

Iščem nečake, otroke moje sestre Marije in Ivana Oblak, ki živijo (ali so živeli) v West Newton, Penna.; moja sestra Marija je tam umrla pred kakimi desetimi leti. Vse od smrti sestre ni od sorodnikov nobenega glasu. Ne vem niti, če je še živ mož moje sestre Ivan in kako je z mojimi nečaki. Prosim jih, da se oglasio, če bodo videli ta moj oglas, ali pa da mi o njih kaj sporoči kak njihov znec.

Anton Lovše
Vače 45, p. Vače pri Litiji

Iščem brata v Holandiji

Nazadnje pred dvema letoma se mi je oglasil brat Ignac Kranjc — njegov zadnji naslov Piersonstraat 4, Heerlen, zdaj pa me skrbi, kaj se je zgodilo z njim. Prosim rojake v Holandiji, ki bi kaj vedeli o njem, da mi sporoče na naslov:

Amalija Carli, Kamniška 20 a, 61000 Ljubljana

Zamenjava znamk

Kdo od Slovencev, doma in po svetu bi želel zamenjati znamke držav, kjer živi, po predhodnem sporazumu?

Ferd. POZEK, 724 N. Warman Ave, INDIANAPOLIS, Indiana 46222, USA

Iščem sestro v Franciji

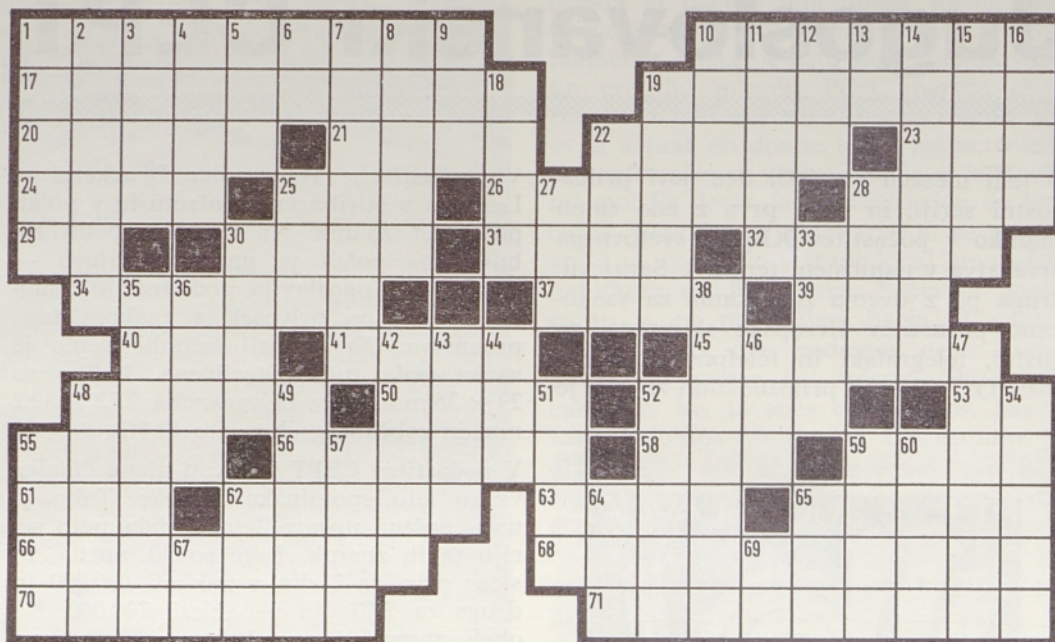
Približno leta 1922 se je sestra z možem, ki je bil po rodu Italijan, odselila v Francijo. Živela je v mestu SAINT-MARCEL-LIN, od koder nam je še pisala leta 1945. Pisala se je BIENCKIN ROZA, rojena 8. 4. 1903 v Jurkloštru, občina Laško, dekleški priimek Žagar.

Zelo rada bi zvedela, kaj se je zgodilo z mojo sestro ali z njeno družino, zato prosim za pomoč rojake v Franciji, ki bi kaj vedeli o njej. Pišejo naj mi na naslov:

Karolina Zorko
Lahovna 6, 63211 Škofja vas pri Celju
Jugoslavija

DOPISUJTE
V
RODNO GRUDO!

Križanka

Vodoravno: 1. ustvarjalka, kreatorka, 10. vročina, temperatura, 17. naša revija za Slovence po svetu, 19. biser slovenske obale; naše najbolj obiskano letovišče, ki je dobilo ime po rožnem cvetju, 20. antično ime središča Slovenije Ljubljane, 21. veliko sovjetsko jezero južno od Urala, 22. naš prvi operni in operetni skladatelj (Viktor, 1858—1924, opera »Ksenija«), 23. stalni simbolični znak države, mesta ali plemiške rodbine, 24. voz z ravno nakladalno ploskvijo, dera, 25. ata, 26. ime italijanskega politika Nennija, 28. znamenita londonska umetnostna galerija, 29. začetnici švedskega kemika, iznajditelja dinamita, 30. slavnostni moški suknjič, ki ima zadnji del močno podaljšan in visoko preklan, 31. znana italijanska plemiška družina iz Ferrare, 32. ptica, ki je skoraj celo svoje življenje obešena na deblih drevja in si pod lubjem išče razne žuželke, 34. izredno močen vrtinčast tropski vihar, 37. teža ovojnine; tudi črnogorska reka, desni pritok Drine, 39. strupena kača z verigi podobnimi lisami po hrbtu, 40. hudobija; nesreča, 41. močvirska ptica toplih krajev, sorodna čaplji; sveta ptica pri starih Egipčanih, simbol boga modrosti Tota, 45. francoski plemiški naslov, po položaju med grofom in vojvodo, 48. glas pri udarcu jezika ob nebo, 50. planinska ptica ujeta, 52. francoska narodna junakinja, imenovana Devica Orleanska, ki je končala kot čarovnica na grmadi (Jeanne), 53. kemijski znak za radij, 55. zlitina bakra in drugih kovin (največkrat kositra), medovina, 56. kraj ob Savi južno od Zidanega mosta s tovarno papirja, 58. velika bosenska reka, desni pritok Save pri Jesenovcu, 59. kraj z arheološkimi izkopaninami v Slovenskih goricah zahodno od Lenarta; tudi staja, tamar, 61. glavna hrana azijskih ljudstev, 62. drugi naziv za strojnico; tudi konj Kraljeviča Marka, 63. čebelji produkt, med, 65. sredozemska okrasna rastlina s širokimi, nazobčanimi listi, stilizirana na glavah korintskih in rimskih stebrov, 66. samoljubnež, egoist, 68. neobvezno pogovarjanje, klepetanje, 70. nekdanja bizantinska pokrajina ob reki Marici, 71. oprava za poplajče in vesoljce.

Navpično: 1. dan v tednu, 2. najboljši slovenski slikar, portretist bidermajerske dobe (Josip, 1796—1866), 3. naval, vpad, invazija, 4. ime francoske filmske igralka Karine, 5. najvišje in najstarejše božanstvo starih Egipčanov, bog Sonca, 6. avtomobilska oznaka Nove Gradiške, 7. prebivalci Iraka, 8. strnjen, ozek tok tekočine, 9. ime italijanske pesnice Negri, 10. merska enota za majhne tlake, imenovana po italijanskem znanstveniku Torricelliju, 11. staro mesto vzhodno od Ptuja, postavljeno na terasi, kjer se Drava s svojim kolenom dotika Slovenskih goric, 12. stvarnik sveta po Egipčanih, 13. kratka za »ljudski odbor«, 14. toga, presojna, na otip steklasta tkanina iz bombaža ali umetne svile, 15. velika slaščica, 16. slovenski slikar, ki je imel v Münchnu svojo slikarsko šolo in je močno vplival na formiranje prvih impresionistov Groharja, Jakopiča, Sternena in Jame (Anton), 18. srednjeevropsko gorovje, ki se vleče od Francije do Jugoslavije, 19. duhovni oče, naslov katoliških redovnikov, 22. zadnji del stopala, 25. makedonski narodni ples, 27. jadranski otok južno od Oliba, 28. pritisk, 30. ljudski izraz za splav, 33. ličinka, 35. trgovski prostor za razstavljanje predmetov, vitrina, 36. srednjeevropska sladkovodna riba, 38. dodatni dopolnilni ali spreminjevalni predlog k zakonu ali resoluciji, 42. trnast plevel z rožnatimi cveti, navadni gladež, 43. pripadnik zahodnoevropskega otočnega naroda, 44. urin, 46. dolgorepa, živobarvna južnoameriška papiga, 47. gledanje, 48. kmetijski stroj za čiščenje žita, vejalnik; tudi zahodnonemško industrijsko mesto ob reki Mosel, 49. mesto ob izlivu Kokre v Savo, središče Gorenjske, 51. blišč, sij, 52. igra z dvaintridesetimi kartami, pri kateri izgubi tisti igralec, ki mu ostanejo karte, 54. človek, ki umetniško poustvarja dramske like, igralec, 55. nastavek lista ali poganjka, komaj razvit iz popka, 57. površina, območje, 59. človek z velikimi očmi, 60. francoska pisateljica, izrazita predstavnica romantičnega romana, prijateljica Musseta in Chopina (George, 1804—76), 62. ruska zeljnata juha, 64. oblika rastlinskega stebela, 65. vzdevek Goethejeve matere, 67. začetnici velikega ruskega basnopisca, 69. trinajsta in sedma črka naše abecede.

Ansambel Dorka Škoberneta

Nova plošča »Zadovoljnih Kranjcev«

Tokrat je pred vami le zapis o slovenskem narodno-zabavnem ansamblu. Slike nam ni uspelo dobiti, saj vodja ansambla Dorko Škoberne živi v ZR Nemčiji, ansambel pa skupaj nastopa le občasno tako, da se je fotoreporterjem kar nekako izmuznil.

Ansambel Dorka Škoberneta že vrsto let uspešno sodeluje pri uveljavljanju te glasbene zvrsti. Razvil se je iz nekdanjega tria: Dorko Škoberne — harmonika, Miško Hočevar — bobni in Vili Guček — kitara. Prvotno obliko so iz tria pred osmimi leti nekoliko spremenili tako, da danes nastopajo: Dorko Škoberne — harmonika, Miško Hočevar — bas, Milan Ferlež — kitara, Aloj Zupan — klarinet in Aleksander Skale — bobni. Vidimo, da se je zamenjal en sam član — kitarrist, ostala dva pa sta prišla na novo. Vsekakor moramo priznati, da je sedanja zasedba res ugledna. Le vodja skupine Dorko Škoberne je amaterski harmonikar, vsi drugi so poklicni glasbeniki. Aloj Zupan je profesor glasbe in poučuje klarinet. Aleksander Skale je urednik jazzovskega programa na radiu Ljubljana, Miško Hočevar in Aloj Zupan igrata v simfoničnem orkestru RTV Ljubljana, Milan Ferlež pa nastopa s plesnim orkestrom ljubljanske radijske hiše.

Na festivalskih in drugih prireditvah se pojavljajo zelo redko, snemajo le arhivske radijske posnetke, ki jih sorazmerno pogosto uvrščajo v program. V vsem času svojega obstoja so posneli le eno malo ploščo z naslovom »Rudarska«. Vzrok za tako redko nastopanje je prav gotovo v tem, ker vodja ne živi v domovini. Dorko Škoberne je po poklicu elektroinženir in je zaposlen pri podjetju IBT v Münchnu. Razumljivo je, da ima harmoniko vedno s seboj in tudi v tujini piše nove skladbe, aranžmaje, ki jih potem vadijo vsak na svojem koncu.

Njihove najboljše skladbe so: Rudarska, Dolomitska polka, Rudarska polka, V novo leto, Po trgatvi in druge. Njihove skladbe opevajo predvsem težko delo rudarjev, saj sta iz revirjev, iz Trbovelj, doma kar dva člana ansambla.

Vse skladbe, ki so jih posneli, so samo instrumentalne, napisane pa so s pravo virtuoznostjo in imajo prizvok komorne glasbe. Ta njihov poseben občutek ustva-

rita predvsem klarinet in kitara, ki izvajata tudi solistične točke. Dorko Škoberne je prvi uvedel v narodno-zabavni ansambel tolkala, s katerimi močno poživlji ritmiko.

Dorko Škoberne s svojim ansamblom je pred nedavnim sodeloval tudi na »Veselim toboganu« v Merlebachu v Franciji. Ob dvajsetletnici ansambla pripravljajo še osvežitve z novimi inštrumenti.

Silvo Pust

Pred kratkim je pri RTB izšla nova plošča ansambla »Zadovoljni Kranjci«, ki spada med najpriljubljenejše slovenske narodno-zabavne ansamble, znan pa je tudi med našimi ljudmi na tujem, kjer je že nekajkrat uspešno nastopal. Na tej njihovi zadnji plošči je posnetih nekaj njihovih uspehov iz zadnjega časa, med njimi zelo uspela »Vrnite se ptice«, ki jo poje Stane Mancini, »Mi se imamo radi« in druge. Z »Zadovoljnimi Kranjci« stalno nastopata pevca Branka Stergar in Stojan Vene, na plošči pa pojejo razen njiju še Stane Mancini in Škofjeloški oktet »Jelovica«.

Skoraj v istem času kot plošče je pri RTV Ljubljana izšla nova kaseta »Zadovoljnih Kranjcev« z naslovom »Vrnite se ptice«.

Najuspešnejše Helidonove plošče

HELIDON

Založba Obzorja

Maribor

Helidon HELIDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	FLP 04-021/1-2
2. Ansambel Lojzeta Slaka: Glas harmonike	FLP 04-027
3. Stanka Kovačič: Moj fant ljubi drugo	FLP 04-028
4. Slovenski oktet: Sedem rož	FLP 09-009
5. Koroški akademski oktet: Pojdam u rute	FLP 09-011
6. Ansambel Miha Dovžana: Dimnikar	FLP 04-023
7. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	FLP 04-024
8. Štirje Kovači: Pesem doline	FLP 04-022
9. Martin Bötcher: Dr. Živago	SLE 14549-P
10. The Les Humphries: Singing Revolution	SLK 16692-P

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Janko Ropret: Ne priznam	FSP 5-063
2. Marjetka Falk: Mož naj bo doma	FSP 5-055
3. Miha Dovžan: Sprevodnik	FSP 4-024
4. Erazem in potepuh	FSP 2-001
5. Kekčeva pesem	FSP 2-002
6. Jože Kobler: Spomin na Marjano	FSP 5-056
7. Srce: Gvendolina, kdo je bil?	FSP 5-051
8. Trio Jožeta Burnika: Za rojstni dan	FSP 4-025
9. Alfi Nipič: Stranac	FSP 5-062
10. Sonja Gabršček: Jabolko	FSP 5-053

Opomba: Avsenikova plošča »Zlati zvoki« je zaradi v tujino prodane licence namenjena izključno za prodajo v Jugoslaviji.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na svoje knjižne edicije:

SLOVENIJA

Portret v podobi

384 strani barvnih in črnobelih fotoreprodukcij

slovensko besedilo, cena: pl. 240 din

nemško besedilo, cena: pl. 260 din

SLOVENIJA — Dolenjska in Bela krajina

48 strani barvnih in črnobelih fotoreprodukcij

v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini in nemščini

cena: broš. 28 din, pl. 38 din

SLOVENIJA — Gorenjska

80 strani barvnih in črnobelih fotoreprodukcij

v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini in nemščini

cena: broš. 35, pl. 44 din

SLOVENIJA — Ljubljana

64 strani barvnih in črnobelih fotoreprodukcij

slovensko beledilo, cena: broš. 28, pl. 44 din

srbohrvatsko besedilo, cena: broš. 35, pl. 44 din

angleško in nemško besedilo, cena: 35 din

SLOVENIJA — Primorska in Notranjska

96 strani barvnih in črnobelih fotoreprodukcij

v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini in nemščini, cena: broš.

40, pl. 50 din

SLOVENIJA — Štajerska, Koroška in Prekmurje

96 strani barvnih in črnobelih fotoreprodukcij

slovenska izdaja, cena: broš. 60, pl. 70 din

SLOVENSKI IMPRESIONISTI

204 strani velikega formata z barvnimi reprodukcijami, pl. 300 din

SLOVENE IMPRESSIONISTS

204 strani, cena: pl. 320 din

SLOWENISCHE IMPRESSIONISTEN

204 strani, cena: pl. 320 din

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, 61000 Ljubljana

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in v Evropo, zaupajte se nam!

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze z lastnimi modernimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, vstopnice za prireditve, lov in ribolov itd.

Turistična agencija Transturist Ljubljana, Šubičeva 1, tel. 20-188, 20-189, telex 31 144 YU TRANLJ, ter poslovalnice v Škofji Loki, Bledu, Bohinju in Radovljici.

Prosveta

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN PRAZNIKOV.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE

Stanovanjska gradnja
NOVE JARŠE

Stanovanjska soseska Nove Jarše je sodobno naselje v vzhodnem delu Ljubljane. Naselje bo imelo približno 2.300 stanovanj v blokih in stolpnica, potrošniški center, osemletko, vrtce, skratka, naselje bo pravo mesto v mestu.

Trenutno je v gradnji veriga blokov z osmimi oziroma šestimi nadstropji. V teh blokih so na razpolago stanovanja različnih velikosti vseljiva v letu 1973 in 1974.

Vse informacije glede nakupa dobite pri SGP GRADISU, prodaja stanovanj, Ljubljana, Kvedrova 30, telefon 310-585.

slovenija avto

TOZD

Avtomotor

CELJE, Miklošičeva 5

- Avtomobili in nadomestni deli ZASTAVA-FIAT, CIMOS, UNIS-NSU, ŠKODA, TAM in priklole TEHNOSTROJ
- Avtogume, avto-elektro in splošni material, akumulatorji
- Servis NSU in CIMOS v Mozirju
- Rabljena vozila in CAMP prikolice
- Kamioni in avtobusi TAM

Slovenija avto TOZD AVTOMOTOR Celje je aprila 1973 v Celju, Miklošičeva 5, odprlo sodoben avtosalon, prodajalno nadomestnih delov in nove sodobne skladiščne prostore.

Razen prodajaln v Celju so naše prodajalne in skladišča še v Šempetru v Savinjski dolini, Mozirju, Velenju, Slovenj Gradcu, Ravnah na Koroškem, Rogaški Slatini, Ptuj in Brestanici.

Če ste se preselili ...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p.p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

mali oglasi mali oglasi

Prodajam pol starejše hiše ob avtobusni postaji, oddaljeni dvajset minut od Ljubljane. Hiša z lokalom, dvema sobama, kuhinjo, predsobo, z električno in vodo, z vrtom in velikim dvoriščem ter izredno lego v središču kraja je primerna za vsako obrt.

Oroslav SRDAR
Kidričeva 38, 61234 MENGEŠ
SLOVENIJA — JUGOSLAVIJA

Prodajam malo stanovanjsko hišo v središču Brestanice. Soba, kuhinja z vodo in električno, vrt. Cenilna vrednost 60.000 dinarjev.

Informacije pri:

Angelca PIRC
BRESTANICA 63 a
68280 BRESTANICA

PRODAM starejšo hišo v Kamniku, primerno za gostilno ali kakšno drugo obrt. Poleg je lep vrt. Vse je na lepem kraju, komaj 20 km oddaljenem od Ljubljane. Poizvedbe na naslov:

Pepca VAESEL
Metelkova 1
61000 LJUBLJANA

IMATE OTROKE, VNUKE, PRIJATELJE,

ki govorijo, pišejo, berejo po angleško, radi pa bi znali tudi materin jezik in se tako lažje spoznali z domovino svojih prednikov?

Naročite zanje učbenik slovenskega jezika

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO SLOVENE BY DIRECT METHOD

Učbenik sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi ploščami slovenskih lekcij in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini.

UČBENIK naročite pri SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

Cankarjeva 1/II.
61000 LJUBLJANA

Cena za inozemstvo: 15,60 US dolarjev.

DRAGI BRALCI! Naročila za

Slovenski koledar 1974

Koledar za Slovence po svetu sprejema

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in naši zastopniki po vsem svetu

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA

2657-59 So. Lawdale Ave.

CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.

6419 St. Clair Ave.

CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE

591 E. 185 St.

CLEVELAND, Ohio 44119

• • •

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,

čitljivo izpolnite

in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

Za vsakega novega naročnika – nagrada!

Že pred nekaj meseci smo vas seznanili z našim nagradnim razpisom za pridobivanje novih naročnikov. Obljubili smo vam, da bomo vsakomur, ki nam bo našel vsaj enega novega naročnika, poslali knjižno nagrado. Razpis bo veljal vse leto! Že doslej imamo zapisanih vrsto naročnikov, ki so se že odzvali na ta naš razpis, vabimo pa k sodelovanju še druge rojake!

Prav gotovo imate znanca, prijatelja, sorodnika, ki mu bo revija »Rodna gruda« prav tako zvesta prijateljica, kot je vam. Izpolnite spodnji obrazec in ga v kuverti ali na-lepljenega na dopisnico pošljite na naš naslov!

Rodna gruda 1973

Moj točen naslov:

Točen naslov novega naročnika:

Podpis:

Tiskovni sklad

AVSTRALIJA: Anita Barwa 2,27 Lstg, Anton Golc 1,90 Lstg, Jelka Rehdner 0,64 Lstg, Adriana Stepančič 0,58 Lstg, Lojze Košorok 2.— a \$, Mirko Ritlop 2.— a \$, Andrej Grlj 0,36 Lstg, Primorski socialni klub Jadran, 0,58 Lstg, Tone Knaus 0,81 Lstg, C. Kovačič 1,30 a \$.

AVSTRIJA: Marija Šegula 5.— Sch.

BELGIJA: Juliana Borlak 40 Bfr.

FRANCIJA: Leopold Maguš 10.— FF, Ana Mek 10.— FF, Johan Pribošek 10.— FF, Daniel Tušar 5.— FF, Mirko Štrukelj 10.— FF, Dominique Čufer 28.— din, Jože Komljanec 5.— FF, Rudolf Udovc 82.— din, Viktor Puklavec 5.— FF, Jože Babič 10.— FF, Justin Čebul 49.— FF.

HONDURAS: Dušan Šercer 2.— US \$.

ITALIJA: Alojzija Robida 2.400.— Lit.

JUGOSLAVIJA: Simon Troyar 2.— US \$, Frances Kobilica 100.— din.

KANADA: Anica Sivec 2.— c\$, Ivan Dolenc 4.— c\$, Leopold Fujs 2.— c\$, Štefan Zagoranski 10.— c\$, Sonja Kodrič 2.— c\$, Marjan Godler 7.— c\$, Frank Torich za Jugoslovansko kanadsko društvo Jadran 10.— c\$, Janez Premrl 2.— c\$, Marjan Svoljšak 1.— c\$, Joe Kranjc 2.— c\$, Josef Gregori 1.— c\$, Olga, Mirko Požar 2.— c\$, Jože Kovačič 3.— c\$.

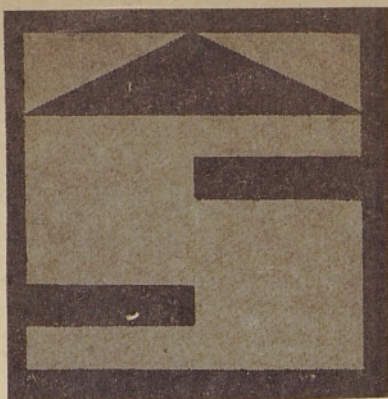
NEMČIJA: Julija Lampreht 7.— DM, Drago Juran 2.— DM, Ančka Lavš 2.— DM, Anica Legan-Košiček 8.— DM, Milan Kolman 2.— DM, Maksimilijan Delaschiava 2.— DM, Amalija Klingenberg 2.— DM, Marija Neumann 2.— DM, Anton Košir 2.— DM, Alojz Zupan 4.— DM, Jožica Grilec 2.— DM, Ladi Krevs 10.— din, Ludvik Banko 4.— DM.

ŠVEDSKA: Franc Thurk 8.— Skr, Benedikt Koncut 2.— Skr, Franc Prevolnik 1.— Skr, Slavko Turk 6.— Skr, Ivan Čeh 6.— Skr, André Šepic 6.— Skr, Frida Perkman 6.— Skr.

ŠVICA: Stane Planko 3.— Sfr, Jožica Pažon 3.— Sfr, Gustl Teropšič 3.— Sfr, Gabriela Vanovšek 8.— Sfr, Janez Vrtnjak 14.— Sfr, Milan Hočevar 2.— Sfr, Jožica Bakan 1.— Sfr, Giovanna Uršič 3.— Sfr, Danilo Pšeničnik 3.— Sfr, Martin Škof 17.— din.

USA — ZDA: John Lickar 1.— US \$, Marija Kern 0,50 US \$, Albert Krauland 2.— US \$, Ančka Opeka 1.— US \$, Elizabeth Fortuna 2.— US \$, Mary Kramer v spomin na pokojnega moža Franka 7,50 US \$, Frank Rajk 1.— US \$, Zdravko Wolf 2.— US \$, Tillie Kuhar 1.— US \$, Anna Klun 2.— US \$, Paul Barbusse 1.— US \$, Frank Horvat 5.— US \$, Jožica Cohen 5.— US \$, Anton, Mary Fatur 1.— US \$, Mary Ivkovič 1.— US \$, Ivanka Govednik 1,50 US \$, Joseph J. Nartnick 2.— US \$, Frank Vadnal 5.— US \$.

Vsem se iskreno zahvaljujemo!

STANDARD INVEST

Ljubljana, Celovška c. 89

57-477, 55-475

Podjetje za organizacijo in graditev investicijskih objektov

Misliti na vse je naša dolžnost,
zato imamo v našem
proizvodnem programu
vsebovano vse tisto, kar vas
utegne zanimati ...

Sporočite nam, kaj vas zanima
in poslali vam bomo najboljše,
kar imamo.

Ustrezno prekrižaj!

Prosim, če mi pošljete neobvezno ponudbo
z naslednjim:

- ☐ lokacijske možnosti
- ☐ objekti s I. fazo
- ☐ objekti z II. fazo
- ☐ enostanovanjske individualne hiše
- ☐ atrijske hiše
- ☐ terasaste hiše
- ☐ Stanovanja v blokih
- ☐ garsonjera
- ☐ enosobno stanovanje
- ☐ dvosobno stanovanje
- ☐ trisobno stanovanje
- ☐ štirisobno stanovanje
- ☐ legozidake za individualno gradnjo
- ☐ plačilni pogoji
- ☐ rok vselitve

.....
Pošiljatelj (ime in priimek):

.....
Ulica in hišna št.:

.....
Poštna številka in kraj:

STANDARD-INVEST

Podjetje za organizacijo in graditev investicijskih objektov

LJUBLJANA — Celovška ulica 89

ORGANIZIRA

koncentrirano graditev stanovanjskih, poslovnih, šolskih in drugih objektov po soseskah, zbiranje finančnih sredstev za visoke, nizke in komunalne objekte

GRADI

stanovanjske objekte in opremlja zemljišča s komunalnimi napravami

NADZORUJE

izgradnjo vseh vrst objektov in prevzema celotne inženiringe pri investicijski graditvi

PROJEKTIRA

geodetske načrte vseh vrst, uskladitvene načrte za komunalno opremo in vodi projektantski inženiring

PROIZVAJA

legozidake iz keramzita in betona, stropne nosilce, lahke in težke betone vseh mark

PRODAJA

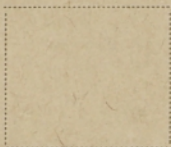
stanovanja, lokale, poslovne prostore, garaže in proizvode tovarne gradbenih elementov

STANDARD-INVEST

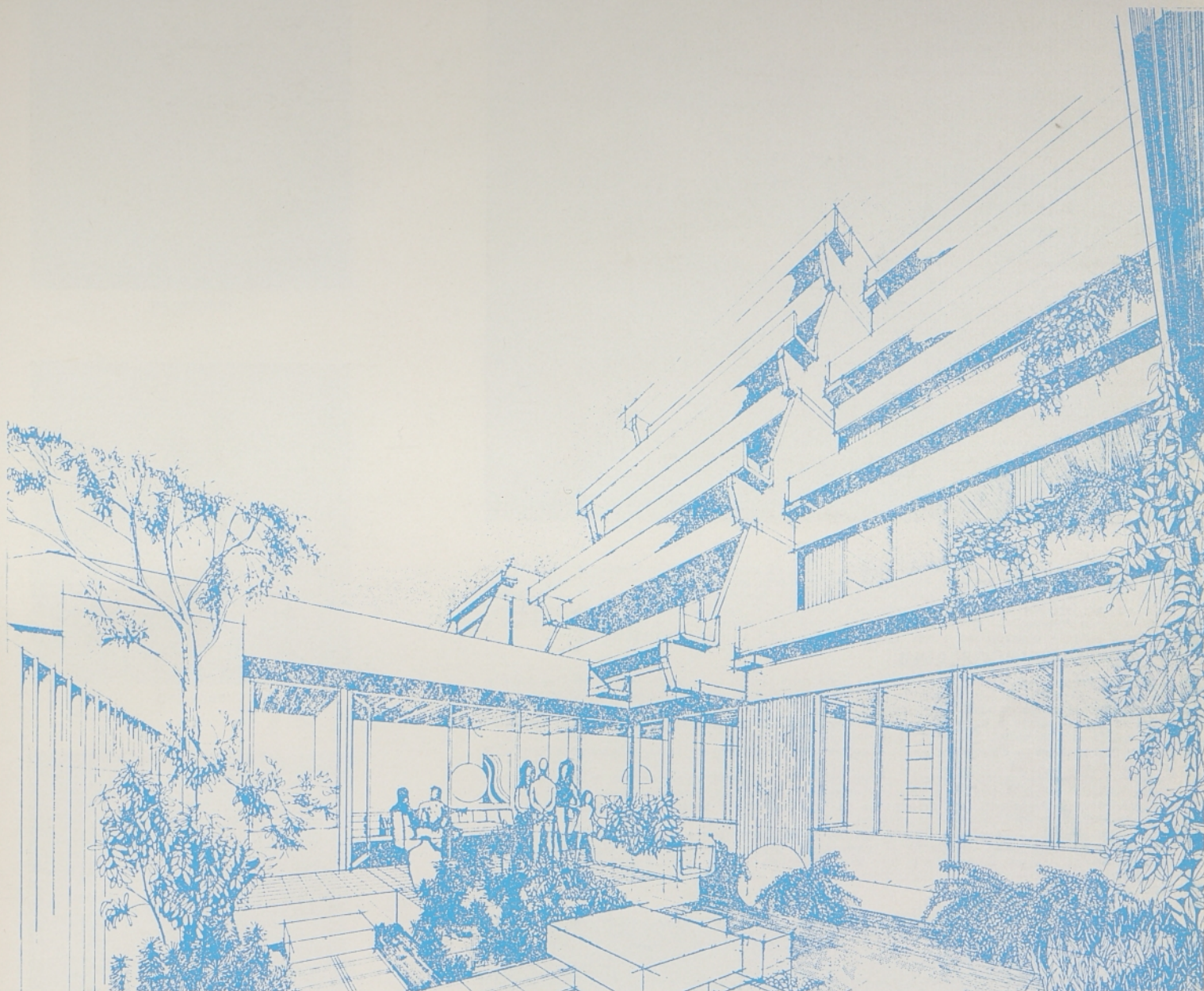
Celovška cesta 89

61000 LJUBLJANA

Jugoslavija

NA VSE MISLITI JE NAŠA DOLŽNOST

Sprejelo vas bo mesto, kjer je poskrbljeno za tisto, o čemer smo vsi skupaj že dolgo sanjali
To je mesto na zelenem robu Ljubljane . . .

Vse o nakupu sodobnih stanovanj boste
izvedeli pri

STANDARD-INVEST LJUBLJANA
Celovška c. 89
Telefon: 57-477, 55-475

Jugoslavija – turistični vodnik

PULA

Zakaj je Ljubljana ohranila trajen baročni pečat? — Zakaj je zanimiva galerija hrvaškega kiparja Ivana Meštrovića v Splitu? — S kakšnimi stvaritvami se predstavlja naš čas na ekranu vidne zgodovine? — Kaj bi vedeli povedati o Plitvičkih jezerih? — O Postojnski jami? O Džerdapski soteski? — O Sedmerih triglavskega jezera? — O toplicah in zdravilnih vrelcih? — O Boki kotorski? — O Ohridskem jezeru? — O pragozdu Perućica? — O ulcinjski plaži in o kornatskih otokih? — Vse odgovore — odgovore v besedi in sliki — odgovore na tisoče vprašanj, boste našli v novem Spektrovem

VODNIKU PO JUGOSLAVIJI

ki je zamišljen kot vodnik tujca — tiskan bo v petih tujih jezikih in v šestih jezikih narodov Jugoslavije — in ki bo mnogim Jugoslovanom omogočil, da ne bodo tujci v lastni deželi — VODNIK je knjiga za vse tiste, ki želijo spoznati Jugoslavijo, za tiste, ki želijo po Jugoslaviji potovati — Če to ni knjiga za vas — potem je to najlepše darilo vašemu otroku, kateremu bo pomagala, da bo izpopolnil svoje znanje iz zemljepisa, zgodovine in umetnostne zgodovine.

Format: 20,5 × 14 cm — Obseg: 224 strani — 532 barvnih reprodukcij 40 mojstrov umetniške fotografije iz Jugoslavije.

Vsebina: kulturno zgodovinski spomeniki, pomorska tradicija, ljudska umetnost, lov in ribolov, zimski športi, zdravilni vrelci in toplice, glavna mesta republik in pokrajin, jadranska obala, jadranski otoki, 25 itinererjev po Jugoslaviji, vse informacije za tuje in domače turiste, 7 večbarvnih zemljevidov velikega formata in 25 itinererskih zemljevidov.

Tekst: Ivan Katsušić — Konceptcija, likovna oprema in redakcija: Drago Zdunić — Knjiga bo izšla v angleški, nemški, francoski, italijanski in ruski verziji ter v vseh jezikih narodov Jugoslavije — Založnik: Spektar, Zagreb, Zorkovačka 6, tel.: 565-255, 565-256, 565-610 — Tiska ČGP Delo, Ljubljana — Rok izida: leto 1973 — Cena: za Jugoslavijo 45 dinarjev, za inozemstvo 3 dolarje — Knjigarne in kupci na veliko dobijo rabat.

TRAKOŠČAN

SARAJEVO

NIS

BLED

POČITELJ